Chulalongkorn University
Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2019

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

สมภพ ล้อเรืองสิน
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd

Part of the Adult and Continuing Education Commons

Recommended Citation

ล้อเรืองสิน, สมภพ, "การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย" (2019). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 9115.
https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9115

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

นายสมภพ ล้อเรืองสิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAM USING SOCIAL LEARNING THEORY FOR ENHANCING ATTITUDE TOWARD STARTUP ENTREPRENEURSHIP FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

Mr. Sompob Lorruangsin

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Non-Formal Education
Department of Lifelong Education
FACULTY OF EDUCATION
Chulalongkorn University
Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย
โดย	นายสมภพ ล้อเรืองสิน
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร์ สุปัญโญ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

---------- คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

---------- ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา)

---------- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

---------- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร์ สุปัญโญ)

---------- กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา)

---------- กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา)

---------- กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.สิทธิพล วิบูลย์ธนากุล)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สมภพ ล้อเรืองสิน : การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย. (DEVELOPMENT OF A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAM USING SOCIAL LEARNING THEORY FOR ENHANCING ATTITUDE TOWARD STARTUP ENTREPRENEURSHIP FOR UNDERGRADUATE STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.อาชัญญา รัตนอุบล, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร.วีรฉัตร์ สุปัญโญ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย (2) พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและเสนอผลการทดลองใช้ (3) นำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ (1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจำนวน 124 คน (2) ศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยประกอบด้วยนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงจำนวน 1,000 คน และ 1,650 คน ตามลำดับ (3) ทดลองใช้โปรแกรมและศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและนำเสนอแนวทางในการนำโปรแกรมไปใช้ในอนาคต ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทสังคมไทย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และ 4) องค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม ในส่วนของแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมีลักษณะร่วมกันที่ชัดเจน คือ มีการเรียนรู้จากตัวแบบที่เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จและนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำงานของตนเองและนำภาพลักษณ์เชิงบวกของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมาใช้เป็นแรงผลักดันตนเองให้ได้เป็นอย่างตัวแบบนั้น และใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เนื่องจากเป็นช่องทางข่าวสารที่สำคัญและทันสมัย (2) ผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ กลุ่มทดลองมีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในองค์ประกอบด้านความรู้สึกต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และองค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ปัจจัยและเงื่อนไขของการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้พบว่า ปัจจัยได้แก่ 1) ผู้สอนเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในสิ่งที่จะสอน 2) กลุ่มผู้เรียนมีความสนใจในกลุ่มวิสาหกิจที่คล้ายคลึงกัน 3) เนื้อหาต้องมีความทันสมัยตรงกับความสนใจของผู้เรียนและมีความยืดหยุ่น 4) กิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน 5) ระยะเวลาเหมาะสมกับผู้เรียนและผู้สอน และ เงื่อนไขได้แก่ 1) จำนวนผู้เรียนมีความเหมาะสมกับผู้สอน 2) ผู้สอนต้องประเมินตัดสินผู้เรียนในเชิงบวกมากกว่าตำหนิเชิงลบ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน	ลายมือชื่อนิสิต .....
ปีการศึกษา	2562	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....
		ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม .....

5984249027 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION
KEYWORD: entrepreneurship, attitude, non-formal education, undergraduate student
Sompob Lorruangsin : DEVELOPMENT OF A NON-FORMAL EDUCATION PROGRAM USING SOCIAL LEARNING THEORY FOR ENHANCING ATTITUDE TOWARD STARTUP ENTREPRENEURSHIP FOR UNDERGRADUATE STUDENTS. Advisor: Archanya Ratana-ubol Co-advisor: WEERACHAT SOOPUNYO

The purposes of the research were: (1) to study the components and indicators of attitude towards startup entrepreneurship under context of Thai economy and to study social learning methods used by Thai entrepreneurs, (2) to develop a non-formal education program using social learning theory for enhancing attitude toward startup entrepreneurship for undergraduate students, (3) to analyze relevant factors affecting the program developed and introduce implementation guideline of the program for the future. Research procedures were divided into 3 steps: (1) study the components and indicators of attitude towards startup entrepreneurship and Social learning methods used by Thai entrepreneurs by survey and interview from 124 successful Thai entrepreneurs, (2) study attitude towards startup entrepreneurship of undergraduate student, sample of study consisted of 1,000 undergraduate students from faculty of law and 1,650 undergraduate students from faculty of political science, Ramkhamhaeng University (3) develop non-formal education program, test and study relevant factors affecting the program developed by focus group of the experimental group and introduce implementation guideline of the program for the future. Research results as follows (1) attitude towards startup entrepreneurship composed of 4 components 1) understanding of startup entrepreneurial career 2) feeling towards startup entrepreneurial career 3) behavior that reflect the startup entrepreneurial career and 4) self-potential and social support recognition, Social learning methods used among successful Thai entrepreneurs were conformed, by learning from successful role model and use positive image of a role model as a motivation and used social media as learning resources (2) the results of the developed non-formal education program implementation shown that 1) the scores of attitude towards entrepreneurship in component of feeling towards startup entrepreneurial career, component of behavior that reflect the startup entrepreneurial career and component of behavior that reflect the startup entrepreneurial career after experimentation increase higher than prior experimentation with statistical significant level of .05 (3) the relevant factors that affecting the developed program were as follows: 1) instructors must be professionally and highly experienced entrepreneur 2) learners have similar business interests 3) contents are flexible and up-to-date 4) uncomplicated learning activities and easy to catch up 5) appropriate and comfortable schedule for both learners and instructors. Conditions for developed program were as follows: 1) appropriate proportion between learners and instructors 2) supportive instructors and evaluate learners by positive reinforcement method.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Field of Study:	Non-Formal Education	Student's Signature .....
Academic Year:	2019	Advisor's Signature .....
		Co-advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก "ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ด้วยดีตลอดการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร์ สุปัญโญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้มอบความรู้และคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนคอยเป็นกำลังใจในการพัฒนาปรับปรุงงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา ที่ได้ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา และ ดร.สิทธิพล วิบูลย์ธนากุล ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ และได้มอบคำแนะและให้การช่วยเหลือชี้แนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์จนมีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตาและช่วยเหลือในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พร้อมทั้งได้มอบคำแนะนำและข้อคิดอันมีค่าในการนำมาใช้ในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทั้ง 124 ท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่าร่วมให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ยิ่งในการนำไปใช้พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และขอขอบคุณคณะผู้บริหาร บริษัท วงใน มีเดีย จำกัด ที่ได้เอื้อเฟื้อสถานที่และให้การสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรในการดำเนินการทดลองใช้โปรแกรม และขอกราบขอบพระคุณวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้สละเวลามามอบความรู้และร่วมดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาทั้ง 30 คนที่ได้สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมดำเนินการทดลองในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ทุกท่านในสาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน และคณาจารย์คณะครุศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางวิชาการและมอบกำลังใจให้แก่ข้าพเจ้าตลอดมา และขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัย ตลอดจนเพื่อนและผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ได้คอยช่วยเหลือและสนับสนุนข้าพเจ้าตลอดมา

สมภพ ล้อเรืองสิน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ค

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ง

กิตติกรรมประกาศ ..... จ

สารบัญ ..... ฉ

สารบัญตาราง ..... ฌ

สารบัญภาพ ..... ฐ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

คำถามวิจัย 16

วัตถุประสงค์การวิจัย 16

ขอบเขตการวิจัย 17

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย 18

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 19

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 21

ตอนที่ 1 แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต 21

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ 28

ตอนที่ 3 แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม 47

ตอนที่ 4 แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 66

ตอนที่ 5 แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 82

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 98

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย 111

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 117
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย 118
ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและนำเสนอผลการทดลองใช้ 126
ระยะที่ 3 นำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต 153
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 156
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย 156
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและทดลองใช้ 200
ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต 277
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 294
การดำเนินการวิจัย 294
สรุปผลการวิจัย 300
อภิปรายผล 311
ข้อเสนอแนะ 327
ภาคผนวก 334
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 335

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 337
1. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 338
2. แบบสัมภาษณ์แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 343
3. แบบประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย 346
4. แบบบันทึกความต้องการในการเรียนรู้ของอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโปรแกรม 351
5. แบบตรวจสอบการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 352
6. แบบประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรม 356
7. แบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม 357
8. แบบประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม 359
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือวิจัย 364
บรรณานุกรม 377
ประวัติผู้เขียน 385

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 การเปรียบกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง ELM 59

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติของ Schiffman (2004), Zimbardo (1970) และ Petty (1986) 158

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเจตคติและองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคม 159

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่อลักษณะอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 160

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 163

ตารางที่ 6 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 165

ตารางที่ 7 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 166

ตารางที่ 8 การปรับแก้ไขตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 169

ตารางที่ 9 องค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและตัวชี้วัดที่ใช้บ่งชี้สภาพขององค์ประกอบดังกล่าว..... 171

ตารางที่ 10 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น..... 173

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ขององค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 175

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ขององค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 176

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 177

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ขององค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 178

ตารางที่ 15 แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 198

ตารางที่ 16 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 201

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 202

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 203

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 205

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 206

ตารางที่ 21 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 207

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 209

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 210

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 212

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง..... 213

ตารางที่ 26 ตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ควรได้รับการส่งเสริมของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง..... 216

ตารางที่ 27 ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโปรแกรม..... 218

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลอง..... 219

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลอง..... 220

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลอง..... 221

ตารางที่ 31 ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของกลุ่มทดลอง..... 222

ตารางที่ 32 องค์ประกอบหลักของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย.. 224

ตารางที่ 33 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย..... 227

ตารางที่ 34 การปรับแก้ร่างโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1 230

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 35 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้และโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย 235

ตารางที่ 36 ผลวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย 245

ตารางที่ 37 หน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมของกลุ่มผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม 247

ตารางที่ 38 แนวทางการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม 249

ตารางที่ 39 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจที่ต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง 267

ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง 269

ตารางที่ 41 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง 271

ตารางที่ 42 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง 272

ตารางที่ 43 ผลการประเมินการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย 274

ตารางที่ 44 การวิเคราะห์จุดแข็ง,จุดอ่อน,โอกาสและอุปสรรคจากการทดลองการจัดดำเนินโปรแกรม 285

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สารบัญภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของเจตคติ (Schiffman, 2004).....31

แผนภาพที่ 2 การก่อตัวของเจตคติในองค์ประกอบของเจตคติ (Krech, 1948) 39

แผนภาพที่ 3 การสังเคราะห์ปัจจัยในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของเจตคติ 42

แผนภาพที่ 4 แบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (Petty, 1986) 44

แผนภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977).....50

แผนภาพที่ 6 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของเจตคติและการเรียนรู้ทางสังคม 51

แผนภาพที่ 7 กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม (Bandura, 1977) 55

แผนภาพที่ 8 การเปรียบเทียบแบบจำลองกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning and Modeling) และกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก(Central Route) 62

แผนภาพที่ 9 แบบจำลองการบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเพื่อการส่งเสริมเจตคติ.....64

แผนภาพที่ 10 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 116

แผนภาพที่ 11 สรุปผลการพัฒนาและนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ 293

แผนภาพที่ 12 องค์ประกอบของเจตคติการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 324

แผนภาพที่ 13 แนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อการประกอบอาชีพ 326

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้และการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดช่วงระยะเวลาของการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต การเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเช่นการพบปะพูดคุยกับคนรอบข้างการและเปลี่ยนความรู้ หรือการเรียนรู้ที่ถูกกำหนดขึ้นหรือจัดขึ้นอย่างเป็นทางการเช่นการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน ล้วนแล้วแต่มีวัตถุประสงค์เดียวกันคือเพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการดำรงชีวิต เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงอยู่ ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดจนสามารถพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าได้อยู่เสมอ การเรียนรู้หรือการศึกษาของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นมิได้ถูกตีกรอบจำกัดไว้แต่เพียงการศึกษาหาความรู้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเท่านั้น หรือแม้กระทั่งเมื่อบุคคลสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนหรือสถานศึกษาหนึ่งๆแล้วก็มิได้หมายความว่าบุคคลนั้นไม่จำเป็นจะต้องเรียนรู้อะไรอีกต่อไปและมิได้เป็นการรับประกันได้ว่าบุคคลนั้นจะสามารถดำเนินชีวิตและทำงานได้โดยไม่ได้ต้องทำการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพราะโลกในปัจจุบันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโลกเข้าสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาหาความรู้แต่เพียงจากโรงเรียนหรือสถานศึกษาหรือการพึ่งพารูปแบบการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการผสมผสานและบูรณาการการศึกษารวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปและให้เอื้ออำนวยต่อความต้องการในการพัฒนาการตนเองและดำรงชีวิตของบุคคลให้มากที่สุด แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจและได้รับการยอมรับในระดับสากลมาเป็นเวลานาน องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 1970) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตนั้นเป็นกระบวนการศึกษาที่ต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคลได้และเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องครอบคลุมตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่และตลอดถึงผู้ที่มีความต้องการในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกๆวัย จึงเห็นได้ว่าการศึกษานั้นไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อบุคคลจบการศึกษาจากโรงเรียนแต่ควรเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องไปตลอดชีวิต เห็นได้ว่าการศึกษาตลอดชีวิตเป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของโลกใน

ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และช่วยส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

แม้ว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนตามปกตินั้นสามารถมอบความรู้และเตรียมความพร้อมทางด้านทักษะขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนโดยทั่วไปได้ตามหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ได้ถูกกำหนดไว้แล้วเป็นมาตรฐานตามระดับการเรียนรู้ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนกระทั่งระดับอุดมศึกษา แต่เป็นการยากที่รูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียนจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันได้ การศึกษาตลอดชีวิตที่มีแนวคิดในการบูรณาการรูปแบบการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัยที่ไม่จำกัดเฉพาะรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง (สุมาลี สังข์ศรี, 2545) จึงเป็นแนวทางการศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตรงกับต้องการในเวลาที่เหมาะสมกับตัวบุคคลได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเรียนรู้ในองค์ความรู้ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลาตามบริบทของสังคมและกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพราะการดำเนินธุรกิจนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งจากปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศ อีกทั้งจะต้องก้าวตามข่าวสาร ปรับตัวให้เข้ากับกระแสและแนวโน้มของการดำเนินธุรกิจให้ทันท่วงที ดังนั้นการศึกษาตลอดชีวิตจึงมีบทบาทที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางด้านการประกอบการและการดำเนินธุรกิจโดยตรง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นจะต้องมีความตื่นตัวและเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพราะเทคโนโลยี ข่าวสารและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นได้ทั้งวิกฤตและโอกาสสำหรับผู้ประกอบการ ดังนั้นโอกาสทางธุรกิจสามารถเกิดขึ้นได้และเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การมีโอกาสได้เรียนรู้ก่อนผู้อื่นและได้รับประสบการณ์ที่มากขึ้นย่อมนำไปสู่ความได้เปรียบที่มากขึ้นในการดำเนินธุรกิจ การเริ่มต้นศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธุรกิจจึงไม่ได้ถูกตีกรอบจำกัดสำหรับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในเฉพาะช่วงวัยใดวัยหนึ่งและไม่จำกัดว่าจะต้องเรียนรู้จากสถาบันใดสถาบันหนึ่งหรือตำราเล่มใดเล่มหนึ่งเท่านั้น แต่การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความต้องการและความสนใจของบุคคล แนวทางการศึกษาตลอดชีวิตจึงเปรียบเสมือนประตูสู่โอกาสและทรัพยากรอันมหาศาลให้แก่ผู้ที่มีความสนใจหรือมีความต้องการที่จะ

เรียนรู้และต้องการที่จะได้รับประสบการณ์สำหรับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างแท้จริง ในปัจจุบันปัญหานิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาออกมาแล้วไม่มีงานทำเป็นหนึ่งในปัญหาระดับชาติที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาและมีแนวโน้มของจำนวนบัณฑิตว่างงานที่มากขึ้นทุกปี ซึ่งสาเหตุที่นิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วบางส่วนไม่สามารถบรรจุเข้าทำงานในตำแหน่งงานที่ต้องการหรือไม่สามารถหางานทำได้และมีเหตุจำเป็นที่ต้องทำงานในระดับที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษาที่จบมา เป็นผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ (ธเนศน์ นุ่มมัน, 2559) ไม่ว่าจะเป็นการที่ตัวนักเรียนนักศึกษาเองนั้นมีความรู้ความเข้าใจน้อยมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชาที่ตนต้องการศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงานที่รองรับ การเลือกเรียนตามกระแสความนิยมหรือเลือกเข้าเรียนในสาขาวิชาตามระดับคะแนนที่จำกัด อีกทั้งในบางสาขาวิชานั้นมีจำนวนนิสิตนักศึกษาเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนมากทำให้บัณฑิตที่จบออกมาในแต่ละปีของสาขาวิชานั้นมีจำนวนมากเกินกว่าความต้องการของตลาด ทำให้นายจ้างหรือบริษัทมีตัวเลือกของผู้สมัครงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้เมื่อสำเร็จการศึกษาบัณฑิตเหล่านั้นต้องแข่งขันกันอย่างรุนแรงในตลาดแรงงานเพื่อสมัครงานในสาขาที่เกี่ยวข้องและยังต้องเผชิญกับอัตราค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรมต่อวุฒิการศึกษาเนื่องจากนายจ้างสามารถเลือกผู้สมัครงานได้หลากหลายจึงคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความสามารถสูงในอัตราค่าจ้างที่ต่ำได้ บัณฑิตที่ไม่สามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้บางส่วนต้องสมัครเข้าทำงานที่ไม่ตรงกับสายวิชาชีพที่ได้เรียนมาและในบางกรณีมีความจำเป็นที่ต้องทำงานที่มีระดับที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษาของตน ปัญหาบัณฑิตตกงานและบัณฑิตไม่สามารถทำงานในสายวิชาชีพที่ตนเรียนมานี้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบันอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจอีกทั้งความต้องการของประเภทแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไป(ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2560) จากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการว่างงานและการขยายตัวทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2557 ในยุคการเข้ามายึดอำนาจของ คสช. เทียบกับปีปัจจุบัน พ.ศ. 2560 พบว่าในปี พ.ศ. 2560 นั้นมีอัตราการว่างงานมีอัตราเพิ่มมากขึ้นกว่า 122,162 คน จากปี พ.ศ. 2557 ซึ่งสาเหตุหนึ่งเกิดจากความสามารถในการรองรับและดูดซับแรงงานของตลาดแรงงานจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเทียบกับตัวเลขประมาณการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2560 นั้นต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน อีกทั้งความต้องการแรงงานของประเทศไทยยังคงต้องการประเภทแรงงานระดับล่างมากกว่าแรงงานระดับกลางและระดับบนซึ่งสังเกตได้จากการที่มีการนำเข้าแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงานระดับล่างและ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาวะว่างงานในแรงงานระดับกลางและระดับบน และเมื่อพิจารณาถึงภูมิหลังทางการศึกษาของการจ้างงานและอัตราการว่างงานแล้วพบว่า อัตราการว่างงานของผู้ที่มีภูมิหลังทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีจำนวนสูงกว่าผู้ที่มีภูมิหลังทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและสายอาชีพ โดยอัตราการว่างงานของผู้ที่มีภูมิหลังทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีจำนวนสูงถึง 253,000 คนหรือคิดเป็น 3.2-3.3% ในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) ซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่อาจกล่าวได้ว่ามีสาเหตุมาจากปัญหาการลดอัตราการจ้างงานของภาคนายจ้างหรือปัญหาเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลมาจากภาคการผลิตบุคลากรและแรงงานหรือฝ่ายสถาบันอุดมศึกษาที่จำเป็นต้องมีการปรับตัวในการผลิตบุคลากรและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับการศึกษาและตลาดแรงงานต่อนักเรียนนักศึกษาและผู้ปกครองอีกด้วย (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2560) ปัญหาการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ที่เกิดขึ้นสะสมมาตลอดระยะเวลาหลายปีมานี้นอกจากจะส่งผลกระทบต่อทั้งตัวของบัณฑิตจบใหม่เองไม่ว่าจะเป็น ปัญหาด้านรายได้ การดำรงชีพ ปัญหาสุขภาพจิตและความเครียด ปัญหาภายในครอบครัวแล้วยังเป็นสาเหตุหนึ่งของการนำไปสู่การเกิดปัญหาสังคมต่างๆตามมา เช่นปัญหาการลักขโมย ปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดและปัญหาอาชญากรรมต่างๆในสังคมอีกด้วย

จากรายงานสถิติจำนวนผู้ว่างงานจำแนกตามระดับการศึกษาทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 โดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2560 พบว่า จำนวนผู้ว่างงานที่มีระดับการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนผู้ว่างงานที่มีระดับการศึกษาในระดับอุดมศึกษากว่า 65,000 คนและ เพิ่มมากขึ้นทุกปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนผู้ว่างงานที่มีระดับการศึกษาในระดับอุดมศึกษากว่า 116,000 คน และเมื่อทำการเปรียบเทียบจำนวนผู้ว่างงานในเดือน มกราคม พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ พบว่าผู้ว่างงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีจำนวนสูงสุดคือ 1.60 แสนคน รองลงมาเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 9.3 หมื่นคน และเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนตน 9.2 หมื่นคน ตามลำดับ และผู้ที่ไม่มีการศึกษาและมีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา 3.1 หมื่นคน เมื่อเปรียบเทียบกับ ช่วงเวลาเดียวกันของปี 2559 พบว่า จำนวนผู้ว่างงานใน ระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น 5.7 หมื่นคน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น 2.1 หมื่นคน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพิ่มขึ้น 1.4 หมื่นคน และผู้ที่ไม่มีการศึกษาและมีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาเพิ่มขึ้นกว่า 1 พันคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ว่างงานที่มีระดับการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นมี

จำนวนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้าและมีจำนวนเพิ่มขึ้นสูงกว่าผู้ว่างงานที่มีระดับการศึกษาในระดับอื่น

จากภาพรวมของจำนวนบัณฑิตว่างงานที่มีแนวโน้มที่สูงมากขึ้นจากอดีตจากผลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี พ.ศ.2560 เมื่อทำการพิจารณาตัวเลขสถิติของจำนวนนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วตกงานไม่สามารถหางานทำได้ย้อนหลังเป็นระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2559 ย้อนไปถึง พ.ศ. 2555 โดยการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2560 จะพบได้ว่า จำนวนบัณฑิตที่ว่างงานนั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มประเภทของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งในการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ได้จำแนกและรายงานผลการสำรวจออกเป็นกลุ่มหลักที่มีความสำคัญประกอบด้วย กลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ, กลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ, กลุ่มมหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับ, กลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชน, กลุ่มสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งทั้ง 6 กลุ่มถือเป็นกลุ่มประเภทของสถาบันอุดมศึกษาหลักในกำกับการดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ที่มีการสำรวจและเก็บสถิติอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจากการรายงานการเก็บสถิติพบว่าสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งนั้นไม่ส่งรายงานอย่างครบถ้วนหรือมีการขาดส่งรายงานให้แก่ทางสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ซึ่งอาจส่งผลให้ตัวเลขมีความคลาดเคลื่อนแต่หากพิจารณาถึงแนวโน้มในภาพรวมของตัวเลขบัณฑิตว่างงานนั้นก็ยังคงมีแนวโน้มที่ชัดเจนในแต่ละกลุ่ม โดยสรุปข้อมูลร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ตามกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาได้ผลดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2560) กลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ มีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 คือ ร้อยละ 32.61, 29.44, 30.96, 16.77 และ 29.07 ตามลำดับ กลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ มีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 คือ ร้อยละ 20.48, 16.26, 22.21, 21.47 และ 37.78 ตามลำดับ กลุ่มมหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับ มีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 คือ ร้อยละ 6.8, 8.18, 9.2, 37.19 และ 43.43 ตามลำดับ กลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชน มีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 คือ ร้อยละ 16.78, 12.89, 15.95, 7.29 และ 12.56 ตามลำดับ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 คือ ร้อยละ 24.99, 17.02, 24.12, 27.9 และ 31.87 ตามลำดับ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 คือ ร้อย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ละ 31.63, 21.57, 31.77, 7.45 และ 37.21 ตามลำดับ จากข้อมูลร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่จำแนกตามประเภทสถาบันโดยสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2560 จะพบว่า ร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ในกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐนั้นมีความใกล้เคียงกันตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ทำการเก็บข้อมูลและมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย แต่มีในช่วง พ.ศ. 2558 ที่มีการลดลงมากกว่าช่วงอื่นๆแต่ก็กลับมามาใกล้เคียงอัตราเดิมในปี พ.ศ. 2559 ในส่วนของร้อยละอัตราการว่างงานของกลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นมีแนวโน้มคงที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2558 แต่มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี พ.ศ. 2559 และในส่วนของกลุ่มมหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับนี้เป็นกลุ่มที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมากเพราะในช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2557 นั้น อัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่นั้นต่ำมากไม่ถึงร้อยละ 10 ซึ่งต่ำกว่ากลุ่มสถาบันอุดมศึกษากลุ่มอื่นๆ แต่ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา แนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่มีอัตราเพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่าของในอดีต และยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งมีจำนวนสูงมากกว่ากลุ่มมหาวิทยาลัยกลุ่มอื่นๆในปี 2559 อีกด้วย ในทางกลับกันกลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชนนั้นแนวโน้มอัตราว่างงานคงที่สลับลดลงตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูล ในส่วนของกลุ่มสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนั้น ร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยแต่ยังมีอัตราที่น้อยกว่ากลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและมหาวิทยาลัยของรัฐไม่จำกัดรับ และในส่วนของกลุ่มสถาบันราชภัฏนั้นร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ปี พ.ศ. 2559 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2557 แต่มีเพียงปี พ.ศ. 2558 นั้นที่ผลอัตราการว่างงานนั้นลดลงเป็นอย่างมากจนเหลือต่ำกว่าร้อยละ 10 ซึ่งไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากผลสำรวจข้างต้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่ากลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐไม่จำกัดรับ ซึ่งประกอบด้วยมหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนั้นมีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ในปี พ.ศ. 2559 สูงที่สุดมากกว่ากลุ่มสถาบันอุดมศึกษากลุ่มอื่นๆ และการเพิ่มขึ้นของร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่นั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่สูงมากขึ้นอย่างก้าวกระโดดและมีนัยสำคัญในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2558 และยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2559 โดยผลสำรวจพบว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นมีร้อยละของบัณฑิตว่างงานมากกว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้วิจัยได้พิจารณาถึงปีที่มีการสำรวจกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 1000 คนขึ้นไป และพิจารณาเฉพาะบัณฑิตว่างงานที่ไม่ได้อยู่ในระหว่างการศึกษาต่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน

สรุปได้ว่าบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นมีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่มากที่สุดในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาในกำกับการดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ซึ่งจากผลสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2559 นั้น บัณฑิตจบใหม่จากมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่สูงถึง ร้อยละ 45.35 และหากทำการพิจารณาโดยจำแนกในระดับสาขาวิชาและคณะที่มีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบสูงที่สุดของมหาวิทยาลัยรามคำแห่งโดยใช้เกณฑ์ผลสำรวจที่มีการสำรวจกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 500 คนขึ้นไป พบว่าคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ในปี พ.ศ. 2559 คิดเป็น ร้อยละ 41.89 และ ร้อยละ 40.1 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2558 นั้น คณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มีร้อยละอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่สูงถึงร้อยละ 43.03 และร้อยละ 44.18 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าคณะเดียวกันในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษากลุ่มอื่นเป็นอย่างมาก สาเหตุของอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่จากทั้งสองคณะนี้มีอัตราที่สูงกว่าคณะอื่นอันเนื่องมาจากความต้องการของแรงงานจากสาขาวิชานี้ในตลาดแรงงานมีน้อยกว่าจำมีนิสิตนักศึกษาที่เข้าศึกษาและบัณฑิตจบใหม่จากสาขาวิชาชีพนี้เป็นอันมาก ซึ่งสอดคล้องกับรายงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2560 ที่ได้รายงายถึงจำนวนบัณฑิตจบใหม่ในระดับอุดมศึกษานั้นมีจำนวนสูงขึ้นเนื่องจากความไม่สอดคล้องของวุฒิการศึกษาและคุณสมบัติแรงงานที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

นอกจากนี้จากรายงานประมาณการผู้สำเร็จการศึกษาและประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานจำแนกตามระดับการศึกษา (กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2560) พบว่า ประมาณการผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวน 377,003 คนและมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 447,454 คนในปี พ.ศ. 2561 และประมาณการผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานระหว่างปี พ.ศ. 2560 มีจำนวน 337,568 คนและเพิ่มขึ้นเป็น 400,650 คนในปี พ.ศ. 2561 จะเห็นได้ว่าแนวโน้มจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีมากขึ้นทุกปี และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เตรียมจะเข้าสู่ตลาดแรงงานนั้นก็เพิ่มขึ้นทุกปีเช่นเดียวกัน หากสถานการณ์จำนวนบัณฑิตว่างงานและจำนวนผู้ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาในอนาคตยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นนี้สภาวะการณ์ปัญหาการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่จะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้รายงานถึงสาเหตุของการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาว่าเป็นผลมาจากความไม่สอดคล้องระหว่างสาขาวิชาและระดับการศึกษาของตัวแรงงานเองและความต้องการแรงงานของตลาดแรงงาน ทำให้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บัณฑิต ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ตามที่ต้องการ ซึ่งแรงงานที่มีความจำเป็นและต้องการในประมาณที่สูงของประเทศไทยยังคงเป็นแรงงานในระดับล่างมากกว่าระดับกลางและระดับบน

สรุปสาเหตุของปัญหาบัณฑิตจบใหม่ว่างงานหรือไม่สามารถบรรจุเข้าทำงานที่ตรงกับสาขาวิชาชีพที่เรียนมานี้มีสาเหตุหลักมาจากความต้องการแรงงานมีความผันผวนอีกทั้งไม่สอดคล้องกับจำนวนและสาวิชาชีพของบัณฑิตจบใหม่ นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษายังคงผลิตบัณฑิตจบใหม่เพิ่มขึ้นทุกปีจึงทำให้ความไม่สอดคล้องของความต้องการแรงงานในตลาดแรงงานกับจำนวนบัณฑิตจบใหม่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และปัญหาบัณฑิตว่างงานมีความรุนแรงมากในกลุ่มของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากสายสังคมศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ในกลุ่มของมหาวิทยาลัยรัฐแบบไม่จำกัดรับ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2560 ที่รายงานถึงความต้องการแรงงานในประเทศไทยที่มีความต้องการในภาคการผลิตและแรงงานในระดับล่างมากกว่าแรงงานในกลุ่มอื่น

แนวทางการแก้ไขวิกฤติบัณฑิตว่างงานและตกงานนี้ได้มีการนำเสนอในหลากหลายประเด็นทั้งในประเด็นการวางแนวทางการกระตุ้นและส่งเสริมในภาคเศรษฐกิจและการเมืองรวมถึงแนวทางการแก้ไขในประเด็นของการปรับตัวของสถาบันการศึกษารวมถึงพัฒนาระบบการศึกษาและการผลิตบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแนวทางการบรรเทาและแก้ไขปัญหาวิกฤตบัณฑิตว่างงานนั้นมีหลากหลายแนวทาง มุขรวี แสนสอาด (2555) กล่าวสรุปถึงการรวบรวมแนวทางการแก้ไข้ปัญหาบัณฑิตว่างงานไว้ว่า บัณฑิตจะต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ต้องพัฒนาความสามารถของตนเองอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้ นอกจากนี้สถานศึกษาควรมีการร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และกลุ่มทักษะที่ต้องการในทำงานไปยังนิสิตนักศึกษาขณะที่ยังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่นิสิตนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการได้ทันที และประการสุดท้าย การส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาเป็นผู้ประกอบการอิสระด้วยตนเองโดยเป็นผู้ประกอบการอิสระที่อาศัยองค์ความรู้สมัยใหม่เป็นเครื่องมือในการในการประกอบการ โดยการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง เพราะเศรษฐกิจของโลกในยุคหน้าจะต้องไม่ขับเคลื่อนด้วยกลุ่มแรงงานเพียงเท่านั้นแต่จะต้องขับเคลื่อนด้วยกลุ่มผู้ประกอบการที่มีองค์ความรู้ใหม่และมีศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ ซึ่งมีตัวอย่างปรากฏให้เห็นแล้วในประเทศ จีน สหรัฐอเมริกา อินเดีย ฮ่องกง สิงคโปร์ ซึ่งประเทศเหล่านี้มี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์องค์ความรู้สมัยใหม่และเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจ และมีธุรกิจขนาดเล็กรุ่นใหม่เกิดขึ้นมากมายและมีการเติบโตอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาบัณฑิตว่างงานนี้สอดคล้องกับความเห็นของ นพวรรณ จุลกนิษฐ (2560) ที่ได้กล่าวถึงสาเหตุสภาพปัญหาบัณฑิตว่างงานและการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาของบัณฑิตไว้ว่า จำนวนบัณฑิตว่างงานในประเทศไทยนั้นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มบัณฑิตจบใหม่ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อนและไม่สามารถหาตำแหน่งงานทำได้ และอีกกลุ่มคือกลุ่มบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามานานแล้วและเคยมีประสบการณ์ทำงานมาแล้วแต่ปัจจุบันไม่มีตำแหน่งงานรองรับหรือลาออกไปศึกษาต่อ ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้มีการปรับตัวต่อสภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวของประเทศไทยและอัตราการจ้างงานที่ลดลงด้วยการหันไปประกอบอาชีพอิสระส่วนตัวมากขึ้น เช่น การเปิดร้านขายอาหาร เสื้อผ้าออนไลน์และการประกอบอาชีพวิสาหกิจเริ่มต้นที่ใช้องค์ความรู้สมัยใหม่และเทคโนโลยีในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นไปตามแนวโน้มของเศรษฐกิจของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคของการดำเนินธุรกิจตามระบบเศรษฐกิจแบบดิจิทัล ซึ่งการส่งเสริมและสร้างความสนใจหรือการส่งเสริมเจตคติในการประกอบอาชีพส่วนตัวหรือการเป็นผู้ประกอบการให้แก่นิสิตนักศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้แก่นิสิตนักศึกษาสำหรับการเผชิญกับปัญหาการจ้างงานและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น และถึงแม้ว่านิสิตนักศึกษาที่จบการศึกษาเหล่านี้จะไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ก็ยังสามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อการประกอบธุรกิจด้วยตนเองได้ อย่างไรก็ตาม นพวรรณ จุลกนิษฐ (2560) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาในปัจจุบันนั้นส่วนหนึ่งมีเจตคติที่ต้องการมีรายได้ที่สูงแต่ทำงานไม่หนัก ทั้งยังขาดเจตคติเชิงบวกต่อการประกอบอาชีพและการทำงานรวมถึงการขาดการวางแผนอนาคตในการหาอาชีพสำรองมารองรับและเป็นอาชีพที่ตนเองมีความชอบความสนใจเป็นพื้นฐานเดิม ซึ่งการขาดเจตคติที่ดีและถูกต้องในการประกอบการชีพนี้ ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการไม่ว่าจะทำให้ไม่สามารถเข้าบรรจุทำงานในองค์กรต่างๆได้ หรือได้บรรจุเข้าทำงานแล้วไม่สามารถทำงานได้อย่างมีความสุขหรืออาจถูกพักการทำงานในที่สุด รวมถึงเกิดความล้มเหลวในการประกอบอาชีพส่วนตัว ดังนั้นในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาเกิดความสนใจในการประกอบอาชีพส่วนตัวหรือการเป็นผู้ประกอบการเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ รวมถึงเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจไทยเข้าสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ยุคของการส่งเสริมผู้ประกอบการตามระบบเศรษฐกิจแบบดิจิทัลนั้นจึงควรเริ่มต้นด้วยการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการเป็นอันดับแรก ซึ่งในการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการนี้ควรเริ่มต้นจากการศึกษาถึงสภาพเจต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

คติในปัจจุบันของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการวมถึงศึกษาเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบันในประเทศไทยเพื่อทำความเข้าใจศึกษาถึงความแตกต่างของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการของทั้งสองกลุ่มและนำไปสู่การพัฒนาแนวทางในการสร้างเจตคติเชิงบวกต่อการและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการเป็นผู้ประกอบการต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนาประเทศไทยตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย Thailand 4.0 มาเป็นแนวทางประกอบการแก้ไขปัญหาด้วยนั้น จะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย Thailand 4.0 มุ่งเน้นในการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวข้ามจากประเทศไทย 3.0 ที่มุ่งเน้นอุตสาหกรรมหนักไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อให้แรงงานและประชาชนในประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง หรือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเศรษฐกิจจาก “การทำมากได้น้อย” ไปสู่ “การทำน้อยได้มาก” โดยใช้ความสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งการเปลี่ยนผ่านจากประเทศไทย 3.0 ไปสู่ประเทศไทย 4.0 นั้นสุวิทย์ เมษินทรีย์ (2559) ได้กล่าวถึงแนวทางในการเปลี่ยนแปลงว่า จำเป็นจะต้องเปลี่ยนผ่านใน 4 องค์ประกอบหลักที่สำคัญคือ 1.) เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ (Smart Farming) และมุ่งเน้นให้เกษตรกรเป็นเกษตรกรแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneur) 2.) เปลี่ยนแปลง SMEs จากแบบเดิมที่รัฐต้องคอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอยู่ตลอดเวลาไปสู่ Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง 3.) เปลี่ยนจากการให้บริการมูลค่าต่ำแบบดั้งเดิม Traditional Services ไปสู่การภาคบริการมูลค่าสูง High Value Services และ 4.) เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะสูง จากแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย Thailand 4.0 แนวทางการพัฒนาประเทศไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 จึงเป็นการมุ่งเน้นในการพัฒนาเศรษฐกิจและการแข่งขันทางเศรษฐกิจโดยอาศัยความสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมมากกว่าการส่งเสริมแรงงงานขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมาเป็นเครื่องกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐทั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์ กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ และอีกหลายหน่วยงานเกิดความตื่นตัวในการผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นแห่งชาติ (National Startup Committee)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

โดยมีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธานคณะกรรมการฯและมีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการฯเพื่อส่งเสริมและให้การสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทยและส่งเสริมให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้นรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเป็นกำลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต โดยการส่งเสริมนี้มีทั้งการให้การอบรมด้านความรู้ การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี การสนับสนุนด้านเงินทุน การสนับสนุนด้านเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และการสนับสนุนอีกหลายประการ ดังจะเห็นได้จากโครงการส่งเสริมประกวดแข่งขันผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีทั้งระดับประเทศไปจนถึงในระดับสถาบันการศึกษา จากแนวทางของการพัฒนาประเทศไทยตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย Thailand 4.0 ที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมวางแนวทางและให้การสนับสนุน ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สอดคล้องของจำนวนบัณฑิตจบใหม่และความต้องการแรงงานในตลาดแรงงาน ทำให้พบว่าการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนี้เป็นอีกหนึ่งช่องทางของการเริ่มต้นประกอบอาชีพที่นอก เหนือไปจากการการทำงานตามสาขาวิชาชีพที่บัณฑิตได้สำเร็จการศึกษาออกมา และการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนี้ยังมีโอกาสในการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนมากมายอีกด้วย รวมถึงยังเป็นอาชีพที่เปิดกว้างให้กับบัณฑิตจบใหม่จากทุกสาขาวิชาชีพและทุกสถาบันการศึกษาได้มีโอกาสแข่งขันกันด้วยภูมิปัญญาความสร้างสรรค์และแข่งขันกันอย่างเสรี จึงสรุปได้ว่า การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการประกอบอาชีพสำหรับบัณฑิตจบใหม่ที่ควรให้ความสนใจและได้รับการส่งเสริม

ดังนั้นในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจรวมถึงมีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระหว่างการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานอกจากจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนิสิตนักศึกษาให้เกิดความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น สามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในระหว่างที่ยังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาและอาจสามารถเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ในขณะที่ยังศึกษาอยู่อีกด้วยแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมความคิดให้แก่นิสิตนักศึกษาให้ได้รู้ถึงทางเลือกในการประกอบอาชีพให้กับนิสิตนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาในอนาคตหากนิสิตนักศึกษาเหล่านี้สำเร็จการศึกษาไปและไม่สามารถบรรจุเข้าทำงานตามสาขาวิชาชีพหรือหน่วยงานที่ตนต้องการได้ก็ยังสามารถนำตนเองไปสู่การเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ นอกจากนี้ในปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีนโยบายและแนวทางในการให้การสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้นทั้งในด้านแหล่งบ่มเพาะความรู้และนวัตกรรม ตลอดจนแหล่งเงินทุนสนับสนุนสำหรับวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีความน่าสนใจและมีศักยภาพ ทำให้นิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจในการเริ่มต้นเป็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นมีช่องทางในการได้รับการสนับสนุนที่หลากหลาย ดังนั้นการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจึงเป็นแนวคิดหนึ่งในการเพิ่มทางเลือกในด้านการประกอบอาชีพให้กับนิสิตนักศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศทางหนึ่งด้วย

การส่งเสริมให้นักศึกษามีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นควรสร้างให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสนใจและความต้องการที่แท้จริงจากภายในตัวของนักศึกษาเอง เพื่อให้ความสนใจที่เกิดขึ้นมานั้นมีความคงทนอยู่ในตัวของนักศึกษาและเป็นสิ่งที่คอยกระตุ้นและผลักดันให้นักศึกษาสามารถนำตนเองในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ต่อไปในอนาคต การส่งเสริมเจตคติเป็นแนวทางหนึ่งในการปลูกฝังความสนใจรวมถึงปลูกฝังความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นให้แก่นักศึกษา เมื่อนักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นแล้วย่อมหมายถึงนักศึกษาผู้นั้นมีทั้งความรู้ความเข้าใจอันดีที่ถูกต้องต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น มีความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและมีพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งจะนำไปสู่การมีแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต กระบวนการในการส่งเสริมเจตคติหรือการทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีความคิดความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นมีหลากหลายวิธีการเช่น วิธีการโฆษณาชวนเชื่อ ชักชวนให้บุคคลเกิดการคล้อยตาม การบังคับหรือกดดันเพื่อให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดความรู้สึกหรือการให้ความรู้ความเข้าใจชุดใหม่แก่บุคคลเพื่อให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดและความรู้สึก ซึ่งแนวทางการส่งเสริมเจตคติโดยการให้ความรู้ความเข้าใจแก่และสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับสติปัญญาเพื่อปลูกฝังและสร้างการเปลี่ยนแปลงในเจตคตินั้นเป็นที่ยอมรับว่าสามารถสร้างเจตคติที่มีความคงและมั่นคงมากกว่าการปลูกฝังสร้างเจตคติในระดับผิวเผินผ่านทางอารมณ์ความรู้สึกเพียงอย่างเดียวอย่าง (Petty, 1986) ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยแนวทางการสร้างเจตคติด้วยกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมและจะช่วยให้เจตคติที่ถูกสร้างขึ้นนั้นมีความคงทนและส่งผลในทางการนำตนเองไปสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ในอนาคตของนักศึกษา

การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภครวมถึงมีความเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการสอนหรือให้ความรู้จากสื่อการเรียนการสอนหรือการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

เรียนรู้จากตำราในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่อาจทำให้นิสิตนักศึกษาได้สัมผัสบริบทอันแท้จริงของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยได้อย่างครบถ้วน ไม่อาจสร้างความรู้สึกร่วมและนำพาให้นิสิตนักศึกษาเกิดแรงบันดาลใจและรู้สึกที่ดีในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้อย่างสมบูรณ์แบบ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการนั้นจึงควรเป็นการเรียนรู้ทางสังคมโดยเรียนรู้จากบริบทสภาพแวดล้อมการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นรวมถึงบริบทสังคมและเศรษฐกิจโดยตรง

กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมนั้น (Bandura, 1977) ได้นำเสนอแนวคิดที่สำคัญไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานและเป็นธรรมชาติที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยมนุษย์จะมีการเรียนรู้ทางสังคมอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวอยู่ตลอดเวลานั่งเอง ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีการเรียนรู้จากผลของการกระทำที่ตนได้กระทำแล้วเกิดเป็นการเรียนรู้ และยังเชื่อว่าการเรียนรู้ทางสังคมที่พบเห็นได้มากในธรรมชาติของการเรียนรู้ของมนุษย์อีกประการหนึ่งก็คือ การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ โดยกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบนั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยการรู้คิดที่บุคคลจะต้องมีความสนใจและคิดประเมินว่าตนจะจดจำเลียนแบบอะไรและจะสามารถเลียนแบบได้ดีหรือไม่อย่างไร และเมื่อเลียนแบบแล้วผลของการเลียนแบบนั้นส่งผลดีหรือไม่อย่างไรต่อตนเองและสังคมรอบข้าง จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการสังเกตและเลียนแบบนั้นเป็นกระบวนการทางพุทธิปัญญาหรือการรู้คิด โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนการสนใจและใส่ใจ 2) ขั้นตอนการจดจำ 3) ขั้นตอนการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบตามตัวแบบ 4) กระบวนการจูงใจ จึงเห็นได้ว่าการเรียนรู้ทางสังคมนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้จากบริบทสภาพแวดล้อมรอบตัวโดยใช่การเรียนรู้ในระดับสติปัญญาโดยการรู้คิด จดจำและประเมินผล ซึ่งแนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเป็นการเรียนรู้จากบริบทสภาพแวดล้อมในระดับสติปัญญา คิดวิเคราะห์และประเมินเช่นเดียวกัน การนำแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมมาใช้เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษานั้นจึงเป็นแนวทางที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมที่ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเป็นการเรียนรู้ทางสังคมด้วยวิธีการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะสามารถช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้สัมผัสกับวิถีชีวิตการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจากผู้ประกอบการตัวจริง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้ทดลองฝึกการคิดการปฏิบัติตามแบบอย่างของตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตัวจริง ได้เห็นแนวคิดวิธีการคิดแก้ไขปัญหาภายใต้สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจปัจจุบันของประเทศไทยและได้รับการถ่ายทอดแนวทางการคิดการปฏิบัติดังกล่าวจากผู้ประการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยตรงซึ่งจะทำให้นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมนี้ได้รับประสบการณ์ตรงได้ลองสวมบทบาททางความคิดและบทบาทในการปฏิบัติตนจริงตามแบบอย่างของตัวแบบผู้ประการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยมีผู้ประการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นเสมือนหนึ่งทั้งต้นแบบ ผู้สอนและพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำและการช่วยเหลือซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ไม่สามารถพบได้จากการอ่านเพียงตำราเรียนหรือการเรียนในห้องเรียน และประสบการณ์ตรงเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่หล่อหลอมความคิดความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนิสิตนักศึกษาและนำไปสู่การส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาเกิดความสนใจและมีแนวโน้มที่อยากจะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต

งานวิจัยเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงเป็นแนวทางที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการส่งเสริมและการสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริงในโลกธุรกิจจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยตรงเพื่อกระตุ้นความสนใจต่ออาชีพการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนี้เป็นการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโนมการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้มีความสนใจและมีแนวโน้มในการที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ในการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนี้สามารถทำการส่งเสริมให้แก่นิสิตนักศึกษาได้ในทุกระดับชั้นปี เพราะเป็นที่ทราบกันว่าการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นอาศัยความสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางความคิดและการแก้ไขปัญหาเป็นหัวใจหลักในการดำเนินกิจการ และมีหน่วยงานที่พร้อมที่จะสนับสนุนช่วยเหลือผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำหลายแห่งได้เริ่มมีการจัดกิจกรรมและการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่นิสิตนักศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นแล้ว ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าถึงแม้นิสิตนักศึกษาที่เพิ่งก้าวเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษาจะมีเพียง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ความคิดสร้างสรรค์มีความสามารถแต่ขาดเงินทุนก็ไม่ใช่ปัญหาและข้อจำกัดของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอีกต่อไป นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นหากมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถค้นพบความสามารถหรือต้องการของตนเองได้เร็วก่อนการสำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาจะยิ่งเป็นการเพิ่มโอกาสที่ดีในการเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพและมีโอกาสในการรวมกลุ่มกับเพื่อนนิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกันเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานอีกด้วย การส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นแก่นิสิตนักศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและเกิดความสนใจในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต

ในการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติมาใช้เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบัน (Boyle, 1981) ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งให้ความสำคัญทั้งการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงตนเองไปพร้อมกันทั้งด้านสติปัญญาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ และให้ความสำคัญกับผู้สอนซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในเนื้อหาที่สอนโดยเป็นทั้งผู้สอนและผู้คอยให้การสนับสนุนตลอดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความเหมาะสมกับกับการส่งเสริมเจตคติด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เนื่องจากการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมนั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านกระบวนการสังเกตและเลียนแบบตัวแบบเป็นหลักสำคัญ ดังนั้นผู้สอนหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นตัวแบบของการเรียนรู้นั้นจะต้องเป็นทั้งผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสายวิชาชีพและเป็นผู้ประกอบที่ประสบความสำเร็จ อีกทั้งต้องสามารถถ่ายทอดความรู้และความรู้สึกไปยังผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนโปรแกรมเชิงสถาบันมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและนำกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมมาบูรณาการเข้ากับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นให้แก่นิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยผู้วิจัยได้มุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาบัณฑิตว่างงานที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนักศึกษาในกลุ่มคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสำคัญในอันดับแรก และนำเสนอแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้

สำหรับกลุ่มคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์รวมถึงคณะอื่นๆที่มีอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ในปริมาณสูงในสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆต่อไป

คำถามวิจัย

1. เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นประกอบด้วยองค์ประกอบและตัวชี้วัดอะไรบ้าง
2. แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยมีแนวทางเป็นอย่างไร
3. เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นอย่างไร
4. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยควรเป็นอย่างไร
5. ปัจจัยเงื่อนไขของการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้จริงประกอบด้วยปัจจัยเงื่อนไขอะไรบ้าง
6. แนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้มีแนวทางเป็นอย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและนำเสนอผลการทดลองใช้
3. เพื่อนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่โดยได้ทำการขอข้อมูลสำคัญทางตัวเลขสถิติภาวะการมีงานทำจำแนกตามกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาและกลุ่มสาขาวิชาจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ย้อนหลังเป็นระยะเวลา 5 ปีนับตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นสถิติข้อมูลที่ได้เก็บรวมและทำการสรุปรวมเป็นที่เรียบร้อยแล้วโดยสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาโดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และสรุปผลได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับภายใต้สังกัดของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา อันประกอบด้วยมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนั้น เป็นกลุ่มที่มีตัวเลขของบัณฑิตจบใหม่ว่างงานสูงที่สุดและมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นมีร้อยละของอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่สูงที่สุดในกลุ่ม และผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มสาขาวิชาที่มีอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่สูงที่สุดของมหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า สองอันดับแรกของคณะที่มีอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่สูงที่สุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา คือคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ ดังนั้นในการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ในการแก้ไขและลดปัญหาอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตประชากร

1.1 ประชากรในวัตถุประสงค์เพื่อการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพื่อให้ได้มาซึ่งเจตคติตามตัวชี้วัดดังกล่าว คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

1.2 ประชากรในวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขการนำไปใช้ คือ นักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง(หัวหมาก)ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีในภาคปกติ และมีสถานะการลงทะเบียนเรียนที่สมบูรณ์ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ คือ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนและผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.3 ประชากรในวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย คือ ตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโปรแกรมและผู้ที่สนใจนำโปรแกรมไปใช้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อนำไปสู่การมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยทั้ง 4 องค์ประกอบ 1) การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 2) การมีความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการการวิสาหกิจเริ่มต้น 3) การมีพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 4) การรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคม

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

เจตคติ หมายถึง ความรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลที่ประกอบกันเป็นสภาพความพร้อมของบุคคลในการแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระตุ้นหรือตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็น คน สัตว์ สิ่งของ ความคิดเห็น สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยเจตคติมีได้ทั้งเจตคติเชิงบวกและเจตคติเชิงลบ

ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่มีการดำเนินธุรกิจหรือประกอบการค้าหรือการให้บริการไม่ว่าจะมุ่งแสวงหาผลกำไรหรือไม่ก็ตาม ภายใต้การยอมรับและการบริหารจัดการความเสี่ยงในการดำเนินกิจการของตนเอง

วิสาหกิจเริ่มต้น หมายถึง ธุรกิจที่มีการริเริ่มดำเนินธุรกิจจากจุดเริ่มต้นเล็กๆและมีการใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้อย่างก้าวกระโดยภายใต้แนวคิดการดำเนินธุรกิจให้สามารถทำซ้ำได้ง่ายและขยายกิจการได้ง่ายมักเป็นธุรกิจเพื่อการตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันหรือการหาโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆที่ไม่มีใครเคยทำมาก่อน

เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น หมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น มีพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและมีการรับรู้ในศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่แนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต

การเรียนรู้ทางสังคม หมายถึง การเรียนรู้จากสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวทั้งจากสิ่งแวดล้อมและบุคคลผู้เป็นตัวแบบด้วยกระบวนการการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) กระบวนการสนใจใส่ใจ 2) กระบวนการจดจำ 3) กระบวนการแสดงพฤติกรรม 4) กระบวนการจูงใจและเสริมแรง และมีองค์ประกอบที่สำคัญที่ประกอบขึ้นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านบุคคล 2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม 3) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกันในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของบุคคล

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาที่อยู่นอกเหนือไปจากการจัดการศึกษาตามระบบการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในการร่วมพัฒนาและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ Boyle (1981) อันประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1.) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย 2.) การกำหนดขอบเขตของเนื้อหาการเรียนรู้ 3.) การกำหนดแนวทางและแผนการเรียนการสอน 4.) การนำแผนการเรียนการสอนไปปฏิบัติ 5.) ประเมินผลโปรแกรม และบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติมาใช้เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมที่จะนำไปสู่การส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียน

ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุและมีความเกี่ยวข้องและส่งผลต่อการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้

เงื่อนไข หมายถึง ข้อกำหนดในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้งานให้เกิดประสิทธิภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หมายถึง บุคคลไม่จำกัดเพศและอายุ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี ในภาคปกติของคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงและมีสถานะการลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่สมบูรณ์

นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หมายถึง บุคคลไม่จำกัดเพศและอายุ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี ในภาคปกติของคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงและมีสถานะการลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่สมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย สามารถช่วยส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ

เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตลอดจนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำไปสู่การมีแนวโน้มความต้องการในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งจะเป็นการเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพในอนาคตเมื่อสำเร็จการศึกษาเพื่อทดแทนเมื่อไม่สามารถสมัครงานในตลาดแรงงาน

2. องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาชีพที่มีแนวโน้มอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการตกงานหรือว่างงานในอนาคตหรือแม้กระทั้งกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่ไม่อยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการตกงานแต่มีความรู้ความสามารถในระดับที่สูงที่จะสามารถก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในสาขาที่เป็นที่ต้องการของประเทศได้มีโอกาสทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพของตนเองและเพื่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ

ตอนที่ 3 แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม

ตอนที่ 4 แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 5 แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตอนที่ 1 แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต

1.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

UNESCO (1970) ได้กล่าวถึงใจความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่บูรณาการรูปแบบการศึกษาอันหลากหลายที่ไม่จำกัดไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมุ่งเน้นในการตอบสนองต่อความต้องการทางการศึกษาของแต่ละบุคคลได้อย่างต่อเนื่องครอบคลุมในทุกช่วงวัยไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ไม่จำกัดเฉพาะแต่ในโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาควรเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดช่วงชีวิตไม่ควรจบลงเพียงแต่ในโรงเรียนหรือเมื่อจบการศึกษาหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งเท่านั้น

Dave (1976) กล่าวว่า การศึกษาเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ลืมตาดูโลกและการศึกษาจะสิ้นสุดลงเมื่อมนุษย์ได้สิ้นสุดลมหายใจลง การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ การศึกษาตลอดชีวิตจึงครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของมนุษย์ ไม่จำกัดรูปแบบ แบบแผน วิธีการ

ระยะเวลา การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้มนุษย์สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งด้านการดำรงชีวิต การทำงานประกอบอาชีพ และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) ได้ให้ความสำคัญและความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่มีรูปแบบผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยมุ่งเน้นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตของบุคคล

อาชัญญา รัตนอุบล (2550) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานบูรณาการการเรียนรู้และกิจกรรมในรูปแบบต่างๆอย่างเหมาะสมไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาแบบธรรมดาวิสัยหรือการศึกษาตามอัธยาศัยโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้ดีขึ้น

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิตว่าเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการศึกษาทุกประเภทตลอดชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตายและสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาของชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบุคคลให้ได้รับความรู้ได้พัฒนาทักษะและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ตลอดช่วงชีวิต

อัมพรพงษ์ กังสนานันท์ (2550) กล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิตว่าเป็นกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่มีความจำเป็นเพื่อช่วยให้บุคคลได้รับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ต้องการตลอดจนสามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้น โดยการศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการศึกษาที่ผสมผสานรูปแบบการศึกษาที่ลากหลายไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

สุนทร สุนันท์ชัย (2532) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตหมายรวมถึงการศึกษาทั้งหมดทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นตลอดทั้งช่วงชีวิตของมนุษย์โดยเกิดขึ้นจากแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพของแต่บุคคลและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นได้

สรุปได้ว่าการศึกษาตลอดชีวิตคือแนวคิดของการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตายของบุคคลโดยเป็นการบูรณาการรูปแบบการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยไม่จำกัดวิธีการรูปแบบหรือกิจกรรมแต่จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของบุคคลอย่างแต่จริงและสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลและช่วยพัฒนาบุคคลให้บรรลุเป้าหมายทั้งในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพได้

1.2 หลักการและลักษณะสำคัญของแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ได้ให้แนวคิดและหลักสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่มีความต่อเนื่องของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย

2. การศึกษาตลอดชีวิตมุ่งเน้นให้บุคคลเกิดอิสระในการเลือกวิธีการและช่วงเวลาในการศึกษาเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

3. การศึกษาตลอดชีวิตมุ่งให้บุคคลเกิดการพัฒนาตนเองทางด้านอาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องความครอบคลุมประชากรในทุกช่วงวัย

5. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีความสอดคล้องกับบริบทและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

Dave (1976) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิตมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา เพื่อให้มนุษย์สามารถปรับตัว พัฒนาตนเองและใช้ชีวิตได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมในแต่ละช่วงเวลาของชีวิตตามบริบทของสังคม วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบนโลก

2. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นลักษณะการบูรณาการของการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

3. องค์กร หน่วยงาน และหน่วยทางสังคมทุกหน่วยย่อมมีส่วนในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษามิใช่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาเท่านั้น แต่หน่วยทางสังคมไม่ว่าจะเป็น วัด สถานที่ทำงาน พิพิธภัณฑ์ หน่วยงานเอกชน องค์กรห้างร้านต่างๆ สามารถมีบทบาทในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

4. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตยึดหลักแห่งความเสมอภาคเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับประชาชนในทุกระดับให้ทุกคนได้มีโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน อีกทั้งยังยึดหลักการของความยืดหยุ่นและให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้การศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้มากที่สุด

อาชัญญา รัตนอุบล (2550) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของแนวทางการศึกษาตลอดชีวิตสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาตลอดเป็นแนวคิดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องของการเรียนรู้โดยการศึกษาตลอดชีวิตนั้นจะมีความครอบคลุมการศึกษาของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย บุคคล

สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ในทุกช่วงวัยโดยขึ้นอยู่กับความต้องการในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงเวลา

2. การศึกษาตลอดชีวิตมีลักษณะของการบูรณาการรูปแบบการศึกษา โดยไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนเท่านั้น แต่การศึกษาตลอดชีวิตเป็นผสมผสานรูปแบบการศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

3. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และมุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคคล ให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองในการประกอบอาชีพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างมีความสุข

4. การจัดศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีความสอดคล้องและผสมผสานเข้ากันกับทั้งผู้เรียนและบริบททางสังคมและชุมชน เพราะผู้เรียนถือเป็นหนึ่งในสมาชิกของชุมชนและชุมชนย่อมมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

5. การศึกษาตลอดชีวิตมิใช่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ทุกคนและทุกหน่วยงานมีส่วนในการร่วมกันสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตได้

พิศมัย ศรีอำไพ และ อนันต์ ศรีอำไพ (2549) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่หมายรวมถึงการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยโดยมุ่งให้บุคคลสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตทุกช่วงเวลาของชีวิต

2. การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนั้นการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องส่งเสริมความเสมอภาคให้ประชาชนทุกคนได้มีโอกาสในการได้รับการศึกษาบนพื้นฐานของความต้องการและศักยภาพของประชาชนทุกคน

3. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้ความสำคัญผู้เรียนเป็นสำคัญ การกำหนดเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ทุกกลุ่มทุกช่วงวัย

5. การศึกษาตลอดชีวิตมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของเหตุและผล

6. การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีความสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมและชุมชนอีกทั้งวิถีชีวิตของผู้เรียน

สนอง โลหิตวิเศษ (2548) กล่าวถึงลักษณะของการศึกษาตลอดชีวิตสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตมีขึ้นเพื่อให้บุคคลสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองแม้ไม่ได้เข้ารับการศึกษาตามระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือแม้แต่บุคคลผู้ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้วการศึกษาหาความรู้หรือเรียนรู้ด้วยตนเองก็ยังคงจำเป็นต้องมีต่อไปเพื่อการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และโรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการปลูกฝังค่านิยมแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่นักเรียนด้วย มิใช่สนับสนุนการศึกษาแต่เพียงในระบบโรงเรียนเท่านั้น

2. หน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชน รวมถึงสถาบันและเครือข่ายหน่วยงานต่างๆในชุมชน ต่างมีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้บุคคลและสมาชิกในชุมชนเกิดการเรียนรู้และสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

3. การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพหรือเกี่ยวข้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และสามารถใช้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นเครื่องมือในการตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของตนได้

4. การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องยึดมั่นในความเท่าเทียมและความเสมอภาคให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรในการเรียนรู้ และจะต้องให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเลือกที่จะเรียนรู้ได้ตามความสนใจและความต้องการในช่วงเวลาที่เหมาะสม

ปฐม นิคมมานนท์ (2544) กล่าวถึงหลักการสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาของบุคคลมิได้สิ้นสุดเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาใด แต่การศึกษาจะยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตของบุคคล

2. การศึกษาตลอดชีวิตไม่ได้จำกัดเฉพาะประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือช่วงวัยใดวัยหนึ่งเท่านั้น แต่การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาสำหรับคนทุกเพศทุกวัย

3. การศึกษาตลอดชีวิตประกอบด้วยรูปแบบการศึกษาอันหลากหลายในทุกรูปแบบทั้ง การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

4. สถาบันต่างๆรวมถึงหน่วยงาน องค์กร ชุมชน และหน่วยทางสังคมต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องและมีส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

5. การศึกษาตลอดชีวิตให้ความสำคัญกับความเท่าเทียบและความเสมอภาค กล่าวคือ ประชาชนทุกคนทุกเพศทุกวัยในสังคมต้องมีโอกาสสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการศึกษาตลอดชีวิตได้

6. การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีความยืดหยุ่น หลากหลาย และจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับทั้งตัวบุคคลและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

7. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องพิจารณาถึงหลักการ 3 ประการคือ โอกาสทางการศึกษา แรงจูงใจในการศึกษา และความสามารถที่จะศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทั้งตัวของผู้เรียนและการจัดการศึกษาตลอดชีวิตประสบความสำเร็จ

8. เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาตลอดชีวิตคือการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลเป็นสำคัญ การศึกษาตลอดชีวิตจึงหัวใจสำคัญและเป็นแม่แบบของการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ

สรุปได้ว่าหลักการและลักษณะที่สำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตนั้นจะต้องมีการบูรณาการการศึกษาในรูปแบบที่มีความหลากหลายทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจะต้องมีความหลากหลายทั้ง รูปแบบ วิธีการ เวลา สถานที่ และมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนรวมถึงมีความสอดคล้องกับบริบทสังคมและสภาพแวดล้อมเพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมถึงทุกคนและทุกหน่วยงานควรมีส่วนร่วมในการช่วยกันส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต

1.3 องค์ประกอบและรูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ได้นำเสนอว่ารูปแบบของการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตประกอบด้วยการศึกษา 3 รูปแบบหลักคือ

1. รูปแบบการศึกษาวิชาสามัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้และได้รับความรู้ขั้นพื้นฐานที่จำเป็นตามแต่ละระดับโดยแบ่งออกเป็นระดับการศึกษาที่เทียบเท่ากับระดับประถม ระดับเทียบเท่ามัธยมต้น ระดับเทียบเท่ามัธยมปลาย และระดับเทียบเท่าอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบการศึกษาวิชาสามัญอาจเป็นการศึกษาตามระบบโรงเรียนหรือการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็เป็นได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2. รูปแบบการศึกษาด้านวิชาชีพ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะความรู้ที่มีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหรือความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจเป็นการศึกษาอย่างเป็นทางการที่เมื่อผู้เรียนเรียนจบแล้วจะได้รับการรับรองและได้รับประกาศณียบัตรหรืออาจเป็นการศึกษาด้านอาชีพอย่างไม่เป็นทางการก็ได้

3. รูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการเรียนรู้โดยทั่วไปที่ขึ้นอยู่กับความต้องการความสนใจหรือที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งอาจเป็นการถ่ายทอดความรู้ การอบรม หรือการจัดตั้งกลุ่มเรียนรู้ระหว่างผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวถึงรูปแบบในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตประกอบด้วยรูปแบบและวัตถุประสงค์หลักของแต่ละรูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการให้ความรู้ในระดับพื้นฐานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ในระดับพื้นฐานที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยตามที่สมควรได้รับและตามที่สังคมให้ความคาดหวัง

2. รูปแบบการศึกษาทางวิชาชีพ เป็นการให้ความรู้และทักษะทางด้านการประกอบอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพ พัฒนาทักษะทางอาชีพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. รูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการแต่ขึ้นอยู่กับความสนใจหรือความต้องการของแต่ละบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลเกิดการพัฒนาทางด้านคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจเป็นสำคัญ

Coombs (1974) กล่าวว่าการศึกษาตลอดชีวิตประกอบด้วยการศึกษาที่ไม่จำกัดรูปแบบการศึกษาทุกประเภทล้วนเป็นองค์ประกอบของการศึกษาตลอดชีวิต อันได้แก่

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) เป็นการศึกษาที่ถูกจัดขึ้นอย่างมีโครงสร้างและระดับของการศึกษาเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบและแบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่แน่นอน โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ขั้นพื้นฐาน วิชาสามัญ วิชาเฉพาะทางด้านวิชาชีพ

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education) เป็นการศึกษาอื่นๆที่อยู่นอกเหนือจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของรัฐบาลหรือเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองทางด้านการศึกษาแก่บุคคลทุกเพศทุกวัยที่ขาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน

3. การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นรูปแบบของการเรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้สิ่งต่างๆในชีวิตประจำวันหรือได้รับประสบการณ์จากสิ่งที่อยู่รอบๆ อาจเป็นการพูดคุย การร่วมกลุ่มสนทนา การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม การสังเกต หรือรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆที่อาจเป็นความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของผู้เรียนก็ได้ ทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ เจตคติ ค่านิยม ทักษะหรือความรู้อันเป็นประโยชน์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน เป็นการศึกษาที่ไม่มีระเบียบแบบแผนหรือการกำหนดเวลาที่แน่นอนชัดเจน

อาชัญญา รัตนอุบล (2550) และ สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบและรูปแบบของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ การศึกษาตลอดชีวิตประกอบด้วยการศึกษาทุกรูปแบบที่มีในสังคมไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษารูปแบบต่างๆเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนซึ่งมีความพร้อมและความต้องการที่แตกต่างกันออกไป

ดังนั้นรูปแบบการศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นรูปแบบการศึกษาที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นทั้งรูปแบบ วิธีการ เนื้อหา กิจกรรม ระยะเวลาและสถานที่

สรุปได้ว่ารูปแบบของการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการรูปแบบการศึกษาที่หลากหลายอันประกอบด้วยการศึกษาหลัก 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ซึ่งการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบนี้มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แต่การศึกษาทั้ง 3 รูปแบบนี้มีส่วนในการช่วยส่งเสริมกันซึ่งกันและกันให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างสูงสุดและสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดช่วงชีวิต

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ

2.1 ความหมายของเจตคติ

เจตคติ (Attitude) ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในภาษาไทยหรือภาษาพูดบางครั้งจะใช้คำว่า ทัศนคติ ซึ่งให้ความหมายแบบเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามและความหมายของเจตคติไว้มากมาย ดังเช่น

Allport (1967) ได้ให้ความหมายของเจตคติ (Attitude) ไว้ว่า เจตคติ เป็นสภาวะของความพร้อมหรือสภาพทางจิตใจที่เป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของบุคคลหรือปฏิกิริยาการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ เช่น ต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ สภาพทางสังคม ฯลฯ ซึ่งเจตคติหรือความพร้อมทางจิตใจในการตอบสนองอาจมีรูปแบบทั้งในเชิงสนับสนุนหรือเชิงต่อต้าน เช่น ความชอบ ความไม่ชอบ ความพร้อมที่จะเข้าหา ความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยง เป็นต้น ซึ่งสภาวะความพร้อมทางจิตใจนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ในอดีตที่บุคคลนั้นๆได้พบประสบมาหรือได้รับการเรียนรู้มา

Rogers (1978) ได้ให้ความหมายของ เจตคติ (Attitude) เป็นเครื่องบ่งที่ใช้สำหรับชี้วัดว่าบุคคลมีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกต่อบุคคลอื่น ความรู้สึกต่อสิ่งของรวมทั้งสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ เจตคตินั้นเป็นผลลัพธ์รวมของประสบการณ์ในอดีตหรืออีกนัยหนึ่งคือเจตคติมีรากฐานมาจากความเชื่อของบุคคลและประสบการณ์ที่เคยได้รับมาในอดีต ซึ่งเจตคตินี้ส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล ดังนั้นจึงอาจกล่าวสรุปได้ว่าเจตคติเป็นสภาวะของความรู้สึกและความพร้อมทางจิตใจของบุคคลซึ่งความพร้อมนี้จะส่งผลให้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บุคคลมีพฤติกรรมในการตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางที่สอดคล้องกับสภาวะความพร้อมที่มีอยู่นั้นๆ

Mun (1971) กล่าวว่า เจตคติเป็นความคิดเห็นและความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น สิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน สภาพสังคมและความคิดความเห็นใดๆที่มีอยู่ในสังคม ซึ่งความคิดเห็นและความรู้สึกนี้มีทั้งทิศทางที่เป็นบวกและทิศทางที่เป็นลบ ดังเช่น ทิศทางในทางยอมรับหรือปฏิเสธ ความรู้สึกชื่นชอบและความรู้สึกรังเกียจ เป็นต้น ซึ่งเจตคติที่บุคคลมีอยู่นี้จะส่งผลทำให้บุคคลมีความพร้อมในทางพฤติกรรมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งต่างๆที่เป็นที่หมายของเจตคติด้วยการแสดงออกทางพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆที่สอดคล้องกับเจตคติที่มีอยู่

Kendler (1963) ได้ให้นิยามความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติ คือความพร้อมของบุคคลในการแสดงพฤติกรรมตอบสนองซึ่งมีทั้งในทางสนับสนุนหรือต่อต้านต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น บุคคล สถานการณ์ ความคิด แนวคิด หรือสภาพแวดล้อมใดๆ ซึ่งสังเกตได้ว่า ทั้ง Allport (1967), Rogers (1978), Mun (1971) และ Kendler (1963) ได้มีการให้นำหนักความสำคัญของความหมายของเจตคติในแง่มุมของความพร้อมในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลและยังชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการแสดงออกหรือการตอบสนองต่อสิ่งเร้าของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับเจตคติของบุคคลนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความพร้อมในการตอบสนองและแสดงออกทางพฤติกรรมต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล บุคคลที่มีประสบการณ์ในอดีตที่แตกต่างกันหรือมีความรู้ความเชื่อความรู้สึกที่แตกกันย่อมมีเจตคติที่แตกต่างกัน เจตคติเป็นสิ่งที่มีอยู่ในเฉพาะแต่ละบุคคล บุคคลแต่ละบุคคลอาจมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเหมือนกันแตกต่างกันออกไปก็ได้ โดยความแตกต่างของเจตคติในแต่ละบุคคลนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่รวมถึงประสบการณ์ในอดีตที่บุคคลนั้นได้รับหรือได้ประสบพบเจอ ซึ่งอาจจะเป็นประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้หรือการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเจตคติจะถูกสะท้อนและแสดงออกมาผ่านทางพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะของพฤติกรรมเชิงบวก เช่น ความชอบ ความพึงพอใจ เป็นพฤติกรรมที่สะท้อนออกมาจากเจตคติเชิงบวก (Positive Attitude) และอีกลักษณะหนึ่งคือพฤติกรรมเชิงลบ เช่น ความไม่พึงพอใจ ความชิงชัง ซึ่งสะท้อนออกมาจากเจตคติเชิงลบ (Negative Attitude)

สรุปได้ว่า เจตคติ คือ ความรู้สึก ความรู้ความเข้าใจ และความเชื่ออันประกอบกันเป็นสภาพความพร้อมของบุคคลในการแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็น คน สัตว์ สิ่งของ ความคิดเห็น สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยเจตคตินั้นมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติเชิงบวกต่อสิ่งใดก็จะมีแนวโน้มในการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางบวกต่อสิ่งนั้น ตัวอย่างเช่น การแสดงพฤติกรรมการเข้าหา การแสดงพฤติกรรมให้การสนับสนุนเป็นต้น แต่หากบุคคลมีเจตคติเชิงลบต่อสิ่งใดก็มีแนวโน้มที่จะแสดงออกทางพฤติกรรมในเชิงลบต่อสิ่งนั้นเช่น การ

แสดงพฤติกรรมหลีกเลี่ยง การแสดงการปฏิเสธ เจตคติจึงอาจถูกใช้เป็นตัวชี้วัดสำหรับอธิบายถึงค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจ ความโน้มเอียงหรือแนวโน้มในการแสดงออกของบุคคล นอกจากนี้เจตคติยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคล บุคคลที่มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันอาจส่งผลให้มีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แตกต่างกันออกไป และด้วยเหตุผลนี้เองจึงอาจแสดงให้เห็นว่าเจตคติเป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้ เรียนรู้ได้ และสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ อีกทั้งด้วยเจตคติเป็นสิ่งสามารถสะท้อนผ่านออกมาทางพฤติกรรมของบุคคลได้ เจตคติจึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือที่หมายของเจตคติได้อีกด้วย

จากแนวความคิดเกี่ยวกับเจตคติแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเจตคติของบุคคลโดยตรง ถึงแม้ว่าการทำให้บุคคลเกิดการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นอาจอาจทำได้หลายวิธี เช่นการชักจูง การขอร้อง การบังคับ แต่หากกล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมาจากตัวตนภายในหรือแสดงออกด้วยความเป็นธรรมชาติของตัวบุคคลแล้วจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สะท้อนมาจากเจตคติของบุคคลนั้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการส่งเสริมให้บุคคลมีการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่งหรือเป็นไปตามที่ต้องการนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเจตคติของบุคคลนั้นโดยตรง จากแนวคิดการส่งเสริมให้บุคคลเกิดการแสดงพฤติกรรมหรือมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมด้วยการส่งเสริมเจตคตินั้น จึงนำมาสู่แนวคิดในการส่งเสริมเจตคติให้นิสิตนักศึกษาเกิดความสนใจ มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพหลักจากสำเร็จการศึกษาหรืออาจสามารถเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ตั้งแต่ยังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา และเพื่อช่วยลดปัญหาบัณฑิตจบใหม่ว่างงานให้สอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทยสู่ไทยแลนด์ 4.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.2 องค์ประกอบของเจตคติ

จากนิยามความหมายของเจตคติที่แสดงให้เห็นว่า เจตคตินั้นมีเกี่ยวข้องกับทั้งความรู้สึกส่วนบุคคล ประสบการณ์ที่บุคคลเคยได้รับ ความรู้ความคิดเห็นของบุคคล และประการสำคัญคือเจตคตินั้นมีความเกี่ยวข้องและส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลด้วย ดังนั้นการศึกษาถึงองค์ประกอบส่วนต่างๆของเจตคตินั้นจะสามารถทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์และทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล ได้มีนักจิตวิทยาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดต่างๆเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติไว้ดังนี้

Schiffman (2004) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของเจตคติและองค์ประกอบของเจตคติไว้ว่า เจตคติคือความโน้มเอียงของพฤติกรรมของบุคคลหรือแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรม

ของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และการได้รับประสบการณ์ของบุคคลและส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในรูปแบบทางเลือกหรือในลักษณะของการเลือกปฏิบัติ เช่น การชอบหรือการไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเห็นด้วยหรือการไม่เห็นด้วยต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การยอมรับหรือการปฏิเสธในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นต้น และได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติไว้ว่า เจตคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญและมีความสัมพันธ์กัน ดังแผนภาพ

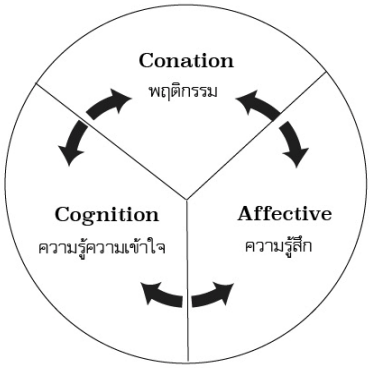

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของเจตคติ (Schiffman, 2004)

จากแผนภาพแสดงองค์ประกอบของเจตคติ 3 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้และความเข้าใจ (Cognitive Component) หมายถึง สภาพความรู้ ความเข้าใจ การรับรู้และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อที่หมายของเจตคติ ซึ่งองค์ประกอบด้านความรู้และความเข้าใจนี้อาจมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ในอดีต

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ หรือความรู้สึกภายในจิตใจของบุคคลที่มีต่อที่หมายของเจตคติ ซึ่งองค์ประกอบด้านความรู้สึกนี้เป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีตเช่นเดียวกับองค์ประกอบด้านความรู้และความเข้าใจ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Conation Component) หรือ (Behavioral Component) หมายถึง ความโน้มเอียงหรือแนวโน้มในการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลต่อที่หมายของเจตคติ ซึ่งแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมนี้มีส่วนสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ และ องค์ประกอบด้านความรู้สึก โดยเมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจหรือมีความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะนำไปสู่การมีแนวโน้มในการแสดงออกทางพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นต่อไป และเมื่อบุคคลได้

แสดงออกทางพฤติกรรมแล้วได้รับผลอย่างไรก็จะเกิดเป็นประสบการณ์ซึ่งจะส่งผลให้เกิดเป็นการเรียนรู้และความรู้สึกต่อไป

Zimbardo (1970) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติไว้ในทำนองเดียวกันกับ Schiffman (2004) โดยนำเสนอว่า องค์ประกอบของเจตคตินั้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักที่มีความเกี่ยวข้องและส่งผลซึ่งกันและกันคือ 1.) Cognitive Component 2.) Affective Component 3.) Behavioral Component นอกจากนี้ Zimbardo (1970) ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทางความรู้และสติปัญญา (Cognitive Component) ว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสร้างผลลัพธ์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติอย่างเป็นรูปแบบและมีความคงทน กล่าวคือ ในการส่งเสริมหรือสร้างให้เจตคติในบุคคลและให้เจตคติที่เกิดขึ้นมีความคงสภาพในระยะยาวนั้น ในกระบวนการชักจูงหรือการส่งเสริมเจตคติควรที่จะมีขั้นตอนการให้ความรู้หรือการส่งเสริมทางสติปัญญาร่วมอยู่ในกระบวนการชักจูงนั้นด้วย แนวคิดของ Zimbardo (1970) ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการชักจูงเพื่อให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) นำเสนอโดย Petty (1986) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ใน 2 แนวทาง 1.) การเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยผ่านกระบวนการคิดด้วยสติปัญญา (Central Route) และ 2.) การเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยไม่มีกระบวนการคิดด้วยสติปัญญา (Peripheral Route) ซึ่งกระบวนการคิดด้วยสติปัญญานี้เองจะทำเป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงการคิดประมวลผลข้อมูลที่ได้รับมาในระดับสติปัญญาแล้วจึงก่อเป็นเจตคติขึ้นซึ่งจะมีระดับความคงทนและยากที่จะเปลี่ยนแปลงมากกว่าเจตคติที่ก่อตัวขึ้นโดยไม่ผ่านกระบวนการคิดประมวลผลในระดับสติปัญญา ดังนั้นการใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติให้บุคคลมีเจตคติต่อที่หมายของเจตคติใดๆนั้นจึงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Zimbardo (1970) และแนวคิดของ Petty (1986)

จากแนวคิดองค์ประกอบของเจตคติข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1.) องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) 2.) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) และ 3.) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) ซึ่งการนำไปใช้ในงานวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้ องค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบของเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วย

1.1 ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ความแตกต่างระหว่างผู้ประกอบการทั่วไปกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

1.2 ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วย

2.1ความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในมิติของการเปรียบเทียบข้อได้เปรียบและสิทธิประโยชน์ที่เหนือกว่าการเป็นผู้ใช้แรงงานพนักงานลูกจ้างและการเป็นผู้ประกอบการทั่วไปในบริบทของเศรษฐกิจและสังคมไทย

2.2 ความรู้สึกที่ดีต่อการมีคุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วย

3.1 การมีพฤติกรรมที่สะท้อนคุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

2.3 คุณลักษณะของเจตคติ

จากนิยามความหมายของเจตคติและองค์ประกอบของเจตคติแสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นไม่ได้มีเจตคติติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เนื่องมาจากเจตคตินั้นจะต้องมีที่หมายหรือมีสิ่งที่จะเป็นเป้าหมายของเจตคติ เช่น เจตคติต่อบุคคล เจตคติต่อสิ่งของ เจตคติต่อสภาพแวดล้อม ดังนั้นบุคคลเกิดมาหากยังไม่มีความรู้ ไม่รู้จัก ไม่ได้รับรู้หรือไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งใด หรือยังไม่มีประสบการณ์กับสิ่งใดก็ไม่อาจที่มีเจตคติกับสิ่งนั้น เพราะบุคคลดังกล่าวจะไม่สามารถระบุที่หมายของเจตคติได้นั่นเอง แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งของเจตคตินั้นคือ เจตคตินั้นเป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้ก่อตัวขึ้นมาได้หากได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมและเจตคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ ด้วยคุณลักษณะของเจตคตินี้เองแสดงให้เห็นว่าเจตคติก็สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ เปลี่ยนแปลงได้และสามารถลบล้างได้หากเกิดการเรียนรู้หรือใส่ประสบการณ์ใหม่เข้าไปแทนความรู้หรือประสบการณ์เดิม นอกจากคุณสมบัติพื้นฐานนี้แล้วยังมีคุณสมบัติอื่นๆของเจตคติที่นักจิตวิทยาและนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาและนำเสนอแนวคิดไว้ดังนี้

Allport (1967) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจตคติไว้เป็นไปในแนวทางเดียวกันสรุปได้ดังนี้

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด บุคคลเกิดมาไม่สามารถมีเจตคติต่อสิ่งใดได้หากไม่มีประสบการณ์หรือได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น

2. เจตคติมีคุณลักษณะในรูปของการประเมิน กล่าวคือ เจตคติเกิดจากการประเมินองค์ความรู้ ความคิดหรือความเชื่อที่บุคคลมีต่อสิ่งต่างๆและก่อให้เกิดเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นและนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมเป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งนั้นๆ

3. เจตคติมีคุณลักษณะทั้งด้านคุณภาพและความเข้ม คุณลักษณะด้านคุณภาพ เช่น การชอบหรือไม่ชอบ ความถึงสนใจหรือความไม่สนใจ คุณลักษณะด้านความเข้มเช่น ความชอบมาก ชอบปานกลาง ชอบน้อย เป็นต้น

4. เจตคติมีความคงทนไม่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย กล่าวคือ เจตคติเมื่อเกิดขึ้นแล้วสามารถคงอยู่ได้ในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นระยะเวลานานหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับวิธีการและกระบวนการที่ทำให้เจตคตินั้นก่อตัวขึ้น เจตคติที่มีความคงทนนี้จะสามารถใช้เพื่อการทำนายพฤติกรรมที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตของบุคคลได้ รวมทั้งสามารถใช้อธิบายถึงสาเหตุของการเกิดขึ้นของพฤติกรรมของบุคคลได้

5. เจตคติต้องมีสิ่งที่หมายความถึงหรือจะต้องมีที่หมาย (Attitude object) กล่าวคือในการกล่าวถึงเจตคตินั้นไม่สามารถกล่าวขึ้นลอยๆได้ แต่จะต้องเป็นการกล่าวถึงเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เจตคติต่อบุคคล เจตคติต่อสิ่งของ เจตคติต่อสถานการณ์ เป็นต้น

6. เจตคติมีลักษณะของความสัมพันธ์ในเชิงของความรู้สึกจูงใจ กล่าวคือ เจตคติจะต้องแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น สิ่งของ บุคคลอื่น หรือ สถานการณ์ เป็นต้น และความสัมพันธ์นี้เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของความรู้สึกจูงใจหรือแรงจูงใจ (Motivation Affect) ที่ทำให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของเจตคติเกิดพฤติกรรมตอบสนองต่อที่หมายของเจตคตินั้นๆ

นอกจากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจตคติ 6 ประการข้างต้นแล้ว ชนัญชิดา คำมินเศก (2553) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจตคติว่ามีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. เจตคติเป็นสภาวะความพร้อมของบุคคลที่จะตอบโต้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเป็นความพร้อมในการแสดงออกเพื่อตอบสนองต่อที่หมายของเจตคติ

2. เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือเจตคติจะมีความคงทนหรืออยู่สภาวะที่ไม่เปลี่ยนแปลงได้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งและสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงหากเกิดการเรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์ใหม่

3. เจตคติเป็นตัวแปรหนึ่งในกระบวนการเกิดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างใดออกมานั้นเป็นผลมาจากปัจจัยองค์ประกอบต่างๆทั้งจากปัจจัยแวดล้อมและจากปัจจัยภายในตนเองซึ่งเจตคติเป็นหนึ่งในปัจจัยภายในตนเองที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลด้วย

4. เจตคติมีลักษณะของแรงจูงใจซึ่งนำไปสู่การประเมิน การเลือก และการกำหนดทิศทางพฤติกรรมของบุคคล

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจตคติ สรุปได้ว่าคุณลักษณะที่สำคัญของเจตคติได้ดังนี้

1. เจตคติสามารถเรียนรู้ได้ และเกิดจากขึ้นได้จากประสบการณ์ของบุคคล

2. เจตคติเป็นเป็นแนวโน้มหรือความเอนเอียงของทิศทางในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

3. เจตคติมีคุณลักษณะทั้งในแง่ของคุณภาพและปริมาณ เช่น ชอบหรือไม่ชอบ ชอบมากหรือชอบน้อย และอาจมีคุณภาพหรือปริมาณเป็นศูนย์ก็ได้ เช่น ไม่รู้สึก หรือรู้สึกเฉยๆ ซึ่งบ่งบอกว่าบุคคลนั้นยังไม่มีเจตคติต่อสิ่งนั้นๆ

4. เจตคติมีความคงทนอยู่ในตัวบุคคลในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง และสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้

5. เนื่องจากเจตคติเป็นแนวโน้มในการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นหากบุคคลมีเจตคติต่อสิ่งใดแล้วจึงอาจยังไม่แสดงพฤติกรรมออกมา แต่ต้องการสิ่งเร้าหรือปัจจัยกระตุ้นเป็นตัวเป็นตัวกระตุ้นทำให้บุคคลเกิดการแสดงพฤติกรรมตามเจตคติที่มี

การส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นทั้งการสร้างเจตคติใหม่ให้เกิดขึ้นรวมถึงสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับเจตคติเดิม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงและสร้างเจตคติขึ้นนี้เป็นสิ่งที่สามารถจัดกระทำให้เกิดขึ้นได้ตามแนวคิดของคุณลักษณะของเจตคติ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมเป็นกระบวนการในการส่งเสริมและสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในเจตคติของนิสิตนักศึกษาในทั้ง 3 องค์ประกอบของเจตคติคือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.4 การก่อตัวของเจตคติ (Attitude Formation)

การก่อตัวขึ้นของเจตคตินั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุและมีกระบวนการขั้นตอนในการก่อตัวขึ้นที่แตกต่างกันออกไป จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจตคติที่ว่าบุคคลนั้นไม่มีเจตคติใดๆติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่เจตคตินั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์และมีความคงทนในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งรวมทั้งสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ (Allport, 1967) แสดงให้เห็นว่าการก่อตัวขึ้นของเจตคตินั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในเฉพาะตัวบุคคลและปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการก่อตัวของเจตคติในแต่ละบุคคลนั้นย่อมแตกต่างกันออกไป Visser (2011) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อตัวของเจตคติไว้ว่า เจตคติสามารถก่อตัวขึ้นได้จากการเรียนรู้การทำความเข้าใจหรือการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเจตคติที่ก่อตัวขึ้นจากการใช้สติปัญญา (Cognitive Base) หรือการก่อตัวของเจตคติบนพื้นฐานของการประมวลข้อมูลด้วย

สติปัญญานี้เป็นการก่อตัวของเจตคติในวิธีหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเจตคติสามารถก่อตัวขึ้นได้จากการที่บุคคลใช้ความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Base) โดยไม่ได้ใช้การประมวลด้วยสติปัญญา ซึ่งเป็นการเพียงใช้อารมณ์หรือความรู้สึกในการก่อตัวของเจตคติโดยปราศจากความรู้ความเข้าใจ โดยความแตกต่างของการก่อตัวของเจตคติทั้งสองอาจนำเสนอได้ดังตัวอย่าง เช่น บุคคลได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าผงซักฟอกด้านส่วนผสม ราคา และบุคคลเกิดการประเมินคุณค่าของผงซักฟอกดังกล่าวโดยอ้างอิงกับข้อมูลที่ได้รับมาและเกิดเป็นเจตคติที่ดีต่อผงซักฟอกดังกล่าวนั้น บุคคลนั้นก็จะมีเจตคติที่ดีต่อผงซักฟอกนั้นในเชิงสติปัญญา (Cognitive Base) แต่ถ้าหากบุคคลได้ดูเพียงโฆษณาผงซักฟอกทางทีวีซึ่งแฝงด้วยความตลกขบขันที่ทำให้บุคคลหัวเราะอย่างมีความสุข และบุคคลนั้นเกิดเจตคติที่ดีต่อผงซักฟองดังกล่าวโดยไม่ได้รับรู้ถึงข้อมูลทางส่วนผสมและราคาใดๆ บุคคลก็จะมีเจตคติที่ดีต่อผงซักฟอกนั้นในเชิงความรู้สึก (Affective Base) นอกจากนี้เจตคติสามารถก่อตัวขึ้นโดยมีอ้างอิงจากประสบการณ์หรือการกระทำในอดีตของตัวบุคคลเอง หรือเป็นการนำประสบการณ์ที่เคยได้รับมาเป็นข้อมูลและเงื่อนไขในการพิจารณาเพื่อก่อให้เกิดเจตคติ

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้น Visser (2011) ได้กล่าวว่า เจตคตินั้นนอกจากจะสามารถถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้แล้ว เจตคติยังสามารถถูกปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับการกระทำในอดีตของบุคคลที่ได้กระทำไปแล้วได้อีกด้วย อันเนื่องมาจากการกระทำในอดีตนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลไม่สามารถย้อนกลับไปแก้ไขได้ ดังนั้นเมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกขัดแย้งในความคิดหรือความรู้สึกกับพฤติกรรมที่ได้กระทำไปในอดีต บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงเจตคติในปัจจุบันให้สอดคล้องกับการกระทำของตนในอดีตแทน เพื่อลดความขัดแย้งในความคิดและความรู้สึกและทำให้ตนเองกลับมาสู่สภาวะที่มีความพึงพอใจและไม่รู้สึกขัดแย้งกับการกระทำในอดีตของตน จึงอาจสรุปได้ว่า การก่อตัวของเจตคติและการเปลี่ยนแปลงของเจตคตินั้นเกี่ยวข้องกับทั้งประสบการณ์ในอดีตและสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงเจตคติถือเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ในการลดความขัดแย้งทางความคิดและความรู้สึกของตนเอง และคงสภาพความถึงพอใจของตนเองในปัจจุบันเอาไว้ นอกจากนี้ได้มีนักจิตวิทยาและนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการของการเกิดเจตคติและปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเกิดเจตคติไว้ดังนี้

Allport (1967) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมูลเหตุและสาเหตุแห่งการก่อตัวของเจตคติของบุคคลไว้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เจตคติเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้หรือการได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งจากทางตรงและทางอ้อมเช่น การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้โดยการดูจากบุคคลคนอื่นเป็นตัวอย่าง การได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดาเป็นต้น และเจตคติยังสามารถเกิดขึ้นได้จากนำความรู้หรือคำสั่งสอนนั้นมาปฏิบัติเช่นการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือผลลัพธ์ของการกระทำของตนเอง

2. เจตคติเกิดขึ้นได้จากการคิดประมวลผลหรือการคิดแยกแยะความแตกต่างระหว่างทางเลือกสองทาง โดยเมื่อบุคคลเกิดกระบวนการคิดประมวลผล เกิดการสรุปและการตัดสินใจจากบทสรุปที่ได้จากการประมวลผลก็ย่อมส่งผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ผ่านการคิดประมวลผลและการสรุปผลนั้นและนำไปสู่การก่อให้เกิดเป็นเจตคติในตัวบุคคล

3. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ในชีวิตที่ได้รับของแต่ละบุคคล เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันหรือในสถานการณ์ใดย่อมส่งผลให้บุคคลเกิดการรับรู้และการประเมินรวมถึงการจดจำประสบการณ์และผลลัพธ์นั้นและก่อให้เกิดเป็นเจตคติต่อไป

4. เจตคติเกิดขึ้นได้จากการรับเอาเจตคติของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ในการก่อตัวของเจตคตินั้นนอกจากบุคคลสามารถสร้างเจตคติขึ้นมาได้ในตนเองแล้ว บุคคลยังสามารถรับเอาเจตคติของบุคคลอื่นมาเป็นของตนได้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และการเลียนแบบเจตคติของบุคคลอื่นที่ตนเองมีความสนใจเช่น การเลียนคนใกล้ชิดในครอบครัว บุคคลสำคัญ ดารานักแสดง

กรวินท์ กรประเสริฐวิทย์ (2558) ได้นำเสนอถึงปัจจัยเหตุของการเกิดของเจตคติไว้ในแนวทางเดียวกันคือ เจตคตินั้นเกิดขึ้นได้โดยการได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ได้รับการอบรมสั่งสอน ซึ่งประสบการณ์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการก่อตัวของเจตคติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Visser (2011) ที่ว่าเจตคติของบุคคลก่อตัวขึ้นมากจากการได้รับข้อมูล การเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ บุคคลจะไม่มีเจตคติกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนกว่าจะได้รับรู้ข้อมูล ได้เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ต่อสิ่งนั้นก่อน ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

นอกจากนี้ Krech (1948) กล่าวถึงการก่อตัวของเจตคติไว้ว่าเจตคติสามารถเกิดขึ้นได้จากสาเหตุหลายประการดังนี้

1. เจตคติสามารถเกิดขึ้นได้จากการได้รับการตอบสนองความต้องการของตัวบุคคล โดยเมื่อบุคคลเกิดความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองในทางหนึ่งแล้วบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการของตนในทิศทางที่ตนต้องการแล้ว บุคคลก็จะเกิดประสบการณ์ในรูปแบบของความพึงพอใจหรือเกิดเป็นความรู้สึกที่ดีต่อประสบการณ์นั้น และเมื่อบุคคลอยู่ในสภาพวะสมดุลแห่งความพึงพอใจแล้วก็จะนำพาไปสู่การมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้นหรือประสบการณ์นั้น

2. เจตคติสามารถเกิดขึ้นได้จากการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ เมื่อบุคคลเกิดการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้ เกิดกระบวนการคิดประมวลผลแล้ว ก็จะทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้ ความคิด และเกิดเป็นเจตคติต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้น และหากสังเกตจะพบว่าการก่อตัวของเจตคติด้วยกระบวนการเรียนรู้นี้มีความสอดคล้องกันกับแนวคิดของ Allport (1967) ที่ได้ให้การเรียนรู้เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการก่อตัวของเจตคติ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในขั้นตอนของการสร้างเจตคติให้กับบุคคล

3. เจตคติสามารถเกิดขึ้นได้จากการเข้าร่วมกลุ่มหรือการเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคม เมื่อบุคคลได้เข้าร่วมกลุ่มหรือเป็นสมาชิกในกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง บุคคลจะได้สัมผัสเรียนรู้สิ่งต่างๆจากบุคคลรอบข้าง รวมทั้งมีการปฏิบัติตัวตามพฤติกรรมกลุ่ม ทำให้บุคคลเกิดการรับเอาพฤติกรรม ความคิด หรือแนวทางปฏิบัติของคนในกลุ่มมาเป็นของตน ดังนั้นการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มจึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดเจตคติของบุคคลได้

4. เจตคติสามารถเกิดขึ้นได้จากการเปรียบเทียบบุคลิกและลักษณะของตนเองกับผู้อื่น เมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความแตกต่างกับบุคลอื่นรอบข้างหรือคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ รูปร่าง ลักษณะ ความคิด พฤติกรรม บุคคลจะเกิดความตระหนักและเกิดกระบวนการคิดประมวลเปรียบเทียบและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเจตคติหรือการก่อตัวของเจตคติใหม่ในที่สุด

จากแนวคิดกระบวนการและปัจจัยสาเหตุของการก่อตัวของเจตคติ สามารถสรุปได้ว่า บุคคลหนึ่งจะยังไม่มีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนกว่าบุคคลนั้นจะได้รับข้อมูลหรือได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นเสียก่อน แล้วจึงเกิดเป็นกระบวนการคิดประมวลผลและนำไปสู่การก่อตัวของเจตคติขึ้น นอกจากนี้เจตคติที่ก่อตัวขึ้นแล้วสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้หากบุคคลได้รับข้อมูลใหม่หรือได้รับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งข้อมูลและประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับจะเข้าไปสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบของเจตคติ คือ ความรู้ (Cognitive Component), ความรู้สึก (Affective Component) และ พฤติกรรม (Behavioral Component) และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในองค์ประกอบของเจตคติไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งแล้วก็จะเกิดเป็นสภาพวะของความไม่สมดุลหรือสภาพวะขัดแย้งระหว่างเจตคติเดิมและเจตคติใหม่และนำไปสู่การปรับสมดุลและเกิดการเปลี่ยนแปลงของเจตคติในที่สุด

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเจตคติจะก่อตัวเกิดขึ้นได้จะต้องมี ปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ข้อมูลความรู้ สภาพแวดล้อม ซึ่งปัจจัยป้อนเข้าเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของเจตคติ (Attitude Components) ในตัวบุคคลและก่อตัวเป็นเจตคติของบุคคลต่อไป ซึ่งวิธีการเปิดรับเอาปัจจัยนำเข้า (Input) ของบุคคลนั้นมีได้หลากหลายวิธี เช่น การเรียนรู้, การคิดวิเคราะห์, การเปรียบเทียบ, การได้รับประสบการณ์, การเลียนแบบ, การได้รับการตอบสนองและการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งของเจตคติแล้วจึงนำไปสู่ผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงเจตคติในภาพรวมของบุคคลในที่สุดดังแผนภาพที่ 2

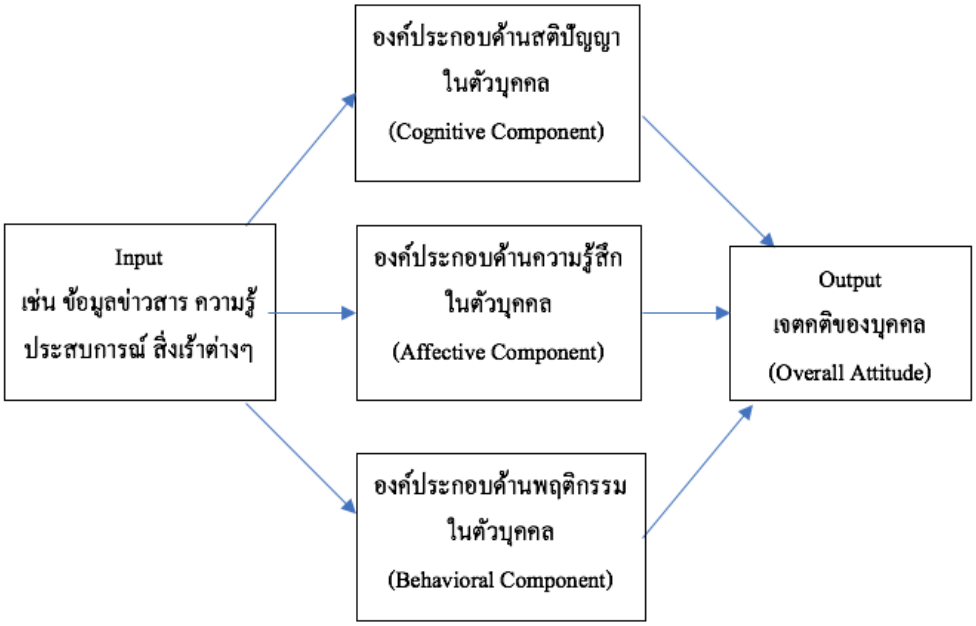

แผนภาพที่ 2 การก่อตัวของเจตคติในองค์ประกอบของเจตคติ (Krech, 1948)

2.5 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Attitude Change)

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจตคติและแนวคิดการก่อตัวของเจตคติ แสดงให้เห็นว่าเจตคตินั้นสามารถก่อตัวเกิดขึ้นได้และคงสภาพอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งและสามารถเปลี่ยนแปลงได้การได้รับการเรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์ใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงของเจตคตินั้นเกิดขึ้นเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงภายในองค์ประกอบทั้ง 3 ของเจตคติ องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component), องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) และ องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ทำให้บุคคลอยู่ในสภาวะของความขัดแย้งหรือไม่สมดุลระหว่างความรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมของเดิมที่เป็นอยู่กับ ความรู้ความรู้สึกและพฤติกรรมของใหม่ที่ได้รับเข้ามา และเมื่อบุคคลตกอยู่ในสภาวะของความไม่สมดุลจึงนำพาไปสู่ความต้องการที่จะปรับสภาพตนเองเพื่อลดความขัดแย้งและทำให้กลับสู่สภาวะของความสมดุล ซึ่งอาจจะเกิดได้ทั้งรูปแบบของการยอมรับหรือปฏิเสธ ความรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมใหม่ที่ได้รับมา การที่บุคคลเกิดเกิดการปรับสภาวะขององค์ประกอบของเจตคติให้กลับเข้าสู่สภาพวะสมดุลนี้เอง จึงเกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงของเจตคติขึ้น ตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลได้รับความรู้ใหม่เข้ามาจากการเรียนรู้ แต่ความรู้ใหม่นั้นมีความขัดแย้งกับความรู้และความเชื่อเดิมที่มีอยู่ ทำให้บุคคลตกอยู่ใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สภาวะที่ไม่สมดุลขององค์ความรู้ ทำให้บุคคลต้องหาวิธีการแก้ไขให้กลับเข้าสู่สมดุล ซึ่งในกรณีนี้บุคคลอาจเกิดกระบวนการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อทำให้ตนเองมั่นใจว่าควรเลือกและจดจำความรู้ใหม่หรือเก่า หรือบุคคลอาจจะเลือกที่จะจดจำความรู้ใหม่แทนของเก่าทันทีก็เป็นได้หากบุคคลได้รับความรู้ใหม่จากบุคคลนี่ตนเองเชื่อถือเป็นอย่างมาก จากเหตุการณ์ตัวอย่างทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้นมีพื้นฐานอยู่บนการสร้างการเปลี่ยนแปลงภายในองค์ประกอบทั้ง 3 ของเจตคติ

รานี วณิชย์เศรษฐ์ (2553) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้นสามารถแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มแนวคิดหลักดังนี้

1. กลุ่มแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสอดคล้อง (Consistency Theory) เป็นแนวคิดของการพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยคำนึงถึงปัจจัยด้านความสอดคล้องภายในตัวบุคคล ความสอดคล้องหมายถึงสภาวะที่สิ่งต่างๆในตัวบุคคลมีความกลมกลืนกันไม่มีความขัดแย้งกันไม่ว่าทางใด หรือกล่าวได้ว่าบุคคลอยู่ในสภาวะของความพึงพอใจในองค์ประกอบของเจตคติทั้ง 3 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component), องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) แต่เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงหรือเกิดความไม่สอดคล้องขึ้นในองค์ประกอบของเจตคติ บุคคลก็จะเกิดความไม่พึงพอใจหรือรู้สึกถึงความขัดแย้งกันที่เกิดขึ้น และส่งผลให้บุคคลเกิดความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของเจตคติที่เกิดความขัดแย้งกันนั้นให้กลับเข้าสู่สภาวะสมดุลหรือไร้ความขัดแย้ง เช่น เมื่อบุคคลได้รับข้อมูลที่ขัดแย้งกับความเชื่อเดิม บุคคลจะเกิดพฤติกรรมในการลดความขัดแย้ง โดยอาจหาความรู้เพิ่มเติม หาข้อโต้แย้ง เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบทางสติปัญญานำไปสู่การเกิดเจตคติหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติในที่สุด แนวคิดของการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามแนวคิดทฤษฎี Consistency Theory นี้ Kiesler (1969) ได้นำเสนอหลักการของการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติไว้ว่า การขาดความสมดุลหรือความสอดคล้องในทางความรู้ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอไม่สบายใจหรือเกิดความตึงเครียด ซึ่งจะนำพาให้บุคคลเกิดความพยายามที่จะลบล้างความตึงเครียดหรือความไม่พอใจดังกล่าวด้วยการปรับเปลี่ยนเจตคติของตนเพื่อให้ตนเองกลับสู่สภาพวะความพึงพอใจหรือความสมดุลทางความรู้ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมอีกครั้งหนึ่ง โดยการปรับเปลี่ยนเจตคตินี้คือการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของเจตคติ ซึ่งอาจจะเกิดในทิศทางของการยอมรับความรู้พฤติกรรมใหม่หรือปฏิเสธความรู้พฤติกรรมใหม่ก็ได้

2. กลุ่มแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินทางสังคม (Social Judgement Theory) เป็นกลุ่มทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคมแวดล้อม โดยการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความตระหนักหรือสงสัยว่าเจตคติของตนเองนั้นมีความแตกต่างหรือคลาดเคลื่อนไปจากบรรทัดฐานของสังคมหรือของกลุ่มที่ตนร่วมอยู่ ทำให้บุคคลมีการปรับเปลี่ยนเจตคติของตนให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคมหรือของกลุ่ม ดังเช่น

หากบุคคลเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมใด บุคคลก็จะเกิดการปรับตัวซึ่งเป็นการปรับในด้านของความคิดและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มที่ตนร่วมอยู่ หรืออีกนัยหนึ่งอาจเป็นการปรับตัวตามแนวทางหรือแรงกดดันที่ได้รับจากสังคมสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้นสามารถเกิดได้จากการเรียนรู้ แต่การเรียนรู้นี้เป็นการเรียนรู้ที่ประกอบขึ้นด้วยกฎเกณฑ์ ข้อกำหนด บรรทัดฐานต่างๆทางสังคมรวมอยู่ด้วย โดยเมื่อบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมได้รับการเรียนรู้ ได้รับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่จากกลุ่มที่ตนเองร่วมอยู่นั้น บุคคลจะเกิดการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับมากับเจตคติเดิมของบุคคล หากข้อมูลที่ได้รับมานั้นมีความขัดแย้งกับเจตคติเดิมของตนก็จะทำให้บุคคลตระหนักว่าเจตคติของตนนั้นมีความคลาดเคลื่อนไปจากกลุ่ม ซึ่งส่งผลทำให้บุคคลนั้นเกิดการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เปรียบเทียบหรือแสดงพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเจตคติในที่สุด

3. กลุ่มแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมแรงและการเรียนรู้ (Reinforcement and Learning Theory) เป็นแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไข ทั้ง Classical Conditioning และ Operant Conditioning ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงด้วยการให้รางวัลและการลงโทษ เจตคตินั้นเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้ความคิดความคิดเห็นและแนวทางประพฤติปฏิบัติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเจตคติ โดยการเสริมแรงจะเป็นตัวกระตุ้นช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างเจตคติที่ดี ในทางตรงกันข้ามการลงโทษจะทำให้บุคคลเกิดเจตคติที่ไม่ดีได้

สรุปได้ว่าการสร้างหรือการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลนั้นเกิดจากการได้รับปัจจัยนำเข้า (Input) ที่เข้ามาสร้างความไม่สมดุลในองค์ประกอบของเจตคติทั้ง 3 ส่วนของบุคคล เพื่อให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม โดยวิธีการในการสร้างความไม่สมดุลให้กับองค์ประกอบของเจตคตินั้นสามารถใช้วิธีการทั้งการให้ความรู้ความเข้าใจ ใช้อิทธิพลของกลุ่ม และการเสริมแรงไปพร้อมๆกันในการสร้างและเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ ดังแผนภาพที่ 3

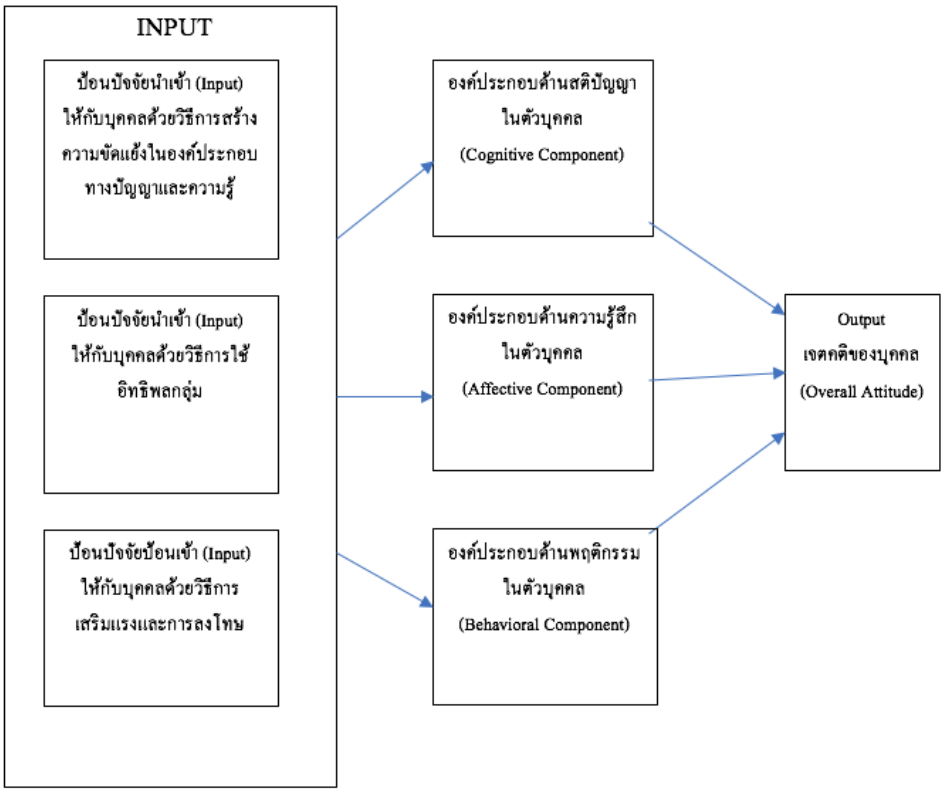

แผนภาพที่ 3 การสังเคราะห์ปัจจัยในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของเจตคติ

2.6 รูปแบบกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Model of Attitude Change)

Petty (1986) ได้นำเสนอแบบจำลองกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลที่เกิดจากการที่บุคคลได้รับการสื่อสารเพื่อที่มีจุดประสงค์เพื่อโน้มน้าวหรือจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เช่น การได้ดูโฆษณาชวนเชื่อ รับฟังคำปราศรัยหาเสียง หรือการได้รับฟังข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือการได้รับการสื่อสารวิธีการต่างๆ โดยใช้เกณฑ์ของแรงจูงใจ และ ความสามารถในการคิดพิจารณาประมวลผล มาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินรูปแบบและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ที่มีชื่อเรียกว่า Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) โดย กล่าวว่าเมื่อบุคคลได้รับการสื่อสารแล้ว บุคคลอาจเกิดกระบวนการตอบสนองต่อสารนั้นและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ 2 เส้นทางดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยผ่านเส้นทางหลัก (Central Route)

เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยผ่านเส้นทางหลัก (Central Route) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารหรือการชักจูงโน้มน้าวแล้ว หากข้อมูลหรือสารที่ส่ง

มานั้นมีระดับความสำคัญหรือความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลสูง ทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจและเกิดการใช้สติปัญญาในการคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับข้อมูลและเกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงเจตคติขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่เกิดจากบุคคลใช้ตรรกะการคิดพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลหรือสารที่ส่งมายังบุคคลนี้จะส่งผลให้เจตคคติที่เปลี่ยนไปความคงทนและไม่ถูกเปลี่ยนแปลงได้ง่ายในอนาคต

2. การเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยผ่านเส้นทางรอง (Peripheral Route)

เป็นกระบวนการการเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยผ่านเส้นทางรอง (Peripheral Route) เป็นเส้นทางของการ เปลี่ยนแปลงเจตคติที่เกิดขึ้นโดยที่บุคคลใช้เพียงอารมณ์ความรู้สึกในการตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติ ไม่มีการใช้ตรรกะการคิดพิจารณาไตร่ตรองในระดับสติปัญญาของบุคคล ซึ่งอาจเป็นเพราะข้อมูลข่าวสารหรือสิ่งโน้มน้าวชักจูงนั้นมีระดับความสำคัญหรือเกี่ยวพันกับบุคคลในระดับไม่สูงนักบุคคลจึงไม่แรงจูงใจหรือความพยายามในการนำข้อมูลหรือสารนั้นไปคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งการตัดสินใจหรือประมวลข้อมูลด้วยการใช้อารมณ์ความรู้สึกนี้บุคคลอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติในบุคคลได้ทันทีเพราะไม่ต้องผ่านกระบวนการการคิดไตร่ตรอง หรืออาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติเลยก็เป็นได้หากข้อมูลข่าวสารนั้นไม่สร้างความดึงดูดหรือโน้มน้าวอารมณ์ความรู้สึกได้มากเพียงพอ เจตคติที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการนี้มักไม่คงทนและถูกเปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย

จากแนวคิดของการแบ่งเส้นทางกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามแบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) นี้ จะเห็นได้ว่าแบบจำลองนี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา (Cognitive Component) หรือการใช้สติปัญญาความคิดไตร่ตรองเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในเจตคติ โดยเน้นย้ำว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการประมวลผลโดยใช้สติปัญญานั้นมีความหนักแน่น คงทน ไม่ถูกเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางองค์ประกอบด้านสติปัญญาจะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ควรพิจารณาเมื่อต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงเจตคติอย่างยั่งยืนในบุคคล แต่ก็ไม่ควรละเลยการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบอื่นๆของเจตคติด้วย เพราะองค์ประกอบทั้ง 3 ของเจตคตินั้นมีความเกี่ยวข้องกันและส่งผลซึ่งกันและกัน รูปแบบของเส้นทางการเปลี่ยนแปลงเจตคติแสดงได้ดังนี้

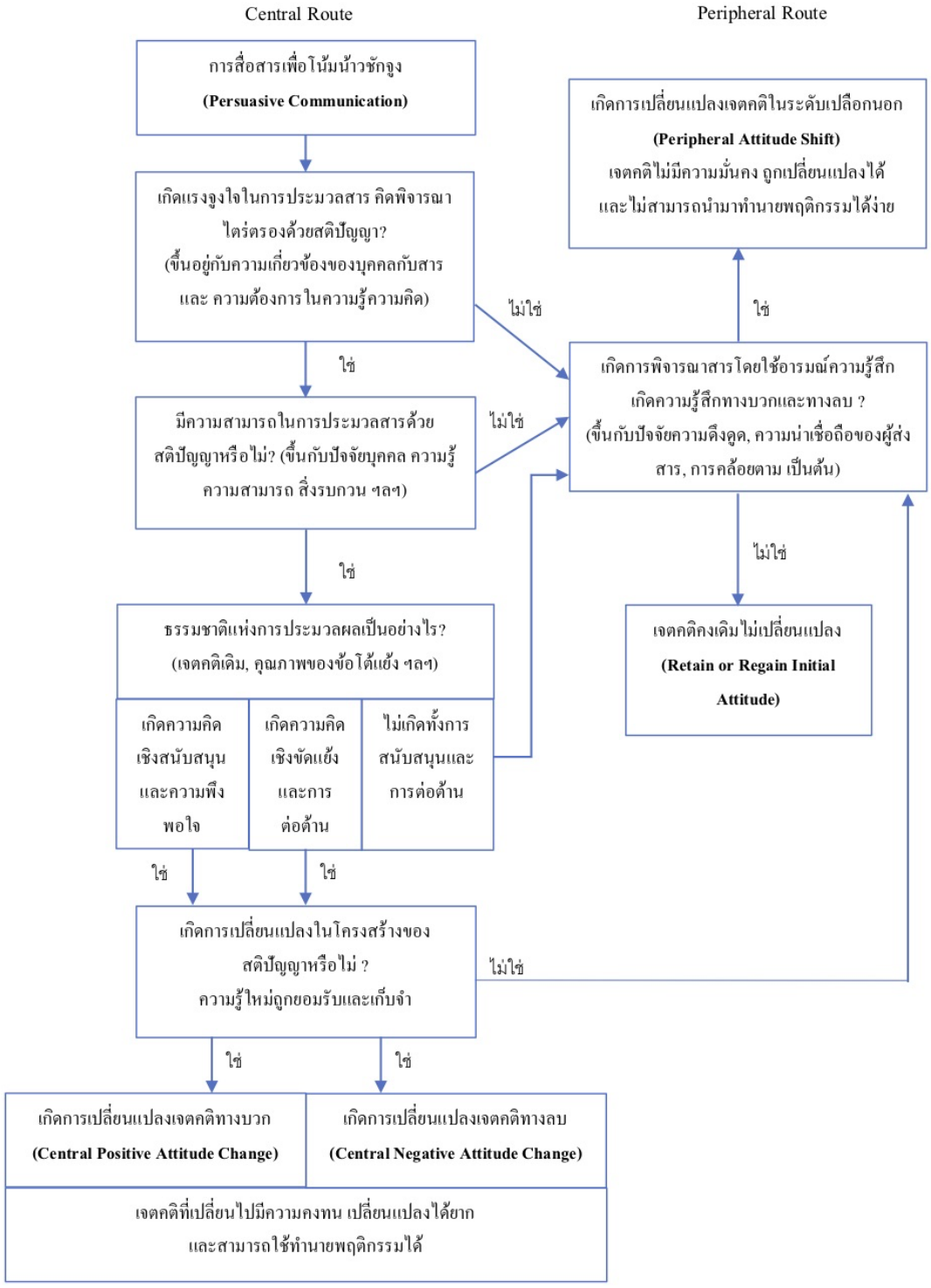

แผนภาพที่ 4 แบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (Petty, 1986)

กระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1. การได้รับการสื่อสารหรือเปิดรับข้อมูลใหม่ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกสุดที่ทำให้บุคคลจะได้รับข้อมูลใหม่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของ ข้อมูลจากการพูดคุยสื่อสาร ข้อมูลประกาศข่าวสาร โฆษณาชวนเชื่อ ฯลฯ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้บุคคลจะเปิดรับหรือปฏิเสธการเปิดรับนั้นขึ้นอยู่กับความสนใจของบุคคลหรือความเกี่ยวข้องของระหว่างข้อมูลกับบุคคลนั้น

2. การเกิดแรงจูงใจในการเก็บเอานำข้อมูลที่ได้รับมาไปคิดไตร่ตรองและประมวลผลอย่างลึกซึ้ง เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลได้เปิดรับข้อมูลแล้วพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับข้อมูลนั้น หากบุคคลรู้สึกว่าข้อมูลนั้นน่าสนใจ มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับตนเองในระดับสูงหรือมีความจำเป็นในการนำข้อมูลนั้นไปใช้ บุคคลจะเกิดแรงจูงใจให้จดจำข้อมูลและนำข้อมูลไปประมวลผลต่อเนื่องในระดับสติปัญญา

3. การตระหนักถึงความสามารถในการนำข้อมูลไปประมวลผลในระดับสติปัญญา เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลพิจารณาแล้วว่าข้อมูลนั้นมีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับตนหรือบุคคลให้ความสนใจในข้อมูลนั้น บุคคลจะเกิดการเตรียมการในการนำข้อมูลไปประมวลผลและเกิดการตระหนักถึงความสามารถของตนที่จะประมวลผลข้อมูลนั้น หากบุคคลมีความสามารถในการประมวลผลข้อมูลหรือสามารถได้รับการสนับสนุนในการประมวลผลข้อมูลแล้วบุคคลจะนำข้อมูลนั้นไปประมวลในระดับสติปัญญาต่อไป

4. การคิดประมวลผลข้อมูลในระดับสติปัญญา เป็นขั้นตอนที่บุคคลนำข้อมูลที่ได้จดจำหรือเก็บบันทึกไว้นั้นมาคิดไตร่ตรอง เปรียบเทียบ วิเคราะห์ด้วยหลักเหตุและผล เกิดกระบวนการเรียนรู้และเกิดการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม ในกระบวนการนี้บุคคลจะเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลสามารถใช้สติปัญญาในการคิดประมวลผลข้อมูลนั้นขึ้นอยู่กับระดับความสามารถ สติปัญญา พื้นฐานประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมและสิ่งรบกวนต่างๆ โดยธรรมชาติของผลลัพธ์จากการประมวลผลข้อมูลนั้นเกิดได้ใน 3 ลักษณะคือ 1) การเกิดความคิดเชิงสนับสนุนและให้ยอมรับ 2) เกิดความคิดเชิงขัดแย้งและเกิดการปฏิเสธ 3) ไม่เกิดทั้งความคิดสนับสนุนและความคิดขัดแย้ง ซึ่งเมื่อบุคคลเกิดความคิดความรู้สึกไม่ว่าจะทั้งในเชิงสนับสนุนและเชิงขัดแย้งนั้นบุคคลอาจจะเกิดการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาประมวลผลอย่างต่อเนื่องหรือเพื่อหาข้อสรุปต่อไปและนำไปสู่การยอมรับในข้อมูลนั้น

5. การเปลี่ยนแปลงในเจตคติและการเก็บจำเจตคติที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อบุคคลเกิดการประมวลผลคิดไตร่ตรองและเกิดความพึงพอใจและยอมรับในผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลด้วยสติปัญญาของตนเองแล้ว บุคคลจะนำบทสรุปของข้อมูลและความรู้ใหม่ที่ได้รับไปเก็บจำไว้เป็นเจตคติของตน ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งเจตคติเชิงบวกและเจตคติเชิงลบต่อที่หมายของเจตคติในข้อมูลที่ได้รับมา ซึ่ง

เจตคติที่เกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนนี้เป็นเจตคติที่มีความคงทนและเปลี่ยนแปลงได้ยากเพราะต้องใช้ข้อมูลชุดใหม่ที่มีรายละเอียดมากและมีความน่าจูงใจอย่างมากเพื่อที่จะจูงใจและกระตุ้นให้บุคคลเกิดการสนใจและนำข้อมูลมาพิจารณาไตร่ตรองด้วยสติปัญญาหาอีกครั้งหนึ่ง

สรุปได้ว่าเจตคติของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้และสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกัน เจตคติเกิดขึ้นได้จากทั้งการเรียนรู้ทางตรงและทางอ้อม เรียนรู้ด้วยตนเองหรือมีผู้สั่งสอน รวมถึงการได้รับประสบการณ์จริงจากสิ่งรอบตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันก็สามารถก่อให้เกิดเจตคติได้เช่นกัน โดยเจตคตินั้นมีคุณลักษณะในรูปแบบของการรับรู้และประเมินผลและการตัดสินใจจากบทสรุปของการเรียนรู้ สำหรับเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในนักศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้เช่นเดียวกันด้วยกระบวนการเรียนรู้ทั้งทางตรงและการหล่อหลอมจากบริบทสังคมและสภาพแวดล้อมซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมย่อมส่งผลให้นักศึกษาเหล่านี้ได้เกิดการตระหนักและนำสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปประเมินวิเคราะห์และนำไปสู่การมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรองและใช้สติปัญญาเช่นการให้ข้อมูลข่าวสารความรู้หรือประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรงนั้นจะส่งผลให้การเจตคติที่เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นนั้นมีความคงทนและเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยการใช้การชักจูงทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึกแต่เพียงอย่างเดียว

ดังนั้นการใช้รูปแบบการให้ความรู้ความเข้าใจ การเรียนรู้และการได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นรูปแบบเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเจตคติให้เกิดขึ้นในกลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ในการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้ ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของเจตคติมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบของเจตคติในตัวผู้เรียน เพื่อส่งเสริมทั้งความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกนึกคิดซึ่งเป็นองค์ประกอบของเจตคติและนำไปสู่แนวโน้มทางพฤติกรรมในการก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจากการมีเจตคติที่ดี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดขั้นตอนกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติด้วยกระบวนการคิดไตร่ตรองผ่านสติปัญญา ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ 1) การได้รับการสื่อสารหรือเปิดรับข้อมูลใหม่ 2) การเกิดแรงจูงใจในการเก็บเอานำข้อมูลที่ได้รับมาไปคิดไตร่ตรองและประมวลผลด้วยสติปัญญา 3) การตระหนักถึงความสามารถในการนำข้อมูลไป

ประมวลผลในระดับสติปัญญา 4) การคิดประมวลผลข้อมูลในระดับสติปัญญา และ 5) การเปลี่ยนแปลงในเจตคติและการเก็บจำเจตคติที่เปลี่ยนแปลงไป มาใช้เป็นหลักในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้ขั้นตอนการเรียนรู้จะต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างความสนใจในบทเรียนให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงผลักดันและความต้องการที่จะเรียนรู้อย่างตั้งใจและต่อเนื่อง และเมื่อผู้เรียนเปิดรับและให้ความสนใจในบทเรียนแล้วก็จะนำไปสู่การกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้จากบทเรียนและผลจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับไปไตร่ตรองวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับความรู้ความเข้าใจเดิมและประสบการณ์เดิมของตนที่มีอยู่เพื่อทำการประมวลผลและเกิดเป็นการยอมรับในความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างด้านสติปัญญาและเกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงของเจตคติของผู้เรียนในท้ายที่สุด ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้นี้จึงเป็นการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่เกิดขึ้นจากกระบวนการคิดวิเคราะห์และประเมินผลด้วยตัวของนักศึกษาเองและนำไปสู่การมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่คงทนแม้ว่านิสิตนักศึกษาเหล่านี้จะผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้วเป็นระยะเวลานาน แต่ความรู้ ความรู้สึกและประสบการณ์ที่ได้รับจะยังคงอยู่และจะสามารถนำพาและกระตุ้นให้นักศึกษามีแนวโน้มที่จะนำพาตนเองไปสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ต่อไปในอนาคต

ตอนที่ 3 แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม

Bandura (1977) กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนที่เกิดมานั้น นอกจากปฏิกิริยาตอบสนองอัตโนมัติ (Reflex) แล้วก็มิได้มีชุดหรือองค์ประกอบของพฤติกรรมใดๆติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด พฤติกรรมต่างๆจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องเกิดจากการเรียนรู้ซึ่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดพฤติกรรมนั้นสามารถเรียนรู้ได้ทั้งทางตรงหรือการได้รับประสบการณ์ตรง และเรียนรู้ทางอ้อมหรือการเฝ้าสังเกตการณ์ดูพฤติกรรมของผู้อื่น โดยมีปัจจัยทางชีววิทยาหรือร่างกายของมนุษย์เช่น รหัสพันธุกรรม ฮอร์โมน การเจริญเติบโตของร่างกายและสมองเป็นตัวกำหนดความสามารถในการเรียนรู้และการแสดงพฤติกรรม ดังตัวอย่างที่เห็นได้คือ เด็กทารกนั้นเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการส่งเสียงระดับพื้นฐาน ซึ่งการส่งเสียงขั้นพื้นฐานนี้ก็จะแปรเปลี่ยนกลายเป็นการออกเสียงที่เริ่มซับซ้อนและกลายเป็นคำที่มีความหมายมากขึ้นเมื่อทารกเกิดการเรียนรู้ เช่นการออกเสียงคำว่า พ่อ แม่ โดยมีพ่อแม่คอยสอนและออกเสียงเป็นตัวอย่างเพื่อให้ทารกฟังและลองออกเสียงตาม และในที่สุดเมื่อทารกเติบโตขึ้นก็จะสามารถพูดเป็นคำที่ซับซ้อนมากขึ้น จนกลายเป็นประโยคสนทนาและรูปแบบพฤติกรรมการสนทนาในที่สุด จากตัวอย่างจะพบได้ว่าพฤติกรรมนั้นไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด แต่จะประกอบด้วยองค์ประกอบขั้น

พื้นฐานที่จำเป็นหรือลักษณะทางชีววิทยาของบุคคล พฤติกรรมของมนุษย์มีหลายระดับตั้งแต่พฤติกรรมพื้นฐานจนถึงพฤติกรรมที่ซับซ้อน ซึ่งพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นจะเกิดจากการผสมผสานกันของพฤติกรรมย่อยๆหลายๆพฤติกรรมที่อาจมีจุดกำเนิดหรือที่มาของพฤติกรรมที่แตกต่างกันซึ่งได้มาจากการเรียนรู้ที่หลากหลาย

Bandura (1977) กล่าวว่าการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่สุดของมนุษย์ที่เป็นจุดกำเนิดของพฤติกรรมต่างๆนั้นประกอบด้วยการเรียนรู้ 2 รูปแบบ คือ 1.) การเรียนรู้จากผลลัพธ์ของการกระทำ (Learning by Response Consequences) และ 2.) การเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Through Modeling)

1. การเรียนรู้จากผลลัพธ์ของการกระทำ (Learning by Response Consequences)

การเรียนรู้จากผลลัพธ์ของการกระทำเป็นการเรียนรู้ที่เป็นขั้นพื้นฐานที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากผลลัพธ์ของการกระทำที่ตนเองได้กระทำไม่ว่าจะเป็นผลทางบวกหรือผลทางลบ หากผลลัพธ์เป็นทางบวกก็จะส่งเสริมให้บุคคลเกิดความพึงพอใจและมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นต่อไป แต่ถ้าหากผลลัพธ์ออกมาเป็นลบก็จะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะละทิ้งหรือเลิกการกระทำพฤติกรรมนั้น จากการเรียนรู้จากผลลัพธ์นี้อาจกล่าวได้ว่า ผลลัพธ์ทางบวกที่ได้รับนั้นจะเป็นแรงเสริมให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อเนื่องและผลลัพธ์ทางลบนั้นจะเป็นแรงต้านหรือเป็นเสมือนการลงโทษให้บุคคลหยุดการแสดงพฤติกรรม แต่อย่างไรก็ตามการเสริมแรงนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่สามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมรูปแบบใหม่ในบุคคลได้ แต่เป็นเพียงสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนพฤติกรรมที่บุคคลได้เรียนรู้แล้วให้มีความชัดเจนหรือมีการแสดงออกมากขึ้น เพราะในธรรมชาติบุคคลจะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนไม่รู้จักหรือไม่เคยเห็นมาก่อนได้แม้ว่าจะได้รับการเสริมแรงขนาดไหนก็ตาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ในการเรียนรู้จากผลลัพธ์ของพฤติกรรมหรือการกระทำนี้ ผลลัพธ์ของการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นมีหน้าที่สำคัญหลายประการต่อการเรียนรู้ของบุคคล เช่น ทำหน้าที่ให้ข้อมูลกับผู้ที่แสดงพฤติกรรมนั้น และเป็นแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจ ในกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลนั้น บุคคลนอกจากจะแสดงพฤติกรรมหรือแสดงการตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วบุคคลยังมีการสังเกตและเรียนรู้จากผลของสิ่งที่ตนได้แสดงพฤติกรรมออกมาด้วย ซึ่งข้อมูลที่ได้จากผลลัพธ์ของพฤติกรรมที่ได้แสดงออกนั้นจะถูกเก็บไว้และถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรมในอนาคตของบุคคลคนนั้น นอกจากนี้ความสามารถในการคาดการณ์ของบุคคล เช่นการคาดการณ์สิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในตัวบุคคลในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ตนได้คาดการณ์ไว้

2. การเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Through Modeling)

การเรียนรู้จากตัวแบบเป็นการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่สามารถเกิดขึ้นได้โดยอาศัยองค์ประกอบในการเรียนรู้คือตัวของผู้เรียนและตัวแบบ การเรียนรู้เกิดขึ้นโดยการที่ผู้เรียนเกิดความใส่ใจหรือสนใจในตัวแบบซึ่งอาจเป็นตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงมีตัวตนจริงหรืออาจเป็นตัวแบบที่ถูกปรุงแต่งสร้างขึ้นเช่นตัวละครในภาพยนตร์หรือการ์ตูน แล้วจึงเกิดการสังเกตจดจำพฤติกรรมของตัวแบบแล้วจึงเกิดการพฤติกรรมเลียนแบบตามที่ได้สังเกตจดจำมา ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วบุคคลจะมีแนวโน้มในการเรียนรู้และเลียนแบบจากตัวแบบที่มีพฤติกรรมหรือลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นมากกว่าตัวแบบที่ไม่มีความโดนเด่น เช่น บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบดารานักแสดงที่มีรูปร่างหน้าตาดีมากกว่าบุคคลที่มีหน้าตาที่ไม่ดี เลียนแบบบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือมีสถานะทางสังคมมากกว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียงในสังคม อีกทั้งบุคคลยังมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบบุคคลที่มีเพศเดียวกันมากกว่าบุคคลที่มีเพศต่างกันอีกด้วย นอกจากนี้บุคคลยังมีแนวโน้มที่จะเกิดการเลียนแบบจากตัวแบบที่ได้รับรางวัลหรือการตอบแทนในทางบวก เช่น การยกย่องชื่นชม มากกว่ากว่าตัวแบบที่ถูกลงโทษหรือได้รับผลตอบแทนในทางลบเช่น คำติเตียน

การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากคนที่อยู่รอบตัว จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการใช้ชีวิตประจำวัน จากสถานการณ์หรือสังคมแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากผลของการกระทำ หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และเรียนรู้จากตัวแบบโดยการสังเกตและเลียนแบบ การเรียนรู้ทางสังคมเป็นการเรียนรู้ที่มีความเป็นธรรมชาติและเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติของมนุษย์ และหนึ่งในวิธีการเรียนรู้ทางสังคมที่มีความน่าสนใจและเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติและสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดช่วงชีวิตก็คือการเรียนรู้จากตัวแบบโดยการสังเกตและเลียนแบบ ในการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากบุคคลอื่นเป็นการรับเอาแนวคิด แบบแผน ค่านิยม หรือพฤติกรรมการแสดงออกของผู้อื่นเพียงบางส่วนหรือทั้งหมดมายึดเป็นแนวทางแบบแผนในการกำหนดความคิดหรือพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งอาจเกิดจากการได้พบเห็น เกิดความประทับใจ เกิดแรงจูงใจ ทำให้มีความต้องการอยากที่จะเป็นเหมือนคนอื่นหรือมีพฤติกรรมได้แสดงออกเหมือนคนอื่น การเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเลียนแบบจากตัวแบบที่มีความเหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเผยแผ่กระจายความรู้ แนวคิด ค่านิยมในสังคมได้

ดังนั้นการเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมมาใช้เป็นกระบวนการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ วิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย จึงเป็นทางเลือกที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้

วิธีการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เรียนรู้จากผลลัพธ์และประสบการณ์จริงและนำไปสู่การเปิดรับการเปลี่ยนแปลงเจตคติอย่างเต็มใจและเป็นธรรมชาติได้

3.1 องค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคม

นักจิตวิทยา Albert Bandura เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ขึ้นซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ Albert Bandura เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับปัจจัยทางด้านบุคคล เช่น การรู้คิด การจดจำ ความรู้สึก และนอกจาก นี้ยังมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมด้วย Bandura (1986) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ขององค์ประสอบ 3 องค์ประกอบคือ ปัจจัยส่วนบุคคล (Person), สิ่งแวดล้อม (Environment) และ พฤติกรรมของบุคคล (Behavior) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 นี้มีความสัมพันธ์แบบสองทาง กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบหนึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในอีกองค์ประกอบหนึ่ง เช่น ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล และเมื่อบุคคลเกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมแล้ว การรับรู้ในพฤติกรรมและผลลัพธ์ของการกระทำจะสะท้อนและส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดของบุคคล และเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมใดๆ ก็ย่อมส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล, สิ่งแวดล้อม และ พฤติกรรมของบุคคล สามารถแสดงดังแผนภาพ

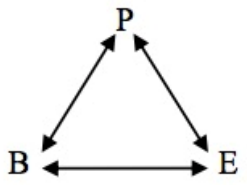

P = ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal)

B = พฤติกรรมของบุคคล (Behavior)

E = ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (Environment)

แผนภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977)

พัฒนา พลอยประไพ (2554) ได้กล่าวเสริมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมไว้ว่า ความเชื่อและความรู้สึกนึกคิดภายในตัวของบุคคลหรือองค์ประกอบทางปัจจัยส่วนบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลและเมื่อบุคคลได้แสดงออกทางพฤติกรรมแล้ว ผลลัพธ์ของการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นจะส่งผลให้บุคคลได้เกิดการรับรู้ในผลของการกระทำนั้นและนำไปสู่การ

กำหนดและเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอีกทีหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเชื่อและความรู้สึกนึกคิด ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดองค์ประกอบของเจตคติที่ว่า ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกัน

จากแนวคิดองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคมและองค์ประกอบของเจตคติจะพบได้ว่าองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคมและองค์ประกอบของเจตคตินั้นมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากการเรียนรู้ทางสังคมมีจุดมุ่งหมายคือการเปลี่ยนแปลงในความรู้และพฤติกรรม ซึ่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความรู้และพฤติกรรมนั่นหมายถึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบทางเจตคติด้วย ทำให้สรุปความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงเจตคติและกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมได้ตามแผนภาพความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงเจตคติและกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมดังนี้

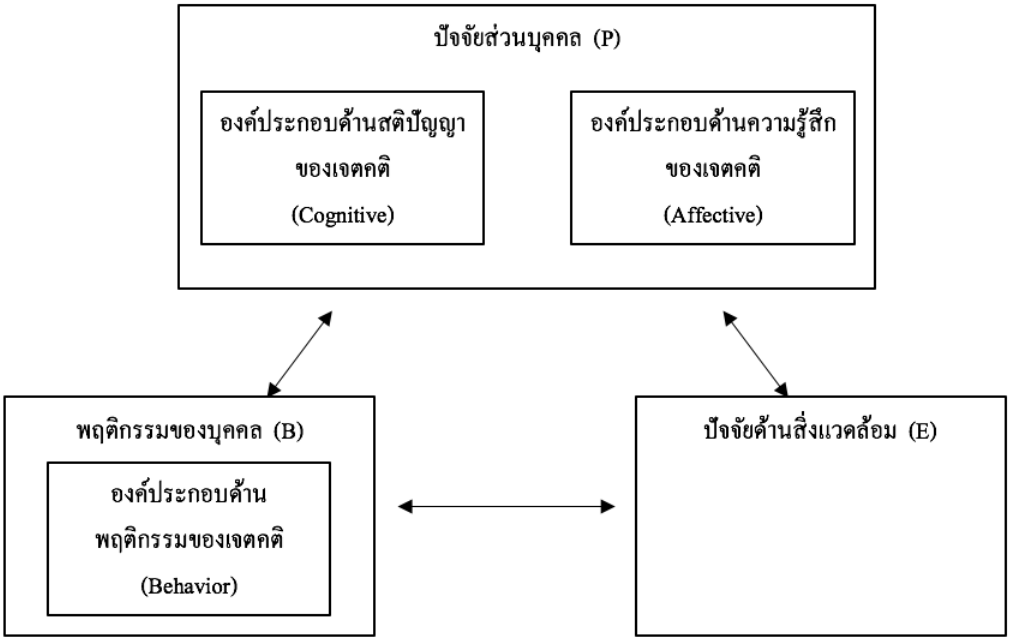

แผนภาพที่ 6 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของเจตคติและการเรียนรู้ทางสังคม

3.2 รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม

จากแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ที่มีการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมว่ามีผลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของบุคคล Bandura (1986) ได้นำเสนอแนวคิดที่ว่า

กระบวนการในการเรียนรู้ของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นจากทั้งการสังเกต (Observational Learning) และการเลียนแบบ (Modeling) ซึ่งเป็นการอธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมว่าต่างมีอิทธิพลต่อกันและกันในกระบวนการเรียนรู้ทั้งการเรียนรู้โดยการสังเกตและการเรียนรู้โดยการเลียนแบบนี้เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและได้จำแนกวิธีการเรียนรู้ทางสังคมที่มีพื้นฐานมาจากกระบวนการสังเกตออกเป็น 2 วิธี คือ

1. การเรียนรู้จากผลของการกระทำ (Learning by Response Consequences)

เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตผลของการกระทำที่เกิดขึ้นและเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ในการเรียนรู้ทางสังคม Bandura เชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถในการรับรู้และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ และมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีตเป็นเป็นแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้จากผลของการกระทำนี้เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งผลของการกระทำที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้จากผลของการกระทำ (Learning by Response Consequences) มีหน้าที่ 3 ประการคือ

1.1 ทำหน้าที่เป็นข้อมูล (Informative Function) กล่าวคือ บุคคลสามารถเรียนรู้จากการสังเกตผลของการกระทำ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางของพฤติกรรมในอนาคต

1.2 ทำหน้าที่จูงใจ (Motivational Function) กล่าวคือ บุคคลย่อมมีความคาดหวังจากผลของการกระทำ ผลของการกระทำใดที่เป็นเป็นที่พึงพอใจย่อมสร้างแรงจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นอีก ในทางตรงกันข้ามหากผลของการกระทำใดส่งผลทำให้เกิดความไม่พึงพอใจย่อมส่งผลให้บุคคลหลีกเลี่ยงการแสดงพฤติกรรมนั้นอีก

1.3 ทำหน้าที่เสริมแรง (Reinforcing Function) หมายถึง การเสริมแรงเพื่อให้การแสดงพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มเกิดขึ้นอีก แต่หลักสำคัญของการเสริมแรงคือต้องทำให้บุคคลรู้ถึงเงื่อนไขของการได้รับการเสริมแรง ไม่เช่นนั้นการเสริมแรงนั้นไม่อาจสร้างอิทธิพลต่อบุคคลและพฤติกรรมได้

2. การเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ (Learning through Modeling)

เป็นกระบวนการในการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ การเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบนี้สามารถเกิดขึ้นได้ถึงแม้ว่าบุคคลจะไม่เคยมีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้นมาก่อน แต่เกิดขึ้นจากการได้สังเกตจากการกระทำของผู้อื่นและนำมาลอกเลียนแบบพฤติกรรม เช่น อาจเป็นการสังเกตจากตัวแบบบุคคล ตัวละครในภาพยนตร์ สื่อโฆษณาต่างๆ เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Bandura (1977) กล่าวว่าการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ทักษะทางสังคม บทบาทหน้าที่ พฤติกรรมการแสดงออก และผลที่เกิดจากพฤติกรรมการแสดงออกโดยวิธีการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบ (Model) โดยตัวแบบสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง (Live Model) คือ ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ผู้เรียนสามารถสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์ได้โดยตรง เช่น พ่อแม่ ครู ผู้เรียนคนอื่น หรือบุคคลใกล้ชิด

2. ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) คือ ตัวแบบที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ หรือตัวแบบเชิงสัญลักษณ์เช่น สื่อโทรทัศน์ หนังสือ ละคร การ์ตูน

นอกจากนี้ Bandura (1977) ยังนำเสนอว่าการเรียนรู้ของบุคคลนั้นอาจไม่จำเป็นต้องสะท้อนออกมาทางพฤติกรรม เนื่องจากในบางครั้งบุคคลได้มาซึ่งความรู้แต่ยังไม่แสดงออกมาก็ถือว่าบุคคลนั้นได้เกิดการเรียนรู้แล้ว ศรัณย์ สิงห์ทน (2552) กล่าวว่า ตัวแบบสามารถถ่ายทอดทั้ง บทบาท พฤติกรรม ความคิด เจตคติ ให้กับผู้สังเกตได้พร้อมๆกัน และนอกจากนี้การเรียนรู้พฤติกรรม ความคิด เจตคติ จากการสังเกตตัวแบบนั้น ไม่จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ตรง ดังเช่น การเปิดรับสื่อหรือดูละครทีวี ผู้สังเกตสามารถรับรู้และเกิดการเลียนแบบได้โดยไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ตรงกับตัวแบบในสื่อ

Juachon (2013) ได้นำเสนอแนวคิดและหลักการของการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. บุคคลสามารถเรียนรู้ได้โดยการสังเกตจากตัวแบบโดยรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากตัวแบบ มี 3 รูปแบบคือ

1.1 การเรียนรู้จากพฤติกรรมจริงของตัวแบบ เช่น การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกมาจริงๆของตัวแบบ

1.2 การเรียนรู้จากวาจาของตัวแบบ เช่น การสังเกตจดจำจากคำบรรยายหรือคำอธิบายลักษณะของพฤติกรรมของตัวแบบ

1.3 การเรียนรู้จากตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น การสังเกตจดจำจากตัวแบบที่ถูกกำหนดหรือถูกปรุงแต่งขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์บางประการ เช่น ตัวแบบในสื่อโฆษณา ละครภาพยนตร์ หนังสือ เป็นต้น

2. ความรู้สึกภายในจิตใจมีความสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ปัจจัยด้านแรงกระตุ้นภายในจิตใจ เช่น ความภูมิใจ ความพึงพอใจ และความรู้สึกในทางบวกต่างๆภายในจิตใจเป็นแรงเสริมที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือแสดงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

3. การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม แม้ว่านักพฤติกรรมนิยมเชื่อว่าการเรียนรู้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม Bandura (1977) ยังคงมี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ความเชื่อที่ว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลโดยที่ไม่จำเป็นต้องส่งผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรม บุคคลสามารถเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ได้แต่ไม่จำเป็นต้องมีการแสดงพฤติกรรมใหม่ออกมาให้เห็นภายนอก

จากแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยการสังเกตว่าเป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานหรือเป็นการเรียนรู้ในระดับเบื้องต้นที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ และได้สรุปถึงรูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตว่าประกอบด้วย 2 แนวทางหลักคือ การเรียนรู้จากผลของการกระทำ (Learning by Response Consequences) และ การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ (Learning Through Modeling) ซึ่งกระบวนการของการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบนี้จะมีปัจจัยทางด้านตัวแบบเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งปัจจัยด้านตัวแบบนั้นส่งผลต่อกระบวนการในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของผู้เรียนด้วย ซึ่งต่างจากการเรียนรู้จากผลของการกระทำ

Bandura (1986) ได้นำเสนอกระบวนการของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบว่ามีขั้นตอนที่สำคัญ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

1. กระบวนการสนใจ (Attentional Process)
2. กระบวนการจดจำ (Retention Process)
3. กระบวนการแสดงพฤติกรรม (Motor Reproduction Process)
4. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process)

กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนเป็นกระบวนการพื้นฐานหลักของการเรียนรู้โดยการสังเกตและการมีพฤติกรรมเลียนแบบของบุคคล ซึ่งความสมบูรณ์ของแต่ละขั้นตอนนั้นจะส่งผลต่อขั้นต่อการดำเนินต่อในขั้นตอนต่อไปดังแสดงในแผนภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

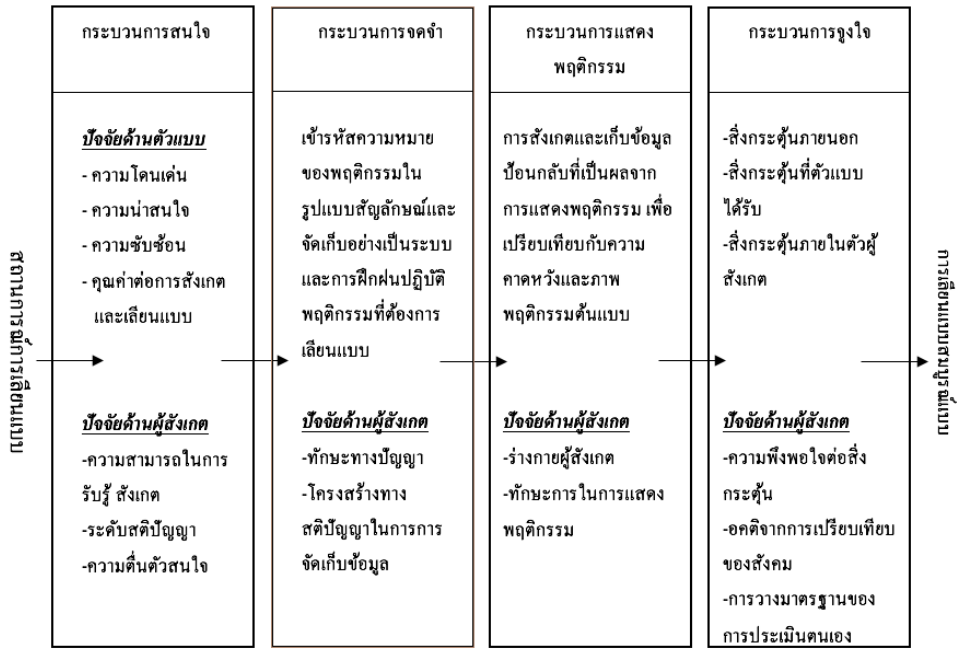

แผนภาพที่ 7 กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม (Bandura, 1977)

จากแผนภาพแสดงกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเรียนรู้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการใส่ใจหรือตั้งใจ (Attention Process) หมายถึง ความใส่ใจในการสังเกตตัวแบบ ผู้เรียนจะไม่สามารถเรียนรู้จากการสังเกตได้หากผู้เรียนไม่มีความตั้งใจและใส่ใจในรายละเอียดพฤติกรรมของตัวแบบ ความตั้งใจและความใส่ใจนี้เป็นสิ่งที่จะกำหนดว่าผู้เรียนจะสังเกตสิ่งต่างๆได้มากน้อยและมีคุณภาพเพียงใด โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการคือ

1.1 องค์ประกอบด้านตัวแบบ หากตัวแบบมีลักษณะและพฤติกรรมที่เด่นชัด มีการแสดงออกไม่ซับซ้อน หรือการแสดงออกนั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ ก็จะส่งผลให้สามารถดึงดูดความสนใจและความตั้งใจจากผู้เรียนได้ง่ายรวมทั้งผู้เรียนยังสามารถเกิดการจดจำและเลียนแบบได้ง่าย

1.2 องค์ประกอบด้านผู้เรียนหรือผู้สังเกต เป็นองค์ประกอบของผู้สังเกต เช่น ความสามารถในการรับรู้ ความสามารถทางสติปัญญา การตื่นตัว และประสบการณ์ที่ผ่านมา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อความสามารถในการสังเกตของแต่ละบุคคล

2. กระบวนการจดจำ (Retention Process) เมื่อบุคคลได้สังเกตตัวแบบแล้ว บุคคลจะมีกระบวนการแปลงข้อมูล เนื้อหาสาระที่ได้จากตัวแบบออกเป็นสัญลักษณ์ที่มีโครงสร้าง

ความสัมพันธ์กันเพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บและจดจำ ซึ่งความสามารถในการจัดระบบโครงสร้างการการจดจำนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล และความถี่ในการปฏิบัติ

3. กระบวนการแสดงพฤติกรรม (Motor Reproduction Process) เป็นการแสดงพฤติกรรมของผู้สังเกตที่เกิดจากการแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจดจำไว้ออกมาเป็นการกระทำ ซึ่งประสิทธิภาพของการกระทำนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความสมบูรณ์ของสิ่งที่จดจำได้ ความสามารถทางร่างกาย ความถี่ในการแสดงและการได้รับข้อมูลย้อนกลับเพื่อเปรียบเทียบการกระทำกับตัวแบบ

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) บุคคลจะเกิดการแสดงพฤติกรรมที่เก็บจำไว้ออกมาหรือไม่ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ หรือกระบวนการจูงใจจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและกระบวนการจูงใจจากตัวบุคคลเอง เช่น การได้รับรางวัลตอบแทนจากการกระทำ หรือการประเมินตนเอง เปรียบเทียบทางสังคม เป็นต้น

ในส่วนของกระบวนการจูงใจนั้น Bandura (1986) ได้ให้ความสำคัญว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดแรงเสริมเชิงบวกที่จะช่วยให้พฤติกรรมการเรียนรู้และการเลียนแบบนั้นเกิดขึ้นได้สมบูรณ์หรือเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น แต่ว่าความหมายของการจูงใจของ Bandura นั้นมีความหมายแตกต่างกับการจูงใจหรือการเสริมแรงในทฤษฎีการวางเงื่อนไขตามทฤษฎี Operant Conditioning Theory ที่ให้ความสำคัญของการเสริมแรงเพื่อที่จะทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นเกิดถี่ขึ้นหรือมีความคงทนถาวรมากขึ้น แต่ความหมายและความสำคัญของการเสริมแรงในกระบวนการจูงใจนั้น Bandura ให้ความสำคัญทั้งในมิติของการเสริมแรงเพื่อจูงใจให้ผู้เรียนรู้หรือผู้เลียนแบบเกิดการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ซึ่งเป็นแรงเสริมที่เกิดขึ้นก่อนที่ผู้เรียนจะเกิดการแสดงพฤติกรรม และในมิติของการเสริมแรงในแง่ของการให้รางวัลหรือผลตอบแทนต่อผู้เรียนจากการที่ได้แสดงพฤติกรรมเลียนแบบขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ (Observational Learning and Modeling) ระหว่างผู้สังเกตและตัวแบบนี้เกิดขึ้นได้หรือไม่นั้นต้องพิจารณาถึงปัจจัยและตัวแปรหลายประการที่เกี่ยวข้องดังนี้ (Bandura, 1986)

1. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านคุณลักษณะและบุคลิกภาพของผู้สังเกต ตัวอย่างเช่น เพศ ผู้สังเกตที่มีเพศที่แตกต่างกับตัวแบบก็อาจเป็นอุปสรรคในการสังเกตการณ์และการเลียนแบบ

2. ปัจจัยด้านประสบการณ์ในอดีต หมายถึง ประสบการณ์ในอดีตของผู้สังเกต เช่น หากผู้สังเกตเคยได้รับความพึงพอใจหรือได้รับการเติมเต็มความต้องการจากการเลียนแบบตัวแบบมาก่อน ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะสังเกตตัวและเลียนแบบตัวแบบเดิม หรือตัวแบบที่มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียง

3. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของตัวแบบ หมายถึง ลักษณะต่างๆของตัวแบบ เช่น ความน่าดึงดู บุคลิกท่าทาง สถานะทางสังคมของตัวแบบ

4. ปัจจัยการเสริมแรงและการลงโทษ หมายถึงการ การเสริมแรงและการลงโทษที่ผู้สังเกตเคยได้รับหรือมีแนวโน้มที่จะได้รับจากการสังเกตและเลียนแบบ นอกจากนี้การเสริมแรงและการลงโทษที่ตัวแบบได้รับก็มีอิทธิพลต่อการเลียนแบบของผู้สังเกตด้วย เช่น หากตัวแบบได้รับรางวัลจากการแสดงพฤติกรรม ผู้สังเกตก็ย่อมมีความอยากเลียนแบบพฤติกรรมนั้นมากขึ้นเพื่อที่จะได้รับรางวัลเช่นเดียวกับตัวแบบ ซึ่งแรงเสริมที่ได้จากการสังเกตเห็นตัวแบบได้รับการการเสริมแรงนี้เรียกว่า Vicarious Reinforcement

พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร (2554) ได้สรุปปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบไว้ดังนี้

1. ในขั้นแรกเริ่มของกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบนั้นผู้เรียนจะต้องมีความสนใจและใส่ใจอีกทั้งยังต้องมีความตั้งใจที่แท้จริงที่จะมองดู อ่าน รับฟัง พฤตกรรมต่างๆที่มาจากตัวแบบ

2. ขั้นตอนในการจดจำนั้น ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการเข้ารหัส จดจำบันทึกสิ่งที่ได้สังเกตมานั้นให้อยู่ในระบบความจำของผู้เรียนและพร้อมที่จำนำออกมาใช้งานหรือใช้ในการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบ

3. ในกระบวนการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบนั้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านคุณลักษณะทางกายภาพของผู้เรียนจะเป็นตัวกำหนดความสามารถในการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบว่าจะสามารถเลียนแบบได้มากน้อยหรือใกล้เคียงเพียงใด และปัจจัยทางด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมซึ่งหมายถึงโอกาสที่ผู้เรียนจะได้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมาหรือโอกาสในการแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำๆ

4. ปัจจัยสำคัญประการสุดท้ายหลังจากที่ได้เกิดการแสดงพฤติกรรมแล้วก็คือปัจจัยด้านความ สามารถในการประเมินผลอย่างมีหลักเกณฑ์ของผู้เรียน ซึ่งหลักเกณฑ์นี้อาจจะเป็นหลักเกณฑ์ที่ผู้เรียนกำหนดตั้งขึ้นเองหรือผู้อื่นกำหนดขึ้นก็ได้เช่น ผู้สอน ผู้วัดผล เป็นต้น

Culatta (2013) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการที่จะช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้ทางสังคมเป็นหลักการเรียนรู้โดยการสังเกต เลียนแบบและนำไปปฏิบัติ ซึ่งการเรียนรู้โดยการสังเกตจะเกิดประสิทธิภาพมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการจัดการและแปลความหมายของสิ่งที่สังเกตได้จากตัวแบบ รวมถึงความถี่ในการฝึกซ้อมหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งการแปลงข้อมูลของสิ่งที่สังเกตได้จากตัวแบบให้เป็นสัญลักษณ์ คำพูด ภาพ หรือสิ่งที่ง่าย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ต่อการจดจำนั้นจะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถจดจำได้ง่ายขึ้นและส่งผลให้สามารถแสดงพฤติกรรมออกมาภายหลังได้ชัดเจนและใกล้เคียงตัวแบบมากที่สุด

2. ผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบจะมีแนวโน้มที่จะรับเอาแสดงพฤติกรรมที่เลียนแบบนั้นมาแสดงออกมากและถี่เพียงใดขึ้นอยู่กับผลลัพธ์และความพึงพอใจที่ได้รับกลับมาจากการแสดงพฤติกรรม หากบุคคลแสดงพฤติกรรมและได้รับการตอบสนองที่ดีเป็นที่น่าพึงพอใจก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นๆต่อไปอีก

3. ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะสังเกตและรับเอาพฤติกรรมจากตัวแบบได้ง่ายขึ้นหากตัวแบบนั้นมีความใกล้เคียงกับตนหรือมีความชื่นชอบเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว รวมถึงถ้าหากพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงนั้นก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้สังเกต ผู้สังเกตก็จะมีแนวโน้มในการรับเอาพฤติกรรมนั้นมาเป็นของตนได้ง่ายขึ้น

นอกจากนี้ พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร (2554) ได้ให้แนวทางในการนำแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมไปประยุกต์ใช้ โดยมุ่งเน้นการนำแนวทางการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบไปใช้ชีวิตประจำวัน รวมทั้งข้อควรระวังและข้อพิจารณาในการนำไปใช้ไว้ดังนี้

1. การนำไปใช้ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้รู้จักเรียนรู้บรรทัดฐานของสังคม กฎระเบียบ การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถเติบโตขึ้นในสังคมได้อย่างกลมกลืนและสอดคล้องกับบรรทัดฐาน กฎระเบียบและจารีตประเพณีของสังคม

2. การใช้เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมของตนเอง ผ่านการเลียนแบบจากบุคคลต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในชีวิต โดยการเรียนรู้จากบุคคลต้นแบบนี้อาจเป็นบุคคลตัวจริงที่เราสามารถเข้าถึงและได้มีประสบการณ์ร่วมโดยตรงหรืออาจเป็นบุคคลต้นแบบที่เราได้อ่านชีวประวัติจากหนังสือหรือชมผ่านสารคดีต่างๆ ซึ่งตัวแบบทั้งที่เป็นบุคคลจริง ตัวแบบที่อยู่ในสื่อต่างๆรวมทั้งตัวแบบที่เป็นตัวแบบเชิงสัญลักษณ์นั้นล้วนสามารถส่งอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเราได้ทั้งสิ้น

3. การนำการเรียนรู้ทางสังคมมาใช้เพื่อการส่งเสริมมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) และส่งเสริมภาพลักษณ์ของตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและการประเมินตนเอง ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของตัวเราได้

4. การนำไปใช้ในทางการส่งเสริมพฤติกรรมเพื่อแก้ปัญหาในศูนย์การแพทย์และการพยาบาล เช่น เด็กที่มีความกลัวในการพบแพทย์นั้นอาจนำวิธีการใช้สื่อภาพยนตร์หรือการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กทีเป็นตัวอย่างที่ดีในการพบแพทย์ เพื่อให้เด็กได้ชมเป็นตัวอย่างให้คลายความกังวลและกล้าที่จะทำเหมือนตัวอย่างในภาพยนตร์ รวมทั้งการใช้กระบวนการให้รางวัลเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กด้วย

5. การนำไปใช้ในทางด้านจิตวิทยาในศูนย์การรักษาอาการทางจิตในระดับต่างๆ เช่นการรักษาอาการของเด็กที่กลัวการไปโรงเรียนโดยการใช้สื่อต่างๆเพื่อให้เด็กได้รับชมตัวอย่างที่ดี และให้เกิดความต้องการที่จะมีพฤติกรรมคล้อยตามตัวแบบ และสามารถใช้เพื่อส่งเสริมการรักษาอาการทางจิตในลักษณะอื่นๆที่เหมาะสมได้

6. ใช้ในการรักษาอาการของบุคคลที่มีความกลัว (Phobia) ในรูปแบบต่างๆ โดยการใช้รูปแบบการมีตัวแบบในการช่วยเหลือ ให้กำลังใจ แสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่าง เพื่อช่วยขจัดอาการกลัวออกไป

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ (Observational Learning and Modeling) กับแบบจำลองกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) จะเห็นได้ว่ากระบวนการขั้นตอนของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ (Observational Learning and Modeling) นั้นมีความคลายคลึงกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติทางเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) ในแง่มุมของลำดับกระบวนการที่บุคคลเกิดความสนใจใส่ใจในการสื่อการที่ได้รับ จนนำไปสู่การคิดด้วยสติปัญญา และเกิดเป็นการแสดงพฤติกรรม แล้วจึงเกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงเจตคติในท้ายที่สุด แต่ในกระบวนการเรียนรู้โดนการสังเกตและเลียนแบบ (Observational Learning and Modeling) นั้นจะเพิ่มความสำคัญของกระบวนการจูงใจเข้ามา เพื่อกระตุ้นให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ซ้ำอีก การสังเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบขั้นตอนของทั้งสองกระบวนการเปรียบเทียบดังตารางการเปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง ELM

กระบวน 4 ขั้นตอนของการเรียนรู้ โดยการสังเกตและเลียนแบบ	**กระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง ELM**
1. กระบวนการสนใจ (Attentional Process) เป็นกระบวนการที่บุคคลให้ความสนใจในตัวแบบหรือต้นแบบของพฤติกรรม โดยตัวแบบที่น่าจะสนใจและดึงดูหรือมีระดับความเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ทำการสังเกตสูงจะสามารถดึงดูดโน้มน้าวความสนใจได้มากขึ้น ในทำนองเดียวกันปัจจัยด้านความสามารถด้านการรับรู้การสังเกตและความตื่นตัวของบุคคลส่งผลต่อความสนใจในตัวแบบหรือต้นแบบของ	ขั้นตอนการเกิดแรงจูงใจในการประมวลสาร ข้อมูลเพื่อคิดพิจารณาไตร่ตรองด้วยสติปัญญา เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลักในแบบจำลอง ELM โดยผู้รับสารและสาระสำคัญที่ได้รับไปพิจารณาไตร่ตรองด้วยสติปัญญา โดยบุคคลจะพิจารณาถึงความน่าสนใจความสำคัญและความเกี่ยวข้องของสารข้อมูลว่ามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับตนมากน้อยเพียงใด

กระบวน 4 ขั้นตอนของการเรียนรู้ โดยการสังเกตและเลียนแบบ	กระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง ELM
พฤติกรรมเช่นเดียวกัน หากตัวแบบหรือต้นแบบพฤติกรรมมีความน่าสนใจหรือมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลก็จะสามารถโน้มน้าวให้บุคคลเพิ่มระดับการสังเกตและนำรายละเอียดเข้าสู่กระบวนการการจดจำด้วยสติปัญญาต่อไป	ควรนำไปคิดไตร่ตรองพิจารณาด้วยสติปัญญาต่อไปหรือไม่ หากมีความสำคัญและควรใช้สติปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรองในเชิงลึกก็จะนำไปสู่ขั้นตอนการประมวลผลคิดไตร่ตรองด้วยสติปัญญาต่อไป
2. กระบวนการจดจำ (Retention Process) เป็นกระบวนการนำรูปแบบพฤติกรรมของต้นแบบที่ได้สังเกตมาเข้ารหัสความหมายของพฤติกรรมในรูปแบบ ของสัญลักษณ์ที่บุคคลเข้าใจได้และจัดเก็บอย่างเป็นระบบเพื่อที่บุคคลจะสามารถนำไปใช้ในการแสดงพฤติกรรมได้ต่อไป ซึ่งบุคคลจะต้องมีความสามารถและทักษะในการประมวลผลเพื่อให้ตนสามารถทำความ เข้าใจ เก็บจำ และนำกลับมาแสดงพฤติกรรมได้ต่อไปในอนาคต	เมื่อบุคคลพิจารณาและให้ความสนใจในสารที่ได้รับมา ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการเก็บเอาสารนั้นไปพิจารณาประมวลข้อมูลด้วยสติปัญญา เกิดกระบวนการเปรียบเทียบระหว่าง ข้อมูลชุดใหม่ที่ได้รับกับข้อมูลชุดเก่าที่มีอยู่ เกิดการคิดประมวลผลพิจารณา นำไปสู่ความคิดเชิงสนับสนุนหรือเชิงต่อต้านหรืออาจไม่เกิดทั้งการสนับสนุนหรือต่อต้านใดๆ และเมื่อได้คิดประมวลสรุปผลแล้วก็จะนำไปสู่การเกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางความรู้และสติปัญญาต่อไป
3. กระบวนการแสดงพฤติกรรม (Motor Reproduction process) เป็นกระบวนการที่บุคคลนำรูปแบบของพฤติกรรมที่ได้ทำการเข้ารหัสและเก็บจำไว้มาแสดงออกเป็นพฤติกรรมพร้อมทั้งทำการสังเกตและเก็บข้อมูลต่างๆที่เป็นผลมาจากการแสดงพฤติกรรมเพื่อทำการเปรียบเทียบกับต้นแบบที่เคยสังเกตและเก็บจำไว้รวมถึงเปรียบเทียบกับความคาดหวังในผลที่จะได้รับจากการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ	เมื่อบุคคลได้ทำการพิจารณาไตร่ตรองพิจารณาสารที่ได้รับมา ผ่านการประมวลผลเปรียบเทียบกับความรู้เดิมหรือเจตคติเดิมและเกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสติปัญญาและถูกนำไปสู่การเก็บจำแล้ว ก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเจตคติของบุคคลนั้นซึ่งเป็นได้ทั้งเจตคติเชิงบวกและเจตคติเชิงลบหรืออาจไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติก็เป็นได้ และเมื่อบุคคลมีเจตคติที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วก็จะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมหรือการมีแนวโน้มทางพฤติกรรมการแสดงออกตามเจตคติที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้นต่อไป
4. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) เป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับรู้ถึงการกระตุ้น ไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นที่ตัวแบบของพฤติกรรม การกระตุ้นที่ตัวบุคคลเองทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เกิดความพึงพอใจและเกิดการแสดงพฤติกรรมที่ได้เลียนแบบนั้นซ้ำอีกในอนาคต	ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ของแบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) นั้นไม่ได้กล่าวถึงกระบวนการจูงใจหรือเสริมแรง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ กับ แบบจำลองการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) แล้วจะพบได้ว่า ทั้งสองกระบวนการมีจุดเริ่มต้นที่คล้ายคลึงกันคือต้องเริ่มต้นจากความสนใจและใส่ใจของบุคคลต่อข้อมูลหรือตัวแบบเสียก่อน และรู้สึกถึงความสำคัญของการให้ความสนใจแก่ต้นแบบหรือข้อมูลนั้นก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการคิดพิจารณาเปรียบเทียบหรือไตร่ตรองต่อไป และทั้งสองกระบวนการสิ้นสุดลงด้วยการเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับสติปัญญา กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบนั้นบุคคลจะเกิดการจดจำ ประมวลผลเข้ารหัสข้อมูลที่ได้สังเกตเห็นจากตัวแบบ เพื่อทำการเก็บจำและนำออกมาใช้แสดงออกทางพฤติกรรมเลียนแบบตามที่ได้จดจำและเข้ารหัสไว้ ในส่วนของ กระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) นั้น สิ้นสุดที่การที่บุคคลนำข้อมูลข่าวสารไปคิดไตร่ตรองพิจารณาและเก็บจำไว้ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเจตคติในเชิงบวกหรือเชิงลบในความคิดของบุคคลซึ่งเมื่อบุคคลมีเจตคติที่เปลี่ยนแปลงไปก็จะนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเจตคติของบุคคลนั้นเช่นเดียวกัน

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยการใช้สติปัญญาในการไตร่ตรองและการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนถึงเหตุและผลเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้น จึงมีความคล้ายคลึงกับกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบในมิติของการเรียนรู้ที่เมื่อบุคคลเกิดความสนใจหรือต้องการที่จะเป็นอย่างบุคคลต้นแบบบุคคลใดก็จะให้ความสำคัญและพิจารณาถึงรายละเอียดของบุคคลที่เป็นตัวแบบนั้นและรับเอาพฤติกรรมและแนวคิดที่สามารถสังเกตเห็นได้มาจดจำและประมวลผลสร้างกระบวนการเลียนแบบขึ้นและนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมเลียนแบบบุคคลต้นแบบในที่สุด เมื่อแสดงพฤติกรรมได้อย่างบุคคลที่เป็นตัวแบบแล้วและได้รับการเสริมแรงเช่นการชื่นชม การได้รางวัล หรือเกิดความพึงพอใจในทางใดทางหนึ่งแล้ว บุคคลก็จะเกิดการจดจำและแสดงพฤติกรรมที่เลียนแบบนั้นต่อเนื่องต่อไปอีกซึ่งแสดงถึงการที่บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อตัวแบบและพฤติกรรมของตัวแบบที่ได้เลียนแบบมาและมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นอีกในอนาคตต่อไป ความสัมพันธ์และความคล้ายคลึงกันระหว่างกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ กับ แบบจำลองการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) สามารถแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 8 การเปรียบเทียบแบบจำลองกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning and Modeling) และกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก(Central Route)

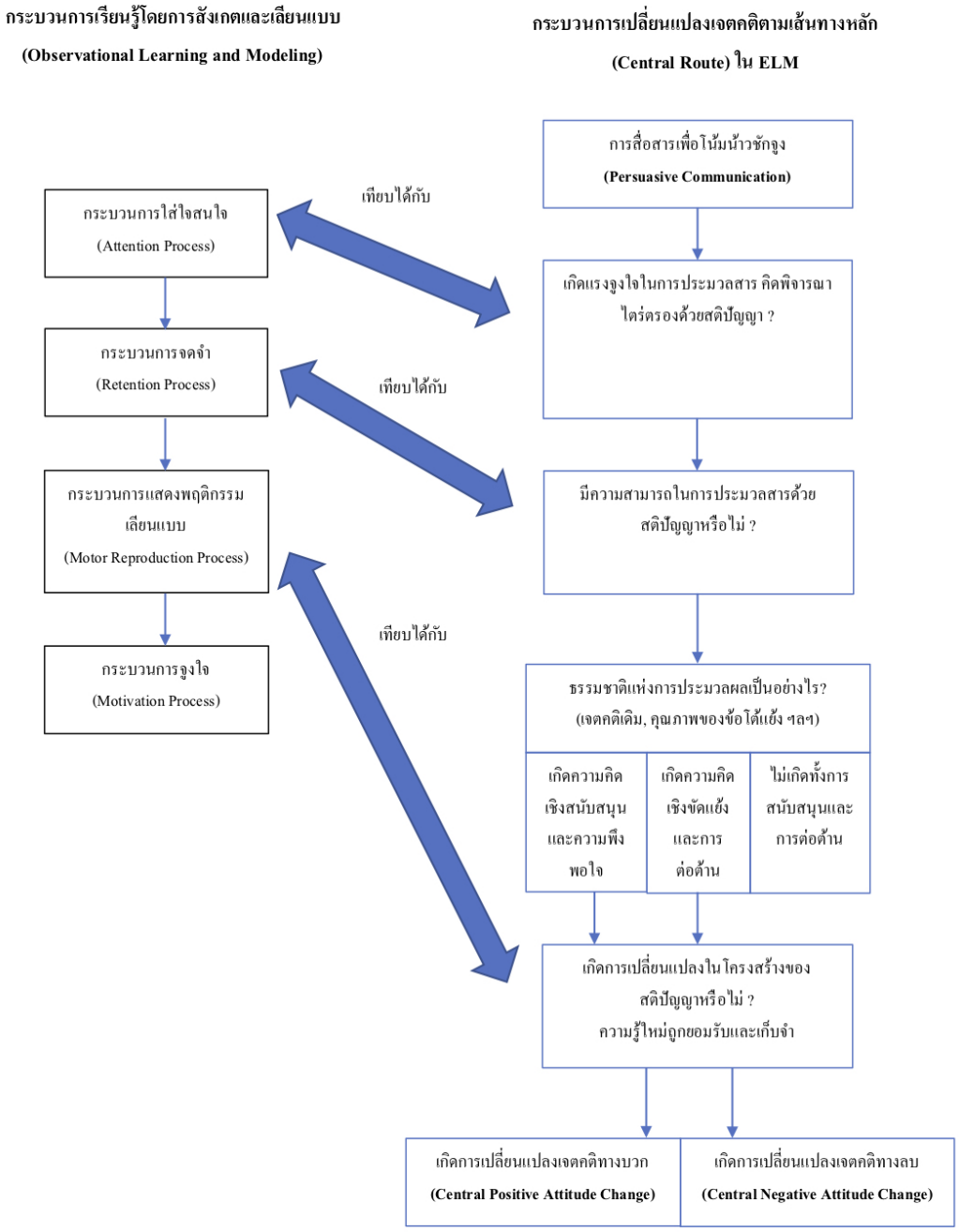

สรุปได้ว่ากระบวนการขั้นตอนของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบและกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) ทั้งสองกระบวนการมีขั้นตอนสำคัญที่คล้ายคลังกัน 3 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นตอนการใส่ใจและสนใจของบุคคล
2. ขั้นตอนการใช้สติปัญญาคิดและไตร่ตรองและเก็บจำ
3. ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเจตคติและการแสดงพฤติกรรม

จะพบได้ว่ากระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบนั้นมีกระบวนการที่สำคัญอีกหนึ่งคือ กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ไม่ปรากฏในแบบจำลอง ELM กระบวนการจูงใจนี้เป็นกระบวนการสำคัญในกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบที่จะช่วยให้การแสดงพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการนำกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเข้ามาเป็นกระบวนการเพื่อสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติในแบบจำลอง ELM นั้นจะเป็นการเสริมสร้างให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นผ่านการเติมเต็มของการเสริมแรงและจูงใจให้เกิดการแสดงพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้อย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการจูงใจนี้มาจากพื้นฐานแนวคิดของการเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการจูงใจนี้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในบุคคลมีโอกาสเกิดขึ้นได้ง่ายมากขึ้น มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

ดังนั้นการบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเข้ากับกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ในแบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) จึงเป็นการนำรูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมมาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเจตคติให้กับผู้เรียนโดยการเปลี่ยนแปลงเจตคติจะเกิดขึ้นผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรองด้วยสติปัญญา เกิดการคิด ประมวลผล เก็บจำและมีการเสริมแรงเพื่อสร้างแรงสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและแสดงพฤติกรรมได้อย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ 9 แบบจำลองการบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเพื่อการส่งเสริมเจตคติ

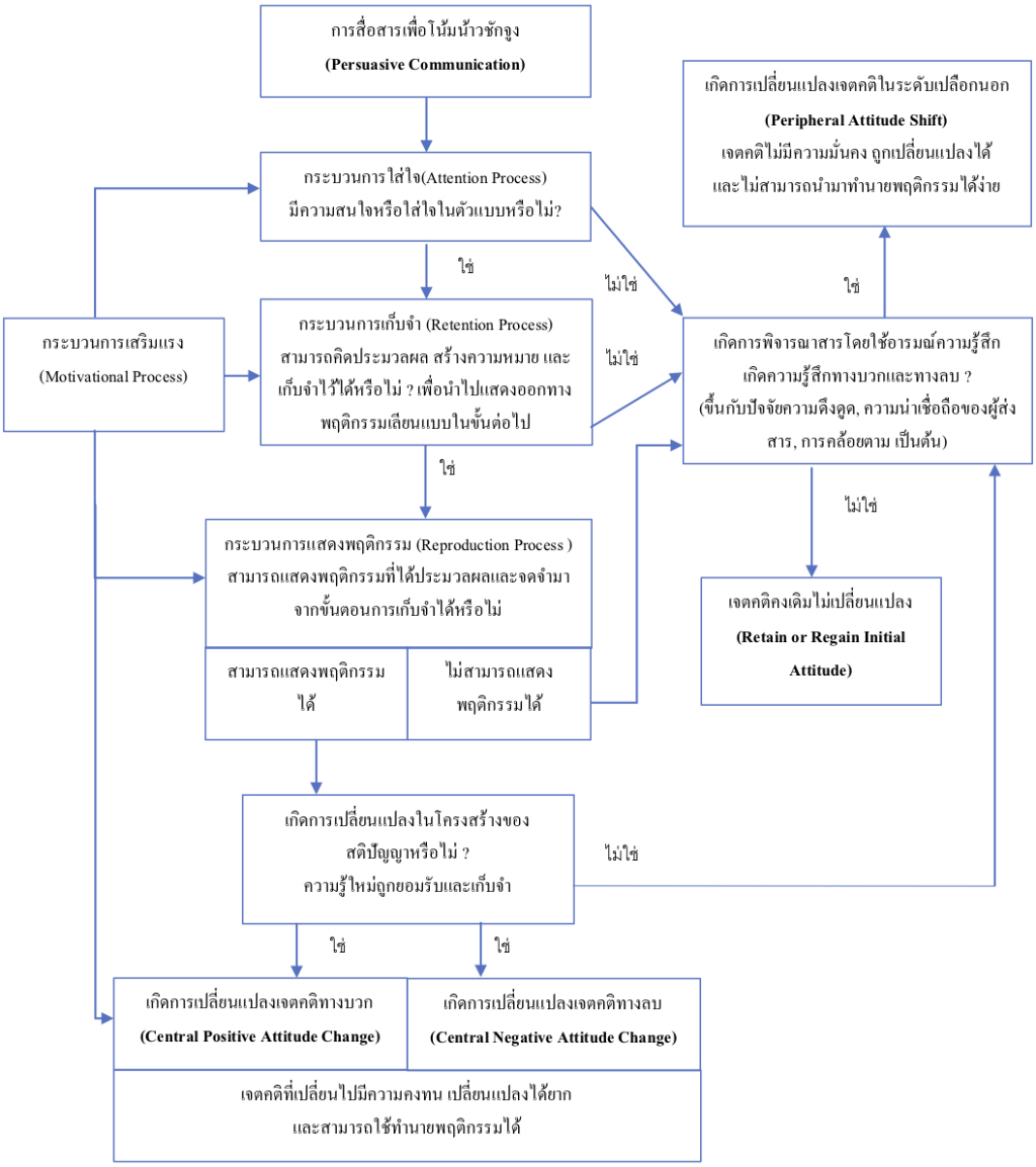

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ทางสังคมนั้นเป็นการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิต เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวแล้วเกิดความสนใจจดจำนำมาคิดและปฏิบัติจนกลายเป็นพฤติกรรมของตนเอง การเรียนรู้ทางสังคมนี้มีทั้งการเรียนรู้จากผลของการกระทำจากประสบการณ์ตรง และการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบและเลียนแบบซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนคือ 1) การใส่ใจหรือมีความสนใจในตัวแบบ 2) การ

ประมวลผลและจดจำ 3) การแสดงพฤติกรรมตามที่ได้จดจำจากตัวแบบ 4) กระบวนการเสริมแรง ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมทั้งสองรูปแบบมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบพัฒนากระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และได้นำแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบและขั้นตอนกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) ซึ่งมีกระบวนการลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกันมาบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดเป็นขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่จะสามารถส่งเสริมเจตคติของบุคคลได้ และนำมาใช้เป็นกรอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนา โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อไป เพื่อให้นักศึกษาได้รับการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมผ่านรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่การเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมการเรียนรู้จากบริบทสภาพแวดล้อมล้วนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และการเรียนรู้จะต้องนำพาให้บุคคลเกิดการเรียนคิดประเมินผลและสรุปผลได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดเป็นเจตคติที่มีความมั่นคง

จากแนวทางการศึกษาตลอดชีวิตที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการอันหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตอันหมายความรวมถึงทั้งการส่งเสริมทั้งความรู้ ประสบการณ์ เจตคติในการดำรงชีวิตอีกทั้งการประกอบอาชีพและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การนำการศึกษาตลอดชีวิตและแนวทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นหนึ่งในแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการส่งเสริมเจตคติให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อที่หมายของเจตคติที่พึงประสงค์

ดังนั้นในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงนำกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมอันประกอบด้วยการเรียนรู้จากผลลัพธ์ของการกระทำและการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบมาบูรณาการเข้ากับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Central Route) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติอันประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างความสนใจใส่ใจต่อเนื้อหาตัวแบบ และบริบทของการเรียนรู้ 2) การให้ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหาบทเรียนที่ได้รับไปคิด วิเคราะห์ประเมินและสรุปผลลัพธ์ได้ด้วยตนเอง 3) การนำบทสรุปการเรียนรู้ที่ได้มาแสดงพฤติกรรมเลียนแบบและเรียนรู้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น 4) การเสริมแรงและการจูงใจที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีและรับรู้ในศักยภาพของตนเองเพื่อสร้างเจตคติที่ดีและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ต่อไปอีกในอนาคต และนำมาใช้เป็นกรอบกระบวนการเรียนรู้หลักสำหรับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

4.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ได้มีการกำหนดรูปแบบของการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบและได้กำหนดความหมายของการศึกษาแต่ละรูปแบบไว้ดังนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จ การศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ บุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่ง ความรู้อื่น ๆ

Knowles (1984) กล่าวถึงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการศึกษาหรือการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้ออกจากระบบการศึกษาภาคปกติอาจจะเป็นการศึกษาเพื่อชดเชยการศึกษาที่พลาดไปในอดีตหรืออาจเป็นการศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่เคยได้รับการศึกษาในภาคปกติ โดยการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับผู้ใหญ่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใหญ่เป็นสำคัญ

Kline (1970) ได้กล่าวถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นทางเลือกและชดเชยโอกาสในการศึกษาให้กับผู้ที่ขาดโอกาสในการศึกษาตามระบบปกติหรือพลาดโอกาสในการศึกษาไปเนื่องจากสาเหตุใดก็ตามแล้วต้องการกลับมารับการศึกษาอีกครั้งเมื่อมีโอกาส และเป็นทางเลือกของการศึกษาสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมตามจุดประสงค์และความต้องการที่เฉพาะของแต่ละบุคคล การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นการศึกษาที่เปิดกว้างและเปิดโอกาสสำหรับประชาชนทุกคนให้มีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา

Coombs (1974) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมทางการศึกษาที่อยู่นอกเหนือจากการศึกษาตามระบบปกติในโรงเรียนโดยเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาขึ้นอย่างเป็นระบบและมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเพื่อสนองตอบต่อความต้องการในการศึกษาหาความรู้ของกลุ่มเป้าหมายในทุกระดับอายุทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่ขาดโอกาสในการศึกษา

McCall (1968) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึงแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ทั้งหลายที่อยู่นอกเหนือจากที่ได้รับจากการศึกษาในระบบโรงเรียนตามปกติ เช่น การเรียนรู้จากผู้ปกครองและคนในครอบครัว การเรียนรู้จากการทำงาน การเรียนรู้จากการเข้าสังคม การเป็นสมาชิกของกลุ่ม การเรียนรู้จากหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาและการพัฒนาอาชีพต่างๆ ซึ่งทรัพยากรการเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นเป็นได้ทั้งองค์ความรู้ คำสอน ประสบการณ์ รวมถึงการแนะนำและการช่วยเหลือต่างๆ

Paulston (1980) กล่าวถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนตามปกติเพื่อตอบสนองต่อความต้องการอันหลากหลายของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม โดยการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความยืดหยุ่นและไม่มีการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่ตายตัวแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการและความเหมาะสมของผู้เรียนและบริบทของการเรียนรู้เพื่อให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายนอกเหนือไปจากกิจกรรมที่มีขึ้นในโรงเรียนตามปกติ

Dave (1976) ได้นิยามความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่เป็นการเรียนรู้ที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากกรอบการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนตามปกติ โดยมุ่งเน้นที่การให้บริการทางด้านการเรียนรู้เป็นสำคัญให้กับกลุ่มต่างๆ ของประชากรทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็กโดยไม่แบ่งแยก

อาชัญญา รัตนอุบล (2536) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนหมายถึงการศึกษาใดๆหรือการประมวลความประสบการความรู้ใดๆที่เกิดขึ้นนอกเหนือ ไปจากการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน อาจเป็นการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้ในชีวิตประจำวันในสังคม หรือการแสวงหาความรู้จากการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน แก้ปัญหาในการทำงานหรือแก้ปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีหลักการที่สำคัญคือจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายได้เป็นสำคัญ

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2530) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบที่ไม่แน่นอนแต่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่เฉพาะ เจาะจงของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์นอกจากจะตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาของผู้เรียนแล้วยังมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความคิดของผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้จักคิด รู้จักการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมและมีคุณธรรม นอกจากนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนยังมุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์ ทำคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงอาจสรุปได้ว่าการศึกษานอกระบบ คือ การจัดการศึกษาหรือกิจกรรมโดยมุ่งเน้นในการตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด ในการจัดการศึกษานอกระบบจะต้องมีความยืดหยุ่นทั้งในด้านของรูปแบบ

การจัด เวลา สถานที่ เนื้อหา หลักสูตร ทั้งนี้เป้าหมายของการจัดการศึกษานอกระบบขึ้นอยู่กับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ

อุ่นตา นพคุณ (2546) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาของของบุคคลหรือสถาบันต่างๆในสังคมที่นอกเหนือไปจากการจัดการศึกษาตามระบบโรงเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษาแก่ผู้ที่มีความต้องการหรือประสงค์ที่จะได้รับประสบการณ์ทางการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการศึกษานั้น ทั้งนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นจะต้องมีความยืดหยุ่นทั้งระยะเวลา เนื้อหา รูปแบบวิธีการเพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลาย

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าคือการจัดกิจกรรมการศึกษาทุกรูปแบบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้ที่พลาดโอกาสในการศึกษาต่อในโรงเรียนซึ่งอาจจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ที่ไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนต่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้พื้นฐานที่ต้องการรวมถึงมีทักษะในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยการศึกษานอกระบบนี้มีความยืดหยุ่นทั้งในด้านของกฎระเบียบ ระยะเวลา อายุของผู้เรียน เนื้อหา รูปแบบวิธีการในการเรียนรู้และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ และผู้ที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสถานศึกษาแต่สามารถเป็นได้ทั้งหน่วยงานต่างๆของรัฐรวมถึงหน่วยงานของเอกชนและภาคประชาชนทั่วไปด้วย

โดยสรุปการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นการจัดการศึกษาที่นอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนตามภาคปกติ โดยมีรูปแบบการจัดที่มีความยืดหยุ่นทั้งด้านของเนื้อหา ระยะเวลา รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของผู้เรียนมากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4.2 ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) ได้มีการจัดประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 5 ประเภทคือ

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะในการดำรงชีวิตใช้ชีวิตประจำวันได้ในสังคมอีกทั้งส่งเสริมทักษะในการอ่านเขียน การคำนวณ มีทักษะในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันรวมทั้งสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้โดยตนเอง

2. การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นการอบรมอาชีพที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้มีทักษะวิชาชีพสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้ในชีวิตประจำวันได้รวมถึงการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มรายได้

3. การพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการส่งเสริมความรู้และให้ข่าวสารข้อมูลต่างๆที่จำเป็นและทันเหตุการณ์และส่งผลหรือเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนหรือประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการดำรงชีวิตในสถาการณ์สังคมได้

4. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการมุ่งเน้นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งส่งเสริมพัฒนารูปแบบวิธีการในการเรียนรู้ที่หลากหลายและเข้าถึงได้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5. การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน เป็นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นเพื่อการแก้ปัญหาในชุมชน ส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดอาสาสมัครหรือตัวแทนของชุมชนให้มีบทบาทในการร่วมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนเป็นหลัก

Coombs (1974) ได้จำแนกประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทพื้นฐาน เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนที่ไม่มีโอกาสในการศึกษาตามปกติเช่นประชาชนที่ยากจนหรืออยู่ห่างไกลในชนบทได้มีโอกาสในการอ่านออกเขียนได้ มีพื้นฐานในการสื่อสาร คิดคำนวณอย่างง่าย รวมถึงมีความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์สังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ในการดำรงชีพ

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทการส่งเสริมความเป็นครอบครัว เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวโดยเป็นการให้ความรู้พื้นฐานที่สำคัญในการดูแลครอบครัวและคนในครอบครัว เช่น สุขอนามัย ความสะอาด โภชนาการ และงานบ้าน

3. การศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทการพัฒนาชุมชน เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหาในชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชุมชน โดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกัน

4. การศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทการพัฒนาอาชีพ เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาอาชีพของบุคคล สร้างอาชีพหรือการพัฒนาความชำนาญทางอาชีพให้มากขึ้น

อาชัญญา รัตนอุบล (2536) ได้แบ่งประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกเป็น 6 ประเภทแบ่งตามรูปแบบของการจัดกิจกรรมและเนื้อหาดังนี้

1. การศึกษาต่อเนื่องและการศึกษานอกระบบโรงเรียนในขั้นพื้นฐานหรือการศึกษานอกระบบโรงเรียนในสายสามัญ เพื่อการส่งเสริมความรู้ขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ที่พลาดโอกาสในการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานหรือผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพในสายอาชีพต่างๆในระดับพื้นฐานรวมถึงการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง

3. การบริการข้อมูลสานสนเทศสำหรับแหล่งชุมชนเพื่อส่งเสริมและให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการเผยแผ่ความรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. การส่งเสริมการศึกษาด้านสุขอนามัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน

5. การส่งเสริมการศึกษาด้านการเมืองการปกครองและการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนเพื่อการปกครองและพัฒนาประเทศ

6. การส่งเสริมการศึกษาด้านศิลปะประเพณีและวัฒนธรรมและกิจกรรมด้านศาสนาและสันทนาการต่างๆเพื่อความจรรโลงใจและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสังคม

รัตนา พุ่มไพศาล (2530) กล่าวถึงประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่าประกอบด้วย 6 ประเภทดังนี้

1. การศึกษาด้านสามัญ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณขั้นพื้นฐานเพื่อการใช้ชีวิตและการดำรงชีพในสังคม

2. การศึกษาด้านอาชีพ เพื่อการส่งเสริมด้านอาชีพและเศรษฐกิจ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและการสร้างรายได้

3. การศึกษาสำหรับการพัฒนาชุมชน เพื่อการส่งเสริมและการพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมการศึกษาและกิจกรรมอื่นๆภายในท้องถิ่นหรือชุมชน

4. การศึกษาสำหรับครอบครัว เพื่อการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัวและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัว

5. การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ในชีวิต เพื่อการพัฒนาด้านจิตใจและความจรรโลงใจและปรัชญาการดำเนินชีวิตเพื่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

6. การศึกษาเพื่อการจัดการและการเพิ่มผลผลิต เพื่อการพัฒนาการดำเนินการ การจัดการ และเพิ่มผลผลิตในเชิงเศรษฐกิจ

สุนทร สุนันท์ชัย (2530) ได้แบ่งประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 6 ประเภท จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินการไว้ดังนี้

1. การศึกษาเทียบเท่าการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนให้เทียบเท่ารูปแบบการเรียนในโรงเรียนตามปกติ ประกอบด้วยขั้นพื้นฐานจนกระทั่งระดับอุดมศึกษา

2. การศึกษาเพื่อการพัฒนาอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้สามารถเรียนรู้ทักษะทางอาชีพขั้นพื้นฐานและสามารถพัฒนาทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่องได้

3. การศึกษาเพื่อสุขภาพและอนามัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งประชาชนทั่วไปในระดับชุมชนและระดับครอบครัวมีความรู้ในการดูแลรักษาตนเองทางสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค รวมถึงการดูแลรักษาชุมชนและสิ่งแวดล้อม

4. การศึกษาเพื่อการเมืองและการปกครอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิพื้นฐานในฐานะพลเมืองของสังคมและการมีส่วนร่วมในการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

5. การศึกษาเพื่อการพัฒนาบุคคลและจิตใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความจรรโลงใจและสนับสนุนให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งร่างกายและจิตใจไปพร้อมๆกัน

6. การศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนและสร้างสรรค์สังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน

สรุปได้ว่าจากแนวคิดการจำแนกประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนพบได้ว่าการจำแนกประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นสามารถจำแนกได้ทั้งตามประเภทของกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา เช่น การศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ วัยทำงานหรือเพื่อชุมชนและสังคม โดยวัตถุประสงค์ก็มีความหลากหลายทั้งเพื่อการพัฒนาอาชีพ เพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อความจรรโลงใจ พัฒนาชุมชนเป็นต้น ดังนั้นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นการจัดการศึกษาที่จะต้องมีการระบุกลุ่มเป้าหมายที่แน่ชัดและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพราะกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มย่อมมีลักษณะและวัตถุประสงค์ความต้องการที่แตกต่างกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4.3 ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

Elias (2004) ได้แบ่งกลุ่มแนวคิดและปรัชญาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกเป็น 6 กลุ่มมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มแนวคิดปรัชญาเสรีนิยม (Liberal)

เป็นกลุ่มแนวคิดปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีเสรีภาพในการเลือกที่จะดำเนินชีวิตด้วยตนเองแต่ต้องเป็นเสรีภาพที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง และมีความเชื่อในเรื่องของการมีความรู้ต้องมีคุณธรรมเคียงคู่กัน หากมีความรู้แต่ไม่มีคุณธรรมหรือมีคุณธรรมแต่ไม่มีความรู้ก็ไม่อาจเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ดังนั้นบุคคลควรที่จะเห็นคุณค่าของการศึกษาและการพัฒนาความรู้ สติปัญญาและความคิดอย่างมีเหตุผลและแตกฉาน รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญานี้จึงเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบของการสอน บรรยายอภิปรายและซักถามอย่างลึกซึ้งเพื่อให้แตกฉานในองค์ความรู้

2. กลุ่มแนวคิดปรัชญาพิพัฒนาการ (Progressive)

เป็นกลุ่มแนวคิดปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความเชื่อในการพัฒนาการของบุคคลที่พัฒนาขึ้นผ่านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของผู้เรียนและเชื่อว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีความต้องการและมีความสามารถในการพัฒนาตนเองที่แตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับผู้เรียนและให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสังคมแวดล้อมย่อมส่งผลและหล่อหลอมพัฒนาการของบุคคลอย่างแยกกันไม่ได้ดังนั้นการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงควรพัฒนาบุคคลและพัฒนาสังคมไปพร้อมกัน และเมื่อบุคคลเกิดการพัฒนาตนเองและสังคมเกิดการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้จึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่สิ้นสุดหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบของการศึกษาตลอดชีวิต

3. กลุ่มแนวคิดปรัชญาพฤติกรรมนิยม (Behaviorist)

เป็นกลุ่มแนวคิดปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งในการพัฒนาบุคคลสร้างพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงทางทักษะ ความสามารถและพฤติกรรมให้เกิดขึ้น รูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนี้จึงมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ชัดเจนและมีรูปแบบการวัดประเมินผลที่ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดผลจากพฤติกรรมหรือพัฒนาการที่สังเกตได้จากภายนอก นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นสนับสนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อให้สามารถพัฒนาความรู้และศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ กล่าวได้ว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดปรัชญาพฤติกรรมนิยมนี้เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางหนึ่ง

4. กลุ่มแนวคิดปรัชญามนุษยนิยม (Humanist)

เป็นกลุ่มแนวคิดปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับตัวของผู้เรียนหรือปัจเจกบุคคลมากที่สุดภายใต้ความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาเป็นผู้ที่มีความดีและความศักยภาพในการพัฒนาตนเองในทุกๆด้าน การเรียนรู้จึงควรเป็นสิ่งที่จะต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงศักยภาพความปรารถนาอันสูงสุด (Self-Actualization) ของตนเองได้ ดังนั้นแนวทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดปรัชญามนุษยนิยมนี้จึงให้ความสำคัญกับความรู้สึกความเชื่อเจตคติ ค่านิยมในการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงที่สุดเท่าที่ผู้เรียนจะสามารถทำได้

5. กลุ่มแนวคิดปรัชญาปฏิรูปนิยม (Radical)

เป็นกลุ่มแนวคิดปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางการเมืองการปกครองโดยมองว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นถูกใช้เครื่องมือหนึ่งของการแบ่งแยกชนชั้น แบ่งแยกผู้มีโอกาสและผู้ด้อยโอกาส แบ่งแยกสิทธิเสรีภาพ ดังนั้นการศึกษานอก

ระบบโรงเรียนจึงเป็นการศึกษาที่จะเข้ามาช่วยในการเปลี่ยนแปลงสังคม สร้างสิทธิเสรีภาพให้กับทุกคนทุกชนชั้น ทุกมีสิทธิและเสรีภาพที่จะได้รับการศึกษาได้รับความรู้เพื่อให้หลุดพ้นจากถูกกดขี่แบ่งแยก รูปแบบการเรียนรู้ที่สำคัญตามแนวคิดนี้จึงเป็นรูปแบบของการร่วมกันอภิปรายสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมตั้งประเด็นปัญหาและตระหนักถึงปัญหาจากสถานการณ์ในปัจจุบันว่ามีอยู่จริงเพื่อร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหา

6. กลุ่มแนวคิดปรัชญาเชิงวิเคราะห์ (Analytic Philosophy)

เป็นกลุ่มแนวคิดปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งในการวิเคราะห์ตีความอย่างลึกซึ้งเพื่อค้นหาและทำความเข้าใจในความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

Knowles (1970) และ Houle (1978) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและหลักการในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในแนวทางเดียวกัน โดยให้ความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้ใหญ่ว่า การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่จะสามารถเติมเต็มความต้องการในการศึกษาเรียนรู้ให้กับผู้ใหญ่ที่พลาดโอกาสในการศึกษาและต้องการที่จะกลับมาเข้ารับการศึกษาอีกครั้งเมื่อมีโอกาส หรือเพื่อการพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงานของตนเองเพื่อการประกอบอาชีพต่อเนื่อง โดยได้ให้หลักสำคัญในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า การเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเนื่องจากการศึกษานอกโรงเรียนเป็นการเติมเต็มความต้องการและการแก้ปัญหาของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความต้องการที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องมีความยืดหยุ่นต่อทั้งตัวของผู้เรียนเองและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ทั้งเรื่องของเนื้อหา หลักสูตร รูปแบบกิจกรรม ระยะเวลาและการประเมินผล อีกทั้งการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) ผู้ใหญ่จะเข้ารับการศึกษาหรือการเรียนรู้ใดๆจะเกิดจากความต้องการของตนเองเพื่อตอบสนองหรือการแก้ปัญหาที่มีอยู่ในทันที ไม่ได้เข้าเรียนตามกฎเกณฑ์หรือมีใครบังคับ ดังนั้นในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงต้องให้ความสำคัญกับตัวของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ได้ให้แนวคิดหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นมีหลักการในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางโอกาสในการศึกษาเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาได้สามารถรับโอกาสทางการศึกษาได้อีกครั้งผ่านการศึกษานอกระบบโรงเรียน รวมทั้งมีเป้าหมายเพื่อกระจายการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่มในทุกพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ขาดแคลนเพื่อให้ประชาชนทุกคนได้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับและเป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชาชน หลักการสำคัญของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบด้วยหลักสำคัญดังนี้

1. การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความยืดหยุ่นมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนทั้งกฎเกณฑ์ เงื่อนไขและรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาได้เมื่อมีความพร้อมสูงสุด

2. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายได้เป็นสำคัญ ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มจะต้องมีการใช้รูปแบบหรือกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม

3. สืบเนื่องจากความแตกต่างและหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาและหลักสูตรของการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องมีความหลากหลายและยืดหยุ่นเหมาะสมกับพื้นที่ สภาพแวดล้อม และกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้น เนื้อหาหลักสูตรของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงต้องมีความหลากหลายและสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย

4. รูปแบบของการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทสภาพแวดล้อม

5. กลุ่มผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นมีความแตกต่างและหลากหลายทั้งในเรื่องของอายุ เพศ พื้นฐานความรู้ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ทักษะและความสามารถ ดังนั้นนอกจากจัดการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนแล้ว จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำตนเองในการเรียนรู้ได้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรู้ถึงความต้องการและสามารถแสวงหาการเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

6. ในการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นผู้สอนอาจเป็นครู วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ พระ หรืออาจเป็นผู้นำชุมชน ชาวบ้านคนในชุมชนผู้ที่มีความรู้ความสามารถก็ได้ ซึ่งความเหมาะสมของผู้สอนนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหา บริบทสภาพแวดล้อมและผู้เรียน

7. การศึกษานอกระบบโรงเรียนนอกจากจะสร้างความรู้ ทักษะความสามารถที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้แล้ว ยังจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่คิดเป็นและมีคุณธรรมด้วย

ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบการจัดที่ยืดหยุ่นและไม่มีรูปแบบตายตัวโดยมุ่งเน้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ในการจัดการศึกษานอกระบบก็ยังคงมีหลักการสำคัญที่ใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดดังนี้ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2540)

1. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเกี่ยวข้องกับความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของแต่ละบุคคล

2. การจัดการศึกษานอกระบบจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่งของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการเข้าร่วมและได้รับความรู้จากกิจกรรมนั้น

3. กิจกรรมในโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ต่อผู้เรียน

4. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความยืดหยุ่น ไม่เข้มงวดและเอื้อต่อการก่อให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาได้โดยง่าย

5. โครงการจัดการศึกษานอกระบบนั้นอาจจะมีหรือไม่มีค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมก็ได้ ซึ่งผู้เรียนอาจต้องช่วยเหลือตนเองด้านค่าใช้จ่ายในบางครั้ง

6. การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นมุ่งเน้นให้เกิดการนำองค์ความรู้ไปใช้จริง ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการจัดต้องให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด

7. การศึกษานอกระบบโรงเรียน มุ่งเน้นให้เกิดการใช้ประโยชน์จากการศึกษาให้มากที่สุด ดังนั้นผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาจากในระบบโรงเรียนมาฝึกฝนฝึกปฏิบัติ และบูรณาการกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นได้

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529) ได้กล่าวถึงลักษณะและหลักการที่สำคัญของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักซึ่งแตกต่างกับรูปแบบของการศึกษาในระบบโรงเรียนที่มีรูปแบบตายตัวและจัดการศึกษาตามมาตรฐานโดยไม่ได้อ้างอิงจากความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้เรียนในทางใดทางหนึ่งได้อันเนื่องมาจากการได้รับความรู้ ทักษะ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจและความรู้สึก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3. การศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นในการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนจึงสามารถส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี

4. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นรูปแบบการศึกษาที่สามารถก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆได้ง่ายเนื่องจากคุณลักษณะทางด้านความยืดหยุ่นของรูปแบบการจัดการศึกษา

5. การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นถูกจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ดังนั้นผู้เรียนจึงมีส่วนในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

6. การศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถเป็นทั้งส่วนเสริมจากการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์นอกเหนือจากที่ได้รับในโรงเรียน รวมทั้งสามารถเป็นการศึกษาหลักสำหรับผู้ที่ขาดโอกาสในการศึกษาในระบบโรงเรียนด้วย

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวถึงปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนและหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องสามารถเข้าถึงและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องช่วยสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและสร้างโอกาสให้แก่ผู้ขาดโอกาสหรือด้อยโอกาส

3. การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทั้งของบุคคลหรือตัวผู้เรียนเองและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

4. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหลากหลายและยืดหยุ่น ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่ายสำหรับกลุ่มเป้าหมายในระดับต่างๆ

5. สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องมีความหลากหลาย สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสม

6. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

7. การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องมีความต่อเนื่อง

8. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนอกจากเป็นการให้ความรู้แล้วยังต้องส่งเสริมความใฝ่รู้ และความสามารถในการนำตนเองในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วย เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองในการแสวงหาความรู้ได้ต่อไปในอนาคต

9. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้การจัดการศึกษานอกระบบมีประสิทธิภาพสูงสุด

10. การเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง เรียนรู้ภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมและปัญหามากกว่าการเรียนรู้เพียงแต่ในห้องเรียนหรือเรียนจากหนังสือเรียน

สรุปได้ว่า หลักแนวคิดที่สำคัญของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้ตามการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นมุ่งเน้นในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีความเฉพาะเจาะจงและต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุในวัตถุประสงค์ของตนเองเป็นสำคัญ โดยเฉพาะผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่นั้นมีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งจะเรียนรู้เมื่อมีความพร้อมและความต้องการที่แท้จริง อีกทั้งการเรียนรู้ตามการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นของรูปแบบการเรียนรู้ ระยะเวลา สถานที่ เนื้อหาและการประเมินผลเพื่อสนองตอบค่อความต้องการของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

4.4 ลักษณะสำคัญและกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

Fordham (1993) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางการศึกษาของผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะและมุ่งเน้นในการให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงและมุ่งเน้นกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาตามระบบการศึกษาในโรงเรียนแบบปกติหรือเป็นกลุ่มที่พลาดโอกาสและด้อยโอกาสทางการศึกษา

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองต่อความต้องการของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนอย่างเฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ได้มุ่งเน้นในการจัดการศึกษาในภาพกว้างเพื่อคนส่วนใหญ่อย่างการศึกษาในระบบโรงเรียน

3. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นสูงทั้งเรื่องของเนื้อหาหลักสูตร วัตถุประสงค์ ระยะเวลา วิธีการเรียนรู้และการประเมินผล เพื่อให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

Griffin (1970) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนตามปกติในโรงเรียน โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นในการสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียนที่มีความหลากหลายและเกิดประโยชน์แก่สังคม

2. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนอกจากจะมีจุดประสงค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนแล้วยังควรมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสภาพแวดล้อมด้วยเพื่อให้การเรียนรู้และประโยชน์ที่ได้รับมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมด้วย

3. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นในการสร้างประสบการณ์และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้และพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นสอดคล้องกับทั้งความต้องการและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้

4. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรเป็นกิจกรรมที่ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์และวัฒนธรรมของตน รวมถึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีลักษณะที่ยืดหยุ่น รูปแบบ ระยะเวลา และแนวทางการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ตายตัว แต่มีการปรับความเหมาะสมให้ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้กับความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ

2. เนื้อหามีความยืดหยุ่นและสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื้อหามีความสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อมความเหมาะสม ระยะเวลา สถานที่ และมักเป็นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3. รูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมมีความยืดหยุ่น สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและสถานที่ โดยสามารถจัดเป็นการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน โดยมีหลักสำคัญคือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้อย่างแท้จริงและรูปแบบการเรียนการสอนต้องเอื้ออำนวยและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

4. รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีการนำองค์ความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆทั้งในท้องถิ่นและสากลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

5. ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนซึ่งอาจเป็นผู้เรียนที่ต้องทำงานในตอนกลางวันและเรียนในตอนกลางคืน ซึ่งการจัดการศึกษานอกระบบต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. ผู้ดำเนินการสอนเป็นทั้งผู้สอนและผู้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียน ซึ่งผู้สอนอาจเป็นครู อาสาสมัคร ผู้มีประสบการณ์ชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจมีการใช้ผู้สอนที่มีความหลากหลายเพื่อสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

7. ผู้เรียนในการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นผู้เรียนที่มาเรียนรู้ด้วยความสมัครใจและมาด้วยความต้องการที่อยากจะเข้ารับการเรียนการสอนโดยไม่มีการบังคับ ในการศึกษานอกระบบโรงเรียนบางครั้งมีการกำหนดคุณสมบัติและพื้นฐานความรู้ความสามารถของผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และรูปแบบของการเรียนรู้

8. สถานที่ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นสามารถจัดที่ใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งอาจจัดในห้องเรียนตามปกติ สถานที่ทำงาน สวนสาธารณะ วัด สนามหญ้า หรือที่ใดก็ได้ที่มีความเหมาะสม

9. ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ในการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นเพื่อให้ผู้เรียนได้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเต็มที่ตามความต้องการ มิได้มุ่งเน้นในการเรียนเพื่อให้ได้วุฒิการศึกษาหรือประกาศณียบัตรรับรอง

10. บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดของต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น อาจเป็นได้ทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชน สถานประกอบการ สมาคม มูลนิธิ อาสาสมัครหรือบุคคลใดก็ตามที่เล็งเห็นประโยชน์และตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา มิได้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่ามีการแบ่งตามเกณฑ์ดังนี้

1. การแบ่งตามเพศ เช่น เพศชาย เพศหญิง

2. การแบ่งตามวัย เช่น ผู้เรียนก่อนวัยเรียน เยาวชน วัยรุ่น ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ เป็นต้น

3. การแบ่งตามภูมิลำเนาสถานที่อยู่อาศัย เช่น คนเมือง คนชนบท ชาวเขา ชาวเล เป็นต้น

4. การแบ่งตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน เช่น การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาคนในองค์กร การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาคนนอกองค์กร เป็นต้น

5. การแบ่งตามอาชีพของผู้เรียน เช่น พนักงานองค์กร บุคลากรหน่วยงานต่างๆ แรงงานในโรงงาน เป็นต้น

6. การแบ่งตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ความสนใจด้านธุรกิจ ความสนใจด้านสุขภาพ ความสนใจด้านการประกอบอาหาร เป็นต้น

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้กล่าวถึงกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่าประกอบด้วยกลุ่มผู้เรียนดังนี้

1. เด็กแรกเกิด โดยมากเป็นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมในการเลี้ยงดูบุตร

2. เด็กก่อนวัยเรียน เป็นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่เด็กเล็กอาจอยู่ในรูปแบบของศูนย์ดูแลเด็กทั้งเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครองในการช่วยดูแลบุตรหรือเป็นการส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็กเล็กก่อนวัยเรียน

3. เยาวชนวัยเรียน เป็นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่เยาวชนที่ไม่มีโอกาสได้เรียนตามปกติหรือต้องลาออกเพื่อที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานเนื่องจากประสบปัญหาต่างๆ และรวมถึงเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาปกติแต่มีความสนใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ได้

4. วัยทำงานหรือผู้ใหญ่ เป็นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความรู้ให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ใหญ่ที่ต้องการพัฒนาตนเองหรือมีความสนใจในความรู้เฉพาะด้าน หรือเป็นการศึกษาเพื่อชดเชยการพลาดโอกาสในการเรียนรู้ในวัยเด็ก

5. ผู้สูงวัย เป็นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงวัยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นการส่งเสริมด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต รวมถึงส่งความรู้สำหรับผู้สูงวัยที่ยังคงต้องประกอบอาชีพ

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการจัดดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การบรรยาย (lecture) เป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ ข้อมูลเนื้อหาสาระต่างๆแก่ผู้เรียนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยมีผู้บรรยายหรือวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้และข้อมูลสาระต่างๆ ซึ่งเหมาะกับการให้ข้อมูลแก่ผู้ฟังหรือผู้เรียนจำนวนมากๆ

2. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มโดยมีสมาชิก 5-15 คนหรือตามความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยมีผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการนำการอภิปราย

3. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการหาทางออกในการแก้ไขปัญหา โดยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็นและร่วมกันเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นแนวทางที่ดีที่สุดร่วมกัน

4. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยผู้สอนกำหนดโครงเรื่องหรือสถานการณ์ขึ้นและให้ผู้เรียนได้เลือกบทบาทสมมติที่ตนจะแสดงในโครงเรื่องหรือสถานการณ์นั้น และให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์สรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการแสดงบทบาทนั้น

5. การสาธิต (Demonstration) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้สอนหรือวิทยากรเป็นผู้แสดงลงมือทดลองปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ดูเป็นตัวอย่างแล้วจึงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

6. การอภิปรายแบบเป็นคณะ (Panel Discussion) เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3-5 ท่านมาร่วมกันอภิปรายให้ความรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนหรือผู้ฟังได้มีโอกาสถามคำถามในตอนท้ายตามลำดับที่เหมาะสม

7. การบรรยายแบบเป็นคณะ (Symposium) เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยมีผู้บรรยายจำนวน 3-5 ท่านมาบรรยายในหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย โดยส่วนมากแล้วหัวข้อที่มอบหมายให้ผู้บรรยายแต่ละท่านนั้นจะอยู่ภายใต้หัวข้อหลักเดียวกันหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน เมื่อผู้บรรยายคนใดบรรยายเสร็จแล้วก็สามารถที่จะไปนั่งฟังผู้บรรยายท่านอื่นบรรยายต่อได้

8. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยนักการศึกษาหรือผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้และเป็นผู้สอนหรือมีวิทยากรรับเชิญช่วยบรรยาย เมื่อเสร็จสิ้นการบรรยายแล้วจึงให้ผู้เรียนได้ร่วมอภิปรายซักถามและลงมือปฏิบัติตามแนวทางกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้

9. การประชุมสัมมนา (Seminar) เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มโดยร่วมกันศึกษา อภิปราย วิเคราะห์ ค้นคว้าในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่ได้มีการกำหนดไว้ภายใต้การนำการดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ร่วมการสัมมนาอาจได้รับมอบหมายให้ร่วมกันอภิปรายสรุปรายงานและนำเสนอต่อที่ประชุมต่อไป

10. การอภิปรายเชิงสัมภาษณ์ (Colloquy) เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยการอภิปรายกลุ่มโดยมีตัวแทนผู้ให้ความรู้ 3-4 คน และมีกลุ่มตัวแทนของผู้ฟัง 3-4 คน เพื่อคอยทำหน้าที่ซักถามประเด็นหรือข้อคำถาม และมีนักการศึกษาหรือผู้ดำเนินการอภิปรายคอยกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามและซักถามรวมถึงช่วยเหลือในการสรุปประเด็นสำคัญของการอภิปราย

11. การประชุมแลกเปลี่ยนโดยมีผู้สังเกตการณ์ (Fish Bowl) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมนั่งเป็นวงกลมสองวงซ้อนกัน โดยสมาชิกที่นั่งอยู่วงในทำหน้าที่เป็นผู้เข้าร่วมประชุม โดยใช้รู้แบบและเทคนิคการประชุมที่หลากหลาย เช่น การสาธิต ระดมสมอง อภิปรายกลุ่ม และสมาชิกที่นั่งอยู่วงนอกทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์วิเคราะห์วิจารณ์และให้คำแนะนำ

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นหนึ่งในรูปแบบการศึกษาที่มีความสัมพันธ์และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต เพราะการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการรูปแบบการศึกษาที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลายเช่นเดียวกันให้ได้มากที่สุด อีกทั้งรูปแบบการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งนั้นอาจเหมาะสมกับบุคคลแค่บางกลุ่มหรืออาจเหมาะสมกับการเรียนรู้เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการศึกษาตลอดชีวิตนั้นมุ่งเน้นให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ มีการพัฒนาทางเจตคติตามเป้าหมายที่ต้องการและเกิดการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม ดังนั้นการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นรูปแบบการศึกษาที่สำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ในองค์ความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความทันยุคทันสมัยอยู่เสมอ การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงเพื่อสนองตอบต่อความต้องการในการเรียนรู้และความต้องการในการแก้ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายนั้นโดยต้องคำนึงถึงความเกี่ยวข้องระหว่างกลุ่มเป้าหมายและสังคมแวดล้อมด้วยเพื่อให้ความต้องการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายมีความสอดคล้องต่อสภาพสังคมการ

เปลี่ยนแปลงและความต้องการการพัฒนาของสังคมด้วยเพราะบุคคลผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและสังคมนั้นมีความเกี่ยวข้องกันต้องพึ่งพาอาศัยกันและเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ดังนั้นในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนอกจากจะนำความต้องการของผู้เรียนมาเป็นวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้แล้วจะต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและบริบทที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนควบคู่กันไปด้วย ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายทั้งของตนเองและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน กิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีความยืดหยุ่นทั้งเรื่องของเนื้อหา หลักสูตร รูปแบบกิจกรรม ระยะเวลา สถานที่และการประเมินผล ผู้วิจัยได้นำแนวทางหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ยึดถือเป็นหลักปรัชญาในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ร่วมกับการศึกษาความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยตามแนวทางวิสัยทัศน์เชิงนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือไทยแลนด์ 4.0 เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มเป้าหมายที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายด้วยการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งนอกจากจะช่วยให้กลุ่มเป้าหมายมีแนวทางในการเลือกประกอบอาชีพหากไม่สามารถหางานในตำแหน่งงานตามสายอาชีพของตนได้ อีกทั้งการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นยังได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งจะเป็นแรงผลักดันและช่วยส่งเสริมการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มเป้าหมายอีกด้วย ทำให้การแก้ไขปัญหาของกลุ่มเป้าหมายได้รับแรงสนับสนุนจากสังคมอีกทางหนึ่งด้วย อีกทั้งการมุ่งส่งเสริมด้านเจตคตินี้เป็นการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้สึกความคิดที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและสามารถนำตนเองไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามแนวทางปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 5 แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

5.1 ความหมายของโปรแกรมการศึกษา

Boyle (1981) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมว่า เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างนักการศึกษาและผู้เรียนในการคิด วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน วางแผนการเรียนการสอน ประชาสัมพันธ์ ร่วมกันดำเนินกิจกรรมและการเรียนการสอน ประเมินและรายงานผล

Boone (1992) กล่าวถึงโปรแกรมการศึกษาว่าเป็นการวางแผนและการสร้างแผนการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างนักการศึกษาหรือองค์กรทางการศึกษากับผู้เรียน โดยในการวางแผนประกอบด้วยกระบวนการการวางแผนการเรียนการสอน การปฏิบัติการเรียนการสอน การรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

Tyler (1983) ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า เป็นการเตรียมแผนงานหรือชุดของแผนงานที่จะปฏิบัติ โดยชุดของแผนงานที่จะปฏิบัติเป็นการรวมลำดับ ขั้นตอน กิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันเพื่อเตรียมการนำไปปฏิบัติ

Caffarella (1994) กล่าวถึงโปรแกรมการศึกษาไว้ว่าเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือแผนการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นโดยมุ่งเน้นในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก นักการศึกษาจะต้องค้นหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน บุคคล หรือชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแผนงานหรือการพัฒนาโปรแกรมและนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และสนองตอบต่อความต้องการนั้น

ชาลินี เอี่ยมศรี (2549) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า โปรแกรมเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์ของกำหนดไว้ชัดเจตและมีกระบวนการขั้นตอนการดำเนินการที่เป็นระบบตั้งแต่การค้นหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบ วางแผนดำเนินการปฏิบัติและประเมินผล

อุ่นตา นพคุณ (2546) กล่าวถึงโปรแกรมว่า โปรแกรมคือโครงการหรืองานประจำที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจงหรือมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งจะต้องมีปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการวัดประเมินผลของการดำเนินโปรแกรม

สวัสดิ์ ภู่ทอง (2546) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมว่าเป็นกระบวนการในการวางแผนดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบและเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เข้าร่วมโปรแกรมหรือกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบวางแผนการเรียนการสอน การนำโปรแกรมไปปฏิบัติ การประเมินผลโปรแกรม การประชาสัมพันธ์โปรแกรมและผลของการดำเนินโปรแกรม

สรุปได้ว่า โปรแกรมหรือโปรแกรมทางการศึกษา คือ การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกันระหว่างนักการศึกษาและผู้เรียนที่เป็นเป้าหมาย และมีการกำหนดวัตถุประสงค์และระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินการ โดยขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมจะต้องดำเนินไปอย่างเป็นระบบโดยมีขั้นตอนที่สำคัญคือ การค้นหาและวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียน การวางแผนและออกแบบกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม การดำเนินการปฏิบัติตามแผนกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ การวิเคราะห์และประเมินผล

5.2 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

Knowles (1984) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โดยพิจารณาความสำคัญควบคู่ไปกับศาสตร์แห่งการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) เนื่องจากการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้นมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากการเรียนรู้ของเด็ก การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดของ Knowles นั้นมุ่งเน้นเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นหลักและประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอนดังนี้

1. การจัดบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกและเปิดใจรับในการเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกับผู้เรียนด้วยกันเองและกับผู้ดำเนินโปรแกรมหรือนักการศึกษา

2. การดำเนินการวางแผนการเรียนรู้ โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างนักการศึกษาหรือผู้ดำเนินโปรแกรมและผู้เรียน

3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้นมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจึงมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายแห่งการเรียนรู้ของตน ดังนั้นจึงต้องทำการการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

4. การกำหนดเป้าหมายของและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ โดยเป็นการร่วมกันระหว่างนักการศึกษาและผู้เรียนในการช่วยกันวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้

5. การออกแบบและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนและเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และที่สำคัญต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์เดิมของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ด้วย

6. ดำเนินกิจกรรม โดยนักการศึกษาหรือผู้สอนนี้มีหน้าที่เป็นทั้งเป็นผู้ให้ความรู้และเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือเป็นพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อเกิดปัญหา

7. ประเมินผลการเรียนรู้และการจัดกิจกรรม โดยทำการประเมินผลเป็นระยะเพื่อทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนทราบถึงความก้าวหน้าและทราบถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการประเมินตนเองเพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของตนเองและความต้องการในส่วนที่ยังขาดหายไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

Kidd (1973) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลาง มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีแนวทางคล้ายคลึงกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้และมีการออกแบบกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการจากการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง โดยมีขั้นตอนหลักในการพัฒนาดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน

2. การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

3. กำหนดรูปแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมผ่านประสบการณ์การลงมือปฏิบัติจริง

4. การประเมินผลการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียน

Foley (1999) ได้แบ่งโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 7 รูปแบบคือ

1. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนแบบปัจเจกบุคคล

2. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ตอบสนองต่อบุคลากรในองค์กรภายใต้ความต้องการและเป้าหมายขององค์กร

3. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรในองค์กรโดยเป็นความต้องการในการเรียนรู้ของบุคคลกรที่แท้จริงโดยมีองค์กรเป็นเพียงผู้ตอบสนองในการจัดการเรียนรู้

4. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเพื่อการพัฒนาองค์กร

5. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเฉพาะทาง

6. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการแก้ปัญหาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นทรัพยากรในการเรียนรู้

7. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนและช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

Flowers R (1991) ได้แบ่งโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 3 รูปแบบคือ

1. Classic Model เป็นโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อมุ่งเน้นในการให้ความรู้ เนื้อหาสาระหรือข่าวสารเพื่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นทางพฤติกรรมของผู้เรียน

2. Romantic Model เป็นโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งเน้นในการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่หรือเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาองค์ความรู้ใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและผู้สอน

3. Radical Model เป็นโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาของสังคมและชุมชน โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและชุมชนหรือสังคม

Boone (1992) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่าเป็นการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน เป็นขั้นตอนกระบวนการในการสำรวจทำความต้องการและทำความเข้าใจ องค์กร บุคคล หรือโครงสร้างของกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการการดำเนินโปรแกรม รวมถึงการสำรวจความเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและกลุ่มเป้าหมายกับบริบทสังคมและสาธารณะ ซึ่งในกระบวนการนี้จะเป็นการระบุ วิเคราะห์ประเมินความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรทำให้สามารถวางแผนการพัฒนาและดำเนินโปรแกรมได้อย่างตรงวัตถุประสงค์

2. ขั้นตอนการการออกแบบและนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการแปลงความต้องการที่ได้วิเคราะห์และประเมินมาให้เป็นกระบวนการเรียนรู้กิจกรรมโดยคำนึงถึงลำดับของความสำคัญและความจำเป็น แยกความต้องการที่มีความสำคัญมากที่สุดเป็นเป้าหมายหลักและความต้องการทำสำคัญรองลงมาเป็นเป้าหมายระดับรอง รวมทั้งมีออกแบบวิธีการการประเมินติดตามผลการดำเนินกิจกรรมและกระบวนการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายมีแรงขับในการปฏิบัติและดำเนินการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผล เป็นการประเมินผลการดำเนินโปรแกรมโดยมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ควบคู่ไปกับการหาข้อค้นพบหรือสิ่งที่ได้จากกระดำเนินโปรแกรมเพื่อการพัฒนาปรับปรุงโปรแกรมในอนาคตและเพื่อนำเสนอต่อผู้ที่ให้การสนับสนุนหรือเกี่ยวข้องในการจัดดำเนินโปรแกรม

Boyle (1981) กล่าวถึงการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าเป็นการคิดและตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้พัฒนาและผู้เรียน ผู้เข้าร่วมหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น โดยความร่วมมือเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผนขั้นตอนการประชาสัมพันธ์ จนกระทั่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและการประเมินผล โดยนักพัฒนาโปรแกรมจะต้องมีบทบาทที่สำคัญดังนี้

1. บทบาทในการเป็นนักวิเคราะห์ ตั้งเริ่มต้นกระบวนการวิเคราะห์หาความต้องการจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการในการวิเคราะห์ประเมินผลของกิจกรรม

2. บทบาทในการเป็นผู้ส่งเสริมและและกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้ตลอดระยะเวลาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3. บทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำชี้แนะต่อผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นไปได้อย่างเรียบร้อยและสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย

4. บทบาทเป็นผู้ให้กำลังใจต่อผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมาย

Houle (1978) ได้แบ่งลักษณะของผู้เรียนออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ผู้เรียนที่มุ่งเป้าหมาย (Goal Oriented) หมายถึง ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมการเรียนรู้โดยมีวัตถุประสงค์และความคาดหวังผลจากการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองที่เฉพาะเจาะจง เช่น การเรียนรู้เพื่อนำไปแก้ปัญหาในการทำงาน โดยคาดหวังว่าเรียนรู้แล้วจะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ทันที ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่กลุ่มนี้มักจะเลือกและพิจารณาการเข้าศึกษาหรือเรียนรู้ในแต่ละโครงการด้วยตนเองและอาจเลิกเรียนรู้ได้เมื่อบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว

2. ผู้เรียนที่มุ่งหมายกิจกรรม (Activity Oriented) หมายถึง ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพราะมีความชื่นชอบในกิจกรรม สิ่งแวดล้อม บรรยากาศของกิจกรรมมากกว่าเนื้อหาความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ หรืออาจต้องการเข้าเรียนรู้เพื่อการมีสังคมและมิตรสหาย

3. ผู้เรียนที่มุ่งหมายการเรียนรู้ (Learning Oriented) หมายถึง ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีเป้าหมายในการเข้าร่วมโครงการหรือการเรียนรู้โดยคาดหวังในเนื้อหาสาระความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เป็นหลัก โดยผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่กลุ่มนี้มักจะมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

Houle (1978) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยมุ่งเน้นไปที่ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีความต้องการในการเข้ารับการศึกษาต่อเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่องหรือเป็นการฝึกอบรมเพื่อทบทวนความรู้และเสริมความรู้ชุดใหม่เพื่อฝึกความชำนาญและเสริมทักษะการประกอบอาชีพ ซึ่งรูปแบบของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะอยู่ในรูปแบบของการจัดการฝึกอบรม โดยมีขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 7 ขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

เป็นขั้นตอนของการค้นหาความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้เรียนเพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่ผู้เรียนต้องการที่จะได้รับจากการการเรียนรู้หรือการฝึกอบรม และทำการคัดเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเป็นไปได้ในการจัดดำเนินการ ซึ่งการค้นหาความต้องการและกิจกรรมการเรียนรู้นี้ทำได้โดยการอาศัยข้อมูลจากตัวบุคคล องค์กร หรือสังคมรอบข้าง

2. ตัดสินใจที่จะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

เมื่อทำการเลือกกิจกรรมต่างๆที่เป็นไปได้ที่จะจัดขึ้นแล้ว การตัดสินใจเลือกและดำเนินกิจกรรมใดต่อขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมความเหมาะสมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง หากพิจารณาแล้วกิจกรรมส่งผลดีก็สามารถที่จะดำเนินการต่อแต่หากกิจกรรมส่งผลลบก็จะต้องสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรม

3. การกำหนดวัตถุประสงค์

การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความต้องการจริงของผู้เรียนรู้และเหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรมที่ได้ทำการเลือกรวมถึงสถานการณ์และสภาพแวดล้อมและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้จะต้องสามารถทำการประเมินและวัดผลได้ โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ประกอบด้วยพื้นฐานแนวคิดดังนี้

3.1 มีความสมเหตุสมผลสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

3.2 มีความเป็นไปได้ สามารถทำให้เกิดขึ้นจริงได้

3.3 มีองค์ประกอบของผลลัพธ์ได้มากกว่าหนึ่งองค์ประกอบ

3.4 มีขั้นตอนแห่งความสำเร็จที่ชัดเจน

3.5 มีตัวชี้วัดถึงสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำที่ชัดเจน

3.6 มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน

4. การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม

ในการออกแบบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมมีหลักการที่ต้องคำนึงถึงดังนี้

4.1 เลือกแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมทั้งสถานที่สภาพแวดล้อม แหล่งข้อมูล บุคคลผู้สอน เป็นต้น

4.2 ผู้สอนหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีประสบการณ์สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์รวมถึงสร้างแรงกระตุ้นและให้ความช่วยเหลือต่อผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

4.3 วิธีการในการดำเนินกิจกรรมควรมีรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหารวมถึงสภาพแวดล้อมในการดำเนินกิจกรรมด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4.4 ระยะเวลาและตารางการจัดกิจกรรมต้องเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหา

4.5 ลำดับการดำเนินกิจกรรมมีความชัดเจน

4.6 การเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจและการช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการเช่นการชมเชยหรือการให้รางวัลเมื่อผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย

4.7 เข้าใจในความต้องการ ความสามารถและธรรมชาติเฉพาะผู้เรียนแต่ละบุคคล

4.8 การกำหนดหน้าที่ของผู้เรียนและผู้สอนที่ชัดเจน

4.9 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลจะต้องมีความชัดเจนและควรกำหนดเกณฑ์ต่างๆที่จะใช้ในการประเมินก่อนการเริ่มต้นดำเนินกิจกรรม

4.10 การกำหนดทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและเหมาะสม

5. การวางแผนการดำเนินกิจกรรม

การวางแผนการดำเนินกิจกรรมต้องมีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีรูปแบบการใช้ชีวิตการทำงานที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการเข้าใจถึงวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียนจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการวางแผนกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญดังนี้

5.1 การให้ข้อมูลพื้นฐานและคำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินชีวิต

5.2 การดำเนินชีวิตของผู้เรียน โดยแนวทางการดำเนินกิจกรรมต้องมีความสอดคล้องกับวิถี ชีวิตของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์

5.3 ทรัพยากรและแหล่งเงินทุน จะต้องสามารถจัดหาและจัดสรรได้อย่างเหมาะสมต่อแผนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

5.4 การประชาสัมพันธ์ จะต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้นั้น

6. การนำแผนการเรียนรู้ไปปฏิบัติ

ในการนำแผนการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ไปปฏิบัติจะต้องมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิดในแต่ละขั้นตอนทั้งในระหว่างการปฏิบัติและหลังจากการปฏิบัติสิ้นสุดลง เพราะในการนำแผนการเรียนรู้ไปปฏิบัตินั้นอาจเกิดปัญหาขึ้นซึ่งจะต้องมีการแก้ไขอย่างเหมาะสมทันทีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

7. การประเมินผล

ในการวัดประเมินผลหลังจากกิจกรรมการเรียนรู้สิ้นสุดลงเพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่และผู้เรียนบรรลุเป้าหมายความต้องการของตนหรือไม่และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาชีวิตการทำงานหรือการประกอบอาชีพของตนได้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

Caffarella (2002) ได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 11 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนและการกำหนดพื้นฐานเพื่อการพัฒนาโปแกรม โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญในการศึกษาบริบทและสภาพแวดล้อมที่มีความเกี่ยวข้องทั้งหมดในการพัฒนาโปรแกรม รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาโปรแกรม โดยให้ทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรกในการวางแผน

1.1 การศึกษาบริบททั้งภายในและภายนอกขององค์กร

1.2 นำปัจจัยภายในองค์กรมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาโปรแกรม

1.3 การประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมตั้งแต่เริ่มต้น

2. การกำหนดแนวคิดหลักสำหรับการพัฒนาโปรแกรม เป็นการตัดสินใจและกำหนดแหล่งทรัพยากรด้านข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมและการกำหนดวิธีการได้มาซึ่งทรัพยากรทางข้อมูลที่จำเป็นเพื่อใช้เป็นแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรม โดยมุ่งเน้นในการศึกษาและประเมินความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนเพื่อให้การกำหนดแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด

2.1 การเลือกแหล่งข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาโปรแกรม

2.2 การเลือกวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ได้กำหนดไว้

3. กำหนดความสำคัญของแนวคิดและความต้องการในการพัฒนาโปรแกรม เป็นการพิจารณาถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมโดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาที่ชัดเจนเพื่อให้ทราบว่าความต้องการใดจำเป็นมากความต้องการใดจำเป็นน้อย และการพิจารณาทางเลือกในการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาโปรแกรม เพราในบางครั้งอาจมีทางเลือกอื่นที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าการใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3.1 พิจารณาปัญหาว่าสามารถแก้ไขได้ด้วยโปรแกรมหรือการพิจารณาทางเลือกอื่นที่ดีกว่าในการแก้ไขปัญหา

3.2 กำหนดเกณฑ์ในการลำดับความสำคัญของปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนหรือสามารถรอได้เพื่อใช้ในการลำดับกระบวนการพัฒนาโปรแกรม

3.3 แสวงหาความร่วมมือจากชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาโปรแกรม

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรม เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หลักและผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับจากโปรแกรมโดยการกำหนดวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับจะต้องมีความสอดคล้องกัน ชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียนผู้สอนและทรัพยากรที่มีอยู่ และนำเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมต่อไป

4.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

4.2 กำหนดผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโปรแกรมในแต่ละขั้นตอน

4.3 ตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ การประเมินก่อนนำส่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนับสนุนโปรแกรมพิจารณา

5. กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ เป็นการกำหนดวิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และผู้สอน รวมถึงทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดรูปแบบการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุดและบทบาทของผู้เรียนผู้สอนและผู้เกี่ยวของให้ชัดเจน

5.1 เลือกวิธีการและเทคนิคในการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้อย่างเหมาะสมที่สุดและเกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

5.2 กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้สอน ผู้ช่วยเหลือและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโปรแกรม

6. การกำหนดการประเมินผล เป็นการกำหนดรูปแบบของวิธีการเก็บข้อมูลที่สำคัญสำหรับการประเมินผลและกำหนดรูปแบบและเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล รวมถึงรูปแบบของการนำเสนอผลการประเมินผลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโปรแกรม

6.1 กำหนดวิธีการและรูปแบบของการประเมินผลรวมถึงวิธีการเก็บข้อมูล

6.2 กำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินผลและการอธิบายผลรวมถึงการประเมินคุณค่าของโปรแกรม

6.3 การเตรียมการนำผลการประเมินเพื่อการนำเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนับสนุนและเพื่อการพัฒนาโปรแกรมในอนาคต

7. การกำหนดปฏิทินและตารางการเรียนการสอน เป็นการกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับทั้งผู้เรียนและผู้สอนรวมถึงรูปแบบการเรียนการสอน

7.1 พิจารณาความพร้อมความต้องการและความเหมาะสมของผู้ปฏิบัติงาน ผู้สอน เจ้าหน้าที่และผู้เรียนเพื่อใช้ในการกำหนดปฏิทินตารางการดำเนินโปรแกรม

7.2 กำหนดปฏิทินการจัดกิจกรรมและการดำเนินโปรแกรมให้สอดคล้องกับผู้เรียนแลผู้สอน

7.3 พิจารณาการขอความช่วยเหลือทางด้านผู้สอนหากเกิดปัญหาหรือมีความจำเป็นที่จะต้องขอความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

8. การกำหนดทรัพยากรที่จำเป็น เป็นการกำหนดด้านทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาและดำเนินโปรแกรม ทั้งงบประมาณ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่ รวมถึงงบประมาณในการประชาสัมพันธ์โปรแกรม

8.1 การประมาณการงบประมาณค่าใช้จ่ายในการพัฒนาและดำเนินโปรแกรม

8.2 กำหนดแหล่งที่มาของงบประมาณ ทรัพยากร และการสนับสนุนต่างๆ

8.3 เตรียมการประชาสัมพันธ์โครงการ

9. การสร้างแผนเรียนการสอน เป็นการเลือกเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เลือกเทคนิคการส่งเสริมการเรียนรู้ จัดลำดับความสำคัญตามความเหมาะสมของเนื้อหาและผู้เรียนโดยต้องพิจารณาถึงการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเป็นสำคัญ

9.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกิจกรรม

9.2 กำหนดลำดับเนื้อหา ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและเทคนิคการเรียนรการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

9.3 การตัดสินใจในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เฉพาะเจาะจงและจำเป็น

9.4 กำหนดวิธีการรูปแบบในการประเมินผลในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้

10. การกำหนดการเตรียมการภาคสนาม เป็นการจัดเตรียมสถานที่ ความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือที่จำเป็นรวมถึงการจัดองค์ประกอบและบรรยากาศของการเรียนรู้ให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนดูแลความเรียบร้อยในการบริหารจัดการตลอดการดำเนินโปรแกรม

10.1 กำหนดสถานที่สำหรับการดำเนินโปรแกรม รวมถึงการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกและจัดสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมแก่กาเรียนรู้

10.2 การจัดระบบการบริหารจัดการและการดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยตลอดการดำเนินโปรแกรม

10.3 เตรียมการสำหรับการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินโปรแกรมหลังเสร็จสิ้นโปรแกรมและการจัดเก็บสถานที่

11. การประชาสัมพันธ์โปรแกรมและการนำเสนอคุณค่าของโปรแกรม เป็นการประชาสัมพันธ์การดำเนินโปรแกรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงสื่อมวลชนที่ให้ความสนใจและการเตรียมการนำเสนอรายงานผลการการดำเนินโปรแกรมและคุณค่าที่เกิดขึ้นต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

11.1 เตรียมเอกสารสำหรับการประชาสัมพันธ์โปรแกรมนำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องหรือสื่อมวลชนในรูปแบบที่เหมาะสม

11.2 กำหนดวันเวลาสถานที่สำหรับการประชาสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์สื่อการคุณค่าของโปรแกรม

11.3 เตรียมการตอบข้อซักถามและข้อสงสัยในการจัดโปรแกรมพร้อมนำเสนอรายงานสรุปผลของการดำเนินโปรแกรม

Boyle (1981) ได้แบ่งรูปแบบของการพัฒนาโปรแกรมออกเป็น 3 รูปแบบ คือ โปรแกรมเชิงพัฒนา (Developmental Program), โปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program) และโปรแกรมเชิงสารสนเทศน์ (Informational Program) โดยเป็นการแบ่งตามวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินโปรแกรม มีรายละเอียดดังนี้

1. โปรแกรมเชิงพัฒนา (Developmental Program)

เป็นโปรแกรมการศึกษานอกระบบที่มุ่งเน้นในการศึกษาปัญหาและแก้ปัญหาในระดับชุมชน โดยให้บุคคลในชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากการดำเนินโปรแกรมหรือการแก้ปัญหานี้ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นในการวิเคราะห์ระบุปัญหา ร่วมกันคิดกำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนตัดสินใจในวิธีการดำเนินการในการแก้ปัญหา ขั้นตอนของโปรแกรมเชิงพัฒนามีขั้นตอนดังนี้

1.1 การกำหนดปรัชญาและแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรม เป็นการกำหนดปรัชญาความเชื่อของนักการศึกษาหรือผู้พัฒนาโปรแกรมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เป็นการวิเคราะห์ความต้องการในการแก้ปัญหาหรือความต้องการในการพัฒนาของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทรัพยากรและสถานการณ์ในบริบทสังคมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อการนำมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม เป็นขั้นตอนในการให้กลุ่มเป้าหมาย นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโปรแกรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และผลที่ต้องการได้รับจากการพัฒนาและดำเนินโปรแกรม โดยพิจารณาลำดับความสำคัญของความต้องการและวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทรัพยากรอีกทั้งความยืดหยุ่นต่อกลุ่มเป้าหมาย

1.4 การกำหนดทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโปรแกรม เช่น ทุนทรัพย์ เวลา อุปกรณ์เครื่องมือ บุคลากรที่มีความสามารถในการนำและดำเนินโปรแกรม โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการได้มาและการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม

1.5 การสร้างกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการกำหนดวิธีการเรียนรู้เพื่อที่จะนำพาให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และต้องพิจารณาการกำหนดประสบการณ์ที่จะใช้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและมีการนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ รวมทั้งจัดเตรียมเอกสารและเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรม

1.6 การปฏิบัติโปรแกรม เป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ ตารางเวลาและเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่ได้กำหนดไว้รวมถึงการติดตามการดำเนินการอย่างใกล้ชิดเพื่อเตรียมการประเมินผลการดำเนินการ

1.7 การประเมินผลการดำเนินการ เพื่อให้สามารถติดตามผลการดำเนินโปรแกรมได้อย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพจะต้องมีการวางแผนการประเมินในทุกขั้นตอนของการดำเนินโปรแกรมรวมทั้งต้องมีการกำหนดตัวชี้วัด ข้อมูล เกณฑ์และรูปแบบที่จะนำมาใช้ในการประเมินและ

วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลไว้อย่างชัดเจนเพื่อเตรียมการนำเสนอรายงานผลการดำเนินโปรแกรมต่อไป

1.8 การรายงานผลการดำเนินโปรแกรมและคุณค่าของโปรแกรม เป็นขั้นตอนการดำเนินการจัดทำรายงานและนำเสนอผลการดำเนินการรวมถึงประโยชน์และผลกระทบที่ได้รับจากการดำเนินการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่ให้การสนับสนุนการดำเนินโปรแกรม รวมถึงการติดตามผลการนำเสนอและผลตอบรับจากผู้ให้การสนับสนุนโปรแกรมเพื่อการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในอนาคต

2. โปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program)

โปรแกรมเชิงสถาบันเป็นโปรแกรมที่มุ่งเน้นในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและการพัฒนาด้านความสามารถ ความคิด การสื่อสาร รวมถึงทักษะเฉพาะทางทางอาชีพ ซึ่งอาจเป็นความต้องการเฉพาะของบุคคลหรือความองค์กร ซึ่งรูปแบบของการจัดดำเนินการโปรแกรมเชิงสถาบันนี้เป็นการจัดโปรแกรมอย่างมีรูปแบบที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างแน่นอนและการดำเนินโปรแกรมเป็นไปอย่างเป็นระเบียบตามแผนการดำเนินการโดยนักการศึกษาหรือผู้นำการดำเนินโปรแกรมที่มีความเชี่ยวชาญ การพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบันมีลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เป็นการระบุกลุ่มผู้เรียนและวิเคราะห์พื้นฐานของผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาโปรแกรมให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนให้มากที่สุด

2.2 การกำหนดเนื้อหาวิชา เป็นการกำหนดกลุ่มสาระเนื้อหาที่จะทำการสอนให้กับผู้เรียนให้มีความเหมาะสมกับสอดคล้องกับภูมิหลังหรือพื้นฐานของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้มากที่สุด

2.3 การกำหนดแนวทางการเรียนรู้และการเรียนการสอน เป็นการกำหนดรูปแบบประสบการณ์ในการเรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ประสบการณ์ภูมิหลังและพื้นฐานของผู้เรียน และนอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมและสถานการณ์ของผู้เรียนด้วย

2.4 การนำโปรแกรมไปปฏิบัติ เป็นการดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นตอนและมีระเบียบตามกำหนดระยะเวลา รวมถึงการให้การติดตามและช่วยเหลือแก่ผู้เรียนตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรม

2.5 การประเมินผล เป็นการประเมินและทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินการ โดยต้องมีการกำหนดวิธีการ ตัวชี้วัดและกฎเกณฑ์ในการวัดประเมินอย่างเหมาะสม

3. โปรแกรมเชิงสารสนเทศน์ (Informational Program)

โปรแกรมเชิงสารสนเทศน์เป็นโปรแกรมที่มุ่งเน้นในการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ เผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้เชิงสารสนเทศน์แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยมีขั้นตอนการพัฒนาและดำเนินการดังนี้

3.1 การกำหนดสาระความรู้และเนื้อหาหรือข่าวสารที่ต้องการให้เผยแพร่โดยพิจารณาถึงความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเดิมที่กลุ่มเป้าหมายรับรู้อยู่แล้วกับข่าวสารความรู้ใหม่ เพื่อเตรียมการเนื้อหาสาระที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

3.2 ดำเนินการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยคำนึงถึงวิธีการและระยะเวลารวมถึงทรัพยากรที่ใช้อย่างเหมาะสม

3.3 ประเมินผลการดำเนินการ โดยอาจเป็นการประเมินผลเชิงประมาณด้วยการวัดจำนวนและจำนวนข้อมูลที่กลุ่มเป้าหมายได้รับหรืออาจเป็นการประเมินเชิงคุณภาพถึงคุณภาพการรับรู้ในข่าวสารข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย

ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน Boyle (1981) ได้นำเสนอแนวความคิดกระบวนหลักในการพัฒนาโปรแกรมเป็นขั้นตอน 15 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดความเชื่อพื้นฐานหรือปรัชญาในการพัฒนาโปรแกรม เพราะปรัชญาและพื้นฐานความเชื่อที่แตกต่างกันส่งผลให้โปรแกรมถูกพัฒนาขึ้นมาแตกต่างกัน

2. การวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งสภาพการณ์ปัจจุบันของปัญหาและสาเหตุของปัญหาอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ

3. การกระตุ้นและส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบมาเข้าร่วมในกระบวนการต่างๆของการพัฒนาโปรแกรม

4. การศึกษาปัจจัยทางด้านความแตกต่างในผู้เรียนแต่ละคน เพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นให้ความสำคัญในด้านความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของผู้เรียนดังนั้นการพัฒนโปรแกรมให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญา ความสามารถ พื้นฐาน ประสบการณ์ รวมทั้งสังคมและเศรษฐกิจของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

5. การศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม เช่นจากสถานการณ์จริง ตัวบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับโปรแกรม เอกสารวิชาการต่างๆ ซึ่งแหล่งข้อมูลต่างๆเหล่านี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จำเป็นในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมได้เป็นอย่างดี

6. การเตรียมความพร้อมเพื่อทำความเข้าใจและยอมรับด้านข้อจำกัดที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตขณะดำเนินโปรแกรม ข้อจำกัดเหล่านี้อาจจะยังไม่กฎให้เห็นแต่เมื่อดำเนินโปรแกรมถึงจุดหนึ่ง

ข้อจำกัดจะแสดงออกมาให้เห็น เช่นข้อจำกัดด้านทรัพยากร ความขัดแย้งทางด้านความเชื่อ ซึ่งนักพัฒนาโปรแกรมต้องทำความเข้าใจและเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสิ่งที่จะเกิด

7. การกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินใจในการลำดับความสำคัญของเนื้องานและกระบวนการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม เพราะในการพัฒนาโปรแกรมต้องเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดต่างๆมากมายทั้ง ความต้องการของบุคคล ทรัพยากร ระยะเวลา ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินใจในการเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลังของสิ่งที่ต้องทำจึงมีความจำเป็นและต้องกำหนดให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น

8. การกำหนดแนวทางและวางแผนเพื่อรองรับความยืดหยุ่นในการพัฒนาโปรแกรม เนื่องจากการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบนั้นเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างและหลากหลาย ดังนั้นความยืดหยุ่นจึงนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ

9. การขอความเห็นชอบและการอนุมัติในเชิงกฎหมายจากลุ่มผู้ที่มีอำนาจในการกำกับดูแล รวมทั้งการขอความเห็นชอบและความร่วมมือจากลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาโปรแกรมเป็นไปได้อย่างเรียบร้อยราบรื่นไม่ขัดต่อกฎหมาย

10. การเลือกวิธีการและรูปแบบประสบการณ์ที่จะใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นหลัก การเรียนรู้จะเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้และประสบการณ์นั้นเหมาะสมกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

11. การเลือกวิธี เทคนิค และเครื่องมือที่จะใช้ในกิจกรรมให้เหมาะสมกับรูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด

12. การประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเชิงของการประชาสัมพันธ์เพื่อการขอรับการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่างๆจากหน่วยงานหรือกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้สนับสนุนการพัฒนาโปรแกรมและการดำเนินกิจกรรม และในเชิงของการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดการรับรู้และการเข้าร่วมกิจกรรม

13. การวางแผนเพื่อแสวงหาการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนโปรแกรมและดำเนินโปรแกรมในอนาคต การได้มาซึ่งการสนับสนุนโดยตรงจากผู้ที่มีอำนาจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอาจทำได้โดยการให้ผู้ที่มีอำนาจนั้นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนาโปรแกรม

14. การเลือกวิธีการประเมินประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการดำเนินโปรแกรม โดยนักพัฒนาโปรแกรมต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆเช่น ความ

น่าเชื่อถือ ความเที่ยงตรง ระยะเวลา งบประมาณในการจัดประเมิน แล้วจึงกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการเมินรวมถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการประเมินเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเมินเมินผล

15. การนำเสนอคุณค่าของโปรแกรมให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเช่นผู้ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจทางกฎหมาย หน่วยงานราชการ หรือองค์กรเอกชนต่างๆ ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนหรือผลักดันโปรแกรม เพื่อเป็นการรายงานผลและนำเสนอผลลัพธ์จากการดำเนินงาน คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับรวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้รับรายงาน

สรุปได้ว่าการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นมีทั้งเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน องค์กร และสังคมทั้งในแง่มุมของการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การพัฒนาศักยภาพในการทำงาน ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลบางประการรวมถึงความต้องการในการแก้ปัญหาของสังคมส่วนรวม ซึ่งแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ Houle (1978) มีลักษณะรูปแบบของการจัดฝึกอบรมส่งเสริมความรู้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องและการพัฒนาอาชีพของผู้ใหญ่ ในส่วนของแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ Boone (1992) นั้นมีแนวคิดที่กระชับและมุ่งเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก กิจกรรมการเรียนรู้ถูกพัฒนาขึ้นจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง และแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ Boyle (1981) นั้นได้จำแนกโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกเป็น 3 รูปแบบตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัด คือ โปรแกรมเชิงพัฒนา (Developmental Program), โปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program) และ โปรแกรมเชิงสารสนเทศน์ (Informational Program) ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบนั้นมีทั้งตอบสนองต่อความต้องการในการแก้ไขปัญหาของสังคมเป็นหลัก ตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรและผู้เรียนไปพร้อมๆกัน และการให้ความรู้หรือการกระจายข่าวสาร ตามรูปแบบทั้ง 3 ที่ได้มีการจำแนกไว้ ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย นี้ เป็นการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้วคือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอันหมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น การมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและการรับรู้ถึงศักยภาพรวมถึงโอกาสของตนเองในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาพื้นฐานของตัวบุคคล มุ่งเน้นให้บุคคลเกิดการพัฒนาตนเองทั้งทางความรู้และความรู้สึกควบคู่กันไป โดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาการเรียนรู้และบริบทของการเรียนรู้ไปพร้อมๆกันภายใต้การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนในแต่ละกระบวนการขั้นตอนของการเรียนรู้ นอกจากนี้รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ได้นำรูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมโดยการสังเกตและเลียนแบบมาเป็น

รูปแบบหลักของการเรียนรู้ซึ่งต้องอาศัยผู้สอนที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีความเชี่ยวชาญ ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ และต้องเป็นผู้สอนที่ผู้เรียนให้ความสนใจ อีกทั้งยังต้องสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจากรูปแบบการกำหนดโครงสร้าง วัตถุประสงค์ รูปแบบการเรียนรู้ และการมีผู้สอนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญต้องได้รับการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงนั้น รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program) ของ Boyle (1981) ที่มีรูปแบบขั้นตอนการพัฒนาที่เป็นลำดับขั้นที่ชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่นอน การกำหนดผู้สอนที่ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญและชำนาญการและเป็นรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียนทั้งในด้านการกำหนดเนื้อหา การเลือกรูปแบบการเรียนการสอนและผู้สอนที่ผู้เรียนให้ความสนใจ จึงเป็นรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมที่มีความเหมาะสมที่สุดที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและแนวคิดการการเปลี่ยนแปลงเจตคติเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างกระบวนการขั้นตอนการเรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอันประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการ แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบของวิสาหกิจเริ่มต้น แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อ การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดเนื้อหาการเรียนการสอนและใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยรวมถึงตัวชี้วัดถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้นี้จะเป็นเนื้อหาสำหรับการเรียนการสอนและเครื่องมือในการประเมินผลเจตคติของกลุ่มผู้เรียนต่อไป รายละเอียดของแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามีดังนี้

6.1 ความหมายของผู้ประกอบการ

บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1 (2481) ได้ให้นิยามความหมายของผู้ประกอบการ ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ ไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะได้รับประโยชน์หรือได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ และไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วหรือไม่ ผู้ประกอบการ ในภาษาอังกฤษคือ Entrepreneur ตามความหมายจาก Webster Dictionary (2000) หมายถึง บุคคลที่จัดตั้งองค์กรขึ้นเพื่อแสวงหากำไรโดยยอมรับความเสี่ยง และตามความหมายจาก Oxford Dictionary (1998) หมายถึง บุคคลที่ดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไรโดยมีการยอมรับความเสี่ยง นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้นิยามความหมายของคำว่าผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ไว้ดังนี้

Hisrich (2002) ได้ให้ความหมายของ ผู้ประกอบการตามความหมายทางเศรษฐศาสตร์ไว้ว่าคือบุคคลที่นำทรัพยากรที่มีอยู่มาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างมูลค่าให้มีมากขึ้นกว่าเดิมด้วยกระบวนการคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการก็คือผู้ที่ทำการเปลี่ยนทรัพยากรหรือวัตถุดิบให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

Chua (1999) ได้ให้ความหมายของ ผู้ประกอบการ ว่าเป็นบุคคลที่นำกระบวนการทางการตลาดมาผสมผสานเข้ากับสินค้าหรือบริการเพื่อสร้างให้เกิดความน่าสนใจและก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเพื่อนำเสนอและสร้างความสนใจแก่ผู้บริโภค

ชนินทร์ ชุณหพันธรักษ์ (2543) ได้ให้ความหมายของผู้ประกอบการไว้ว่า ผู้ประกอบการคือผู้ที่ก่อตั้งริเริ่มหรือสร้างธุรกิจขึ้นมาด้วยตนเองหรือมีการดำเนินการประกอบธุรกิจด้วยตนเอง โดยผู้ประกอบการนั้นเป็นผู้ที่ยอมรับความเสี่ยงในการทำธุรกิจเพื่อการแสวงหาผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

อาทิตย์ วุฒิคะโร (2543) ได้ให้ความหมายของ ผู้ประกอบการ ว่าหมายถึง ผู้ที่ริเริ่มการดำเนินธุรกิจหรือกิจการโดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการนั้น โดยเป็นการผสมผสานนำเอาทรัพยากร ปัจจัยการผลิต ความรู้ ความสร้างสรรค์และการจัดการมารวมกันเพื่อให้เกิดเป็นสินค้าหรือบริการเพื่อการจำหน่ายและให้บริการแก่ผู้บริโภค โดยบุคคลซึ่งเป็นผู้ประกอบการจะต้องมีความสร้างสรรค์ มีความมุ่งมั่นและมีความกล้าในการตัดสินใจในการดำเนินกิจการหรือธุรกิจ

ณัฐกา สงวนวงษ์ (2552) ได้ให้ความหมายของผู้ประกอบการไว้ว่า ผู้ประกอบการเป็นผู้แสวงหาโอกาสในการทำธุรกิจหรือมองเห็นโอกาสใหม่ๆในการทำธุรกิจโดยมุ่งในการแสวงหาผลกำไรรวมทั้งเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการดำเนินการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อให้ธุรกิจเติบโตเกิดผลกำไรและมีการพัฒนาก้าวหน้าต่อไป

Hatten (1997) ได้อธิบายถึงลักษณะของบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการไว้ว่า เป็นบุคคลที่แสวงหาโอกาสหรือมองเห็นโอกาสทางธุรกิจ เริ่มต้นดำเนินธุรกิจโดยสามารถการยอมรับความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจได้ โดยมีความมุ่งหวังในการสร้างผลกำไรหรือผลประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจนั้น

วุฒิชัย จงคำนึงศีล (2547) ได้ให้นิยามความหมายของ ผู้ประกอบการไว้ว่า เป็นบุคคลที่เริ่มต้นดำเนินธุรกิจและก่อตั้งธุรกิจด้วยตนเอง มีการดูแลการดำเนินงานและบริหารจัดการความเสี่ยง รวมทั้งสามารถพัฒนาธุรกิจให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของสังคม

จากนิยามความหมายของ ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการคือ บุคคลที่มีการก่อตั้งธุรกิจด้วยตนเองหรือมีการดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง มีความมุ่งมั่นในการแสวงหาโอกาสทางธุรกิจและการค้าอยู่เสมอ รวมทั้งสามารถบริหารดูแลกิจการยอมรับความเสี่ยงและบริหารจัดการความเสี่ยงได้เพื่อให้ธุรกิจที่ดำเนินนั้นมีความก้าวหน้าและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มในการทางค้าและเศรษฐกิจโดยอาศัยความรู้และความสร้างสรรค์ในการผลิตและให้บริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ระบบเศรษฐกิจและสังคม

6.2 ความหมายของวิสาหกิจเริ่มต้น

Fontinelle (2017) ได้กล่าวถึงวิสาหกิจเริ่มต้น หรือ Startup ไว้ว่าเป็นการเริ่มต้นทำธุรกิจขนาดเล็กโดยผู้ก่อตั้งเพียงคนเดียวหรือมีจำนวนผู้ร่วมก่อตั้งจำนวนน้อยพร้อมทั้งใช้ทรัพยากรและเงินทุนไม่มากนักในการเริ่มต้นธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสินค้าและบริการที่ยังไม่เคยมีใครนำเสนอมาก่อนในตลาดหรือเป็นการนำเสนอวิธีการในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีที่ใหม่และมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการเดิมที่มีอยู่ และด้วยความแปลกใหม่และการนำเสนอนวัตกรรมจึงทำให้วิสาหกิจเริ่มต้นสามารถที่จะเติบโตได้อย่างก้าวกระโดดด้วยการระดมทุนหรือการได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนที่มีความสนใจที่จะร่วมลงทุนในธุรกิจ

Shontell (2014) กล่าวถึงแนวคิดของวิสาหกิจเริ่มต้นหรือ Startup ไว้ว่า เป็นการเริ่มต้นธุรกิจที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอสินค้า บริการ นวัตกรรมหรือการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ใหม่ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อนหรือเป็นการนำเสนอสิ่งที่ดีขึ้นกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยไม่มีข้อจำกัดว่าผู้ก่อตั้งจะต้องต้องมีอายุเท่าไร จำนวนผู้ก่อตั้งมีจำนวนเท่าไร ใช้เงินทุนในการก่อตั้งเท่าไร แต่ให้ความสำคัญกับความสร้างสรรค์และแปลกใหม่ในการดำเนินธุรกิจซึ่งเป็นธุรกิจ

Hecht (2017) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจเริ่มต้น หรือ Startup ไว้ว่า วิสาหกิจเริ่มต้นมีความแตกต่างกับธุรกิจขนาดเล็กทั้งในด้านของแนวคิดของการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจตลอดจนการดำเนิน

ธุรกิจ โดยที่วิสาหกิจเริ่มต้นนั้นมีเป้าหมายเพื่อที่จะทำการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิต รูปแบบการให้บริการหรือรูปแบบสินค้าแบบเดิมๆด้วยการนำเสนอนวัตกรรมหรือความสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา ซึ่งการทำธุรกิจขนาดเล็กโดยทั่วไปนั่นอาจมีการดำเนินธุรกิจเพียงเพื่อขายสินค้าหรือบริการเพื่อแสวงหาผลกำไรให้ธุรกิจอยู่รอด นอกจากนี้วิสาหกิจเริ่มต้นยังมีรูปแบบของการเติบโตได้อย่างรวดแบบก้าวกระโดดเร็วผ่านการระดมทุนด้วยวิธีการที่หลากหลายและมีการประเมินมูลค่าซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ณฤทธิ์ วรพงษ์ดี (2560) ได้กล่าวถึงธุรกิจประเภทวิสาหกิจเริ่มต้น หรือ Startup หรือเรียกทับศัพท์ว่า สตาร์ทอัพ ไว้ว่า เป็นธุรกิจที่มีการเริ่มต้นดำเนินการจากจุดเริ่มต้นเล็กๆแต่เป็นธุรกิจที่สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด เนื่องจากรูปแบบธุรกิจมีการวางแผนออกแบบให้มีการทำซ้ำได้โดยง่าย (Repeatable) และขยายขนาดกิจการได้โดยง่าย (Scalable) และเป็นธุรกิจที่มีการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาเป็นหลักในการดำเนินธุรกิจ โดยธุรกิจประเภทวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของผู้คนโดยอาศัยความสร้างสรรค์หรือการมองหาช่องทางโอกาสทางธุรกิจที่ยังไม่เคยมีใครคิดหรือทำมาก่อน

จิรัฐ เจนพึ่งพร (2560) กล่าวถึงรูปแบบของวิสาหกิจเริ่มต้นว่า เป็นธุรกิจเกิดใหม่ซึ่งมีความแตกต่างจากธุรกิจเกิดใหม่ขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) โดยที่วิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเป็นการดำเนินธุรกิจโดยมีการใช้เทคโนโลยีเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งต่างจากธุรกิจเกิดใหม่แบบ SMEs ที่อาจไม่มีการใช้เทคโนโลยีเป็นหลักสำคัญในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้วิสาหกิจเริ่มต้นมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ 1.) มีวิธีแก้ไขปัญหาและการนำเสนอบริการรูปแบบใหม่ให้กับลูกค้า 2.) รูปแบบธุรกิจออกแบบมาให้ลูกค้าสามารถใช้ซ้ำ (Repeatable) ได้อย่างไม่จำกัด 3.) วิสาหกิจเริ่มต้นจะต้องมีรูปแบบธุรกิจที่สามารถเข้าถึงลูกค้าจำนวนมากได้พร้อมๆกันในต้นทุนที่ต่ำและสามารถเติบโตได้อย่างก้าวกระโดด (High Growth)

เสน่ห์ ศรีสุวรรณ (2559) ได้ให้ความหมายและลักษณะของวิสาหกิจเริ่มต้น ไว้ว่าเป็นการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจจากการมองเห็นโอกาสาทางธุรกิจที่ยังไม่เคยมีใครพบเห็นมาก่อนหรือเป็นการดำเนินธุรกิจเพื่อแก้ปัญหาความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคและเป็นธุรกิจที่สามารถขยายกิจการได้อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดผ่านการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินธุรกิจ

ณรงค์ ศิริเลิศวรกุล (2559) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจเริ่มต้นว่าคือ ธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยแนวคิดที่แตกต่างในการดำเนินธุรกิจผ่านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้ธุรกิจสามารถที่จะทำซ้ำ (Repeatable) และขยายตลาด (Scalable) รวมถึงสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการสร้างสรรค์และแนวคิดที่แตกต่างทำให้ธุรกิจเติบโตได้อย่างก้าวกระโดด นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงคุณสมบัติของธุรกิจประเภทวิสาหกิจเริ่มต้นไว้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1. วิสาหกิจเริ่มต้นจะต้องเป็นธุรกิจที่มีความทะเยอทะยานและมีความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงหรือการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นจริงอย่างที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อน

2. วิสาหกิจเริ่มต้นจะต้องมีรูปแบบนวัตกรรมในการดำเนินธุรกิจแตกต่างไปจากการดำเนินธุรกิจแบบเดิมในอดีต

3. วิสาหกิจเริ่มต้นจะต้องมีรูปแบบธุรกิจที่สามารถทำซ้ำ (Repeatable) หรือให้บริการซ้ำหรือขยายบริการไปยังพื้นที่อื่นๆได้โดยง่าย

4. วิสาหกิจเริ่มต้นจะต้องเป็นรูปแบบธุรกิจที่สามารถขยายตลาด (Scalable) หรือมีศักยภาพในการเติบโตที่สูง

5. วิสาหกิจเริ่มต้นต้องสามารถขยายธุรกิจได้แบบก้าวกระโดด (Exponential Growth) ทั้งจากทุนของธุรกิจและผ่านการระดมทุนจากนักลงทุน

โดยสรุป ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น คือ ผู้ประกอบการที่มีการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจจากจุดเริ่มต้นเล็กๆจากการมองเห็นโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆที่ยังไม่เคยมีใครคิดหรือทำมาก่อนหรือนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาด้วยวิธีที่สร้างสรรค์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคผ่านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ธุรกิจสามารถตอบสนองความต้องการได้ในวงกว้างและขยายธุรกิจได้อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด เป็นการประกอบการเพื่อแสวงหาผลกำไรในทางใดทางหนึ่งโดยผู้ประกอบการมีการยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้จากการประกอบการธุรกิจนั้น ดังนั้นการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นจึงมีความแตกต่างกับการดำเนินธุรกิจ SMEs หรือการค้าขายโดยทั่วไปอย่างชัดเจนในมิติของรูปแบบธุรกิจที่มีความสามารถในการทำซ้ำ (Repeatable) และการเติบโตขยายตลาดได้อย่างรวดเร็ว (Scalable) และความสามารถในการเติบโตแบบก้าวกระโดดผ่านการระดมทุน (Exponential Growth)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

6.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ

การดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จและมีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องได้นั้นนอกจากปัจจัยทางด้านรูปแบบธุรกิจ สภาพเศรษฐกิจการแข่งขันและบริบทสังคมการเมืองแล้ว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งก็คือตัวของผู้ดำเนินธุรกิจหรือตัวของผู้ประกอบการเอง เพราะธุรกิจที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องการผู้บริหารหรือผู้นำที่เป็นผู้ประกอบการที่จะสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ ผู้ประกอบการที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเหมาะสมกับบริบทการดำเนินธุรกิจย่อมนำพาธุรกิจให้มีความสามารถในการแข่งขันและสามารถพัฒนาเติบโตได้ ดังนั้นคุณสมบัติของผู้ประกอบการจึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจ Zimmerer (2008) ได้ให้คำนิยามของ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ไว้ว่าเป็นบุคลิกภาพลักษณะภายนอกในการแสดงออกทางพฤติกรรมและลักษณะภายในหรือเจตคติของ

ผู้ประกอบการที่มีอยู่และใช้ในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งการมีบุคลิกหรือลักษณะของผู้ประกอบการที่ดีย่อมส่งผลให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ ในทางกลับกันหากผู้ประกอบการมีบุคลิกลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ย่อมส่งผลให้การดำเนินธุรกิจนั้นตกอยู่ในความเสี่ยงและส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ แม้ว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการอันเป็นที่พึงประสงค์จะมีมากมายและอาจขึ้นอยู่กับบริบทการดำเนินธุรกิจและการแข่งขัน แต่ก็ได้มีผู้ที่ทำการรวบรวมและจัดหมวดหมู่คุณลักษณะที่สำคัญที่ผู้ประกอบการพึงมีไว้ดังนี้

Maio (2009) ได้กล่าวถึงปัจจัยภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมทางการบริหารธุรกิจและการนำพาธุรกิจให้ประสบความเสร็จได้มีด้วยกัน 5 ปัจจัยดังนี้

1. ปัจจัยด้านความเป็นอิสระในการบริหาร หมายถึงความสามารถของผู้ประกอบการในการกำหนดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานและการลงมือปฏิบัติในการบริหารงานเพื่อนำพาองค์กรธุรกิจไปสู่ความสำเร็จนั้นมีความเป็นอิสระไม่ถูกบีบบังคับและเป็นการดำเนินการอย่างเต็มใจ

2. ปัจจัยด้านความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม หมายถึงผู้ประกอบการมีความสามารถในการสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ๆเช่น สินค้าหรือบริการใหม่ๆที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดีกว่าของเดิมหรือการสร้างนวัตกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจ

3. ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำและการทำงานเชิงรุก หมายถึง ผู้ประกอบการมีวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการแสวงหาโอกาสใหม่ๆ เปิดรับความท้าทายทางธุรกิจ มีแรงผลักดันและความต้องการที่จะนำพาองค์กรธุรกิจให้พัฒนาไปข้างหน้า

4. ปัจจัยด้านการแข่งขัน หมายถึง ผู้ประกอบการมีคุณสมบัติในการเผชิญกับปัญหา ไม่หลีกหนีปัญหา และมีความพร้อมในการตอบสนองต่อการแข่งขันทางธุรกิจ รวมไปถึงการมีความมานะพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

5. ปัจจัยทางด้านความเสี่ยง หมายถึง ผู้ประกอบการมีความพร้อมและกล้าเผชิญกับความเสี่ยงในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ มีความสามารถในการบริหารจัดการความเสี่ยง และยอมรับและมีความพร้อมต่อความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

Allen (2006) ได้นำเสนอคุณลักษณะสำคัญพื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการที่จะนำพาองค์กรและธุรกิจไปสู่ความสำเร็จไว้ดังนี้

1. ความกล้าที่จะเสี่ยง ผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้ที่กล้าที่จะเผชิญกับความเสี่ยงและสามารถยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้จากการดำเนินธุรกิจรวมทั้งสามารถจัดการกับความเสี่ยงได้เป็นอย่างดี

2. ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการจะต้องมีการตั้งเป้าหมายและรับผิดชอบต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. มีความเป็นอิสระในการบริหารงานและการตัดสินใจ

4. มีความสามารถในการควบคุมปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นภายในองค์กรธุรกิจ รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ยอมรับในผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการกระทำของตน

5. กล้าเผชิญความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินธุรกิจ

Zimmerer (2008) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการอันพึงประสงค์ที่จะสามารถนำพาตนเองและธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ว่าจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการกระทำและผลของการกระทำของตนเอง

2. ผู้ประกอบการต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองและเชื่อในความสามารถของตนเองว่าจะสามารถนำพาธุรกิจไปสู่ความสำเร็จได้ และต้องมีความทุ่มเทในการทำงานเพื่อให้บรรลุตามความเชื่อมั่น ที่มีอยู่

3. ผู้ประกอบการต้องสามารถยอมรับความเสี่ยงได้แยะบริการจัดการความเสี่ยงได้

4. ผู้ประกอบการต้องมีทักษะทางด้านการจัดการงานและการจัดการข้อมูล

5. ผู้ประกอบการต้องมีระดับความมั่นคงและความเชื่อมั่นสูงและให้ความสำคัญกับการวางแผนอนาคต

6. ผู้ประกอบการต้องมีค่านิยมต่อความสำเร็จมากกว่าผลกำไรที่เป็นเงินตรา

7. ผู้ประกอบการต้องมีความอดทนต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง

Lambing (2007) ได้นำเสนอเกี่ยวกับคุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ประกอบการจะต้องมีแรงผลักดันและความต้องการอย่างแท้จริงในการทำธุรกิจเพื่อเป็นพลังในการดำเนินธุรกิจไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

2. ผู้ประกอบการต้องมีเรียนรู้จากความผิดพลาดหรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้น กล้าเผชิญและยอมรับไม่หลีกหนีปัญหา

3. ผู้ประกอบการต้องมีความมั่นใจในตนเองและมีความเชื่อว่าจะสามารถดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้

4. ผู้ประกอบการต้องกล้าตัดสินใจ กล้าเสี่ยงโดยมีความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

5. ผู้ประกอบการต้องสามารถยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรวมถึงกล้าเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและใช้ความเปลี่ยนแปลงในการสร้างโอกาสใหม่ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

6. ผู้ประกอบการต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการมองเห็นโอกาสใหม่ๆในการดำเนินธุรกิจ

7. ผู้ประกอบการต้องมีความมองภาพกว้างของการทำธุรกิจและในขณะเดียวกันต้องมีความใส่ใจในงานที่ทำและสนใจในรายละเอียดของงานเพื่อมองหาจุดบกพร่องที่ควรปรับปรุงรวมทั้งมองหาจุดที่ดีเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

McGuckin (2003) นำเสนอคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของผู้ประกอบการในปัจจุบันสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ประกอบการต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารทั้งการสื่อสารภายในองค์กรและสื่อสารภายนอกองค์กร

2. ผู้ประกอบการต้องมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการนำบุคลากรในองค์กรและนำพาธุรกิจไปสู่ความสำเร็จ

3. ผู้ประกอบการต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีและการเงิน รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ

4. ผู้ประกอบการต้องมีความชำนาญในสาขาวิชาชีพของตนรวมทั้งมีการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง

5. ผู้ประกอบการต้องทักษะในการเจรจาต่อรองทั้งกับพนักงาน ลูกค้า คู่ค้า และผู้ที่เกี่ยวข้อง

วรรณี ชลนภาสถิต (2552) ได้กล่าวถึงการเป็นผู้ประกอบการในยุคปัจจุบันทั้งการก่อตั้งธุรกิจด้วยตนเองและการรับมอบธุรกิจต่อจากครอบครัวว่ามีความแตกต่างจากการเป็นผู้ประกอบการในยุคสมัยก่อน เนื่องจากสภาวะการแข่งขัน เทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้ประกอบการในยุคปัจจุบันจะต้องมีการปรับตัวให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การเป็นผู้ประกอบการที่จะสามารถประสบความสำเร็จในยุคปัจจุบันได้นั้นจะได้ต้องประกอบคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ต้องรู้จักขวนขวายแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลาและต้องมีความรู้ที่รอบด้าน จากสมัยก่อนที่อาจมีความรู้เพียงด้านการผลิต การบริหาร การตลาด การจัดจำหน่ายและการเงินก็เพียงพอ แต่ในปัจจุบันการแข่งขันที่สูงมากขึ้น การเข้ามาของเทคโนโลยี และความต้องการของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้ในด้านอื่นๆเพิ่มเติมมากขึ้น เช่น ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร เป็นต้น

2. ต้องมีความมานะพยายามและกล้าที่จะเผชิญต่อสู้กับปัญหาไม่หลีกหนีปัญหา

3. ต้องมีความกล้าที่จะเสี่ยง เปิดรับความท้าทาย ยอมรับความผิดพลาดและเรียนรู้จากความผิดพลาด

จากแนวคิดคุณลักษณะของผู้ประกอบการแม้ว่านักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้มีการให้แนวคิดของคุณลักษณะของผู้ประกอบการอันพึงประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปตามความคิดเห็นและพื้นฐานประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน แต่จะพบได้ว่ามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการหลายส่วนที่มีความคล้ายคลึงกันและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ผู้ประกอบการต้องมีความกล้าและยอมรับความเสี่ยง มีความมุ่งมั่นและต้องการประสบความสำเร็จ มีความมั่นใจในวิถีการดำเนินงานของตนเอง เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าแนวคิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการนั้นอาจมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการจึงควรพิจารณาทั้งประเภทธุรกิจและบริบทของการดำเนินธุรกิจเป็นองค์ประกอบด้วยและควรมีความเป็นปัจจุบันมากที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อให้สอดคล้องต่อสถานการณ์เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการแข่งขันทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังพบได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการนั้นประกอบด้วยทั้งคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการมีความรู้สติปัญญา ความรู้สึกนึกคิดและแนวโน้มในการออกทางพฤติกรรมและการปฏิบัติตนของผู้ประกอบการ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบทั้ง 3 ของเจตคติ คือ ความรู้ (Cognitive Component), ความรู้สึก (Affective Component) และพฤติกรรม (Behavioral Component) ดังนั้นในการส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการส่งเสริมเจตคติ ดังนั้นผู้วิจัยนอกจากจะศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากเอกสารตำราแล้วยังทำการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทประเทศไทยในปัจจุบันเพื่อสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อใช้เป็นเนื้อหาในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

6.4 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ

Hekman (2007) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อความต้องการในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาและคนวัยหนุ่มสาวไว้ว่าประกอบด้วย 8 ปัจจัยดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ
2. ประสบการณ์และความเกี่ยวข้องกับธุรกิจของบุคคล
3. ครอบครัวและผู้ปกครอง
4. ครูและโรงเรียน
5. เพื่อนและคนใกล้ชิด

6. การได้รับการแนะแนวและได้รับความรู้เกี่ยวกับการประกอบการ

7. ประสบการณ์อื่นๆในชีวิตประจำวัน

8. การเปิดรับสื่อและข่าวสาร

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการในการเป็นผู้ประกอบการของคนวัยหนุ่มสาว (Hekman, 2007) พบกว่า 4 ปัจจัยที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อความต้องการในการเป็นผู้ประกอบการของคนวัยหนุ่มสาวมากที่สุดคือ 4 อันดับปัจจัยแรกได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ 2) ประสบการณ์และความเกี่ยวข้องกับธุรกิจของบุคคล 3) ครอบครัวและผู้ปกครอง และ 4) ครูและโรงเรียน โดยที่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความต้องการในการเป็นผู้ประกอบการคือปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งตัวชี้วัดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ประกอบด้วย

1. ความรู้ความเข้าใจว่าการประกอบการหรือการดำเนินธุรกิจเป็นสิ่งที่สร้างสินค้าและบริการที่จำเป็นแก่สังคม

2. ความรู้ความเข้าใจว่าการประกอบการธุรกิจนำรายได้และงานมาสู่สังคม

3. ความรู้ความเข้าใจว่าการประกอบการธุรกิจต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4. ความรู้ความเข้าใจว่าผู้การประกอบการธุรกิจเป็นที่ยอมรับและได้รับการนับถือในสังคม

5. ความรู้ความเข้าใจว่าการประกอบการธุรกิจมีความเสี่ยง

6. ความรู้ความเข้าใจว่าการประกอบการธุรกิจจะต้องใช้ทั้งทักษะ ความพยายามและความตั้งใจเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบธุรกิจ

สรุปได้ว่าปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจนี้เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบ 3 ประการเจตคติ การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสมย่อมนำไปสู่การมีเจตคติที่ดี

Vairakumar (2017) ได้กล่าวถึงปัจจัยและตัวชี้วัดที่ส่งอิทธิพลต่อบัณฑิตในการก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการว่าประกอบด้วยปัจจัยหลัก 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยปัจจัยส่วนบุคคลมีตัวชี้วัดที่สำคัญในการบ่งบอกถึงแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วย

1. การมีความคิดริเริ่มและกล้าลงมือทำ (Initiative)

2. การมีความกระตือรือร้นและไขว่คว้าหาโอกาส (Proactive)

3. มีความอดทนและมุ่งมั่น (Perseverance)

4. เผชิญปัญหาไม่หลีกหนีปัญหา (Problem-solver)

5. มีความสามารถในการสื่อสารต่อทั้งลูกค้าและนักลงทุน (Persuasion)

6. มีความมั่นใจในตนเองและมีความเป็นผู้นำ (Self-Confidence)

7. ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (Self-Critical)

8. เป็นนักวางแผนและมีวิสัยทัศน์ (A Planner)

9. กล้าเผชิญความเสี่ยงและบริหารจัดการความเสี่ยงได้

ชูชัย สมิทธิไกร (2548) ได้กล่าวถึงตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาโดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการและได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากต่อตัวชี้วัดทางด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการว่าเป็นตัวชี้วัดที่จะสามารถทำนายแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาได้ โดยตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่จะสามารถทำนายแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการที่สำคัญประกอบด้วย

1. ความกล้าเสี่ยง

2. ความยืนหยัดอดทน

3. ความมีมนุษยสัมพันธ์

4. ความใฝ่ความสำเร็จ

5. ความสามารถในการจัดการกับความผิดพลาดล้มเหลว

6. การมีแรงจูงใจและแรงขับดัน

7. การมีวิสัยทัศน์และมีเป้าหมาย

8. ความสามารถในการแสวงหาข้อมูล

9. การมีความคิดสร้างสรรค์

10. การมีความเชื่อมั่นในตนเอง

11. การกล้าริเริ่มและมีความรับผิดชอบ

12. การรู้จักแสวงหาโอกาส

13. มีความซื่อสัตย์สุจริตไม่คดโกง

Veciana (2005) ได้ให้ความเห็นถึงปัจจัยที่เป็นตัวชี้วัดถึงการมีเจตคติและแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาไว้โดยให้ความสำคัญกับการรับรู้ถึงภาพลักษณ์และคุณลักษณะของผู้ประกอบการในความคิดของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยสรุปไว้ว่าประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 14 ประการคือ

1. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นไม่อยู่นิ่งเฉย

2. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการมีความสามารถในการบริหารจัดการสิ่งต่างๆได้ดี

3. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการมีความรู้ด้านการเงินและการจัดการ

4. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการมีความคิดสร้างสรรค์และชอบริเริ่มสิ่งใหม่ๆ

5. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการมีการเตรียมพร้อมต่อสถานการณ์ต่างๆตลอดเวลา

6. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการพร้อมที่จะรับความเสี่ยง

มหาวิทยาลัย
UNIVERSITY

7. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการมีวิสัยทัศน์

8. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการเป็นนักลงทุนที่ดี

9. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการเป็นผู้นำมาซึ่งการจ้างงานในชุมชน

10. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของชุมชนและประเทศชาติ

11. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการมีรายได้ที่ดีและได้รับผลตอบแทนสูง

12. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการยึดมั่นในคำพูดและซื่อสัตย์ต่อคำมั่นสัญญาของตน

13. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการมีความซื่อสัตย์และธรรมาภิบาล

14. การรับรู้ว่าผู้ประกอบการมีความเข้าใจเรื่องการเมืองสังคมและการตัดสินทางสังคม

ศิริพร ยาวิจัย (2552) กล่าวถึงองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่สำคัญในการวัดเจตคติที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการว่าประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 และตัวชี้วัดต่างๆดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยตัวชี้วัดคือ

1.1 ความเข้าใจถึงผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยง

1.2 ความเข้าใจถึงผู้ประกอบการต้องมีความสามารถในการจัดการและบริหารการเงิน การผลิต การตลาด ทรัพยากรบุคคล

1.3 ความเข้าใจถึงผู้ประกอบการจะต้องมีความสามารถทางด้านกลยุทธ์และการจัดการความเสี่ยง

1.4 ความเข้าใจถึงสภาวะการณ์ปัจจุบันที่การเป็นผู้ประกอบการได้รับความนิยมมากขึ้นกว่าการประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง

2. ความรู้สึกต่อการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

2.1 ความรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นสิ่งที่ท้าทายความรู้ความสามารถ

2.2 ความรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการต้องอาศัยความกล้า ความคิดสร้างสรรค์ และมีความเป็นผู้นำ

2.3 ความรู้สึกยินดีที่จะยอมรับความเสี่ยงเพื่อความสำเร็จและผลกำไรที่สูงขึ้น

2.4 ความรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง

2.5 ความรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่น่าสนใจกว่าการเป็นลูกจ้าง

3. สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเป็นผู้ประกอบการ

3.1 การมีครอบครัว เพื่อนฝูง ผู้สนับสนุน สังคมและหน่วยงานรัฐที่สนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการ

3.2 การยอมรับยกย่องอาชีพผู้ประกอบการในสังคม

3.3 การมีตัวอย่างของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ

3.4 การมีโอกาสได้ทดลองทำงานกับผู้ประกอบการ

3.5 การมีหลักสูตรและการฝึกอบรมที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจในการเป็นผู้ประกอบการที่สามารถเข้าร่วมได้

3.6 สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปที่สนับสนุนให้เป็นผู้ประกอบการ

Wang (2002) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของมหาวิยาลัยแห่งหนึ่ง พบว่า ตัวแปรด้านเจตคตินั้นสามารถทำนายแนวโน้ม การรับรู้ในความเป็นไปได้และความปรารถนาในการเป็นผู้ประกอบการในอนาคตได้ดีกว่าตัวแปรทางกายภาพอื่นๆเช่น เพศ อายุ การศึกษา สัญชาติ พื้นฐานรายได้ ฯลฯ โดยเจตคติต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการนั้นประกอบด้วย 2 ตัวแปรย่อยคือ 1) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ในความเป็นไปได้ที่จะสามารถเป็นผู้ประกอบการ 2) ตัวแปรด้านความปรารถนาในการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งทั้งสองตัวแปรนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของเจตคติต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการโดยตรงและสามารถใช้ทำนายความแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการได้ดีกว่าตัวแปรทางประชากรอื่นๆ

นิศรา จันทร์เจริญสุข (2542) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ พบว่าตัวชี้วัดที่ส่งผลให้มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการเมื่อจบการศึกษาประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการว่าเป็นอาชีพอิสระ ใช้ความอดทนสูง ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ ได้รับผลตอบแทนสูงกว่าการเป็นลูกจ้าง และตัวชี้วัดที่ส่งผลขัดขวางการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการก็คือ ความกลัวในความเสี่ยง การขาดประสบการณ์ การขาดเงินทุน และการต้องการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

อนงค์ รุ่งสุข (2559) ได้นำเสนอว่าตัวชี้วัดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษานั้นจะมีหลายปัจจัยด้วยกันคือ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยด้านการรับรู้ในความสามารถและปัจจัยด้านการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ แต่ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญก็คือปัจจัยด้านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่สำคัญดังนี้

1. การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสร้างธุรกิจ ควบคุมดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความรู้สึกพึงพอใจที่จะทำงานอิสระมากกว่าเป็นพนักงานในองค์กรใหญ่

3. ความรู้สึกท้าทายในการสร้างกิจการด้วยตนเองมากกว่าทำงานในกิจการหรือบริษัทอื่น

4. การให้ค่านิยมในความมุ่งมั่น พยายามและอดทนเพื่อการประสบความสำเร็จ

5. การมีจริยธรรมและความซื่อสัตย์

จากผลการศึกษาเอกสารพบว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการนั้นเป็นเพียงภาพรวมของการมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการโดยทั่วไป แต่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นมีความแตกต่างจากการเป็นผู้ประกอบการโดยทั่วไปทั้งในบริบทของรูปแบบธุรกิจ การแข่งขัน การสนับสนุนจากภาครัฐ และสภาพบริบทโดยรวมของสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้นการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นจำเป็นจะต้องศึกษาเพิ่มเติมจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ดำเนินธุรกิจในปัจจุบันในประเทศไทย เพื่อให้องค์ประกอบและตัวชี้วัดการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นมีความทันสมัยและสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมและสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการที่ได้จากการศึกษาเอกสารตำรานี้เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ 2) แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม 3) แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 4) แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 5) แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดหลักดังกล่าวและทำการสังเคราะห์เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ โดยผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการศึกษาองค์ประกอบของเจตคติ รูปแบบและปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการก่อตัวของเจตคติ และรูปแบบและวิธีการการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการใช้สติปัญญาของบุคคลตามแบบจำลองเส้นทางการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเส้นทางหลัก (Central Route) ของแบบจำลอง

Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

2. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดหลักของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) อันประกอบด้วย 1) กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง 2) กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ รวมถึงศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ประกอบด้วย ปัจจัยตัวบุคคล ปัจจัยพฤติกรรม และปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ต้องคำนึงถึงในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมด้วยวิธีการสังเกตและเลียนแบบ ซึ่งมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1) กระบวนการใส่ใจหรือตั้งใจ (Attention Process) 2) กระบวนการจดจำ (Retention Process) 3) กระบวนการแสดงพฤติกรรม (Motor Reproduction Process) 4) กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยใช้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเริ่มต้นขึ้นด้วยการกระตุ้นและสร้างให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต่อผู้สอนที่จะมาเป็นตัวแบบของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและสนใจต่อเนื้อหาที่จะทำการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากตัวแบบด้วยความตั้งใจและสามารถเข้าถึงสิ่งที่ตัวแบบต้องการถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและสามารถจดจำและนำไปปฏิบัติตามได้อย่างสมบูรณ์ตามแนวคิดของกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตและเลียนแบบ และในกิจกรรมการเรียนรู้ยังประกอบด้วยกระบวนการเสริมแรงต่อผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดกิจกรรมการเรียนรู้

3. สังเคราะห์กระบวนการขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามแบบจำลองเส้นทางการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเส้นทางหลัก (Central Route) ของแบบจำลอง Elaboration Likelihood Model of Persuasion (ELM) และสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการสังเกตและเลียนแบบ เพื่อนำกระบวนการขั้นตอนทั้งสองมาบูรณาการให้เกิดเป็นการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติ จากการสังเคราะห์กระบวนการขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามแบบจำลองเส้นทางการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเส้นทางหลัก (Central Route) พบว่าการขั้นตอนการเกิดเจตคติที่คงทนนั้นจะต้องเกิดจากบุคคลมีการใช้สติปัญญาไตร่ตรองข้อมูลประมวลข้อมูลอย่างรอบครอบซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลเกิดความสนใจและใส่ใจในข้อมูลหรือปัจจัยนำเข้านั้นและเล็งเห็นถึงความสำคัญและจำเป็นในการนำข้อมูลไปคิดไตร่ตรองก่อนเพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลใหม่และข้อมูลเดิมที่มีอยู่ก่อนที่จะทำการตัดสินใจว่าควรเชื่อและเก็บข้อมูลใด ซึ่งจะนำไปสู่การเชื่อมั่นในข้อมูลหรือปัจจัยนำเข้านั้นและนำไปสู่การก่อตัวของเจตคติและเก็บจำข้อมูลรวมถึงคงเจตคตินั้นไว้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จนกว่าจะมีข้อมูลชุดใหม่เข้ามาเปรียบเทียบ ซึ่งการเก็บจำนี้เองเป็นเหตุให้เกิดความคงทนและมั่นคงของเจตคติ และขั้นตอนกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคตินี้มีความคล้ายคลึงกับขั้นตอนของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบซึ่งมีขั้นตอนเริ่มต้นที่ความสนใจและใส่ใจของผู้เรียนเช่นเดียวกัน และเมื่อผู้เรียนมีความใส่ใจในตัวแบบและเนื้อหาแล้วก็จะเกิดการสังเกตและนำข้อมูลต่างๆไปตีความและแปลความหมายเพื่อการเก็บจำ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการประมวลผลในระดับสติปัญญาและเกิดเป็นการเก็บจำเพื่อที่จำนำออกมาปฏิบัติเลียนแบบ โดยขั้นตอนนี้สามารถเชื่อมโยงถึงกระบวนการประมวลผลด้วยสติปัญญาในขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และในท้ายที่สุดเมื่อผู้เรียนเกิดการเก็บจำและแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบแล้ว ถ้าเกิดผลลัพธ์ในทางบวกผู้เรียนก็จะเกิดความพึงพอใจที่ในผลที่ได้รับนั้นและเกิดการแสดงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องและเกิดเป็นเจตคติที่ดีต่อไป แต่อย่างไรก็ตามขั้นตอนการจูงใจและเสริมแรง (Motivation Process) นั้นไม่กฎอยู่ในขั้นตอนของแบบจำลองการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ซึ่งกระบวนการจูงใจหรือการเสริมแรงนี้เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลที่จะทำให้บุคคลเกิดกำลังใจเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือมีการแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการนำกระบวนการจูงใจและเสริมแรงนี้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติก็จะทำให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นการบูรณาการขั้นตอนกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติเข้ากับกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเพื่อให้เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเพื่อการเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้นจึงมีกระบวนการ 4 กระบวนการที่สำคัญ คือ

1) กระบวนการสร้างความสนใจและใส่ใจ

2) กระบวนการจดจำและประมวลผลด้วยสติปัญญา

3) กระบวนการแสดงพฤติกรรม

4) กระบวนการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ

การบูรณาการองค์ประกอบของกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามแบบจำลองเส้นทางการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเส้นทางหลัก (Central Route) และองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการสังเกตและเลียนแบบ ทำให้ได้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ 4 ประการคือ

1) องค์ประกอบด้านความรู้ โดยกระบวนการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทีถูกต้องแก่ผู้เรียน

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก โดยกระบวนการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งทีได้เรียนรู้

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม โดยกระบวนการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการแสดงออกทางพฤติกรรม เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติมากกว่าเรียนรู้โดยการอ่านหรือฟังเพียงอย่างเดียว

4) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม โดยกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงในการเรียนรู้และเกิดเป็นเจตคติที่ดีที่อยู่พื้นฐานของบริบทสภาพแวดล้อมจริง

4. ศึกษาแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นแนวคิดของการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคคลให้บุคคลได้รับความรู้และประสบการณ์ ความเข้าใจ เจตคติ รวมถึงทักษะต่างๆในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการรูปแบบการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มและแต่ละช่วงวัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมและชุมชนที่บุคคลอาศัยอยู่อีกด้วย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นทั้งด้านเนื้อหา กิจกรรม ระยะเวลาและสถานที่ แต่ยังคงมีโครงสร้างและการวัดผลที่สามารถจัดขึ้นได้ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นให้แก่นักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งนอกจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะเป็นรูปแบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นแล้วยังเป็นรูปแบบการศึกษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนซึ่งอยู่ในระบบการศึกษาในระบบโรงเรียนอยู่แล้วได้มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่อยู่นอกเหนือไปจากตำราเรียนในห้องเรียนและได้มีโอกาสได้เรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์แนวคิดและเจตคติโดยตรงจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งมิได้เป็นครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนแต่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความชำนาญเป็นพิเศษทางด้านการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นแก่นิสิตนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย

5. ศึกษาแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและทำการเลือกแนวคิดที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย มากที่สุด ก็คือรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program) ของ Boyle (1981) โดยมีขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม 5 ขั้นตอนดังนี้

5.1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เป็นการระบุกลุ่มผู้เรียนและวิเคราะห์พื้นฐานของผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาโปรแกรมให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนให้มากที่สุด

5.2 การกำหนดเนื้อหาวิชา เป็นการกำหนดกลุ่มสาระเนื้อหาที่จะทำการสอนให้กับผู้เรียนให้มีความเหมาะสมกับสอดคล้องกับภูมิหลังหรือพื้นฐานของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้มากที่สุด

5.3 การกำหนดแนวทางการเรียนรู้และการเรียนการสอน เป็นการกำหนดรูปแบบประสบการณ์ในการเรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนประสบการณ์ภูมิหลังและพื้นฐานของผู้เรียน และนอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมและสถานการณ์ของผู้เรียนด้วย

5.4 การนำโปรแกรมไปปฏิบัติ เป็นการดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นตอนและมีระเบียบตามกำหนดระยะเวลา รวมถึงการให้ติดตามความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรม

5.5 การประเมินผล เป็นการประเมินและทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินการ โดยต้องมีการกำหนดวิธีการ ตัวชี้วัดและกฎเกณฑ์ในการวัดประเมินอย่างเหมาะสม

6. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับนิยามความหมาย รูปแบบลักษณะของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น รวมถึงศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น และได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงผ่านการแสดงออกตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมตามแบบอย่างที่ดีและเกิดเป็นเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

7. ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดำเนินการทดลองโปรแกรม ทำการสรุปผลการทดลอง

8. ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโปรแกรมประกอบด้วย ตัวแทนนักศึกษาผู้เข้าร่วมการทดลอง ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญและผู้กระกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ร่วมการทดลองโปรแกรม ตัวแทนผู้ประกอบการ รวมถึงผู้ที่มีความสนใจหรือมีความต้องการในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ไปใช้ เพื่อร่วมกันสรุปปัจจัยเงื่อนไขของการนำการโปรแกรมไปใช้ต่อไปและนำเสนอแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ไปใช้ในอนาคต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

แผนภาพที่ 10 กรอบแนวคิดการวิจัย

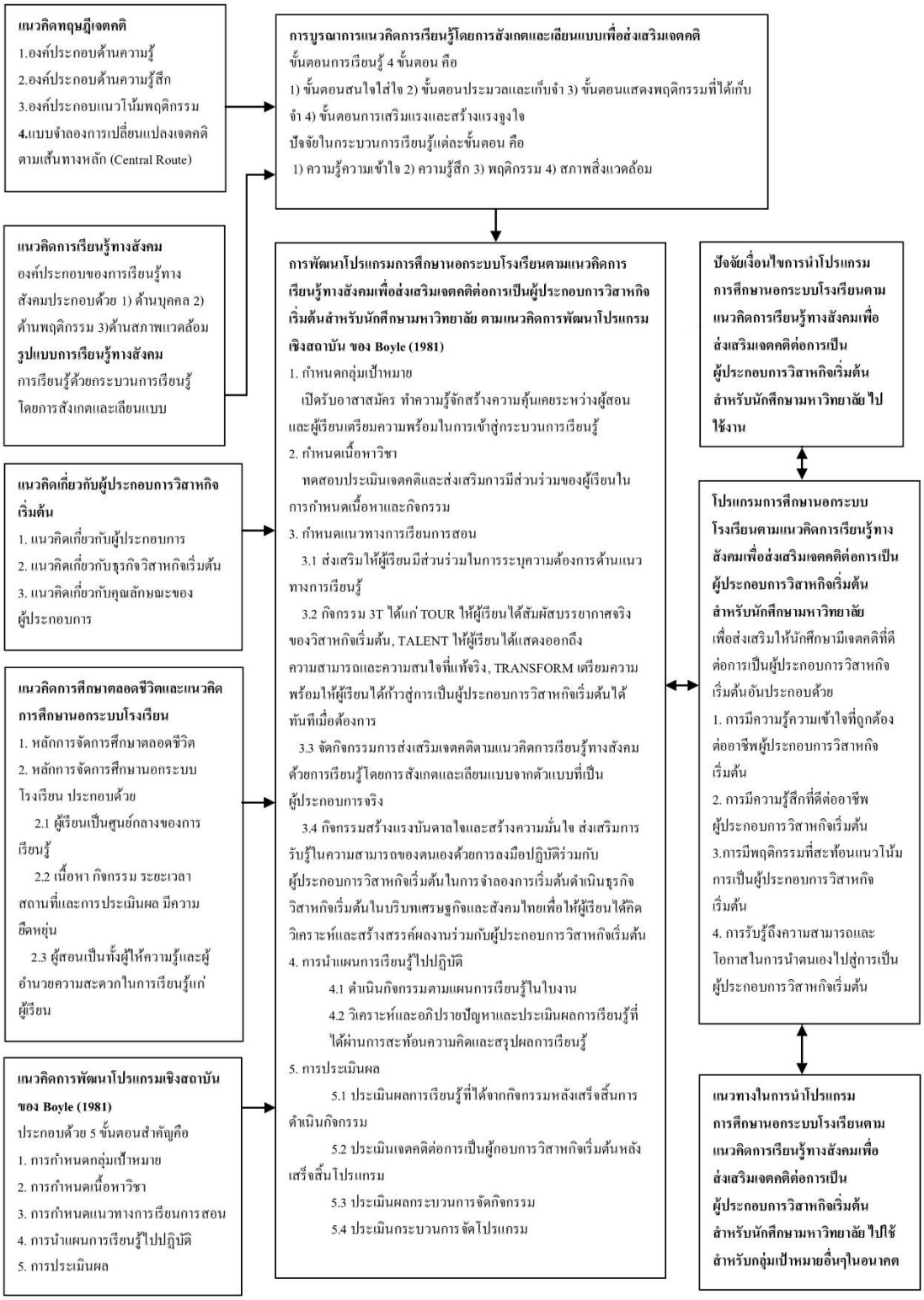

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก่อนทำการลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรม โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยกึ่งทดลองรูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลการทดลองก่อนและหลังการทดลอง (Single Group Pretest-Posttest Design) โดยไม่มีกลุ่มควบคุมในการทดลองโปรแกรมเนื่องจากในหลักสูตรการเรียนการสอนในภาคปกติของคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นไม่มีหลักสูตรมาตรฐานและการสอนเกี่ยวกับการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น อีกทั้งการเปิดรับผู้เข้าร่วมโปรแกรมเป็นการเปิดรับอาสาสมัครและการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษาทั้งสองคณะโดยไม่แบ่งแยกชั้นปีการศึกษา ดังนั้นผู้เข้าร่วมโปรแกรมจึงมีความหลากหลายทางพื้นฐานและประสบการณ์ในการทดลองนี้จึงไม่สามารถจัดให้มีกลุ่มควบคุมที่เป็นกลุ่มปกติสำหรับทำการเปรียบเทียบได้ ผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบการทดลองด้วยการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Pretest-Posttest) เพื่อวัดประเมินผลของการเรียนรู้และพัฒนาการของเจตคติเท่านั้น โดยผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและทดลองใช้

ระยะที่ 3 นำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

การวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการและศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ประกอบการจากเอกสารตำราและงานวิจัยเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดคำถามสำหรับการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 กลุ่มดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

1.1 เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูงแต่มีความเสี่ยงสูง

1.2 เป็นอาชีพที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสิ่งใหม่ๆออกสู่สังคมเสมอ

1.3 เป็นอาชีพที่มีความเป็นอิสระในการทำงาน

1.4 เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระแสและการเปลี่ยนแปลงของสังคม

1.5 เป็นอาชีพที่มีการแข่งขันสูงและได้รับความสนใจจากคนในสังคม

1.6 เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยเครือข่ายทางสังคมในการดำเนินอาชีพ

1.7 เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอในการประกอบอาชีพ

1.8 เป็นอาชีพที่นำมาซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและการจ้างงานในสังคม

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการ ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

2.1 รู้สึกชื่นชมว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีเก่งรอบด้าน

2.2 รู้สึกว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ได้รับความสนใจจากคนในสังคม

2.3 รู้สึกว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

2.4 รู้สึกอยากนำผู้ประกอบการมาเป็นตัวแบบในการดำเนินชีวิต

2.5 รู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจเมื่อได้พบปะหรือได้คบหาสมาคมกับผู้ประกอบการ

2.6 ต้องการชักชวนสนับสนุนคนใกล้ชิดให้เป็นผู้ประกอบการ

2.7 รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

2.8 รู้สึกต้องการเป็นผู้ประกอบการทันทีเมื่อมีโอกาส

3. องค์ประกอบด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

3.1 เป็นผู้ที่นำตนเองในการทำงานโดยไม่ต้องรอผู้อื่นออกคำสั่ง

3.2 เป็นผู้ที่มีความริเริ่มสร้างสรรค์ชอบสร้างสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ

3.3 เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและสามารถบริหารความเสี่ยงได้

3.4 เป็นผู้ที่บริหารจัดการเวลาและทรัพยากรในการทำงานได้

3.5 เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ

3.6 เป็นผู้ที่รักความท้าทายและกล้าทำสิ่งใหม่ๆอยู่เสมอ

3.7 เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

3.8 เป็นผู้ที่แสวงหาความสำเร็จให้ผลงานของตนเป็นที่ยอมรับในสังคม

4. องค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบ การประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

4.1 รู้ถึงจุดแข็งและความสามารถของตนที่มีเหนือผู้อื่น

4.2 รู้ถึงจุดอ่อนของตนและโอกาสที่จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงจุดอ่อนนั้น

4.3 รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถทางธุรกิจ

4.4 รู้ถึงโอกาสในการนำความรู้ของตนมาต่อยอดทางธุรกิจ

4.5 รู้ถึงความได้เปรียบด้านเครือข่ายและการสนับสนุนในการเริ่มต้นธุรกิจ

4.6 รู้ถึงโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและทรัพยากรในการเริ่มต้นธุรกิจ

4.7 รู้ถึงแรงสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานในการเริ่มต้นธุรกิจ

4.8 รู้ถึงโอกาสและวิธีในการได้รับการสนับสนุนเงินทุน

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ นี้ไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาเครื่องมือและการกำหนดคำถามสำหรับการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเกี่ยวกับตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

ขั้นตอนที่ 2. พัฒนาเครื่องมือและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ผู้วิจัยทำการพัฒนาเครื่องมือเพื่อการสำรวจและเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย และนำเครื่องมือที่ได้รับการพัฒนาแล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยขั้นตอนนี้คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงใจเนื่องจากผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับจึงได้กำหนดเกณฑ์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลไว้ล่วงหน้า โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลคนแรกและเลือกกลุ่มเป้าหมายคนต่อไปด้วยการคัดเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยให้ผู้ให้ข้อมูลคนแรกแนะนำผู้ให้ข้อมูลคนต่อๆไปที่ผ่านข้อกำหนดตามเกณฑ์คุณสมบัติที่ได้กำหนดไว้ จนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว หรือไม่สามารถหาผู้ให้ข้อมูลคนใหม่ได้ โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี
2. ต้องเป็นผู้ก่อตั้งหรือผู้ร่วมก่อตั้งธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นๆเท่านั้น
3. ธุรกิจประสบความสำเร็จโดยพิจารณาจากสินค้าและบริการเป็นที่ยอมรับสำหรับคนทั่วไปในประเทศไทยหรือตัวผู้ประกอบการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการสำรวจด้วยแบบสอบถามในรูปแบบมาตรวัดระดับแบบ 5 ระดับ (Likert Scale) สำรวจความเห็นด้วยต่อตัวชี้วัดตามหัวข้อต่างๆว่าสามารถบ่งบอกถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้หรือไม่อย่างไร โดยมีการกำหนดความหมายของระดับคะแนนดังนี้

5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ ทำการแบ่งความกว้างระดับชั้นโดยใช้สูตรดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538)

$$\text{ความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

สามารถแบ่งระดับชั้นของการแปลผลคะแนนตามเกณฑ์เฉลี่ย ได้ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเห็นด้วยว่าตัวชี้วัดดังกล่าวบ่งบอกถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมากที่สุด

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเห็นด้วยว่าตัวชี้วัดดังกล่าวบ่งบอกถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมาก

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเห็นด้วยว่าตัวชี้วัดดังกล่าวบ่งบอกถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเห็นด้วยว่าตัวชี้วัดดังกล่าวบ่งบอกถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นน้อย

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเห็นด้วยว่าตัวชี้วัดดังกล่าวบ่งบอกถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นน้อยที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ด้านเจตคติ ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกอบการเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษาและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถามและทำการปรับแก้ไขแล้วจึงนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามเพื่อพิจารณาให้คะแนนค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหาไม่มีความสอดคล้องและไม่สามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาคำถาม Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามที่ได้รับกลับมาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ

ผู้วิจัยทำการปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะจากทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้ประกอบการที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คนเพื่อทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach เกณฑ์ความเชื่อมั่นมากกว่า .70 หรือ 70% ขึ้นไป

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่า .864 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การเก็บรวมรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและส่งหนังสือไปยังผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้ทำการคัดเลือกไว้เพื่อขอทำการนัดหมายและนำส่งแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือวงการธุรกิจเท่านั้น จึงใช้วิธีการเลือกผู้ประกอบการที่จะให้ข้อมูลเป็นกลุ่มแรกโดยเลือกจากเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงทำการเก็บข้อมูลพร้อมทั้งอธิบายเกณฑ์และขั้นตอนในการเลือกผู้ให้ข้อมูลคนถัดไปเพื่อให้ผู้ประกอบการได้ทำการแนะนำผู้ประกอบการที่ตนเองรู้จักที่เข้าข่ายเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้เพื่อผู้วิจัยจะได้ทำการขอเก็บ โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจ

เริ่มต้นจำนวน 10 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จและธุรกิจเป็นที่ยอมรับในวงกว้างเพื่อเป็นผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มแรกแล้วทำการติดต่อเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม แล้วจึงให้ทำการแนะนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะเป็นผู้ตอบแบบสอบถามคนต่อไปจนกระทั้งได้ผลของการวิเคราะห์ที่อิ่มตัว ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้จำนวนทั้งสิ้น 124 ท่าน

3. ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อเตรียมทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวมรวมแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทำการประเมินว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยมีความเห็นด้วยหรือไม่ว่าตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในแต่ละองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและตำรานั้นสามารถนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดและบ่งชี้ถึงคุณภาพของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยของบุคคลได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและทำการเรียบเรียงจัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ทางสถิติ

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยโปรแกรม SPSS

3. ผู้วิจัยทำการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขั้นตอนที่ 3. ศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยถึงประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคมของตัวผู้ประกอบการเองที่นำพาให้ผู้ประกอบการตัดสินใจเริ่มต้นในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและยังคงสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในทุกวันนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยในขั้นตอนนี้คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับการเก็บข้อมูลด้วย

วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงใจเนื่องจากผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับจึงได้กำหนดเกณฑ์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลไว้ล่วงหน้า โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลคนแรกและเลือกกลุ่มเป้าหมายคนต่อไปด้วยการคัดเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยให้ผู้ให้ข้อมูลคนแรกแนะนำผู้ให้ข้อมูลคนต่อๆไป ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายจนกระทั่งได้ข้อมูลที่อิ่มตัวหรือข้อมูลมีแนวโน้มที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี
2. ต้องเป็นผู้ก่อตั้งหรือผู้ร่วมก่อตั้งธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นๆเท่านั้น
3. ธุรกิจประสบความสำเร็จโดยพิจารณาจากสินค้าและบริการเป็นที่ยอมรับสำหรับคนทั่วไปในประเทศไทย หรือตัวผู้ประกอบการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยกันและมียอดขายเฉลี่ยปีล่าสุดไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น รวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะที่มีความสำคัญสำหรับการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบันและเพื่อการพัฒนาตนเองในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ คำถามในการสัมภาษณ์ใช้กรอบแนวคิดวิธีการเรียนรู้ทางสังคมด้วยรูปแบบการเรียนรู้จากผลลัพธ์และประสบการณ์จริงและรูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเป็นกรอบในการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ผล เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริงตามประสบการณ์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเจตคติ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย เป็นผู้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ผู้วิจัยทำการนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษาและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถามและทำการปรับแก้ไขแล้วจึงนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านเพื่อทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามเพื่อพิจารณาให้คะแนนค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหาไม่มีความสอดคล้องและไม่สามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาคำถาม Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามที่ได้รับกลับมาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ

การเก็บรวมรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและส่งหนังสือไปยังผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้ทำการคัดเลือกไว้เพื่อขอทำการนัดหมายในการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยเข้าพบผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามที่ได้นัดหมายพร้อมกับอุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย เครื่องบันทึกเสียงและอุปกรณ์การจดบันทึก พร้อมอธิบายถึงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์และสิทธิความเป็นส่วนตัวและการไม่เปิดเผยข้อมูลการสัมภาษณ์ รวมถึงอธิบายเกณฑ์และขั้นตอนในการแนะนำผู้ให้ข้อมูลคนถัดไปแล้วจึงเริ่มต้นกระบวนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทั้งสิน 20 ท่านและพบว่าแนวโน้มของคำตอบที่ได้มีความอิ่มตัวจึงได้หยุดทำการสัมภาษณ์และรวบรวมนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

3. ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อเตรียมทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวมรวมแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้จากการเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำมาทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลร่วมกับเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสารตำรา แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ทางเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อทำการสรุปเชิงพรรณนาถึงแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อให้ได้มาซึ่งเจตคติที่ดีต่อการเป็น

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำไปสู่การเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตลอดจนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ และสรุปถึงทักษะที่มีความสำคัญต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อไป

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและนำเสนอผลการทดลองใช้

การวิจัยระยะที่ 2 ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงตาม โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลและเนื้อหาในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่นำมาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือมีดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

1.1 เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูงแต่มีความเสี่ยงสูง

1.2 เป็นอาชีพที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสิ่งใหม่ๆออกสู่สังคมเสมอ

1.3 เป็นอาชีพที่มีความเป็นอิสระในการทำงาน

1.4 เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระแสและการเปลี่ยนแปลงของสังคม

1.5 เป็นอาชีพที่มีการแข่งขันสูงและได้รับความสนใจจากคนในสังคม

1.6 เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยเครือข่ายทางสังคมในการดำเนินอาชีพ

1.7 เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอในการประกอบอาชีพ

1.8 เป็นอาชีพที่นำมาซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและการจ้างงานในสังคม

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการ ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

2.1 รู้สึกชื่นชมว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีเก่งรอบด้าน

2.2 รู้สึกว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ได้รับความสนใจจากคนในสังคม

2.3 รู้สึกว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

2.4 รู้สึกอยากนำผู้ประกอบการมาเป็นตัวแบบในการดำเนินชีวิต

2.5 รู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจเมื่อได้พบปะหรือได้คบหาสมาคมกับผู้ประกอบการ

2.6 ต้องการชักชวนสนับสนุนคนใกล้ชิดให้เป็นผู้ประกอบการ

2.7 รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

2.8 รู้สึกต้องการเป็นผู้ประกอบการทันทีเมื่อมีโอกาส

3. องค์ประกอบด้านคุณลักษณะทางพฤติกรรมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

3.1 เป็นผู้ที่นำตนเองในการทำงานโดยไม่ต้องรอผู้อื่นออกคำสั่ง

3.2 เป็นผู้ที่มีความริเริ่มสร้างสรรค์ชอบสร้างสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ

3.3 เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและสามารถบริหารความเสี่ยงได้

3.4 เป็นผู้ที่บริหารจัดการเวลาและทรัพยากรในการทำงานได้

3.5 เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ

3.6 เป็นผู้ที่รักความท้าทายและกล้าทำสิ่งใหม่ๆอยู่เสมอ

3.7 เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

3.8 เป็นผู้ที่แสวงหาความสำเร็จให้ผลงานของตนเป็นที่ยอมรับในสังคม

4. องค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

4.1 รู้ถึงจุดแข็งและความสามารถของตนที่มีเหนือผู้อื่น

4.2 รู้ถึงจุดอ่อนของตนและโอกาสที่จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงจุดอ่อนนั้น

4.3 รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถทางธุรกิจ

4.4 รู้ถึงโอกาสในการนำความรู้ของตนมาต่อยอดทางธุรกิจ

4.5 รู้ถึงความได้เปรียบด้านเครือและการสนับสนุนในการเริ่มต้นธุรกิจ

4.6 รู้ถึงโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและทรัพยากรในการเริ่มต้นธุรกิจ

4.7 รู้ถึงแรงสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานในการเริ่มต้นธุรกิจ

4.8 รู้ถึงโอกาสและวิธีในการได้รับการสนับสนุนเงินทุน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตอบคำถามปัญหาของการวิจัยในการศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อทำการศึกษาสภาพโดยรวมของเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งจะทำให้สามารถทราบได้ว่านักศึกษามีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจำแนกตามแต่ละองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้ทำการวัดเป็นอย่างไร และทำให้ทราบถึงองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติที่ขาดหายไปหรือการมีเจตคติทางลบต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาแนวทางการเรียนรู้และกิจกรรมในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยมีประชากรคือนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีการลงทะเบียนที่สมบูรณ์ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) ตามสูตรการคำนวณดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGK

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n คือ ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

N คือ จำนวนประชากรที่ทราบค่า

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

โดยผู้วิจัยให้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 5% หรือ e = 0.05

จากจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีการลงทะเบียนเรียน ประจำภาคที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยรายงานของฝ่ายงานนโยบายและแผนงาน สำนักงานเลขานุการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง รายงานว่าคณะนิติศาสตร์มีจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งสิ้น 9,980 คน และ คณะรัฐศาสตร์มีนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน

ทั้งสิ้น 16,465 คน ดังนั้นเมื่อคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของ Yamane (1973) แล้วจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะนิติศาสตร์จำนวน 385 คน และนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์จำนวน 391 คน แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากสูตรการหาจำนวนตัวอย่างนั้นมีจำนวนที่น้อยเกินไปเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับจำนวนประชากรที่แท้จริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เพิ่มจำนวนตัวอย่างให้เทียบเท่ากับร้อยละ 10 ของจำนวนประชากร ตามหลักการกำหนดจำนวนตัวอย่างโดยอาศัยเกณฑ์สัดส่วนประชากร (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

จำนวนประชากรทั้งหมดอยู่ในหลักร้อย กำหนดจำนวนตัวอย่าง 15-30% ของจำนวนประชากร

จำนวนประชากรทั้งหมดอยู่ในหลักพัน กำหนดจำนวนตัวอย่าง 10-15% ของจำนวนประชากร

จำนวนประชากรทั้งหมดอยู่ในหลักหมื่น กำหนดจำนวนตัวอย่าง 5-10% ของจำนวนประชากร

ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้จำนวนตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 10 ของจำนวนประชากร จะทำให้ได้จำนวนตัวอย่างเป็นกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ในการเก็บข้อมูลอย่างน้อยจำนวน 998 คนโดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและนำมาใช้จริงทั้งสิ้น 1,000 คน และนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์จำนวนในการเก็บข้อมูลอย่างน้อยจำนวน 1,647 คน ตามลำดับ โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและนำมาใช้จริงทั้งสิ้น 1,650 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่พัฒนาเพื่อใช้ในการสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง คือแบบสอบถามเพื่อสำรวจเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วย คำถาม 2 ส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 คำถามเพื่อสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยเป็นรูปแบบของมาตรวัดเจตคติ 5 ระดับ (Likert Scale) โดยมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับสูงมาก

4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับสูง

3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับต่ำ

1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับต่ำมาก

กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ ทำการแบ่งความกว้างระดับชั้นโดยใช้สูตรดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538)

$$\text{ความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

แบ่งระดับชั้นของการแปลผลคะแนนตามเกณฑ์เฉลี่ย ได้ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับสูงมาก

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับสูง

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับต่ำ

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับต่ำมาก

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน คือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเจตคติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาตลอดชีวิต และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ผู้วิจัยทำการนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษาและทำการปรับแก้ไขแล้วจึงนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามเพื่อพิจารณาให้คะแนนค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหาไม่มีความสอดคล้องและไม่สามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาคำถาม Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามที่ได้รับกลับมาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ

ผู้วิจัยทำการปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะจากทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มนักศึกษาไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คนเพื่อทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach เกณฑ์ความเชื่อมั่นมากกว่า .70 หรือ 70% ขึ้นไป

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่า 0.876 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการติดต่อไปยังสำนักบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อทำการขอหนังสือรับรองและจดหมายขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บข้อมูลวิจัยและติดต่อสำนักงานบริหารงาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อทำการติดต่อนำส่งจดหมายขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บข้อมูลวิจัย

2. เมื่อได้รับการตอบกลับและได้อนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้ทำการเตรียมเครื่องมือสำหรับเข้าทำการเก็บข้อมูลโดยมีอุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูลคือ กล้องถ่ายรูปและแท็บเล็ต

3. ผู้วิจัยเข้าทำการเก็บข้อมูลตามวันเวลาที่ได้กำหนดไว้โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยพร้อมด้วยผู้ช่วยวิจัยทำการแจ้งเจ้าหน้าที่ที่ดูแลสถานที่เกี่ยวกับการขอเข้าเก็บข้อมูลตามจดหมายที่ได้ทำการขอนุญาตไว้

3.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการขอความร่วมมือจากนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ที่อยู่ในพื้นที่ทำการเก็บข้อมูลเพื่อทำการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาเพื่อทำการให้คะแนนและแปลผลตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจึงทำสรุปผล

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลและแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และแนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยศึกษาจากทั้งเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยและจากกลุ่มนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและทำการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โดยผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program) ของ Boyle (1981) และในการตรวจสอบความเหมาะสมและคุณภาพของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ได้ทำการพัฒนานี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และผู้ทรงคุณวุฒิด้านเจตคติ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเจตคติ มีเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเจตคติและมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

โดยเป็นอาจารย์จากสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จและธุรกิจเป็นที่ยอมรับ มีประสบการณ์ในการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และธุรกิจมียอดขายต่อปีมากกว่า 100 ล้านบาทขึ้นไป โดยผู้วิจัยทำการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามกรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้รวมถึงขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญและปรับแก้ไขอย่างเหมาะสมตามคำแนะนำ

ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบัน (Institutional Program) ของ Boyle (1981) และให้ความสำคัญกับการศึกษาความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อนำมาใช้พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด โดยการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบันของ Boyle (1981) ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1.1 เปิดรับอาสาสมัครผู้ที่สนใจเข้าร่วมโปรแกรม มีรายละเอียดดังนี้

ในการเปิดรับอาสาสมัครเข้าร่วมโปรแกรมจำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้เปิดรับสมัคร 2 ช่องทางด้วยกันคือ ประชาสัมพันธ์เปิดรับผ่านการชักชวนนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในขั้นตอนของการเก็บข้อมูลสภาพเจตคติของนักศึกษาในการวิจัยระยะที่ 2 และการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์เนื่องจากเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยง่ายอีกทั้งยังเป็นสื่อที่ผู้ใช้งานสามารถสื่อสารส่งต่อข้อความและชักชวนเพื่อนที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกันให้มาเข้าร่วมโครงการได้โดยง่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนและเปิดรับสมัครผู้ที่สนใจเข้าร่วมโปรแกรม โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ของอาสาสมัครที่จะเข้าร่วมเป็นกลุ่มทดลองจะต้องเป็นนักศึกษาคณะนิติศาสตร์หรือคณะรัฐศาสตร์ภาคปกติระดับชั้นปริญญาตรีที่มีสถานะการลงทะเบียนสมบูรณ์ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 เท่านั้น และผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการคัดเลือกกลุ่มอาสาสมัครโดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ให้ความสำคัญกับการรับนักศึกษาที่ยังไม่มีเป้าหมายในการประกอบอาชีพหรือนักศึกษาที่เข้าศึกษาในคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยโดยไม่ได้มีความสนใจหรือความต้องการประกอบการอาชีพในสาขาที่เรียนอย่างจริงจัง

1.1.2 ไม่จำกัดว่านักศึกษาที่เป็นกลุ่มอาสาสมัครนี้จะมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอยู่ในระดับสูงหรือต่ำก็ตาม เนื่องจากการเข้าร่วมในการทดลองนี้จะมีการประเมินเจตคติทั้งก่อนและหลังการทดลองซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเจตคติที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้ที่เป็นอาสาสมัคร

1.1.3 ให้ความสำคัญต่อความสนใจส่วนบุคคลของอาสาสมัคร โดยผู้วิจัยจะสอบถามความสนใจของอาสาสมัครเกี่ยวกับงานและอาชีพที่ผู้เรียนมีความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อทำการจัดกลุ่มผู้เรียนที่มีความสนใจที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน

1.2 ศึกษาความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมและเตรียมความพร้อมของผู้เรียนเพื่อเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ผู้วิจัยทำการรวบรวมจัดกลุ่มอาสาสมัครที่มีความสนใจคล้ายคลึงกันจนครบจำนวน 30 คนตามที่ได้กำหนดไว้เพื่อเข้าร่วมเป็นผู้เรียนในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เมื่อได้กลุ่มผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัครที่จะเข้าร่วมเป็นกลุ่มทดลองเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายกับกลุ่มอาสาสมัครเพื่อทำการให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการดำเนินโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการทำความรู้จักระหว่างผู้จัดโปรแกรมและอาสาสมัครรวมถึงทำความคุ้นกันระหว่างอาสาสมัครด้วยกันและเตรียมความพร้อมให้อาสาสมัครได้มีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในภาพรวมของโปรแกรมก่อนการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในขั้นต่อไป ผู้วิจัยทำการให้คำแนะนำข้อมูลพื้นฐานสำคัญเกี่ยวกับการทดลองและการดำเนินโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่กลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรม

1.2.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อทำการเปรียบเทียบสภาพเจตคติของกลุ่มผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัครกับสภาพเจตคติภาพรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัยจากการวิจัยในระยะที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพเจตคติและใช้ข้อมูลในการระบุความต้องการในการเรียนรู้ว่ากลุ่มผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัครมีความต้องการเรียนรู้ในองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจส่วนใดเพิ่มเติมหรือไม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลองนี้คือแบบสอบถามชุดเดียวกันกับที่ใช้สำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในขั้นตอนก่อนหน้านี้ โดยประกอบด้วย คำถาม 2 ส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 คำถามเพื่อสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยเป็นรูปแบบของมาตรวัดเจตคติ 5 ระดับ (Likert Scale) โดยมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับสูงมาก

4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับสูง

3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับต่ำ

1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยในประเด็นคำถามอยู่ในระดับต่ำมาก

กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ ทำการแบ่งความกว้างระดับชั้นโดยใช้สูตรดังนี้ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538)

$$\text{ความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

แบ่งระดับชั้นของการแปลผลคะแนนตามเกณฑ์เฉลี่ย ได้ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับสูงมาก

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับสูง

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับต่ำ

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง นักศึกษามีระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในระดับต่ำมาก

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน คือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเจตคติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาตลอดชีวิต และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ผู้วิจัยทำการนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษาและทำการปรับแก้ไขแล้วจึงนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหาของคำถามเพื่อพิจารณาให้คะแนนค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหาไม่มีความสอดคล้องและไม่สามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาคำถาม Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามที่ได้รับกลับมาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่า 0.846 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยให้อาสาสมัครที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้เข้าร่วมทำแบบสอบถามตามวันและเวลาที่ได้ทำการนัดหมายเตรียมการเริ่มต้นการทดลองโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาเพื่อทำการให้คะแนนและแปลผลตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์

ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้

ในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเป็นแนวคิดในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ เนื่องจากแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมนั้นประกอบด้วย 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงหรือลงมือทำ และ 2) การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ ซึ่งการเรียนรู้ทางสังคมทั้งสองรูปแบบนี้เป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบๆตัว เรียนรู้จากบริบทสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง ณ ช่วงเวลานั้น เรียนรู้จากผลของการที่ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และเรียนรู้จากบุคคลต่างๆที่อยู่ในความสนใจหรือที่อยู่รอบๆตัวโดยการสังเกต จดจำและนำมาเลียนแบบปฏิบัติและเกิดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ดังนั้น ในการขั้นตอนการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ผู้วิจัยจึงไม่กำหนดบทเรียนที่ตายตัว ไม่นำบทเรียนจากหนังสือตำรามาเป็นบทเรียนเพื่อสอนผู้เรียน และไม่บังคับให้ผู้สอนสอนเนื้อหาเฉพาะบทเรียนใดบทเรียนหนึ่ง แต่ผู้วิจัยจะกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ในรูปแบบของแนวทาง (Guideline) ในการสอนหรือแนวทางการดำเนินกิจกรรมให้ผู้สอนนำไปปฏิบัติในการสอนเพียงเท่านั้น เพื่อให้ผู้สอนได้นำประสบการณ์ ความรู้ความเชี่ยวชาญของตนเอง และนำบริบทรอบตัวมาใช้เป็นเนื้อหาในการสอนผู้เรียนตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ อีกทั้งการกำหนดเนื้อหาในรูปแบบของแนวทางนี้ยังเป็นประโยชน์ในการนำโปรแกรมไปใช้ให้เกิดความหลากหลายอีกด้วย เพราะผู้สอนแต่ละคนนั้นมีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันไป และบริบทการเรียนรู้ในแต่ละครั้งย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับความรู้ที่หลากหลายและเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จริงอีกด้วย

ในขั้นตอนการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อยดังนี้

2.1 ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาหลักของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมาใช้เป็นข้อมูลในการประเมินหาองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่บกพร่องหรือที่ขาดหายไปของการมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำมาทำการเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพเจตคติต่อกลุ่มผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อระบุความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมในแต่ละองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

2.2 ผู้วิจัยพัฒนาร่างโปรแกรมประกอบด้วยโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้และโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนด 1) หน่วยการเรียนรู้ 2) ประเด็นการเรียนรู้ 3) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4)

วิธีการจัดกิจกรรมตามหลักการและเหตุผล 5) ผลที่คาดว่าจะได้รับ และ 6) การประเมินผล เพื่อใช้เป็นโครงสร้างในการกำหนดแนวทางและรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียนและกำหนดขั้นตอนในดำเนินโปรแกรมต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้คือแบบตรวจสอบโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบตรวจสอบโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเจตคติ เพื่อร่วมตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของเนื้อหาโปรแกรม โดยผู้วิจัยทำการนำโปรแกรมเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษาและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถามและทำการปรับแก้ไขแล้วจึงนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของเนื้อหาโปรแกรม เพื่อพิจารณาให้คะแนนค่าความสอดคล้อง ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าเนื้อหาของโปรแกรมมีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเนื้อหาของโปรแกรมมีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าเนื้อหาของโปรแกรมไม่มีความสอดคล้องและไม่สามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าเนื้อหาของโปรแกรมมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของเนื้อหาของโปรแกรมพบว่าทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้น และผู้วิจัยได้นำคำแนะนำในการปรับปรุงโปรแกรมเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมต่อไป

2.3 ผู้วิจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการกำหนดเนื้อหาและความต้องการในการเรียนรู้ โดยเมื่อผู้วิจัยได้ทำการประเมินสภาพเจตคติและประสบการณ์ของผู้เรียนเสร็จสิ้นและเตรียมทำการกำหนดและปรับเนื้อหาหลักในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนแล้ว ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อทำการพูดคุยถึงเนื้อหาและแนวทางรูปแบบการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนรวมถึงทำการสอบถามถึงความสนใจและความต้องการที่เฉพาะเจาะจงต่อเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรม เพื่อทำการปรับปรุงเนื้อหาและกระบวนการ

เรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่แท้จริงของกลุ่มผู้เรียนมากที่สุด โดยวัตถุประสงค์ของการดำเนินการสนทนากลุ่มมีดังนี้

2.3.1 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความสนใจในประเภทของวิสาหกิจเริ่มต้นที่ผู้เรียนมีความสนใจเป็นพิเศษเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางและบทเรียนเพิ่มเติมจากเนื้อหาหลัก

2.3.2 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับตัวแบบที่ผู้เรียนมีความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแบบในการเรียนรู้ทางสังคมโดยการสังเกตและเลียนแบบ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะมาเป็นตัวแบบในกระบวนการเรียนรู้

2.3.3 เพื่อศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนและผู้เรียนมีความสนใจเป็นพิเศษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกอบการ ทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามเพื่อพิจารณาให้คะแนนค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหาไม่มีความสอดคล้องและไม่สามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาคำถาม Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามที่ได้รับกลับมาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ

การเก็บรวบรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการสอบถามรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนในกลุ่มแสดงความเห็น ปรึกษาและร่วมลงความเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลสรุปผลเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมงหลังจากที่ผู้เรียนทำการทดสอบเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามวันและเวลาที่ได้ทำการนัดหมายเตรียมการเริ่มต้นการทดลองโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และทำการสรุปผลการลงความเห็นของผู้เรียน เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนการกำหนดแนวทางการเรียนการสอน

3. กำหนดแนวทางการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม และได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และได้ทำการบูรณาแนวคิดทั้งสองและสังเคราะห์เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมเจตคติ โดยในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคตินี้ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ที่เป็นหลักสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1.) ขั้นตอนสนใจใส่ใจ 2.) ขั้นตอนประมวลและเก็บจำ 3.) ขั้นตอนแสดงพฤติกรรมที่ได้เก็บจำ 4.) ขั้นตอนการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ โดยมีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเรียนรู้คือ 1. สติปัญญาของผู้เรียน 2. ความรู้สึกของผู้เรียน 3. พฤติกรรมของผู้เรียน 4. สภาพแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้ตลอดทั้งกระบวนการเรียนรู้นี้ได้เข้าไปส่งเสริมเจตคติของผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์ในองค์ประกอบทั้ง 3 ของเจตคติ รวมถึงสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ทางสังคมที่จะเสริมให้การเรียนรู้ทางสังคมและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคตินั้นมีความสอดคล้องกันกันตามบริบทสภาพสังคมจริง ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดทั้งสองและนำมาใช้เป็นแนวคิดหลักในการวางแนวทางการเรียนการสอนออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ด้วยตามแนวทางการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในขั้นตอนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้และความต้องการในการเรียนรู้ ในการรวบรวมข้อมูลความ

ต้องการของผู้เรียนเพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมและเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาอื่นๆที่ผู้เรียนมีความสนใจเป็นพิเศษ รวมถึงให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการร่วมเลือกตัวแบบที่จะเป็นต้นแบบของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบที่กลุ่มผู้เรียนให้ความสนใจเป็นพิเศษไม่ว่าตัวแบบจะเป็นบุคคลจริงหรือตัวอย่างบุคคลจากสื่อต่างๆ ในขั้นตอนการกำหนดแนวทางการเรียนการสอนมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิดของการเรียนรู้ทางสังคมด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบอันประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนสนใจใส่ใจ 2) ขั้นตอนประมวลและเก็บจำ 3) ขั้นตอนแสดงพฤติกรรมที่ได้เก็บจำ 4) ขั้นตอนการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบของการพัฒนาแนวทางและกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนการสร้างความสนใจและใส่ใจ

ในกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ ผู้เรียนจะต้องมีความสนใจและมีความใส่ใจในตัวแบบเป็นพื้นฐานสำคัญ เพราะเมื่อผู้เรียนมีความสนใจและให้ความสำคัญกับตัวแบบแล้วย่อมส่งผลให้เกิดการจำจดและเลียนแบบได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการจัดการสนทนากลุ่มรวมกับผู้เรียนในขั้นตอนของการกำหนดเนื้อหาและแนวทางการเรียนการสอนเพื่อร่วมคัดเลือกถึงตัวแบบที่ผู้เรียนเห็นว่ามีความน่าสนใจทั้งตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงและตัวแบบที่อยู่ในสื่อต่างๆ เพื่อคัดเลือกใช้เป็นตัวแบบสำหรับการสังเกตและเลียนแบบ โดยตัวแบบประกอบด้วย 1) ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงคือผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะมาเป็นผู้สอนและเป็นตัวแบบในกระบวนการเรียนรู้ 2) ตัวแบบจากสื่อต่างๆที่ผู้เรียนให้ความสนใจเพื่อใช้เป็นตัวแบบเสริมในกระบวนการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้ทำการคัดเลือกตัวแบบที่จะมาเป็นผู้สอนและเป็นตัวแบบสำหรับการเรียนรู้ได้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัย ผู้สอนและผู้เรียนได้ร่วมกันกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยและผู้สอนได้นำเสนอเนื้อหาหลักในการเรียนรู้และให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเนื้อหาในการเรียนรู้ที่มีความสนใจหรือไม่สนใจเพื่อทำการปรับปรุงเนื้อหาการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องและตรงกับความสนใจของผู้เรียนมากที่สุดเพื่อให้ขั้นตอนต่อไปของกระบวนการเรียนรู้คือขั้นตอนการประมวลและเก็บจำนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.1.2 ขั้นตอนการประมวลและเก็บจำ

เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเกิดกระบวนการสังเกตและเรียนรู้พฤติกรรม ความคิด การแสดงออกทางกระทำต่างๆจากตัวแบบและนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตนั้นมาแปลความหมายและเข้ารหัสเพื่อทำการเก็บจำไว้เป็นข้อมูลสำหรับการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบในอนาคต ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยการเรียนรู้ขึ้นโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมเจตคติในองค์ ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่

ละหน่วยการเรียนรู้ผู้วิจัยและผู้สอนทำการอธิบายเป้าหมายและวัตถุของหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้และสิ่งที่จะได้รับจากการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และเพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงสิ่งที่เป็นสาระสำคัญของการสังเกตและเลียนแบบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้นั้นๆ

3.1.3 ขั้นตอนการแสดงพฤติกรรมที่ได้เก็บจำ

ผู้เรียนได้นำความรู้ความเข้าใจและสิ่งต่างๆที่ได้เรียนรู้มาปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมในการดำรงชีวิตในชีวิตประจำวันรวมถึงกิจกรรมในรูปแบบของการทบทวนและฝึกฝนสิ่งที่ได้เรียนรู้มา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนและนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนหรือตัวแบบในการเรียนรู้คอยเป็นผู้สนับสนุนและให้การช่วยเหลือ กิจกรรมการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1) กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนและผู้สอนมีการร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สังเกตจดจำทั้งกระบวนการคิด แนวคิดการดำรงชีวิตและพฤติกรรมการแสดงออกเช่น การดำเนินชีวิตประจำวันในการทำงาน แนวทางการแก้ไขปัญหา การรับมือกับปัญหาต่างๆ และ 2) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดการติดตามสังเกตเรียนรู้จากตัวแบบด้วยตนเองผ่านช่องทางและสื่อต่างๆที่ผู้เรียนสนใจ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และนำสิ่งที่ได้สังเกตและเรียนรู้นั้นมาปฏิบัติและแสดงออกผ่านทางกิจกรรมการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาต่างๆรวมถึงนำใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู โดยแนวทางการดำเนินกิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมการเลียนแบบวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตตามแบบอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมุ่งเน้นการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ได้รับมอบหมายตามหน่วยการเรียนรู้เป็นสำคัญ

3.1.4 ขั้นตอนการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ

การเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจจัดกระทำขึ้นเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ การแสดงพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้ รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และแสดงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดให้มีกระบวนการเสริมแรงอยู่ตลอดระยะเวลาของการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจโดยมุ่งเน้นในการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หรือการใส่สภาพแวดล้อมทางบวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์และมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมซ้ำอีกหรือแสดงออกถี่ขึ้นและจะผู้วิจัยไม่ใช้วิธีการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) ที่เป็นการใส่สภาพแวดล้อมเชิงลบเพื่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมหรือหลีกเลี่ยงการแสดงพฤติกรรมใดๆ ผู้วิจัยกำหนดแนวทางกระบวนการเสริมแรงและการจูงใจออกเป็น 2 แนวทางประกอบด้วย 1) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางบวก เช่น การชมเชย การให้รางวัล การช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างใกล้ชิดโดยผู้สอน 2) การเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.4.1 การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางบวก เป็นการเสริมแรงในระหว่างกระบวนการเรียนรู้โดยผู้สอนเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสร้างกระบวนการเสริมแรงขึ้น เช่น การให้กำลังใจ การชมเชย การให้รางวัล การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดในการทำกิจกรรมร่วมกัน

3.1.4.2 การเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เป็นหน่วยการเรียนรู้เพื่อการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วย การบรรยายเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ การสนทนากลุ่มเพื่อแบ่งปันประสบการณ์การแก้ไขปัญหา การเรียนรู้นอกสถานที่ร่วมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

3.2 ผู้วิจัยสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 กิจกรรมการปรับพื้นฐานความรู้

เป็นกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบลักษณะของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น ความได้เปรียบและสิทธิประโยชน์ของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อปรับพื้นฐานให้ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นต่อไป โดยมีหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

3.2.1.1 หน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบลักษณะที่สำคัญของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น

3.2.1.2 หน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างธุรกิจ SMEs และวิสาหกิจเริ่มต้น

3.2.1.3 หน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวอย่างวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยและต่างประเทศ

3.2.1.4 หน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับในการเริ่มต้นประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

3.2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเพื่อส่งเสริมองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยกิจกรรมการเรียนรู้จากผลลัพธ์จากประสบการณ์ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง และกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบ โดยการนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติ ทั้ง 4 ปัจจัยคือ 1) สติปัญญาของผู้เรียน 2) ความรู้สึกของผู้เรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3) พฤติกรรมของผู้เรียน 4) สภาพแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน มาเป็นกรอบในการกำหนดกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนได้ร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการกระตุ้นทางสติปัญญา ความรู้สึก และได้มีแสดงออกในการปฏิบัติภายใต้บริบทของเศรษฐกิจและสังคมของการการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย และการนำกระบวนการขั้นตอนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนสนใจใส่ใจ 2) ขั้นตอนประมวลและเก็บจำ 3) ขั้นตอนแสดงพฤติกรรมที่ได้เก็บจำ 4) ขั้นตอนการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ มาเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยมีผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและผู้วิจัยเป็นผู้ร่วมสอน ให้ความรู้ และช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้จากผลลัพธ์จากการลงมือปฏิบัติ โดยมีหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

3.2.2.1 หน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้จากขั้นตอนการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้แบ่งระยะเวลากิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 2 ระยะคือ 1) การเรียนรู้ร่วมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบในการเรียนรู้จากตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ผู้เรียนได้ร่วมกันคัดเลือก และ 2) การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากตัวแบบเพิ่มเติม ฝึกฝนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ และทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้มาด้วยตนเองในสถานการณ์ต่างๆที่กำหนดขึ้นเสมือนหนึ่งผู้เรียนเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาทดลองปฏิบัติในชีวิตประจำวันจริง และนำกลับมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

กิจกรรมระยะที่ 1) การเรียนรู้ร่วมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนและผู้สอนซึ่งได้รับการคัดเลือกมาเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ ได้เริ่มต้นทำความรู้จักและแลกเปลี่ยนประสบการณ์รวมถึงร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนให้ความสนใจ ทั้งรูปแบบการใช้ชีวิตตลอดจนธุรกิจและเศรษฐกิจในประเทศไทยเพื่อให้ผู้สอนได้ทำความเข้าใจถึงความสนใจและความต้องการรวมถึงระดับพื้นฐานประสบการณ์ของผู้เรียน หลังจากนั้นผู้เรียนและผู้สอนได้ร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักการเรียนรู้ทางสังคม 4 ขั้นตอนเป็นหลักในการออกแบบแนวทางการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนสนใจใส่ใจ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางในการสร้างความสนใจของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้สอนซึ่งจะมาเป็นตัวแบบในกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือกตัวแบบจากสื่อและเนื้อหาที่มีความสนใจเป็นพิเศษที่จะใช้เป็นบทเรียนในการเรียนรู้เพื่อให้การเรียนรู้อยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่ผู้เรียนให้ความสนใจเป็นสำคัญ

ขั้นตอนประมวลและเก็บจำ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ออกไปเรียนรู้ภายใต้สภาพแวดล้อมและบริบทของการดำเนินธุรกิจของผู้สอนที่เป็น

ต้นแบบในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์จริงได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนโดยมีสภาพแวดล้อมการทำงานจริงเป็นสื่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ คิด และจดจำได้ดีกว่าการเรียนรู้แค่เพียงจากตำราเรียนในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการเรียนทางสังคม (Bandura, 1977) ที่จะต้องมีทั้งปัจจัยด้านบุคคล พฤติกรรม และ สภาพแวดล้อม เป็นองค์ประกอบสำคัญ

ขั้นตอนแสดงพฤติกรรมที่ได้เก็บจำไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมดำเนินไปภายใต้แนวคิดของการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และมีผู้สอนเป็นทั้งผู้ที่ถ่ายทอดความรู้และให้การช่วยเหลือผู้เรียนในด้านต่างๆเพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้สอนมีหน้าที่เป็นทั้งผู้สอน เป็นตัวแบบในการเรียนรู้ทางสังคมและเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนตลอดระยะเวลาของการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และมีการสังเกตและเลียนแบบที่ตรงกับสิ่งที่ตรงวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ ผู้วิจัยได้นำแนวทางการเสริมแรงและการสร้างแรงจูงใจมาใช้สนับสนุนผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและแสดงพฤติกรรมการเลียนแบบที่ได้จากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบของให้รางวัลทางวาจา เช่นการชื่นชม ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำแนวทางที่สนับสนุนทิศทางความสนใจของผู้เรียน รวมถึงการให้รางวัลทางวัตถุด้วยการให้รางวัลเป็นสิ่งของแก่ผู้เรียนที่มีผลลัพธ์การเรียนรู้สูงที่สุดของกลุ่มการเรียนรู้

กิจกรรมระยะที่ 2) การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากตัวแบบเพิ่มเติม ได้ทบทวนและฝึกฝนในสิ่งที่ได้เรียนรู้มา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้ในกิจกรรม ได้ประมวลสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเป็นการให้ผู้เรียนได้ระลึกและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาทดลองปฏิบัติด้วยตนเองผ่านกิจกรรมการทดลองการดำเนินธุรกิจในสถานการณ์ต่างๆ โดยมีผู้สอนซึ่งเป็นตัวแบบคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดกิจกรรม

3.2.2.2 หน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้จากขั้นตอนการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ โดยหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยได้แบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 2 ระยะและมีแนวทางการเรียนรู้เช่นเดียวกันกับหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการเป็นผู้ประกอบ การวิสาหกิจเริ่มต้น

3.2.2.3 หน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมที่สะท้อน

แนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยได้แบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 2 ระยะและมีแนวทางการเรียนรู้เช่นเดียวกันกับหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการเป็นผู้ประกอบ การวิสาหกิจเริ่มต้น

3.2.2.4 หน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านการรับรู้ในศักยภาพและความได้เปรียบของตนเองที่ได้จากขั้นตอนการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ โดยหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้นี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการแสดงออกถึงความสนใจ ความชอบ และความถนัดของตนเองผ่านกิจกรรมการให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ผลงานของตนเอง เพื่อสะท้อนจุดแข็งจุดอ่อนและรับการแนะนำช่วยเหลือในการพัฒนาตนเองจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ได้มีโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย รวมถึงหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยผ่านรูปแบบการเรียนรู้นอกสถานที่ด้วย การไปเยี่ยมชมสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมการจำลองการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นร่วมกับตัวแบบในการเรียนรู้ที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อสร้างการรับรู้ถึงวิธีการเข้าถึงการสนับสนุนต่างๆเช่นแหล่งข้อมูลและทรัพยากรในการเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

4. การนำแผนการเรียนรู้ไปปฏิบัติ

ในการนำแผนการเรียนรู้ที่ได้จัดเตรียมไว้ไปปฏิบัติ โดยผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงานกับองค์กรที่ได้ขอความอนุเคราะห์ในการใช้สถานที่และอุปกรณ์การเรียนรู้เพื่อนัดแนะเข้าไปทำกิจกรรมตามวันและทำการประสานงานนัดแนะกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะเข้าร่วมในการดำเนินโปรแกรม ผู้สอนและวิทยากรที่กำหนดและติดต่อไว้แล้วเพื่อเตรียมการเริ่มต้นดำเนินโปรแกรม

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 115 ชั่วโมง โดยกำหนดให้ผู้เรียนทั้งหมดเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่วันแรกเพื่อทำการปฐมนิเทศโดยแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม เพื่อให้เกิดความสะดวกด้านสถานที่ห้องเรียนและการอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม ทำการแนะนำและให้ผู้เรียนและวิทยากรรวมถึงผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโปรแกรมได้ทำความรู้จักกันเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย แล้วจึงเริ่มดำเนินกิจกรรมตามแผนกิจกรรมที่กำหนดไว้ เมื่อดำเนินกิจกรรมครบถ้วนตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนกิจกรรม ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและนำไปใช้ในการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียนไปใช้ในอนาคตต่อไป

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลองโดยไม่มีกลุ่มควบคุม (Single Group Pretest-Posttest Design) โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลประเมินเจตคติก่อนและหลังด้วยค่าทดสอบ t (t-test) เพื่อวัดผลการเปลี่ยนแปลงของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียน เนื่องจากผู้เข้าร่วมโปรแกรมจึงมีความหลากหลายทางพื้นฐานและประสบการณ์ในการทดลองนี้จึงไม่สามารถจัดให้มีกลุ่มควบคุมที่เป็นกลุ่มปกติสำหรับทำการเปรียบเทียบได้โดยมีการทดสอบประเมินเจตคติก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน

O_1 X O_2

O_1 หมายถึง การทดสอบเจตคติก่อนการเรียนรู้ตามโปรแกรม

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

O_2 หมายถึง การทดสอบเจตคติหลังการเรียนรู้ตามโปรแกรม

5. การประเมินผล

ในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยผู้วิจัยแบ่งการประเมินผลเป็น 4 ส่วนด้วยกันคือ

5.1 การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมของผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) ของตนเองจากการที่เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยสะท้อนการเรียนรู้ใน 4 ประเด็นคือ 1) สิ่งที่ได้เรียนรู้ 2) ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิม 3) ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ 4) การวางแผนประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้

แบบสะท้อนการเรียนรู้ในประเด็น สิ่งที่ได้เรียนรู้, ความเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม, ประโยชน์ที่ได้รับและการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ (อมรรัตน์ สร้อยสังวาลย์, 2558)

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสะท้อนการเรียนรู้โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบ

โรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามเพื่อพิจารณาให้คะแนนค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหาไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาคำถาม Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามที่ได้รับกลับมาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ

การเก็บรวบรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสะท้อนการเรียนรู้แจกให้กลุ่มผู้เรียนหลังจากทำกิจกรรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้เสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยให้คำแนะนำในการบันทึกข้อมูลลงในแบบสะท้อนการเรียนรู้แล้วจึงเริ่มต้นกระบวนการสะท้อนการเรียนรู้โดยผู้วิจัยและผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือและให้ผู้เรียนบันทึกผลสะท้อนการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และทำการสรุปผลการวิเคราะห์และนำเสนอต่อไป

5.2 การประเมินเจตคติของผู้เรียนหลังจบโปรแกรม เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลลัพธ์ด้านพัฒนาการของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นชุดเดียวกับการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนเข้าดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

5.3 การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม เป็นการประเมินกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ผู้เรียนได้เข้าร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบโปรแกรมทั้งสิ้น 9 ส่วนคือ 1)

วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2) ผู้สอนและวิทยากร 3) ผู้เรียน 4) เนื้อหาการเรียนการสอน 5) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สถานที่การจัดการเรียนการสอน 7) ระยะเวลาการดำเนินโครงการ 8) สื่อการเรียนการสอน 9) การวัดประเมินผล (Tyler, 1986) และ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) รวมถึงข้อเสนอแนะที่ผู้เรียนมีต่อกระบวนการจัดกิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขของการนำโปรแกรมไปใช้

เครื่องมือที่ใช้

แบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อประเมินสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อกระบวนการจัดกิจกรรม โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการสำรวจด้วยแบบสอบถามในรูปแบบมาตรวัดระดับแบบ 5 ระดับ (Likert Scale) สำรวจพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรม9 ส่วนคือ 1) วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2) ผู้สอนและวิทยากร 3) ผู้เรียน 4) เนื้อหาการเรียนการสอน 5) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สถานที่การจัดการเรียนการสอน 7) ระยะเวลาการดำเนินโครงการ 8) สื่อการเรียนการสอน 9) การวัดประเมินผล (Tyler, 1986) และ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) หัวข้อ โดยมีการกำหนดความหมายของระดับคะแนนดังนี้

5 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อประเด็นในคำถามอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อประเด็นในคำถามอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อประเด็นในคำถามอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อประเด็นในคำถามอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อประเด็นในคำถามอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ ทำการแบ่งความกว้างระดับชั้นโดยใช้สูตรดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

$$\text{ความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

แบ่งระดับชั้นของการแปลผลคะแนนตามเกณฑ์เฉลี่ย ได้ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมในประเด็นดังกล่าวในระดับมากที่สุด

คะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมในประเด็นดังกล่าวในระดับมาก

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมในประเด็นดังกล่าวในระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมในประเด็นดังกล่าวในระดับน้อย

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมในประเด็นดังกล่าวในระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามเพื่อพิจารณาให้คะแนนค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหาไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาคำถาม Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามที่ได้รับกลับมาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ

การเก็บรวบรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรมแจกให้กลุ่มผู้เรียนหลังจากที่การดำเนินโปรแกรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยให้คำแนะนำในการตอบแบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม แล้วจึงให้ผู้เรียนทำการตอบแบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม แล้วนำผลข้อมูลมาใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและนำเสนอแนวทาการนำโปรแกรมไปใช้ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบแบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรมที่ได้รับกลับมาเพื่อทำการการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจึงทำสรุปผล แล้วจึงนำผลที่ได้ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขของการนำโปรแกรมไปใช้ต่อไป

5.4 การประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดของผู้วิจัย ผู้สอน วิทยากร ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและผู้สนับสนุน ตลอดทั้ง 3 ช่วงได้แก่ 1) การดำเนินงานช่วงการเตรียมการก่อนการจัดโปรแกรม 2) การดำเนินงานช่วงระหว่างการจัดโปรแกรม และ 3) การดำเนินงานช่วงหลังการจัดโปรแกรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขของการนำโปรแกรมไปใช้

เครื่องมือที่ใช้

แบบสังเกตและบันทึกกระบวนการจัดโปรแกรม

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านคือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามเพื่อพิจารณาให้คะแนนค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามและเนื้อหาไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาคำถาม Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามที่ได้รับกลับมาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ

การเก็บรวบรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการนัดหมายกับผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินโปรแกรมได้แก่ วิทยากร ผู้สอน ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและผู้สนับสนุนในการดำเนินโปรแกรม ทำการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมและชี้แจงวิธีการในการใช้งานและบันทึกแบบประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม พร้อมแจกแบบประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมให้บันทึกข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงเตรียมการก่อนการดำเนินโปรแกรม ช่วงระหว่างดำเนินโปรแกรม และช่วงหลังดำเนินโปรแกรมเสร็จสิ้น แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและนำเสนอแนวทางการนำโปรแกรมไปใช้ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวมรวมแบบประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมที่ได้รับกลับมาเพื่อทำการการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วจึงนำผลที่ได้ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขของการนำโปรแกรมไปใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการทดลองโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและเก็บข้อมูลการดำเนินการทดลอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ในขั้นตอนกระบวนการทดลองโปรแกรมผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโปรแกรมกับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัครทั้งสิ้นจำนวน 30 คนที่ได้เปิดรับสมัครและคัดเลือกไว้ ตามแผนการดำเนินโปรแกรมและระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้คือ เริ่มตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2562 ถึงวันที่ 6 มกราคม 2563 โดยคิดระยะเวลาการเรียนรู้และการดำเนินกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 115 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยปฏิบัติตามแผนการดำเนินกิจกรรมที่กำหนดไว้ ทำการประเมินและบันทึกผลการประเมิน 4 ส่วนประกอบด้วย 1) การประเมินผลการเรียนรู้ 2) ประเมินเจตคติผู้เรียนหลังจบโปรแกรม 3) ประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม 4) ประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม ผู้วิจัยทำการบันทึกผลการทดลองและผลการประเมินและเตรียมนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลเพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขของการนำโปรแกรมไปใช้และเพื่อใช้ทำการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษานอกระบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยนำผลการทดลองใช้โปรแกรมและผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน ในขั้นตอนที่ 4 มานำวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบของความเรียงและนำเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและดำเนินโปรแกรม เพื่อนำไปใช้เตรียมการจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคตในขั้นตอนต่อไป

ระยะที่ 3 นำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

ในการวิจัยระยะที่ 3 ประกอบด้วยขั้นตอน 2 มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขแนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ในอนาคต

ในการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและนำเสนอแนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการพัฒนาประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย

1.1 ประเด็นการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ ประกอบด้วยประเด็นย่อยดังนี้

1.1.1 กระบวนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2) ผู้สอนและวิทยากร 3) ผู้เรียน 4) เนื้อหาการเรียนการสอน 5) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สถานที่การจัดการเรียนการสอน 7) ระยะเวลาการดำเนินโครงการ 8) สื่อการเรียนการสอน 9) การวัดประเมินผล (Tyler, 1986)

1.1.2 กระบวนการจัดโปรแกรม ประกอบด้วย 1) การดำเนินงานช่วงการเตรียมการก่อนการจัดโปรแกรม 2) การดำเนินงานช่วงระหว่างการจัดโปรแกรม และ 3) การดำเนินงานช่วงหลังการจัดโปรแกรม

1.2 ประเด็นการนำเสนอแนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ในอนาคต

1.2.1 การนำโปรแกรมไปใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยกลุ่มอื่นๆ

1.2.2 การนำโปรแกรมไปใช้ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน

1.2.3 การนำโปรแกรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายวัยทำงาน

1.2.4 การนำไปใช้ควบคู่กับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมทักษะวิชาชีพ

ผู้วิจัยนำประเด็นการสนทนากลุ่มนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาต่อวัตถุประสงค์เพื่อทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถาม (IOC : Index of Item-Objective Congruence) โดยผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาคำถาม Index of Item Objective Congruence (IOC) ที่ให้ผลมากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ขึ้นไปให้ถือว่าคำถามและเนื้อหามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของคำถามกับเนื้อหาของคำถามที่ได้รับกลับมาจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ ผู้วิจัยจึงเตรียมนำประเด็นการสนทนากลุ่มไปใช้ในการสนทนากลุ่มต่อไป

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วยผู้วิจัยและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและดำเนินการทดลองโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ได้แก่ ผู้สอน วิทยากร ตัวแทนผู้เรียน ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและผู้สนับสนุนโปรแกรม เพื่อทำการร่วมแสดงความคิดที่มีต่อการพัฒนาและดำเนินโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนาและดำเนินโปรแกรมและนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมของการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ในอนาคต โดยมีขั้นตอนการจัดการสนทนากลุ่มดังนี้

2.1 ผู้วิจัยเตรียมสถานที่สำหรับการสนทนากลุ่ม โดยเลือกสถานที่คือห้องประชุมบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ของการเลือกสถานที่คือ เป็นสถานที่ที่ได้รับการสนับสนุนในการดำเนินโปรแกรมผู้วิจัยสามารถประสานงานจัดการเรื่องสถานที่ได้โดยสะดวกและเพื่อต้องการ

ให้ผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นผู้บริหาร ผู้สอน วิทยากรและตัวแทนผู้เรียนมีความคุ้นเคย สามารถเดินทางได้โดยสะดวก

2.2 ผู้วิจัยทำการเชิญชวนกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องและทำการนัดหมาย

2.3 ดำเนินการประชุมตามกำหนดการที่ได้กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำในการดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยมีลำดับการดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยกล่าวแนะนำตนเองและกล่าวนำที่มาและวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มที่ได้จัดขึ้น

2.3.2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยและผลการประเมินส่วนต่างๆที่ได้จัดทำขึ้นและเริ่มการอภิปรายตามประเด็นการสนทนากลุ่มที่ได้จัดทำขึ้น

2.3.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้อภิปรายและแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลโดยมีเครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือช่วยบันทึก

2.3.4 ผู้วิจัยกล่าวปิดการอภิปรายและขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม

3. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

ผู้วิจัยจัดทำรายงานสรุปการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและนำเสนอแนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนของการจัดทำรายงานดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการถอดเทปบันทึกการสนทนากลุ่มและสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการสนทนากลุ่ม
2. ผู้วิจัยทำการสรุปเนื้อหาสาระสำคัญโดยทำการจัดเป็นหมวดหมู่ดังนี้

2.1 ปัจจัยและเงื่อนไขของการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้

2.2 ข้อเสนอแนะและข้อควรปรับปรุงของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.3 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรคของการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้

2.4 แนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ในอนาคต

3. ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาที่ได้จากการสรุปผลต่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาก่อนการจัดทำรายงาน
4. ผู้วิจัยจัดทำรายงานและนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้งผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอนตามระยะของการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและทดลองใช้

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ระยะ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ผู้วิจัยได้ทำการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

ตอนที่ 1.2 ผลการศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร ตำราเรียน บทความ และงานวิจัยทั้งของต่างประเทศและในประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 50 รายการที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่อยู่ในช่วง พ.ศ. 2520 – 2561 โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. เอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเจตคติ แนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติที่จะใช้เป็นกรอบในการกำหนดองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ นิยามความหมายของวิสาหกิจเริ่มต้น คุณลักษณะของอาชีพวิสาหกิจเริ่มต้น คุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอันพึงประสงค์ และตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อศึกษานิยามความหมายของวิสาหกิจเริ่มต้น คุณลักษณะของอาชีพวิสาหกิจเริ่มต้น คุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอันพึงประสงค์ และศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสังเคราะห์ตัวชี้วัดที่สามารถใช้เพื่อบ่งชี้คุณภาพของแต่ละองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์และวิธีการสังเคราะห์เอกสารและตำราเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ดังนี้

1. เกณฑ์ในการสังเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การสังเคราะห์เอกสารโดยการสรุปทฤษฎีจากตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเจตคติ แนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม และใช้การสรุปงานวิจัยที่มีการอ้างอิงถึงกับแนวคิดเจตคติ แนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม โดยเลือกนิยามความหมายและกรอบแนวคิดของนักคิดหรือนักวิชาการที่เป็นผู้ริเริ่มคิดค้นแนวคิดทฤษฎี และแนวคิดทฤษฎีมีการกล่าวถึงหรืออ้างอิงใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

2. เกณฑ์ในการสังเคราะห์ตัวชี้วัดที่สามารถใช้เพื่อบ่งชี้คุณภาพของแต่ละองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผู้วิจัยใช้การจำแนกเอกสารที่จะใช้ในการสังเคราะห์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) เอกสารตำราวิชาการ 2) เอกสารสาธารณะ 3) เอกสารงานวิจัย และทำการสรุปตัวชี้วัดของแต่กลุ่มโดยใช้เกณฑ์การเลือกตัวที่วัดที่มีความคล้ายคลึงและเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกันเพื่อใช้กำหนดเป็นตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และสรุปองค์ประกอบและตัวชี้วัดต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นแล้วจึงนำบทสรุปมาพัฒนาเป็นเครื่องมือในการสอบถามความคิดเห็นจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยถึงความเหมาะสมที่จะนำตัวชี้วัดดังกล่าวมาใช้ในการวัดเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยโดยเครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย โดยมีผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังนี้

ในการศึกษาเพื่อกำหนดองค์ประกอบของเจตติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ แนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม ผู้วิจัยใช้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติ (Schiffman, 2004) ซึ่งได้จำแนกองค์ประกอบของเจตคติออกเป็น 3 องค์ประกอบคือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ (cognitive component) 2)องค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective component) 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (behavioral component) และได้ใช้กรอบแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977) ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal) 2) พฤติกรรมของบุคคล (Behavior) 3) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมนั้นเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อเจตคติเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สรุปความสัมพันธ์และกำหนดองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติของ Schiffman (2004), Zimbardo (1970) และ Petty (1986)

ผู้นำเสนอแนวคิดองค์ประกอบของเจตคติ	องค์ประกอบของเจตคติที่ได้นำเสนอ
Schiffman (2004)	1 ความรู้ (Cognitive) 2.ความรู้สึก (Affective) 3.พฤติกรรม (Conation)
Zimbardo (1970)	1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive) 2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective) 3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral)
Petty (1986)	1. ความรู้ความเข้าใจในข้อมูล 2. ความรู้สึกต่อข้อมูล

ผู้นำเสนอแนวคิดองค์ประกอบของเจตคติ	องค์ประกอบของเจตคติที่ได้นำเสนอ
	3. การแสดงพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อข้อมูลนั้น

จากแนวคิดองค์ประกอบของเจตคติตามแนวคิดของผู้นำด้านแนวคิดเจตคติที่ได้รับการยอมรับและยังได้รับการอ้างอิงจนถึงปัจจุบันนี้นั้น สามารถสรุปได้ว่าเจตคติโดยพื้นฐานประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบด้านปัญญา ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component)
2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component)
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเจตคติและองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคม

องค์ประกอบของเจตคติ	องค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคม
1. องค์ประกอบด้านปัญญา ความรู้ความเข้าใจ	1. องค์ประกอบด้านปัจจัยส่วนบุคคล
2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก	
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม	2. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของบุคคล
	3. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม

โดยสรุปจากแนวคิดองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ทางสังคมพบว่ามีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของเจตคติ โดยที่องค์ประกอบด้านปัจจัยส่วนบุคคลของการเรียนรู้ทางสังคมนั้นก็คือความสามารถในการสังเกต จดจำ ตีความหมายของสิ่งที่ได้สังเกตเรียนรู้เพื่อที่ผู้เรียนจะนำไปปฏิบัติในภายหน้า ซึ่งองค์ประกอบด้านปัจจัยส่วนบุคคลนี้มีความคล้ายคลึงกับองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจและองค์ประกอบด้านความรู้สึกซึ่งเป็นสององค์ประกอบหลักของเจตคติ นอกจากนี้ทั้งองค์ประกอบของเจตคติและองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคมต่างก็มีองค์ประกอบด้านพฤติกรรมเช่นเดียวกัน แต่การเรียนรู้ทางสังคมนั้นให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมของผู้เรียนซึ่งสภาพแวดล้อมนั้นส่งผลต่อตัวของผู้เรียนทั้งในการสนับสนุนหรือต่อต้านการเรียนรู้ของผู้เรียน นั่นหมายถึงองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมนั้นส่งผลต่อพฤติกรรม ความรู้สึก และการเรียนรู้ของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวข้องและส่งผลไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมต่อองค์ประกอบทั้ง 3 ของเจตคติ ดังนั้น จึงควรนำปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมาเป็นพิจารณา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ด้วยเมื่อต้องการพัฒนาหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล ดังนั้น องค์ประกอบที่ผู้วิจัยนำมาพิจารณาเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้น จึงประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม
4. องค์ประกอบด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม

เมื่อได้องค์ประกอบทั้ง 4 ของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและตำราเพื่อทำการสังเคราะห์ตัวชี้วัดที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าบุคคลมีความสมบูรณ์ในองค์ประกอบของเจตคติทั้ง 4 องค์ประกอบข้างต้นที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารและตำราแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) ตำราเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ 2) ตำราเกี่ยวกับอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 3) ตำราเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ 4) งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยและตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีเกณฑ์ในการเลือกเอกสารและตำราดังนี้ ต้องเป็นตำราสำหรับการเรียนการสอนที่ได้รับการยอมรับ เอกสารวิชาการที่เผยแผ่สู่สาธารณะและได้รับการรับรองหรือยอมรับ และงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในฐานที่เป็นที่ยอมรับ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารและตำราแล้วทำการสังเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้ว่าบุคคลมีความสมบูรณ์ในองค์ประกอบของเจตคติทั้ง 4 องค์ประกอบตามที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยพิจารณาตัวชี้วัดที่เอกสารและตำราดังกล่าวได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันแล้วทำการสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่อลักษณะอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารตำราวิชาการ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารสาธารณะ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย
1. ผู้ดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไรโดยมีการยอมรับความเสี่ยง 2. บุคคลที่นำความสร้างสรรค์มาผสมผสานเข้ากับสินค้าหรือบริการเพื่อก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่	1. ธุรกิจขนาดเล็กโดยผู้ก่อตั้งเพียงคนเดียวหรือมีจำนวนผู้ร่วมก่อตั้งจำนวนน้อยพร้อมทั้งใช้ทรัพยากรและเงินทุนไม่มากนักในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจ	1. บุคคลผู้นำทรัพยากรที่มีอยู่มาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีมูลค่ามากขึ้น 2. ผู้ที่ทำการเปลี่ยนทรัพยากรหรือวัตถุดิบให้เกิดมูลค่าเพิ่มทาง

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารตำราวิชาการ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารสาธารณะ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย
สินค้า และสร้างความสนใจแก่ผู้บริโภค 3. บุคคลที่แสวงหาโอกาสหรือมองเห็นโอกาสทางธุรกิจ เริ่มต้นดำเนินธุรกิจโดยสามารถการยอมรับความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจได้ 4. วิสาหกิจเริ่มต้นจะต้องเป็นธุรกิจที่มีความทะเยอทะยานและมีความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงหรือการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นจริงอย่างที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อน 5. วิสาหกิจเริ่มต้นต้องสามารถขยายธุรกิจได้แบบก้าวกระโดด (Exponential Growth) ทั้งจากทุนของธุรกิจและผ่านการระดมทุนจากนักลงทุน 6. วิสาหกิจเริ่มต้นเกี่ยวข้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้บริโภคของคนในโลก 7. วิสาหกิจเริ่มต้นมีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา ผู้ประกอบการต้องพัฒนาตนเองและเลือกใช้ข้อมูลทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่เสมอ 8.ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อองค์กรของคนและมีจริยธรรมรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม	2. ธุรกิจที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอสินค้า บริการ นวัตกรรมหรือการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ใหม่ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อนหรือเป็นการนำเสนอสิ่งที่ดีขึ้นกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน 3. ธุรกิจที่มีการเริ่มต้นดำเนินการจากจุดเริ่มต้นเล็กๆแต่เป็นธุรกิจที่สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด 4. เป็นการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจจากการมองเห็นโอกาสาทางธุรกิจที่ยังไม่เคยมีใครพบเห็นมาก่อนหรือเป็นการดำเนินธุรกิจเพื่อแก้ปัญหาความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคและเป็นธุรกิจที่สามารถขยายกิจการได้อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดผ่านการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินธุรกิจ	เศรษฐกิจ 3. ผู้ที่ก่อตั้งริเริ่มหรือสร้างธุรกิจขึ้นมาด้วยตนเองหรือมีการดำเนินการประกอบธุรกิจด้วยตนเอง 4. ผู้ประกอบการนั้นเป็นผู้ที่ยอมรับความเสี่ยงในการทำธุรกิจเพื่อการแสวงหาผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจ 5. ผู้ที่ริเริ่มการดำเนินธุรกิจหรือกิจการโดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการนั้น 6. บุคคลซึ่งเป็นผู้ประกอบการจะต้องมีความสร้างสรรค์ มีความมุ่งมั่นและมีความกล้าในการตัดสินใจในการดำเนินกิจการหรือธุรกิจ 7. บุคคลที่เริ่มต้นดำเนินธุรกิจและก่อตั้งธุรกิจด้วยตนเอง มีการดูแลการดำเนินงานและบริหารจัดการความเสี่ยง 8. อาชีพมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ชีวิต เศรษฐกิจ สังคมของคนในประเทศ และผู้ประกอบการนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของชุมชนและประเทศชาติ 9. ผู้การประกอบการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับและได้รับการนับถือในสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารตำราวิชาการ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารสาธารณะ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย
		10. ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต้องมีความสามารถในการแสวงหาข้อมูลการสร้างเครือข่ายพันธมิตรในการทำธุรกิจ

สรุปผลการสังเคราะห์ชี้วัดภายใต้องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ใช้ชี้วัดว่าบุคคลมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น บุคคลพึงมีความรู้ความเข้าใจต่อคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังตัวชี้วัดทั้ง 10 ประการดังนี้

1. วิสาหกิจเริ่มต้นเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่ก่อตั้งขึ้นโดยใช้ทรัพยากรไม่มากนัก แต่เติบโตได้อย่างรวดเร็วและก้าวกระโดด อาจก่อตั้งขึ้นโดยคนๆเดียวหรือกลุ่มบุคคลก็ได้

2. วิสาหกิจเริ่มต้นเป็นธุรกิจที่มุ่งนำเสนอสินค้าหรือบริการที่ยังไม่มีใครเคยทำมาก่อนหรือเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการของผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มโดยอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาผลกำไรหรือไม่แสวงหาผลกำไรก็ได้

3. อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสิ่งใหม่ๆออกสู่สังคมอยู่เสมอ

4. อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงที่สูงกว่าอาชีพอื่นแต่มีผลตอบแทนที่สูงกว่าอาชีพอื่นเช่นกัน

5. อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานและการใช้ชีวิตมากกว่าการเป็นลูกจ้างพนักงาน

6. อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระแสเศรษฐกิจและสังคมของโลก

7. อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่สังคมให้ความสนใจและเกิดการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา

8. อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยเครือข่ายทางธุรกิจเป็นสำคัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

9. อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ต้องใช้แหล่งข้อมูลและทรัพยากรที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาในการประกอบอาชีพ

10. อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่สัมพันธ์กับความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานของชุมชนและความรับผิดชอบต่อสังคม

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารตำราวิชาการ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารสาธารณะ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย
1. ผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมักจะชอบแสวงหาโอกาสใหม่ๆ เปิดรับความท้าทายทางธุรกิจ มีแรงผลักดันและความต้องการที่จะนำพาองค์กรธุรกิจให้พัฒนาไปข้างหน้า 2. ผู้ที่รักในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นให้การยอมรับและยกย่องว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของโลก	1. ธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นธุรกิจที่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจของประเทศในอนาคตจึงได้รับความสนใจและติดตามจากคนในสังคม 2. ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมักได้รับการกล่าวถึงและถูกนำมาชื่นชมยกย่องและนำเสนอเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ด้านต่างๆ	1. บุคคลผู้ต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะมีความรู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ท้าทายความรู้ความสามารถ 2. บุคคลผู้ต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นรู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นผู้ที่มีทักษะหลากหลายด้าน 3. บุคคลผู้ต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะมีความรู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต้องอาศัยความกล้า ความคิดสร้างสรรค์ และมีความเป็นผู้นำ 4. บุคคลผู้ต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะมีความรู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นให้ค่านิยมในความมุ่งมั่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารตำราวิชาการ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารสาธารณะ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย
		พยายามและอดทนเพื่อการประสบความสำเร็จ 5. ผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมักชอบคบหาสมาคมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นหรือติดตามศึกษาประวัติ การดำเนินชีวิตและการทำงานของผู้ที่ประสบความสำเร็จ 6. บุคคลผู้ต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะแสวงหาโอกาสและความช่วยเหลือเพื่อให้ตนได้เริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส

สรุปผลการสังเคราะห์ชี้วัดภายใต้องค์ประกอบด้านความรู้สึกของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ใช้ชี้วัดว่าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น บุคคลพึงมีความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังตัวชี้วัดทั้ง 10 ประการดังนี้

1. รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นเป็นอาชีพที่ท้าทายความสามารถ

2. รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นผู้ที่เก่งและมีความรู้ทักษะที่หลากหลายด้านประกอบกัน

3. รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความกล้า ความสร้างสรรค์ และความเป็นผู้นำ และมุ่งมั่นอดทนเพื่อประสบความสำเร็จ

4. รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้รับความสนใจและได้รับการยกย่องจากสังคมรอบข้าง

5. รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการพัฒนาประเทศและการจ้างงานในประเทศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

6. รู้สึกสนใจและต้องการศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตและการทำงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน

7. ต้องการที่จะมีโอกาสในการทำความรู้จักหรือคบค้าสมาคมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

8. ต้องการสนับสนุนและชักชวนให้คนใกล้ชิดเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

9. รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าและแข่งขันกับประเทศอื่นๆในโลกได้

10. รู้สึกต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส

ตารางที่ 6 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารตำราวิชาการ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารสาธารณะ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย
1. ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีความสามารถในการสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ๆ 2. ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีความสามารถในการแสวงหาโอกาสใหม่ๆทำในสิ่งที่ไม่มีใครเคยทำมาก่อน 3. ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีความสามารถในการควบคุมปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นภายในองค์กรธุรกิจ สามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันของตน	1. ผู้ประกอบการต้องมีความ สามารถในการติดต่อ สื่อสารทั้งการสื่อสารภายในองค์กรและสื่อสารภายนอกองค์กร 2. ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่สามารถนำตนเองในการทำงานได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้ใดออกคำสั่งให้ทำ 3. ผู้ประกอบการต้องมีความชำนาญในสาขาวิชาชีพของตนรวมทั้งมีการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง 4. ผู้ประกอบการต้องทักษะในการเจรจาต่อรองทั้งกับพนักงาน ลูกค้า คู่ค้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง	1. มีความกล้าเสี่ยงและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้เพื่อผลประโยชน์สูงสุด 2. มีความคิดสร้างสรรค์ 3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง 4. กล้าริเริ่มและมีความรับผิดชอบ 5. การรู้จักแสวงหาโอกาส 6. ต้องการให้ผลงานของตนเป็นที่ยอมรับในสังคม

สรุปผลการสังเคราะห์ชี้วัดภายใต้องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ใช้ชี้วัดว่าบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นจะมีพฤติกรรมเช่นไร บุคคลที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นพึงมีพฤติกรรมดังตัวชี้วัดทั้ง 10 ประการดังนี้

1. เป็นผู้ที่นำพาตนเองในการทำงานได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นออกคำสั่ง
2. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสร้างสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ
3. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารและเจรจาทั้งภายในและภายนอกองค์กร
4. เป็นผู้ที่มีความชำนาญในสาขาวิชาชีพของตนรวมทั้งมีการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง
5. เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงนั้นได้เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่มากขึ้น
6. เป็นผู้ที่สามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน
7. เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและแสวงหาความรู้รวมถึงโอกาสใหม่ๆอยู่เสมอ
8. เป็นผู้ที่ชอบความท้าทายและกล้าในการเริ่มต้นทำสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน
9. เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อมั่นในเป้าหมายที่ตั้งไว้
10. เป็นผู้ที่มักจะนำเสนอผลงานของตนออกสู่สาธารณะและผลักดันให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

ตารางที่ 7 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

4. องค์ประกอบด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารตำราวิชาการ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารสาธารณะ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย
1. วิสาหกิจเริ่มต้นเป็นธุรกิจที่มีความสามารถในการเติบโตแบบก้าวกระโดดผ่านการระดมทุน (Exponential Growth)	1. ผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ต้องรู้จุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง ความได้เปรียบและอุปสรรคในการ	1. การมีครอบครัว เพื่อนฝูง ผู้สนับสนุน สังคมและหน่วยงานรัฐที่สนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการเป็นแรงสนับสนุนสำคัญในการส่งเสริม

4. องค์ประกอบด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารตำราวิชาการ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารสาธารณะ	ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย
2. ทรัพยากรด้านข้อมูลข่าวสารและพันธมิตรธุรกิจรวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันเอกชนเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้วิสาหกิจเริ่มต้นสามารถดำเนินต่อไปและอยู่ในสถานะที่มีความสามารถในการแข่งขันได้	เริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 2. ผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต้องมีความพร้อมในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3. ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อน ครูและสังคมรอบข้างล้วนส่งผลและมีอิทธิพลต่อความต้องการในการเป็นผู้ประกอบการของคนวัยหนุ่มสาว 4. การมีโอกาสได้ทดลองหรือฝึกทำงานกับผู้ประกอบการจริงช่วยส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจและความต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของคนวัยหนุ่มสาว 5. โครงการสนับสนุนด้านเงินทุนแก่วิสาหกิจเริ่มต้นจากทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นรุ่นใหม่ๆในอนาคต	การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทางหนึ่ง 2. การมีโอกาสในการฝึกอบรมและส่งเสริมในการนำความรู้ความสามารถมาต่อยอดเป็นธุรกิจสามารถสร้างความมั่นใจและกระตุ้นความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สรุปผลการสังเคราะห์ชี้วัดภายใต้องค์ประกอบด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ใช้ชี้วัดว่าบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นจะมีการรับรู้ของบุคคลถึงศักยภาพของตนเองและรับรู้แรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมเช่น

ไร บุคคลที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นพึงมีการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมดังตัวชี้วัดทั้ง 8 ประการดังนี้

1. รู้ถึงจุดแข็งและความสามารถของตนเองที่มีเหนือผู้อื่นที่จะนำมาใช้ในการเริ่มต้นทำธุรกิจ

2. รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตนเองในการเริ่มต้นทำธุรกิจ

3. รู้ถึงโอกาสในการได้รับการส่งเสริมและพัฒนความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ

4. รู้ถึงโอกาสในการนำความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดเป็นธุรกิจ

5. รู้ถึงความได้เปรียบด้านเครือข่ายและการช่วยเหลือสนับสนุนจากคนรอบข้างในการเริ่มต้นทำธุรกิจ

6. รู้ถึงโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อใช้สร้างความได้เปรียบเหนือผู้อื่นในการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจ

7. รู้ถึงการที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสังคมรอบข้างที่จะช่วยส่งเสริมการการดำเนินธุรกิจ

8. รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน

ผู้วิจัยได้นำสรุปผลการสังเคราะห์ตัวชี้วัดตามขององค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความเหมาะสมก่อนทำการนำตัวชี้วัดดังกล่าวไปพัฒนาเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดดังกล่าวถึงความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องชี้วัดเจตคติของบุคคลต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทและสังคมไทยหรือไม่ ผลสรุปความคิดเห็นและคำแนะนำในการปรับแก้ไขความเหมาะสมของตัวชี้วัดจากผู้ทรงคุณวุฒิมีดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิให้ตัดตัวชี้วัดด้านความรู้ความเข้าใจต่อลักษณะอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นข้อ 1.1 และ 1.2 ออกเนื่องจากไม่มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวชี้วัด ดังนี้

1.1 วิสาหกิจเริ่มต้นเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่ก่อตั้งขึ้นโดยใช้ทรัพยากรไม่มากนักแต่เติบโตได้อย่างรวดเร็วและก้าวกระโดดอาจก่อตั้งขึ้นโดยคนๆเดียวหรือกลุ่มบุคคลก็ได้

1.2 วิสาหกิจเริ่มต้นเป็นธุรกิจที่มุ่งนำเสนอสินค้าหรือบริการที่ยังไม่มีใครเคยทำมาก่อนหรือเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการของผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มโดยอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาผลกำไรหรือไม่แสวงหาผลกำไรก็ได้

2. ผู้ทรงคุณวุฒิให้ตัดตัวชี้วัดด้านความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นข้อ 2.1 และ 2.3 ออกเนื่องจากไม่มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวชี้วัด ดังนี้

2.1 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นเป็นอาชีพที่ท้าทายความสามารถ

2.3 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความกล้า ความสร้างสรรค์ และความเป็นผู้นำ และมุ่งมั่นอดทนเพื่อประสบความสำเร็จ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิให้ตัดตัวชี้วัดด้านพฤติกรรมของผู้ที่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ข้อ 3.3 และ 3.4 ออกเนื่องจากไม่มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวชี้วัด ดังนี้

3.3 เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารและเจรจาทั้งภายในและภายนอกองค์กร

3.4 เป็นผู้ที่มีความชำนาญในสาขาวิชาชีพของตนรวมทั้งมีการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 8 การปรับแก้ไขตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตัวชี้วัดด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**คำแนะนำในการปรับแก้ไข**
1.1 วิสาหกิจเริ่มต้นเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่ก่อตั้งขึ้นโดยใช้ทรัพยากรไม่มากนัก แต่เติบโตได้อย่างรวดเร็วและก้าวกระโดด อาจก่อตั้งขึ้นโดยคนๆเดียวหรือกลุ่มบุคคลก็ได้	ไม่ควรนำมาใช้เป็นตัวชี้วัด เนื่องจากมีนิยามขอบเขตที่กว้างครอบคลุมการดำเนินธุรกิจโดยทั่วไป
1.2 วิสาหกิจเริ่มต้นเป็นธุรกิจที่มุ่งนำเสนอสินค้าหรือบริการที่ยังไม่มีใครเคยทำมาก่อนหรือเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการของผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มโดยอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาผลกำไรหรือไม่แสวงหาผลกำไรก็ได้	ไม่ควรนำมาใช้เป็นตัวชี้วัด เนื่องจาก “มุ่งนำเสนอสินค้าหรือบริการที่ยังไม่มีใครเคยทำมาก่อน” ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบัน เพราะวิสาหกิจกิจเริ่มต้นอาจมุ่งเน้นในการจัดกระบวนการขั้นตอนการให้บริการที่ดีขึ้น สะดวกสบายขึ้น ต้นทุนต่ำลง ของบริการที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันได้
ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**คำแนะนำในการปรับแก้ไข**
2.1 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นเป็นอาชีพที่ท้าทายความสามารถ	ไม่ควรนำมาใช้เป็นตัวชี้วัด เพราะ ความรู้สึกว่าอาชีพใดท้าทายความสามารถไม่สื่อถึงความ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

	สอดคล้องระหว่างความสามารถของบุคคลและความสามารถที่ต้องใช้ในอาชีพ
2.3 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความกล้า ความสร้างสรรค์ และความเป็นผู้นำ และมุ่งมั่นอดทนเพื่อประสบความสำเร็จ	ไม่ควรนำมาใช้เป็นตัวชี้วัด เพราะซ้ำซ้อนกับความรู้ความเข้าใจต่อคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น
ตัวชี้วัดด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**คำแนะนำในการปรับแก้ไข**
3.3 เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารและเจรจาทั้งภายในและภายนอกองค์กร	ไม่ควรนำมาใช้เป็นตัวชี้วัด เนื่องจากผู้ที่มีพฤติกรรมความสามารถในการสื่อสารหรือเจรจาไม่สะท้อนไปยังความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยตรง
3.4 เป็นผู้ที่มีความชำนาญในสาขาวิชาชีพของตน รวมทั้งมีการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง	ไม่ควรนำมาใช้เป็นตัวชี้วัด เนื่องจากวิสาหกิจเริ่มต้นสามารถเกิดจากวิชาชีพที่ได้รับการศึกษาหรือความชอบส่วนบุคคลที่สะสมเป็นประสบการณ์ก็เป็นได้

ผู้วิจัยได้ทำการปรับแก้ไขตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและได้ทำการสรุปองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ดังตารางต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 9 องค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและตัวชี้วัดที่ใช้บ่งชี้สภาพขององค์ประกอบดังกล่าว

องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**ตัวชี้วัดที่ใช้บ่งชี้สภาพขององค์ประกอบ**
1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ	1.1 อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงที่สูงกว่าอาชีพอื่นแต่มีผลตอบแทนที่สูงกว่าอาชีพอื่นเช่นกัน 1.2 อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสิ่งใหม่ๆออกสู่สังคมอยู่เสมอ 1.3 อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานและการใช้ชีวิตมากกว่าการเป็นลูกจ้างพนักงาน 1.4 อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระแสเศรษฐกิจและสังคมของโลก 1.5 อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่สังคมให้ความสนใจและเกิดการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา 1.6 อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยเครือข่ายทางธุรกิจเป็นสำคัญ 1.7 อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ต้องใช้แหล่งข้อมูลและทรัพยากรที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาในการประกอบอาชีพ 1.8 อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่สัมพันธ์กับความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานของชุมชนและความรับผิดชอบต่อสังคม
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก	2.1 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นผู้ที่เก่งและมีความรู้ทักษะที่หลากหลายด้านประกอบกัน 2.2 รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้รับความสนใจและได้รับการยกย่องจากสังคมรอบข้าง 2.3 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการพัฒนาและนำความเจริญมาสู่ประเทศ 2.4 รู้สึกสนใจและต้องการศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตและการทำงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน 2.5 ต้องการที่จะมีโอกาสในการทำความรู้จักหรือคบค้าสมาคมกับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ตัวชี้วัดที่ใช้บ่งชี้สภาพขององค์ประกอบ
	ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 2.6 ต้องการสนับสนุนและชักชวนให้คนใกล้ชิดเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 2.7 รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าและแข่งขันกับประเทศอื่นๆในโลกได้ 2.8 รู้สึกต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม	3.1 เป็นผู้ที่นำพาตนเองในการทำงานได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นออกคำสั่ง 3.2 เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสร้างสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ 3.3 เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงนั้นได้เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่มากขึ้น 3.4 เป็นผู้ที่สามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน 3.5 เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและแสวงหาความรู้รวมถึงโอกาสใหม่ๆอยู่เสมอ 3.6 เป็นผู้ที่ชอบความท้าทายและกล้าในการเริ่มต้นทำสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน 3.7 เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อมั่นในเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3.8 เป็นผู้ที่แสวงหาความสำเร็จและนำเสนอผลงานของตนออกสู่สาธารณะและผลักดันให้เป็นที่ยอมรับ
4. องค์ประกอบด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม	4.1 รู้ถึงจุดแข็งและความสามารถของตนเองที่มีเหนือผู้อื่นที่จะนำมาใช้ในการเริ่มต้นทำธุรกิจ 4.2 รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตนเองในการเริ่มต้นทำธุรกิจ 4.3 รู้ถึงโอกาสในการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ 4.4 รู้ถึงโอกาสในการนำความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดเป็นธุรกิจ 4.5 รู้ถึงความได้เปรียบด้านเครือข่ายและการช่วยเหลือสนับสนุนจากคนรอบข้างในการเริ่มต้นทำธุรกิจ 4.6 รู้ถึงโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อใช้สร้างความได้เปรียบเหนือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ตัวชี้วัดที่ใช้บ่งชี้สภาพขององค์ประกอบ
	ผู้อื่นในการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจ 4.7 รู้ถึงการที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสังคมรอบข้างที่จะช่วยส่งเสริมการการดำเนินธุรกิจ 4.8 รู้ถึงโอกาสและวิธีที่จะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและตำรามาพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดดังกล่าวถึงความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องชี้วัดเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทและสังคมไทยหรือไม่ ได้ผลการสำรวจข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย 1.2 หญิง รวม	92 32 124	74 26 100
2. อายุ		
2.1 26-30 ปี 2.2 31-35 ปี 2.3 36-40 ปี รวม	34 46 44 124	27 37 36 100
3. ภูมิลำเนา		
3.1 กรุงเทพฯ 3.2 จังหวัดอื่นๆ รวม	99 25 124	80 20 100

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ประถมศึกษา	-	-
4.2 มัธยมศึกษา	-	-
4.3 ปริญญาตรี	71	57
4.4 ปริญญาโท	52	42
4.5 ปริญญาเอก	1	1
รวม	124	100
5. ประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
5.1 น้อยกว่า 1 ปี	-	-
5.2 1 ปี	-	-
5.3 2 ปี	23	19
5.4 3 ปี	45	36
5.5 มากกว่า 3 ปีขึ้นไป	56	45
รวม	124	100
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของธุรกิจ		
6.1 ต่ำกว่า 100,000 บาท	16	13
6.2 100,001-500,000 บาท	78	63
6.3 500,001-1,000,000 บาท	28	23
6.4 1,000,001-10,000,000 บาท	2	1
6.5 10,000,000 บาทขึ้นไป	-	-
รวม	124	100

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สรุปผลการเก็บข้อมูลได้จำนวนตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 124 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ในส่วนของประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของธุรกิจอยู่ในช่วง 100,001 ถึง 500,000 บาท หรือมีรายได้เฉลี่ยต่อปีของธุรกิจสูงกว่า 1 ล้านบาทขึ้นไป

ผลการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต่อความเหมาะสมของชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นว่าเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดเพื่อบ่งชี้เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของบุคคลหรือไม่ในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยใช้เกณฑ์ระดับคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถามในการแปลผลดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1 - 1.5 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.6 – 2.5 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.6 - 3.5 หมายถึง ไม่แน่ใจ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.6 - 4.5 หมายถึง เห็นด้วย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.6 - 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ได้ผลการแปลผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ขององค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น			
ตัวชี้วัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเห็น
1.1 เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูงแต่มีความเสี่ยงที่สูงกว่าอาชีพอื่น	4.85	.362	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.2 เป็นอาชีพที่ใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสิ่งใหม่ๆออกสู่สังคมอยู่เสมอ	4.81	.397	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.3 เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานและการใช้ชีวิตมากกว่าการเป็นลูกจ้างพนักงาน	4.93	.260	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.4 เป็นอาชีพที่มีความทันยุคทันสมัยตามกระแสสังคมเศรษฐกิจของประเทศไทยและของโลก	4.86	.345	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.5 เป็นอาชีพที่คนในสังคมให้ความสนใจและเฝ้ามองดูการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจอยู่ตลอดเวลา	4.85	.354	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.6 เป็นอาชีพที่มีเครือข่ายและเพื่อนร่วมอาชีพจำนวนมาก	4.83	.377	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.7 เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลและเครื่องมือที่ทันสมัยเป็นหัวใจสำคัญในการประกอบอาชีพ	4.96	.198	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น			
ตัวชี้วัด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเห็น
1.8 เป็นอาชีพที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานของชุมชนและสังคม	4.95	.215	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สรุปผลจากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ประการขององค์ประกอบด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าตัวชี้วัดทั้ง 8 ประการขององค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องชี้วัดว่าบุคคลใดมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยหรือไม่ นอกจากนี้ระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยกว่า 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดแต่ละตัวนั้นสามารถนำมาใช้แทนข้อมูลได้และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่อลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายต่อไปได้

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ขององค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

องค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น			
ตัวชี้วัด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเห็น
2.1 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นผู้ที่มีความสามารถมากกว่าคนในอาชีพอื่นๆ	4.38	.717	เห็นด้วย
2.2 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้รับความสนใจและได้รับการยกย่องจากคนในสังคม	4.10	.660	เห็นด้วย
2.3 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนำความเจริญมาสู่สังคมและเป็นผู้ที่พัฒนาให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า	4.40	.491	เห็นด้วย
2.4 อยากศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน	4.41	.494	เห็นด้วย

2.5 รู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจเมื่อได้รู้จักหรือได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	4.48	.501	เห็นด้วย
2.6 อยากสนับสนุนและชักชวนให้คนใกล้ชิดเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	4.24	.430	เห็นด้วย
2.7 รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า	4.40	.491	เห็นด้วย
2.8 รู้สึกต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส	4.92	.273	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สรุปผลจากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ประการขององค์ประกอบด้านความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าตัวชี้วัดทั้ง 8 ประการขององค์ประกอบด้านความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องชี้วัดว่าบุคคลใดมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยหรือไม่ นอกจากนี้ระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยกว่า 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดแต่ละตัวนั้นสามารถนำมาใช้แทนข้อมูลได้และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดองค์ประกอบด้านความรู้สึกต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายต่อไปได้

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น			
ตัวชี้วัด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเห็น
3.1 เป็นผู้ที่นำพาตนเองในการทำงานได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นออกคำสั่ง	4.60	.491	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.2 เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสร้างสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ	4.65	.480	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.3 เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงนั้นได้เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่มากขึ้น	4.54	.500	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.4 เป็นผู้ที่สามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน	4.90	.297	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.5 เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและแสวงหาความรู้รวมถึงโอกาสใหม่ๆอยู่เสมอ	4.97	.177	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.6 เป็นผู้ที่ชอบความท้าทายและกล้าในการเริ่มต้นทำสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน	4.30	.459	เห็นด้วย
3.7 เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อมั่นในเป้าหมายที่ตั้งไว้	4.64	.483	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.8 เป็นผู้ที่ต้องการให้ตนเองและผลงานของตนเป็นที่ยอมรับในสังคม	4.02	.604	เห็นด้วย

สรุปผลจากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ประการขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้ที่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าตัวชี้วัดทั้ง 8 ประการขององค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้ที่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องชี้วัดทางพฤติกรรมได้ว่าบุคคลใดมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยหรือไม่ นอกจากนี้ระดับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละตัวชี้วัดที่มีค่าน้อยกว่า 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดแต่ละตัวนั้นสามารถนำมาใช้แทนข้อมูลได้และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดองค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้ที่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายต่อไปได้

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ขององค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

องค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น			
ตัวชี้วัด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเห็น
4.1 รู้ถึงจุดแข็งและความสามารถของตนเองที่มีเหนือผู้อื่นที่จะนำมาใช้เพื่อชนะผู้อื่นได้ในการทำธุรกิจ	4.66	.475	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.2 รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตนเองในการเริ่มต้นทำธุรกิจ	4.86	.345	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.3 รู้ถึงโอกาสในการได้รับการส่งเสริมความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ	4.82	.384	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.4 รู้ถึงโอกาสและทางเลือกในการนำความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดเป็นธุรกิจ	4.86	.345	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.5 รู้ถึงความได้เปรียบด้านเครือข่ายและการช่วยเหลือสนับสนุนจากคนรอบข้างเพื่อเริ่มต้นทำธุรกิจ	4.90	.297	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.6 รู้ถึงโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อใช้สร้างความได้เปรียบเหนือผู้อื่นในการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจ	4.90	.297	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.7 รู้ถึงแรงสนับสนุนจากภาครัฐและสังคมที่จะช่วยส่งเสริมการการดำเนินธุรกิจ	4.90	.297	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.8 รู้ถึงโอกาสและวิธีที่จะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน	4.70	.459	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สรุปผลจากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อตัวชี้วัดทั้ง 8 ประการขององค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าตัวชี้วัดทั้ง 8 ประการขององค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องชี้วัดว่าบุคคลใดสามารถรับรู้ในศักยภาพของตนเองและการรับรู้ถึงแรงสนับสนุนจากภายนอกและมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยหรือไม่ และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดองค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายได้

ผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาเครื่องมือเพื่อสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตอนที่ 1.2 ผลการศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการผู้ให้ข้อมูลนั้นได้เริ่มต้นก้าวเข้าสู่อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและยังคงสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน โดยการเรียนรู้ทางสังคมประกอบด้วย 2 รูปแบบคือ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย และการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบ

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1. เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปีและมียอดขายเฉลี่ยปีล่าสุดไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท

2. ต้องเป็นผู้ก่อตั้งหรือผู้ร่วมก่อตั้งธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นๆเท่านั้น

3. ธุรกิจประสบความสำเร็จโดยพิจารณาจากสินค้าและบริการเป็นที่ยอมรับสำหรับคนทั่วไปในประเทศไทย หรือตัวผู้ประกอบการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยกัน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการสังเคราะห์และสรุปผลการสัมภาษณ์โดยพิจารณาให้ความสำคัญตามความถี่ของคำตอบจากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด หากข้อมูลใดผู้ให้ข้อมูลมีการให้คำตอบที่ซ้ำกันหรือคล้ายคลึงกันก็จะให้ความสำคัญของข้อมูลและนำมาสรุปเป็นแนวทางในการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามประเด็นต่างๆของการสัมภาษณ์ต่อไป

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ประกอบการได้รับการคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยใช้เกณฑ์คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 20 คน ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยมีประเด็นคำถามและผลการสัมภาษณ์ที่สำคัญดังนี้

1. ประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันผ่านการเรียนรู้ทางสังคม

คำความสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวถึงคือ “เรียนรู้จากผู้คน”, “เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน”, “เรียนรู้จากการลงมือทำ”, “แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้คนในธุรกิจ”, “เรียนรู้จากคำวิจารณ์และติชมของผู้อื่น”, “เรียนรู้จากคนในวงการเดียวกัน”, “พูดคุยกับคนที่หลากหลาย”, “เรียนรู้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จ”, “เรียนรู้จากผู้คน”, “เรียนรู้จากการดูคนอื่น” และ “เรียนรู้จากประสบการณ์จริง” โดนมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

“การเรียนรู้จากผู้คนในสังคม รวมถึงคนที่อยู่ในแวดวงธุรกิจเดียวกันและลูกค้าเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญที่นอกจากจะทำให้ได้รับความรู้ที่มีความทันสมัยรู้ว่าคนอื่นมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างไรแล้วนำมาปรับใช้กับตนเองได้แล้ว แล้วเป็นการสร้างเพื่อนและพันธมิตรทางธุรกิจอีกด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“การเรียนรู้จากการลงมือทำงานด้วยตนเองและการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานทำให้เราได้พบเจอปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นโดยตรง ทำให้เราได้ฝึกคิดได้แก้ปัญหาในฐานะคนที่พบประสบปัญหาโดยตรงซึ่งจะทำให้เราได้เรียนรู้และจดจำบทเรียนได้ดีที่สุด”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานมักจะมีวิธีการแก้ได้หลากหลายวิธีไม่ตายตัว ซึ่งหนังสือหรือตำราไม่สามารถบอกได้ทั้งหมด แต่สามารถเรียนรู้ได้จากการดูวิธีที่ผู้อื่นแก้ปัญหาหรือได้จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ที่อยู่ในธุรกิจเดียวกันหรือต่างธุรกิจกันเพื่อนำมาความรู้ที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“การเรียนรู้จากคำวิจารณ์หรือจากคำติชมของผู้อื่นทำให้เราได้เห็นถึงจุดด้อยหรือข้อเสียของตนเองที่จะทำให้เรานำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“การเรียนรู้จากผู้ที่อยู่ในวงการธุรกิจเดียวกันเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ทั้งการสังเกตและพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ อย่ามองว่าผู้อื่นเป็นคู่แข่ง แต่ต้องมองว่าเป็นเพื่อนร่วมอาชีพเพราะในปัจจุบันการทำธุรกิจตัวคนเดียวยากที่จะเติบโต แต่การมีพันธมิตรจะช่วยให้การทำธุรกิจมีความแข็งแกร่ง”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“องค์ความรู้พื้นฐานในการดำเนินธุรกิจสามารถหาได้จากตำรา แต่ความคิดสร้างสรรค์และการต่อยอดจะต้องเกิดจากการศึกษาหาประสบการณ์ด้วยตนเอง และการหาประสบการณ์ความรู้ที่สำคัญคือการออกไปสัมผัสประสบการณ์จริงและพบปะพูดคุยกับคนที่หลากหลาย จะทำให้เรามีวัตถุดิบทางความรู้ที่พร้อมจะนำมาสร้างสรรค์ต่อยอดได้มากขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

“การเรียนรู้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆจะช่วยให้ได้เรียนรู้ข้อคิดการใช้ชีวิตและการทำงานและเลือกนำมาใช้กับตนเองได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7

“การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันจะต้องมีการพัฒนาทั้งตนเองและธุรกิจให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ไม่หยุดอยู่กับที่ การศึกษาหาความรู้จะต้องหาจากแหล่งความรู้ที่มีความทันสมัยที่สุด และหนึ่งในแหล่งความรู้ที่ทันสมัยที่สุดและอยู่ใกล้ตัวที่สุดก็คือสังคมที่อยู่รอบตัว การพบปะพูดคุยกับเพื่อน คนในวงการธุรกิจ การลงสัมผัสเรียนรู้ในตลาดจริง จะช่วยให้ได้เปิดหูเปิดตาและได้รับความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8

“การเรียนรู้จากการดูผู้อื่นแล้วนำมาประยุกต์ใช้เป็นการเรียนรู้ที่ง่ายและสามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้ต้นทุนการเรียนรู้ที่สูงนัก ปัจจุบันสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น Facebook, YouTube หรือ Instagram ผู้ที่มีชื่อเสียงประสบความสำเร็จหรือผู้ที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้วนแล้วแต่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ ทำให้การเรียนรู้จากบุคคลเหล่านี้ทำได้ง่าย เพียงแต่ต้องเลือกแต่สิ่งที่ดีและนำมาใช้กับตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9

สรุปการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเด็นเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองในการดำเนินธุรกิจได้ดังนี้

1.1 การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทุกคนมีประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ผลจากการลงมือปฏิบัติ โดยการลงมือเรียนรู้ปัญหาและลงมือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองแล้วเกิดเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองและองค์กรธุรกิจได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.2 การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

1.2.1 กระบวนการสนใจ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับบุคคลต้นแบบที่เป็นนักธุรกิจหรือเจ้าของกิจการที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงเพื่อนร่วมงานและบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้องกับการทำงานหรืออยู่ในธุรกิจเดียวกัน

1.2.2 กระบวนการจดจำ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อความคิด วิธีการทำงาน และทักษะในการแก้ไขปัญหาของบุคคลต้นแบบ และสามารถจดจำประมวลผลสิ่งที่ได้สังเกตมาเก็บเป็นความรู้เพื่อใช้ในการทำงานของตนเองได้

1.2.3 กระบวนการแสดงพฤติกรรม

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่สามารถนำเอาแนวคิดหรือวิธีการทำงานที่ได้จดจำจากตัวแบบมาฝึกฝนปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานของตนเองได้ โดยผู้ประกอบการจะทำการฝึกฝนทักษะและหาความรู้เพิ่มเติมหากสิ่งที่จดจำจากตัวแบบยังไม่มีความสมบูรณ์

1.2.4 กระบวนการเสริมแรงและจูงใจ

แรงกระตุ้นที่ทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเกิดการเลียนแบบและแสดงพฤติกรรมนั้นประกอบด้วยแรงกระตุ้นจากภายนอก เช่น การได้รับความชื่นชมหรือได้รับการยอมรับจากคนในสังคมหากสามารถแสดงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนหรือสามารถดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จได้อย่างตัวแบบ และแรงกระตุ้นจากภายใจ ได้แก่ ความต้องการในการแก้ไขปัญหาทางธุรกิจ

2. ประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคมที่กระตุ้นให้เกิดความต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ใจความสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวถึงคือ “ได้เห็นผู้ที่ประสบความสำเร็จแล้วอยากเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จบ้าง”, “ได้เห็นบุคคลใกล้ชิดประสบความสำเร็จจึงเป็นแรงผลักดันให้ต้องประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน”, “บุคคลที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จสร้างแรงกระตุ้นให้อยากเป็นอย่างบุคคลดังกล่าว”, “การได้พบเห็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จส่งผลให้อยากเป็นนักธุรกิจบ้าง”, “การได้รับโอกาสในการแสดงความสามารถด้านธุรกิจเป็นแรงกระตุ้นทางหนึ่งให้เกิดความอยากเป็นผู้ประกอบการ” โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

“การได้เห็นบุคคลหรือผู้นำทางธุรกิจรวมถึงองค์กรทางธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลหรือองค์กรธุรกิจระดับโลกที่ประสบความสำเร็จและมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ทำให้รู้สึกมีแรงบันดาลใจและอยากที่จะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จหรือเป็นเจ้าของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จบ้าง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“การได้เห็นบุคคลในครอบครัวทั้ง พ่อ แม่ พี่ น้อง ที่สามารถดำเนินธุรกิจจนประสบความสำเร็จ มีส่วนผลักดันให้อยากที่จะประสบความสำเร็จและเป็นแรงกระตุ้นให้ต้องพยายามให้ประสบความสำเร็จดังเช่นคนในครอบครัวให้ได้ นอกจากนี้การได้ใกล้ชิดกับคนในครอบครัวทำให้ได้ซึมซับและเรียนรู้การทำธุรกิจมาด้วยจึงเป็นการสร้างรากฐานและประสบการณ์ที่ดีที่ทำให้เกิดความอยากที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“บุคคลที่มีชื่อเสียงประสบความสำเร็จในสังคมเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจและสร้างความปรารถนาอยากจะประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงเป็นอย่างบุคคลดังกล่าว แต่สิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเกิดจากการมองเห็นช่องทางและการได้รับโอกาสในการหรือการสนับสนุนช่วยเหลือในการเริ่มต้นธุรกิจจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเริ่มต้นเป็นอย่างมาก”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“ความหลงใหลในงานอดิเรกของสะสมหรือของที่ชื่นชอบทำให้มีความรู้ในสิ่งดังกล่าวมากกว่าคนอื่น และเมื่อเริ่มมีความรู้ที่มากขึ้นประสบการณ์ที่มากขึ้นจึงกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในที่สุดและด้วยความเชี่ยวชาญนี้เองที่เป็นสิ่งที่นำพาให้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนจากงานอดิเรกเป็นอาชีพ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“แต่เดิมเป็นพนักงานประจำในบริษัทและได้พบเห็นเจ้าของธุรกิจและนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมีรายได้มากๆแล้วทำให้เกิดความต้องการที่จะมีรายได้ที่มากขึ้นเพื่อที่จะใช้จ่ายได้ตามที่ปรารถนาโดยไม่ลำบาก จึงเกิดความอยากเป็นเจ้าของธุรกิจบ้าง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“การมองเห็นกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและการมองเห็นโอกาสทางธุรกิจที่เกิดขึ้น และการได้รับการหยิบยื่นโอกาสในการเริ่มต้นทำธุรกิจหรือมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจทำให้เกิดความคิดที่อยากจะเป็นผู้ประกอบการ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

“การมีเวทีที่เปิดกว้างให้แสดงออกทางความคิด ไอเดียและงานต้นแบบ รวมถึงการมีนักลงทุนที่พร้อมที่จะสนับสนุนไอเดียและผลงานให้เป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความกล้าที่จะคิดและลงมือสร้างสรรค์ไอเดียธุรกิจใหม่ๆและไปนำเสนอในเวทีต่างๆ นอกจากจะได้ฝึกประสบการณ์ได้รับคำติชมแล้วยังทำให้ได้แลกเปลี่ยนมุมมองความคิดกับผู้ที่ประสบการณ์และยังได้เพื่อนใหม่อีกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7

“การได้รับโอกาสให้เข้าไปช่วยเหลือและทำงานให้กับธุรกิจทำให้ได้พบปะผู้คน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และทำให้มองเห็นโอกาสในการพัฒนาตนเองจากพนักงานหรือผู้ช่วยขึ้นสู่การเป็นพันธมิตรทางธุรกิจ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8

“การมีพื้นฐานธุรกิจทางครอบครัวหรือคนใกล้ชิดเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความคิดที่จะต่อยอดธุรกิจออกไป”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9

สรุปการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคมที่กระตุ้นให้เกิดความต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

2.1 การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ประสบการณ์ที่ส่งผลให้เกิดความสนใจหรือต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นส่วนใหญ่เกิดจากการลงมือปฏิบัติหรือแสดงความสามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วได้รับผลดีหรือได้รับการชื่นชมจากคนรอบข้างแล้วก่อให้เกิดเป็นความมั่นใจและเกิดความต้องการที่จะนำความสามารถนั้นมาต่อยอดเป็นการดำเนินธุรกิจ

2.2 การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

2.2.1 กระบวนการสนใจ

บุคคลต้นแบบที่มีอิทธิพลกระตุ้นให้เกิดความต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีทั้งนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ คนในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีต้นแบบที่ไม่ใช่บุคคล เช่นองค์กรบริษัท หรือแบรนด์สินค้าที่ประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงมีความโดดเด่นน่าดึงดูด ซึ่งล้วนส่งผลในการสร้างให้เกิดความสนใจและเกิดความต้องการที่จะเป็นตามอย่างของบุคคลต้นแบบและนำไปสู่กระบวนการเลียนแบบ ทั้งนี้บุคคลต้นแบบที่จะสร้างแรงดึงดูดให้เกิดความสนใจนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์และพื้นฐานความสนใจของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

2.2.2 กระบวนการจดจำ

สิ่งที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นให้ความสนใจและจดจำจากตัวแบบส่วนใหญ่เป็นภาพลักษณ์ของความสำเร็จ ชื่อเสียง ความร่ำรวย หรือการยอมรับในสังคมของตัวแบบ ซึ่งผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะจดจำภาพลักษณ์ภายนอกเป็นสำคัญและก่อให้เกิดความต้องการที่จะมีภาพลักษณ์ภายนอกเป็นอย่างตัวแบบ

2.2.3 กระบวนการแสดงพฤติกรรม

ในกระบวนการแสดงพฤติกรรมนี้จะอยู่ในรูปแบบของการเปรียบเทียบและประเมินระหว่างตัวแบบและตนเองก่อให้เกิดเป็นช่องว่างแห่งความต้องการที่จะเป็นอย่างตัวแบบ ซึ่งช่องว่างแห่งความต้องการนี้เองคือความต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อเติมเต็มและผลักดันให้ตนเองเป็นผู้ประกอบการในที่สุด

2.2.4 กระบวนการเสริมแรงและจูงใจ

แรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจในขั้นตอนนี้จะเป็นแรงกระตุ้นโดยตรงที่เกิดขึ้นในตัวของบุคคลที่อยากจะประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงดังบุคคลต้นแบบ และนอกจากนี้มีประเด็นที่สำคัญคือ ยังมีแรงจูงใจอีกประการหนึ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงต่อตัวบุคคล แต่เป็นแรงจูงใจที่

เกิดขึ้นในลักษณะของบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น การมีเวทีสำหรับการแสดงความสามารถ การประกวดแข่งขันชิงรางวัลและการสนับสนุนต่างๆด้านการทำธุรกิจจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลเห็นถึงโอกาสและช่องทางในการแสดงออกหรือเริ่มต้นผลักดันตนเองสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

3. ประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์และการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเหมาะกับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ใจความสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวถึงคือ “การมองเห็นปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นของการตอบสนองความต้องการทางธุรกิจ”, “โอกาสในการได้แสดงออกในผลงานความสามารถเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการ”, “การได้รับคำชื่นชมในผลงานส่งผลให้เกิดความมั่นใจและความกล้าในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการ” โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

“การมองเห็นปัญหาที่ตนเองประสบอยู่และมองเห็นว่าผู้คนในสังคมก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ทำให้รู้ว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่กฎอยู่จริงในสังคมและรอที่จะได้รับการแก้ไข เมื่อนำปัญหามาวิเคราะห์ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาได้และสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่จะได้รับการแก้ไขปัญหาของผู้คนในสังคมได้ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ทำอยู่สามารถนำมาดำเนินเป็นธุรกิจและสร้างเป็นรายได้ต่อไปได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“การได้มีสถานที่หรือเวทีให้ได้นำผลงานความคิดสร้างสรรค์หรือตัวอย่างสินค้าของตนเองไปนำเสนอเพื่อดูถึงผลตอบรับจากผู้คนในสังคม ทำให้เกิดโอกาสในการเรียนรู้ถึงผลลัพธ์ คำชมและคำวิจารณ์เพื่อให้นำกลับมาปรับปรุงแก้ไข การได้รับคำชมและผลตอบรับและได้รับคำวิจารณ์ด้านบวกทำให้เกิดความมั่นใจในการที่จะทำสินค้าออกมาขายอย่างจริงจัง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“เวทีแข่งขันทักษะด้านธุรกิจเป็นหนึ่งในโอกาสสำคัญในการแสดงความสามารถของตนเองทำให้เราได้รู้ถึงความสามารถในด้านที่ตนเองมีเหนือผู้อื่น เป็นสิ่งที่ทำให้เรารู้ว่าตนเองสามารถเป็นผู้ประกอบการได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“การมีเวทีสนับสนุนให้เกิดการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และไอเดีย พร้อมทั้งการสนับสนุนทางองค์ความรู้ ช่วยเหลือด้านทรัพยากรพร้อมทั้งมีผู้ที่พร้อมจะลงทุนด้วยหากไอเดียที่นำเสนอมีศักยภาพทางธุรกิจหรือเกิดประโยชน์ต่อสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดความกล้าที่จะคิดและลงมือทำในสิ่งที่คิดไว้ และเมื่อได้เริ่มลงมือทำและนำเสนอผลงานแล้วได้รับการตอบ

รับที่ดีและได้รับการสนับสนุนจากแหล่งเงินทุนก็ทำให้รู้สึกได้ว่าตนเองเหมาะที่จะทำงานนี้ต่อไปเป็นและผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“การที่มีผู้คนชื่นชมผลงานของเราทำให้เรารู้สึกว่าเราสามารถที่จะออกแบบและผลิตผลงานที่เป็นที่ชื่นชอบของคนจำนวนมากได้ ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและกล้าที่จำสร้างสรรค์ผลงานและต่อยอดเป็นธุรกิจต่อไปได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“การได้รับแรงสนับสนุนจากคนในครอบครัว เพื่อนและคนใกล้ชิดที่คอยเป็นกำลังใจสนับสนุนให้ได้ทำให้สิ่งที่ตนเองชอบ ทำให้รู้สึกว่าสิ่งที่ตนเองทำอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและกล้าที่จะเดินหน้าต่อไปและต่อยอดเป็นธุรกิจได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

“การมีเพื่อน แฟนคลับหรือผู้ที่ชื่นชอบในสิ่งเดียวกัน เป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่ทำให้ได้รู้ว่าสิ่งที่เราชื่นชอบนั้นผู้อื่นก็ชื่นชอบเช่นเดียวกัน และเมื่อจะนำความชอบนั้นมาต่อยอดทำเป็นธุรกิจก็ทำให้เกิดความมั่นใจว่าเราจะต้องสามารถทำได้ดีและมีคนพร้อมที่จำสนับสนุนสินค้าหรือบริการของเรา”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเด็นเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเหมาะกับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

3.1 การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ความสามารถในการระบุปัญหาและความต้องการของตนเองหรือของผู้อื่นเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะนำไปสู่การเริ่มคิดและแก้ไขปัญหา การลงมือแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและเมื่อสามารถแก้ไขปัญหาได้นั้นส่งผลโดยตรงที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองและอาจได้รับคำชื่นชมหรือการยกย่องจากบุคคลอื่นซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเองยิ่งขึ้นซึ่งนำไปสู่การยึดมั่นในองค์ความรู้และความสามารถที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติดังกล่าว

3.2 การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ในประเด็นด้านการตระหนักว่าตนเองมีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้น ไม่ปรากฏชัดเจนว่าการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบมีผลโดยตรงต่อการตระหนักรู้ เนื่องจากการตระหนักว่าตนมีความเองเหมาะสมที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นหรือไม่นั้นเกิดขึ้นจากการที่บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในความรู้ความสามารถของ

ตนเองเป็นสำคัญและเกิดจากการได้รับการชื่นชมจากบุคคลภายนอกเป็นส่วนเสริมแรง นอกจากนี้ แรงจูงใจจากสภาพแวดล้อม เช่น การมีเวทีที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงออกถึงความสามารถหรือแสดงผลงานความสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลได้พิสูจน์ความคิดความสามารถของตนเองซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกำหนดทิศทางและเปิดโอกาสในการได้รับการสนับสนุนให้นำความรู้ความสามารถมาพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพอีกด้วย แรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่มีส่วนช่วยให้บุคคลได้เกิดการตระหนักว่าตนเองนั้นเหมาะสมที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นหรือไม่ เนื่องจากการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นไม่อาจใช้เพียงความรู้ความสามารถเพราะการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเป็นอาชีพที่จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลในสังคมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุนด้านต่างๆเพื่อให้ธุรกิจเติบโตอย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของคนในสังคม การได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว เพื่อน กลุ่มผู้สนับสนุนหรือพันธมิตรทางธุรกิจ จึงมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยสร้างความมั่นใจในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการ

4. ประเด็นบุคคลต้นแบบที่ส่งอิทธิพลต่อความต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ใจความสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวถึงคือ “มีองค์กรที่ประสบความสำเร็จเป็นแรงบันดาลใจและเป็นตัวแบบในการศึกษาแนวคิดและวิสัยทัศน์ในการประกอบการ”, “การคลุกคลีซึมซับการทำงานจากบุคคลต้นแบบนำไปสู่ความคุ้นเคยและความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการ”, “พบเห็นบุคคลต้นแบบจากสื่อและติดตามศึกษาแนวคิดการทำงานและการแก้ปัญหา”, “การติดตามชื่นชมบุคคลที่ชื่นชอบส่งอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตและการทำงานของผู้ติดตาม”, “การติดตามบุคคลต้นแบบผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ทางอ้อม” โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

“บริษัทที่ประสบความสำเร็จในระดับโลก Google ซึ่งเป็นบริษัทที่ทั้งประสบความสำเร็จในแง่ของสินค้าบริการ การใส่ใจดูแลพนักงานและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสร้างแรงบันดาลใจทำให้อยากจะมีบริษัทของตนเองในรูปแบบนี้บ้าง จึงได้ศึกษาที่มาที่ไป จุดเริ่มต้น วิสัยทัศน์ ของ Google และได้นำเอาแนวคิดของการดำเนินกิจการของ Google มาใช้ในการวางแผนแนวทางของบริษัทในฝันของตน”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“มีแม่เป็นบุคคลต้นแบบในการศึกษาการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากแม่เป็นผู้ดูแลธุรกิจของครอบครัวมาก่อนทำให้ตนได้คลุกคลีและสัมผัสการทำงานของแม่มาโดยตลอดจึงได้ซึมซับและจดจำสิ่งต่างๆของการดำเนินธุรกิจ ซึ่งส่งผลให้เกิดความคุ้นเคยและมีความต้องการที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจบ้าง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ได้เห็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จทั้งคนไทยและต่างประเทศ จากสื่อที่นำเสนอข่าวสารและนิตยสารไลฟ์สไตล์ต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกอยากที่จะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จดังเช่นบุคคลต้นแบบนั้นบ้าง จึงได้เริ่มศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจ วิสัยทัศน์ แนวความคิด และวิธีการแก้ไขปัญหา เพื่อสะสมประสบการณ์และความพร้อมของตนเองเพื่อการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“เกิดจากการที่ตนเองมีงานอดิเรกสะสมงานออกแบบทางแฟชั่นทำให้ได้เริ่มต้นติดตามบุคคลที่มีชื่อเสียงด้านการออกแบบสินค้าแฟชั่นแบรด์ที่ตนเองชื่นชอบ จึงทำให้ได้รับอิทธิพลทางความคิดและการทำงานของบุคคลดังกล่าวมาด้วย โดยเป็นเปิดรับเอาแนวคิดการดำเนินชีวิตและความคิดต่างๆของบุคคลนั้นมาสู่เองผ่านการเรียนรู้แบบไม่รู้ตัว”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“หลักจากเรียนจบ เพื่อนๆได้เริ่มทยอยกันเปิดบริษัทและเป็นเจ้าของกิจการ ตนจึงได้เกิดความสนใจและต้องการที่จะเป็นเจ้าของกิจการเช่นเดียวกับเพื่อนๆบ้าง ตนจึงได้เริ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนๆเกี่ยวกับกิจการของเพื่อนๆรวมถึงการขอคำแนะนำต่างๆและการได้รับการแนะนำให้รู้จักกับบุคคลอื่นๆเพื่อสานสัมพันธ์ในการเป็นพันธมิตรทางธุรกิจในอนาคต”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“มีดารานักแสดงและเจ้าของแบรนด์สินค้าที่เราชื่นชอบเป็นต้นแบบ โดยบุคคลดังกล่าวเป็นชาวต่างชาติทั้งสิ้น แต่ได้มีโอกาสติดตามบุคคลเหล่านั้นผ่านทางสื่อสังคมหรือ social media เป็นหลัก รวมถึงติดตามผ่านสื่อออนไลน์ การติดตามทำให้ได้รู้ถึงชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิต การทำงาน รวมถึงการวิธีการแสดงออกผ่านสื่อสังคม ทำให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ทางอ้อมจากบุคคลดังกล่าว”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเด็นเกี่ยวกับบุคคลต้นแบบที่ส่งอิทธิพลต่อความต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

4.1 การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับบุคคลต้นแบบจะอยู่ในรูปแบบของการติดตามข้อมูลข่าวสารของตัวแบบที่ตนเองชื่นชอบ ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างตนเองกับตัวแบบซึ่งเป็นได้ทั้งบุคคล องค์กร ตราสินค้า ซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์เป็นความรู้และ

ประสบการณ์ร่วมระหว่างตนเองกับตัวแบบนั้น และนำไปสู่การผลักดันตนเองให้มีความต้องการที่จะเป็นเหมือนตัวแบบนั้น

4.2 การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

4.2.1 กระบวนการสนใจ

ตัวแบบจะมีทั้งเป็นบุคคลใกล้ชิด คนในครอบครัว บุคคลที่มีชื่อเสียงและองค์กร ตราสินค้าที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียง ตัวแบบจะสร้างการดึงดูดให้เกิดความสนใจในตัวแบบซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานความสนใจเดิมของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ และนำไปสู่ความต้องต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงหรือได้แสดงออกทางพฤติกรรมเช่นเดียวกับตัวแบบ

4.2.2 กระบวนการจดจำ

บุคคลจะให้ความสนใจเรียนรู้และจดจำในภาพลักษณ์ภายนอกของตัวแบบเป็นส่วนสำคัญ และนำภาพลักษณ์หรือภาพของความสำเร็จนั้นมาเป็นกรอบด้านความคิดและการวางแผนการดำเนินชีวิตของตนเองเพื่อให้สามารถเป็นอย่างตัวแบบที่ตนชื่นชอบได้

4.2.3 กระบวนการแสดงพฤติกรรม

บุคคลนำภาพลักษณ์ของตัวแบบมาเป็นกรอบกำหนดความคิดและทิศทางในการเรียนรู้หรือค้นหาสิ่งที่ตนเองสนใจ รวมถึงแสดงออกในการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกับตัวแบบที่เป็นบุคคล เช่น การแต่งกาย การเข้าสู่สังคมออนไลน์ในกลุ่มที่ตัวแบบอยู่

4.2.4 กระบวนการเสริมแรงและจูงใจ

จากกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบตัวแบบนี้เป็นการเปิดรับเอาภาพลักษณ์ภายนอกจากตัวแบบที่ตนเองให้ความสนใจมาเป็นแบบอย่างในการกำหนดกรอบทางความคิดเป็นสำคัญ แรงแสริมที่กฎจึงเป็นแรงเสริมจากภายนอกที่ตัวแบบได้รับเป็นสำคัญ เช่นหากตัวแบบได้รับความสนใจหรือได้รับการยกย่องมากขึ้นเท่าไร บุคคลก็จะให้ความสำคัญต่อตัวแบบและเกิดพฤติกรรมเรียนรู้จากตัวแบบมากขึ้นเท่านั้น

5. บุคคลต้นแบบที่เป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเองด้านการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบัน

ใจความสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวถึงคือ “องค์กรชั้นนำสามารถเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกันไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลเสมอไป”, “การเรียนรู้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จต่าๆงสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์”, “ศึกษาเรียนรู้จากบุคคลและองค์กรที่หลากหลายเพื่อเลือกนำความรู้มาปรับใช้”, “การเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ต่างๆทำให้ได้ข้อมูลที่ใหม่ ทันสมัย รวดเร็วและเปิด

กว้าง”, “เรียนรู้และศึกษาผลงานจากผู้ที่ประสบความสำเร็จผ่านสื่อออนไลน์และนำมาทดลองประยุกต์ใช้กับตนเอง” โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

“มีบริษัทชั้นนำระดับโลกเช่น Yelp, Uber และ Grab เป็นตัวแบบในการศึกษาวิสัยทัศน์ การแก้ปัญหา วิธีดำเนินธุรกิจ การจัดการ รวมถึงการบริหารและการตลาด และนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาธุรกิจของตนเอง ไม่ได้มีบุคคลต้นแบบคนใดเป็นหลักในการศึกษาหรือเลียนแบบ เนื่องจากบุคคลแต่ละบุคคลมีความรู้ความสามารถและการทำงานที่แตกต่างกัน จึงได้ศึกษาจากธุรกิจที่ใกล้เคียงกับธุรกิจที่ทำอยู่เป็นหลัก”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“ศึกษาการบริหารงาน วิสัยทัศน์ และการแก้ปัญหาของผู้นำองค์กรระดับโลก เช่น Jack Ma และบุคคลอื่นๆผ่านทางสื่อออนไลน์เนื่องจากไม่มีโอกาสในการศึกษาจากตัวจริงอยู่แล้ว และนำความรู้มาปรับใช้กับการทำงานของตนเอง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ปัจจุบันติดตามการทำงานของนักออกแบบหลายคนโดยติดตามผ่านสื่อสังคม นิตยสาร สื่อออนไลน์ เนื่องจากการพัฒนาตนเองในการทำงานจำเป็นจะต้องศึกษาหาความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ การศึกษาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือแหล่งความรู้เพียงแหล่งเดียวไม่เพียงพออย่างแน่นอน โดยจะศึกษาผลงาน ความคิด การนำเสนอ การตลาด ของบุคคลหรือแบรนด์แต่ละแบรนด์แล้วนำมาทำการเปรียบเทียบเพื่อนำข้อดีมาปรับใช้กับงานของตนเอง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“ศึกษาหาความรู้จากการติดตามข่าวสาร การสัมภาษณ์ ข่าวการตลาด และบทสัมภาษณ์ของบุคคลสำคัญหรือนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่มีโอกาสที่จะได้ติดต่อกับบุคคลจริง ดังนั้นการหาความรู้จากสื่อออนไลน์ต่างๆจึงสำคัญ และเป็นสื่อที่มีความทันสมัย รวดเร็วและเปิดกว้างที่สุด โดยจะศึกษาแนวคิด การวางแผนการตลาด การแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการของธุรกิจของตนเองและนำมาปรับใช้กับการดำเนินงานของตนเองต่อไป”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“พูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดการทำงาน การแก้ปัญหาและอัพเดทสถานการณ์ของธุรกิจกับเพื่อนในวงการธุรกิจเดียวกัน เพื่อให้ได้รับรู้ข่าวสารและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและนำมาเตรียมความพร้อมในการทำงาน”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“เรียนรู้ทักษะการนำเสนอและการทำการตลาดจากนักธุรกิจที่เก่งและเชี่ยวชาญด้านนี้ เช่น Tim Cook และ Jack Ma โดยจะศึกษาจากการดูวีดีโอการสัมภาษณ์ การนำเสนอบนเวทีระดับโลก

ต่างๆ แล้วจดจำและฝึกฝนเลียนแบบทั้งวิธีการสื่อสาร กระบวนการและเทคนิคในการนำเสนอ รวมถึงแนวทางการแต่งกายและนำมาฝึกฝนปรับใช้กับงานของตนเอง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

“ติดตามและศึกษาผลงานของนักธุรกิจและผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่กล่าวถึงในแวดวงธุรกิจทางสื่อสังคมออนไลน์และนิตยสาร Forbes และนิตยสารออนไลน์ต่างประเทศ เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้นำทางธุรกิจ อีกทั้งธุรกิจในต่างประเทศมักจะเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมและความคิดการศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยจะทำให้สามารถทำเป็นผู้นำทางธุรกิจได้ก่อนคู่แข่ง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเด็นเกี่ยวกับบุคคลต้นแบบที่เป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเองด้านการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบัน

5.1 การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

5.1.1 กระบวนการสนใจ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะให้ความสนใจในตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจเป็นสำคัญ ทั้งตัวแบบบุคคลและตัวแบบที่เป็นองค์กรธุรกิจหรือตราสินค้า ซึ่งอาจอยู่ในธุรกิจเดียวกันกับที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทำอยู่หรือไม่ก็ได้ โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นบุคคลหรือองค์กรธุรกิจของต่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลและองค์กรธุรกิจในต่างประเทศนั้นเป็นตัวแบบที่สำคัญและเป็นผู้นำทางความคิดและวิสัยทัศน์ในการทำธุรกิจ โดยการติดตามและเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านสื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็นสื่อข่าวออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ นิตยสาร บทสัมภาษณ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงที่อยู่ในเครือข่ายของการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วย

5.1.2 กระบวนการจดจำ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และจดจำเกี่ยวกับแนวความคิด วิสัยทัศน์ การวางแผนธุรกิจและการแก้ไขปัญหาของตัวแบบเป็นสำคัญ เนื่องจากต้องการที่จะเรียนรู้จดจำและนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจของตนเอง ซึ่งความสามารถในการเรียนรู้จดจำของผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรายละเอียดของการเรียนรู้เนื่องจากตัวแบบมีทั้งบุคคลและองค์กรธุรกิจจากต่างประเทศ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางภาษาและความคุ้นเคยทางวัฒนธรรมในการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ

5.1.3 กระบวนการแสดงพฤติกรรม

การนำความรู้และสิ่งที่ได้จดจำจากตัวแบบมาปฏิบัตินั้นขึ้นอยู่กับโอกาสและความเหมาะสมเนื่องจากการเรียนรู้ส่วนใหญ่ปรากฏขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการหาความรู้เพิ่มเติม การศึกษาวิสัยทัศน์เพื่อนำมาวางแผนการทำงาน การวางแผนการไขปัญหาล่วงหน้าที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งความรู้เกี่ยวกับแนวความคิดและองค์ความรู้เหล่านี้จะถูกเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นแต่ละคน และค่อยๆถูกนำมาประมวลผลและใช้ในแต่ละช่วงของการทำงาน

5.1.4 กระบวนการเสริมแรงและจูงใจ

แรงจูงใจที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเกิดการแสดงพฤติกรรมหรือเกิดการเรียนรู้ซ้ำปรากฏชัดเจนว่าเป็นแรงจูงใจจากสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นสำคัญ เช่น กระแสความนิยมในตัวบุคคลหรือธุรกิจที่เป็นตัวแบบ หรือข่าวสารที่ปรากฏว่าสนับสนุนหรือให้ความสำคัญกับตัวแบบใดก็จะส่งผลให้เกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้เลียนแบบและเปิดรับเอาความคิดของตัวแบบมาได้ง่ายขึ้น

6. ประเด็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นรูปความเฉพาะตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

ใจความสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวถึงคือ “การสังเกตปัญหาและการตั้งคำถามไปสู่การพัฒนา”, “การสัมผัสกับปัญหาโดยตรงทำให้สามารถเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี”, “การเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา” โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

“การสังเกตและการตั้งคำถามต่อสิ่งที่พบเห็นแล้วค้นหาคำตอบจากทั้งการค้นหาในโลกออนไลน์ การพูดคุยสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ช่วยให้เป็นคนช่างสังเกตและมองเห็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัว ซึ่งการดำเนินธุรกิจมีความจำเป็นต้องคอยมองหาจุดบกพร่องและปัญหาอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“การลงไปทำหน้าที่ต้อนรับลูกค้า รับงานและรับการร้องเรียนปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งปกติแล้วจะเป็นหน้าที่ของพนักงานหรือลูกน้อง แต่การที่ลงไปทำด้วยตนเองจะทำให้ได้สัมผัสปัญหาและเรียนรู้ความต้องการของลูกค้าโดยตรงทำให้สามารถเก็บรายละเอียดรวมถึงอารมณ์ความรู้สึกของลูกค้าได้ต่างจากการรับฟังการรายงานหรือปัญหาจากลูกน้อง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ตั้งกฎเกณฑ์และการแข่งกันกับตนเองและเพื่อนร่วมงาน ตัวอย่างเช่นการตั้งกฎในทีมของบริษัทว่าจะต้องค้นพบแบรนด์ใหม่ที่ทำธุรกิจเช่นเดียวกันกับบริษัทของเราทุกๆวันวันละหนึ่งแบรนด์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ทีมงานตื่นตัวในการมองหาคู่แข่งและโอกาสในการพัฒนาผลงานของตน”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“อ่านบทความ ข่าว บทสัมภาษณ์เฉพาะพาดหัวหรือบทนำแล้วฝึกคาดการณ์เนื้อหาล่วงหน้าว่าสิ่งที่จะได้พบในเนื้อหานั้นจะเป็นอย่างไร ใครทำอะไร เกิดผลอย่างไร ซึ่งการฝึกคาดการณ์เช่นนี้จะเป็นการสำรวจตนเองว่าตนเองมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวแค่ไหนแล้ว ได้รับรู้ติดตามเรื่องดังกล่าวมาอย่างใกล้ชิดหรือไม่ และยังเป็นเหมือนการทำแบบฝึกหัดด้านธุรกิจโดยใช้ความรู้ที่มีมาคิดว่าบุคคลหรือบริษัทที่อ่านในบทความนั้นจะทำอย่างไร แก้ปัญหาอย่างไร”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“การมีความช่างพูดช่างเจรจาและมักจะเข้าไปพูดคุยและสร้างมิตรภาพกับผู้คนได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้คนได้ทุกๆเรื่อง ทำให้เกิดมิตรภาพและได้เรียนรู้จากผู้คนรอบข้างได้ทั้งในเรื่องที่ตนเองสนใจและได้รู้ในเรื่องอื่นๆนอกเหนือไปจากที่ตนเองสนใจด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“การติดตามและเรียนรู้จากบุคคลที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในสื่อสังคมออนไลน์ทำให้สามารถติดตามบุคคลเหล่านั้นได้ตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากจะได้รับรู้ข่าวสารหรือผลงานของบุคคลดังกล่าวแล้วยังทำให้ได้ติดตามการใช้ชีวิตประจำวันซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่ทำให้เราได้เรียนรู้ประสบการณ์ทางอ้อม เพราะในบางสถานที่เราเองไม่มีโอกาสที่จะได้ไป การได้ดูสถานที่หรืองานที่คนอื่นไปและนำมาบอกเล่านั้นถือเป็นโอกาสที่ดีในการเรียนรู้และนำเอาประสบการณ์นี้มาใช้ต่อในการทำงาน”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นรูปความเฉพาะตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

6.1 การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมองหาปัญหาและการระบุความต้องการเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ เพราะจะช่วยให้เกิดการตั้งคำถามและนำไปสู่การลงมือค้นหาคำตอบ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบของการเรียนรู้ที่น่าสนใจคือการฝึกฝนการคาดเดาคำตอบหรือการตั้งสมมติฐาน ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักการค้นหาคำตอบในทางวิทยาศาสตร์ รูปแบบการ

เรียนรู้เหล่านี้ทำให้ผู้ประกอบการได้ฝึกฝนทักษะและเกิดการเรียนรู้จากการลงมือค้นหาคำตอบและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

6.2 การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

6.2.1 กระบวนการสนใจ

การให้ความสนใจและติดตามนักธุรกิจและผู้ที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ และการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ประกอบการหรือกลุ่มเพื่อนทั้งที่เป็นนักธุรกิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการธุรกิจ เพื่อเป็นการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวในวงการธุรกิจและเป็นการสร้างมิตรภาพรวมถึงพันธมิตรที่จะคอยช่วยเหลือแนะนำแลกเปลี่ยนความรู้ในการดำเนินธุรกิจได้

6.2.2 กระบวนการจดจำ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะเรียนรู้และจดจำแนวคิดและวิธีการดำเนินธุรกิจรวมถึงองค์ความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ และยังมีการสังเกตจดจำพฤติกรรมการเข้าสังคมจากตัวแบบด้วย เนื่องจากพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินธุรกิจก็คือการสร้างพันธมิตรและการเข้าสังคม

6.2.3 กระบวนการแสดงพฤติกรรม

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสามารถนำแนวคิดและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจจากตัวแบบมาประยุกต์ใช้ได้ขึ้นกับสถานการณ์และความเหมาะสม และในส่วนของการแสดงพฤติกรรมการเข้าสังคมและการพบปะสร้างพันธมิตรทางธุรกิจนั้นขึ้นกับความสามารถ บุคลิกภาพส่วนบุคคลและพื้นฐานการใช้ชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

6.2.4 กระบวนการเสริมแรงและจูงใจ

ขั้นตอนกระบวนการการเสริมแรงและการจูงใจเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจจากภายนอกที่มีต่อตัวแบบ เช่น กระแสการได้รับความนิยมของตัวแบบที่มีมากขึ้นจะทำให้เกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และเลียนแบบในตัวแบบนั้นมากยิ่งขึ้น และแรงจูงใจภายในของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเอง เช่นต้องการพันธมิตรในการดำเนินธุรกิจ ก็จะส่งผลให้เกิดการเข้ากลุ่มเข้าสังคมกับตัวแบบหรือบุคคลอื่นได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

7. ประเด็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน และวิธีการที่เหมาะสมในการเรียนรู้ทักษะดังกล่าว

ใจความสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวถึงคือ “การหาปัญหาและความต้องการที่มีอยู่จริง”, “การสังเกตและหาจุดสำคัญของปัญหาเป็นสิ่งสำคัญของการแก้ปัญหา”, “ทักษะการขายและการสื่อสารสำคัญต่อการทำธุรกิจ”, “การเขียนแผนธุรกิจเป็นเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการ” โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

“ทักษะของการผสมศาสตร์และศิลป์เข้าด้วยกัน ในที่นี้หมายถึงการนำองค์ความรู้และทรัพยากรที่มีมาผสมผสานเข้ากับการใช้ชีวิตของคน ซึ่งจะต้องอาศัยการสังเกตมองหาปัญหาและความต้องการ ต้องอาศัยการฝึกฝนการเป็นคนช่างสังเกตโดยต้องลงสนามจริง รู้จักพูดคุยกับคนรอบข้างเพื่อเรียนรู้ถึงปัญหาและความต้องการ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“ทักษะที่สำคัญที่สุดและจำเป็นต้องมีในการที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นก็คือทักษะการหาปัญหาและความต้องการ เพราะการจะประกอบธุรกิจหรือให้บริการใดๆจะต้องเริ่มจากการมองหาปัญหาและความต้องการที่แท้จริงที่มีอยู่จริง ไม่ใช่จินตนาการหรือคิดเอาเองว่ามีปัญหานั้นๆอยู่ในโลก การฝึกฝนการมองหาปัญหาและความต้องการจะต้องศึกษาจากสภาพแวดล้อมสังคมจริงๆพูดคุยลงพื้นที่พบปะทั้งผู้บริโภคหรือเรียนรู้ทางอ้อมจากผู้ประกอบการรายอื่นที่มีอยู่ว่าประสบปัญหาใดอยู่และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“การสังเกตและสกัดเอาองค์ประกอบที่สำคัญของปัญหาออกมาเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจเป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้ประกอบการทุกคนต้องมี การสังเกตและมองเห็นจุดสำคัญของปัญหาใดๆจะทำให้สามารถดึงเอาแก่นของปัญหาออกมาได้เพื่อจะนำมาหาวิธีการแก้ปัญหาต่อไป การสังเกตสามารถฝึกฝนได้โดยการลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองและร่วมกับเพื่อนร่วมงานโดยใช้วิธีการมองหารายละเอียดข้อบกพร่องหรือจุดที่ควรได้รับการพัฒนา หรืออาจฝึกฝนได้ผ่านแข่งขันการนำเสนองานและวิจารณ์งานฝ่ายตรงข้าม”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“ทักษะการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำได้ในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน เพราะไม่ว่าจะทำงานได้ดีเพียงใด มีสินค้าหรือบริการที่ดีเพียงใด แต่หากไม่สามารถสื่อสารให้ถึงผู้บริโภค ไม่รู้ว่าผู้บริโภคของตนเองอยู่ที่ใด หรือไม่สามารถดึงดูดหรือทำให้ผู้บริโภคเข้าใจในสินค้าและบริการได้ ก็ไม่สามารถขายสินค้าหรือบริการได้ การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีหลากหลาย

รูปแบบสามารถศึกษาเรียนรู้ได้จากผู้ที่เป็นมืออาชีพ บริษัทหรือแบรนด์สินค้าต่างๆที่มีการใช้สื่อในการสื่อสารในปัจจุบัน เรียนรู้จดจำเพื่อนำมาใช้กับสินค้าหรือแบรนด์ของตนเองได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“ทักษะการขายรวมถึงการหาพันธมิตรเพื่อการดำเนินธุรกิจ สำคัญที่สุด ในประเทศไทยสินค้าและบริการต่างๆมีอยู่มากมายและบางครั้งมีความใกล้เคียงกันหรือสามารถทดแทนกันได้หรืออาจถูกลอกเลียนแบบได้ง่าย ดังนั้นการขายของให้ได้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้ลูกค้ามาอยู่ในมือของเราและเป็นฐานสำคัญที่จะช่วยสร้างเครดิตและชื่อเสียงให้กับบริษัทและทำให้บริษัทสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ การเรียนรู้ทักษะการขายสามารถเรียนรู้จากบุคคลที่เก่งๆหรือแบรนด์ที่ประสบความสำเร็จได้จากสื่อต่างๆซึ่งมีอยู่มากมายโดยเฉพาะสื่อโซเชียลมีเดีย”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“ทักษะความคิดสร้างสรรค์และการคิดนอกกรอบ จะช่วยให้สามารถมองปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยวิธีหรือมุมมองที่แตกต่างไปจากคนอื่นได้ซึ่งจะช่วยสร้างความแตกต่างและต่อยอดสินค้าบริการได้ในอนาคต เป็นทักษะที่กว้างและเรียนรู้ได้ไม่มีวันจบ แต่วิธีการเรียนรู้และฝึกฝนความสร้างสรรค์และการคิดนอกกรอบที่ทำได้ง่ายคือการให้ผู้เชี่ยวชาญมาวิจารณ์ผลงาน ให้คำแนะนำ หรือให้ผู้คนที่อยู่รอบข้างให้ความเห็นต่อความคิดหรือไอเดียของเรา ซึ่งคำวิจารณ์ยิ่งมากเท่าไหร่ก็จะยิ่งเห็นความคิดและมุมมองแง่มุมต่างๆมากขึ้นเท่านั้น”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

“ทักษะการสร้างแผนธุรกิจหรือ Business Model เป็นสิ่งที่คนที่ต้องการจะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจะต้องทำได้ เพราะการจะเริ่มต้นทำธุรกิจอะไรนั้นจะต้องสามารถแปลงความชอบส่วนตัว ความถนัดหรือความรู้ความสามารถของตนเองให้ออกมาอยู่ในรูปแบบของธุรกิจได้ สามารถสร้างรายได้ได้ มีความยั่งยืนและพัฒนาต่อไปได้ โมเดลธุรกิจเป็นสิ่งที่ซับซ้อนมากแต่เบื้องต้นที่สุดที่ทุกคนควรทำได้คือการต้องรู้จัดตนเอง ทรัพยากรบุคลากรของตนเป็นอย่างไร คู่แข่งเป็นใคร จะหารายได้ด้วยวิธีใดที่เหมาะสมที่สุด และมีแผนการเติบโตอย่างไร แผนธุรกิจไม่จำเป็นต้องศึกษาจากตำราเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะสามารถเรียนรู้จากบริษัทชั้นนำระดับโลกได้ศึกษาจากสื่อออนไลน์ได้ และเป็นการดีที่ควรศึกษาจากธุรกิจที่มีการดำเนินกิจการและประสบความสำเร็จในปัจจุบันมากกว่าที่จะศึกษาจากตำรา เพราะโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีคู่แข่งที่พร้อมที่จะเลียนแบบธุรกิจของเรา การปรับตัวและปรับแผนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บริษัทอยู่รอดได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเด็นเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานสำคัญบุคคลควรมีเพื่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

ในปัจจุบัน และวิธีการที่เหมาะสมในการเรียนรู้ทักษะดังกล่าวพบว่า ทักษะที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ 3 อันดับแรกคือ

1. ทักษะในการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยให้ความเห็นว่าเป็นทักษะพื้นฐานของทุกธุรกิจในปัจจุบันที่จำเป็นที่สุดที่จะช่วยให้เข้าถึงผู้บริโภคและกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจได้ และทำให้กลุ่มเป้าหมายสนใจและซื้อสินค้าหรือบริการในที่สุด

2. ทักษะการสังเกตและระบุปัญหา โดยให้ความเห็นว่าในการทำธุรกิจในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีเป้าหมายเพื่อการแก้ปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้บริโภคในสังคมเป็นสำคัญนั้น ความสามารถในการสังเกตและระบุปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้บริโภคเป็นสิ่งแรกที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค หากไม่สามารถรู้ว่าปัญหาของผู้บริโภคคืออะไรแล้วก็ยากที่จะตอบสนองได้ตรงความต้องการ

3. ทักษะการสร้างแผนธุรกิจ โดยให้ความเห็นว่าในการเริ่มต้นทำธุรกิจในใจปัจจุบันเมื่อสามารถระบุปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภคได้แล้ว ก็จะเข้าสู่กระบวนการหาวิธีการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค แต่เนื่องจากวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเป็นการเริ่มต้นธุรกิจจากจุดเล็กๆ มีทรัพยากรที่จำกัดและต้องวางแผนการดำเนินงานให้ธุรกิจนั้นสามารถเติบโตอย่างก้าวกระโดดได้ การสร้างแผนธุรกิจจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ธุรกิจสามารถสร้างรายได้อย่างมั่นคง เติบโตได้อย่างก้าวกระโดด และป้องกันการลอกเลียนแบบจากคู่แข่งได้

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยแบ่งแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติตามองค์ประกอบทั้ง 4 ของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมในโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ได้ดังนี้

ตารางที่ 15 แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**แนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคม**
องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1. เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง 2. เรียนรู้จากการแก้ไขปัญหา 3. เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน ตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการ

องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	แนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคม
	หรือบุคคลที่ประสบความสำเร็จและนำแนวคิดปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของผู้เรียน 4. การเรียนรู้จากบุคคลต้นแบบที่เป็นองค์กร เพื่อนำแนวความคิด วิสัยทัศน์ การดำเนินงานมาประยุกต์ใช้กับการทำงานของผู้เรียน
องค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1. การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ประสบความสำเร็จ มีภาพลักษณ์ที่ดึงดูดน่าจดจำหรือเป็นที่ชื่นชอบ เพื่อเป็นตัวแบบในการสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความสนใจและอยากเป็นอย่างตัวแบบ สร้างการรับรู้และจดจำในภาพลักษณ์ของตัวแบบที่สนใจและสร้างการเปรียบเทียบตัวแบบกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงช่องว่างระหว่างตัวแบบและผู้เรียนและนำไปสู่การเรียนรู้พัฒนาตนเองเพื่อเติมเต็มช่องว่างนั้น 2. การเปิดโอกาสในการแสดงความสามารถผ่านเวทีการแข่งขันและใช้การเสริมแรงทางบวกเช่นการชื่นชม การให้รางวัล เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกที่ดี มั่นใจในตนเองและมุ่งมั่นในการสร้างและนำเสนอผลงานต่อไปอย่างต่อเนื่อง
องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1. การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านการมองหาปัญหาจากจากสิ่งรอบตัว สังคมและสภาพแวดล้อมเพื่อระบุปัญหาและวิธีการในการแก้ไขปัญหานั้น และการเสริมแรงทางบวกเช่นการช่วยเหลือให้การสนับสนุน ให้คำชมเชย การให้รางวัล เพื่อสนับสนุนและสร้างความภูมิใจในความสำเร็จจากการแก้ไขปัญหาจนสำเร็จ 2. การเรียนรู้จากผลงานที่ได้รับการยอมรับของตัวแบบที่เป็นบุคคลหรือองค์กรที่ชื่นชอบและนำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียน
องค์ประกอบด้านการรับรู้ในศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อม	1. การค้นหาและระบุความสามารถส่วนตัวและนำมาประยุกต์ใช้เป็นเทคนิคในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของผู้เรียน 2.การส่งเสริมการเรียนรู้ในทักษะที่จำเป็นในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบันให้แก่ผู้เรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	แนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคม
	3. การสร้างเครือข่ายให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและทดลองใช้

ผู้วิจัยได้ทำการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 2.1 ผลการศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตอนที่ 2.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย และผลการทดลองใช้โปรแกรม

โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 2.1 ผลการศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยเครื่องมือเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทำการศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนโดยแบ่งตามกลุ่มคณะของนักศึกษาดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ข้อมูลสภาพทั่วไปของประชากรและสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	629	62.9
1.2 หญิง	371	37.1
รวม	1000	100
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 18 ปี	92	9.2
2.2 19-25 ปี	908	90.8
รวม	1000	100
3. ภูมิลำเนา		
3.1 กรุงเทพฯ	565	56.5
3.2 จังหวัดอื่นๆ	435	43.5
รวม	1000	100
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ชั้นปีที่ 1	106	10.6
4.2 ชั้นปีที่ 2	443	44.3
4.3 ชั้นปีที่ 3	317	31.7
4.4 ชั้นปีที่ 4	134	13.4
รวม	1000	100
5. ประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
5.1 เคยประกอบอาชีพส่วนตัว	97	9.7
5.2 ไม่เคยประกอบอาชีพส่วนตัว	903	90.3
รวม	1000	100
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
6.1 5000-10,000 บาท	512	51.2
6.2 10,001-20,000 บาท	394	39.4
6.3 20,001-50,000 บาท	73	7.3
6.4 มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	21	2.1
รวม	1000	100

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นชายร้อยละ 63.9 และ เป็นหญิงร้อยละ 37.1 โดยร้อยละ 90.8 มีอายุอยู่ระหว่าง 19 ถึง 25 ปี และมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ร้อยละ 9.2 และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ ร้อยละ 56.5 และภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ร้อยละ 43.5 โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 44.3 รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 31.7 นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 13.4 และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 10.6 ตามลำดับ โดยที่นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 90.3 ไม่เคยประกอบอาชีพส่วนตัวเลย มีเพียงร้อยละ 9.7 เท่านั้นที่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพส่วนตัวหรือปัจจุบันยังคงประกอบอาชีพส่วนตัวอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับรายได้ต่อเดือนของนักศึกษาที่ส่วนใหญ่ร้อยละละ 51.2 มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,000 บาท ถึง 10,000 บาท และร้อยละ 39.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,001 ถึง 20,000 บาท และมีเพียงร้อยละ 7.3 ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 20,001 ถึง 50,000 บาท และมีเพียงร้อยละ 2.1 ที่มีรายได้สูงกว่า 50,000 บาทขึ้นไป ซึ่งแสดงถึงแหล่งที่มาของรายได้ที่สูงกว่ารายได้โดยเฉลี่ยของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่

ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ผลกาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**ระดับความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง**		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ความเข้าใจถึงอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงแต่ก็มีผลตอบแทนสูง	4.97	.176	สูงมาก
2. ความเข้าใจว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นอย่างมากในการทำตลาด	4.60	.568	สูงมาก
3. เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของเจ้านาย	4.96	.191	สูงมาก
4. เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและกระแสสังคมของประเทศและของโลก	4.92	.283	สูงมาก
5. เป็นอาชีพที่ต้องมีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา	4.53	.651	สูงมาก

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ระดับความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
6. เป็นอาชีพที่ต้องมีเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจคอยพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.86	.415	สูงมาก
7. เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลเป็นหัวใจในการดำเนินธุรกิจ	4.78	.482	สูงมาก
8. เป็นอาชีพที่จำเป็นต่อการพัฒนาและการจ้างงานของชุมชนและประเทศ	4.72	.607	สูงมาก

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามแต่ละตัวชี้วัดอยู่ในระดับสูงมากทุกตัวชี้วัด คือมีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ระหว่าง 4.5 - 5.0 คะแนนของเกณฑ์การประเมินที่ได้กำหนดไว้ โดยตัวชี้วัดที่มีระดับคะแนนสูงที่สุดคือ ตัวชี้วัดความรู้ความเข้าใจว่า อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงแต่ก็มีผลตอบแทนสูง มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงถึง 4.97 (S.D. = .176) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาพจำและความเข้าใจต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้น เห็นว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเป็นอาชีพที่มีรายได้สูง มีผลตอบแทนในอาชีพที่สูงและมีความเสี่ยงสูงเช่นกัน รองลงมีคือความรู้ความเข้าใจว่า อาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของเจ้านาย และ เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและกระแสสังคมของประเทศและของโลก ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนน 4.96 (S.D = .191) และ ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนน 4.92 (S.D = .293) ตามลำดับ

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ระดับความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้สึกชื่นชมในความสามารถของผู้ที่ประกอบ	4.33	.676	สูง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ระดับความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
อาชีพวิสาหกิจเริ่มต้นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง			
2. มีความสนใจในอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมากกว่าอาชีพอื่นๆ	3.99	.712	สูง
3. มีความรู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นฟันเฟืองสำคัญในการผลักดันประเทศให้ก้าวหน้าและแข่งขันกับนานาประเทศได้	4.16	.710	สูง
4. รู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน	3.23	.929	ปานกลาง
5. มีความรู้สึกต้องการที่จะพบปะ พูดคุย ทำความรู้จักหรือร่วมงานกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	4.26	.667	สูง
6. รู้สึกอยากที่จะชักชวนให้คนใกล้ชิดมาเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มตน	3.53	.690	สูง
7. รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อประเทศในอนาคต	4.34	.613	สูง
8. รู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส	3.47	.732	ปานกลาง

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกที่มีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามตัวชี้วัดโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คือมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 โดยจะมีเพียง 2 ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนปานกลาง คือ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 2.50 – 3.49 ได้แก่ ตัวชี้วัดรู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนน 3.23 (S.D. = .929) และ ตัวชี้วัดรู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนน 3.47 (S.D. = .732) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้นจะมีความรู้สึกดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและชื่นชมอาชีพนี้เป็นอย่างมาก แต่ความสนใจที่จะนำผู้ประกอบการมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตนั้นยังอยู่ในระดับปานกลางและความสนใจที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเองนั้นยังอยู่ในระดับปานกลาง

เช่นเดียวกัน หากสามารถนำตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ตรงกับความสนใจของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างอย่างแท้จริงมาเป็นแบบอย่างในการทำงานและการดำเนินชีวิตของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างแล้วก็จะสามารถดึงดูดความสนใจในเรียนรู้และการยึดถือเป็นตัวแบบในการทำงานและการดำเนินชีวิตซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ได้มีความคุ้นเคยกับอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจมากขึ้นและได้เรียนรู้วิถีการทำงานและการดำเนินชีวิตในแบบผู้ประกอบการวิสาหกิจมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการสร้างความคุ้นเคยและนำไปสู่การส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต่อไปได้

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**ระดับของการมีพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง**		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. สามารถนำตนเองได้ในการทำงานและสิ่งต่างๆ โดยไม่ต้องรอให้มีคนออกคำสั่ง	3.65	.642	สูง
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างผลงานใหม่ๆอยู่เสมอ	2.49	.805	ต่ำ
3. กล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มากขึ้น	1.89	.794	ต่ำมาก
4. บริหารจัดการเวลาและทรัพยากรในการทำงานและในการใช้ชีวิตได้	3.44	.798	ปานกลาง
5. กระตือรือร้นและแสวงหาโอกาสและความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ	3.79	.923	สูง
6. เปิดรับความท้าทายและกล้าทำในสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน	3.52	.723	สูง
7. เชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้จนสำเร็จ	3.73	.747	สูง
8. ผลักดันตนเองและผลงานอย่างเต็มที่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและประจักษ์แก่สังคม	4.01	.762	สูง

สถาบันวิทยบริการ
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของตัวนักศึกษาของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า ตัวชี้วัดโดยส่วนใหญ่แล้วได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง โดยมี 1 ตัวชี้วัดที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านการมีความกล้าเสี่ยงและสามารถบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มากขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ที่ 1.89 (S.D. = .794) และมี 1 ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ ตัวชี้วัดด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างผลงานใหม่ๆอยู่เสมอ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ที่ 2.49 (S.D. = .805) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้นขาดความกล้าที่จะเสี่ยงและความสามารถในการบริหารความเสี่ยงรวมขาดการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆออกสู่ตลาดซึ่งเป็น ซึ่งเป็นหนึ่งในหัวใจของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการส่งเสริมผ่านโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อไปให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจในทางบวกมายิ่งขึ้น

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้าง	**ระดับการรับรู้ถึงศักยภาพและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง**		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. รู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน	2.26	.807	ต่ำ
2. รู้จุดอ่อนของตนเองด้านการทำงานและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น	1.97	.807	ต่ำ
3. รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ	2.51	.863	ปานกลาง
4. มองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ	2.24	.700	ต่ำ
5. มีครอบครัว คนรอบข้างคอยสนับสนุนหากต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจ	3.08	.549	ปานกลาง
6. รู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นทำธุรกิจทันทีที่ต้องการ	3.25	.821	ปานกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้าง	ระดับการรับรู้ถึงศักยภาพและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
7. รู้และสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนหากต้องการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	3.15	.782	ปานกลาง
8. รู้จักแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุนนั้น	2.28	.782	ต่ำ

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนที่ได้อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำถึงปานกลาง โดยมีถึง 4 ตัวชี้วัดที่ได้ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ ได้แก่ ตัวชี้วัดเรื่องการรู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน ได้ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนน 2.26 (S.D. = .807) ตัวชี้วัดเรื่องการรู้จุดอ่อนของตนเองและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น ได้ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนน 1.97 (S.D. = .807) ตัวชี้วัดเรื่องการมองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ ได้ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนน 2.24 (S.D. = .700) และตัวชี้วัดเรื่องการรู้จักแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุนนั้น ได้ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนน 2.28 (S.D. = .782) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างต้องการได้รับการส่งเสริมให้รู้ถึงจุดแข็งจุดอ่อนของตนเองและการพัฒนาปรับปรุงตนเอง อีกทั้งความต้องการการแนะแนวส่งเสริมการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจและการเข้าถึงแหล่งสนับสนุนด้านการเงินรวมถึงวิธีการให้ได้มาซึ่งเงินสนับสนุนดังกล่าว

2. ผลการวิเคราะห์สภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ข้อมูลสภาพทั่วไปของประชากรและสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 21 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	961	58.2
1.2 หญิง	689	41.8

ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
รวม	1650	100
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 18 ปี	114	6.9
2.2 19-25 ปี	1536	93.1
รวม	1650	100
3. ภูมิลำเนา		
3.1 กรุงเทพฯ	694	42.1
3.2 จังหวัดอื่นๆ	956	57.9
รวม	1650	100
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ชั้นปีที่ 1	327	19.8
4.2 ชั้นปีที่ 2	409	24.8
4.3 ชั้นปีที่ 3	641	38.8
4.4 ชั้นปีที่ 4	271	16.4
รวม	1650	100
5. ประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
5.1 เคยประกอบอาชีพส่วนตัว	24	1.5
5.2 ไม่เคยประกอบอาชีพส่วนตัว	1626	98.5
รวม	1650	100
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
6.1 5000-10,000 บาท	409	24.8
6.2 10,001-20,000 บาท	1076	65.2
6.3 20,001-50,000 บาท	148	9
6.4 มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	17	1
รวม	1650	100

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นชายร้อยละ 58.2 และ เป็นหญิงร้อยละ 41.8 โดยร้อยละ 93.1 มีอายุอยู่ระหว่าง 19 ถึง 25 ปี และมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ร้อยละ 6.9 และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ ร้อยละ 42.1 และภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ร้อยละ 57.9 โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 38.8 รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 24.8 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 19.8 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 16.4 ตามลำดับ โดยที่นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ

98.5 ไม่เคยประกอบอาชีพส่วนตัวเลย มีเพียงร้อยละ 1.5 เท่านั้นที่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพส่วนตัวมาก่อนหรือปัจจุบันยังคงประกอบอาชีพส่วนตัวอยู่ โดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักศึกษามีจำนวนเพียงร้อยละ 9 ที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 20,001 ถึง 50,000 บาทและมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่มีรายได้สูงมากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป ในขณะที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 65.2 มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,001 บาท ถึง 20,000 บาท และร้อยละ 24.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,000 ถึง 10,000 บาท และมีเพียงร้อยละ 9 ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 20,001 ถึง 50,000 บาท

ในส่วนของระดับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**ระดับความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง**		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ความเข้าใจถึงอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงแต่ก็มีผลตอบแทนสูง	4.71	.594	สูงมาก
2. ความเข้าใจว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นอย่างมากในการทำตลาด	4.74	.583	สูงมาก
3. เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของเจ้านาย	4.68	.561	สูงมาก
4. เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและกระแสสังคมของประเทศและของโลก	4.87	.372	สูงมาก
5. เป็นอาชีพที่ต้องมีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา	4.91	.342	สูงมาก
6. เป็นอาชีพที่ต้องมีเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจคอยพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.66	.527	สูงมาก
7. เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลเป็นหัวใจในการดำเนินธุรกิจ	4.76	.538	สูงมาก
8. เป็นอาชีพที่จำเป็นต่อการพัฒนาและการจ้างงานของชุมชนและประเทศ	4.81	.500	สูงมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนในทุกตัวชี้วัดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นอยู่ในระดับที่สูงมาก คือ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.5 - 5 คะแนน โดย ตัวชี้วัดที่ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับ คือ ความรู้ความเข้าใจว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเป็นอาชีพที่ต้องมีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.91 (S.D. = .342) ความรู้ความเข้าใจว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและกระแสสังคมของประเทศและของโลก ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.87 (S.D. = .372) และ ความรู้ความเข้าใจว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นเป็นอาชีพที่จำเป็นต่อการพัฒนาและการจ้างงานของชุมชนและประเทศ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.81 (S.D. = .500) ซึ่งความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการตามตัวชี้วัดนี้สามารถนำมาใช้ในการนำเสนอเพื่อเป็นแรงจูงใจและสร้างความสนใจในขั้นตอนการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อไปได้

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**ระดับความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง**		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้สึกชื่นชมในความสามารถของผู้ที่ประกอบอาชีพวิสาหกิจเริ่มต้นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง	4.59	.600	สูงมาก
2. มีความสนใจในอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมากกว่าอาชีพอื่นๆ	4.13	.639	สูง
3. มีความรู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นฟันเฟืองสำคัญในการผลักดันประเทศให้ก้าวหน้าและแข่งขันกับนานาประเทศได้	4.32	.623	สูง
4. รู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการ	3.16	.952	ปานกลาง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ระดับความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ดำเนินชีวิตและการทำงาน			
5. มีความรู้สึกต้องการที่จะพบปะ พูดคุย ทำความรู้จักหรือร่วมงานกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	4.17	.760	สูง
6. รู้สึกอยากที่จะชักชวนให้คนใกล้ชิดมาเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มตน	3.38	.632	ปานกลาง
7. รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อประเทศในอนาคต	4.48	.621	สูง
8. รู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส	2.18	.816	ต่ำ

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยของตัวชี้วัดส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คือมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 โดยจะมีเพียง 1 ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ในรดับสูงมาก ได้แก่ตัวชี้วัดการมีความรู้สึกชื่นชมในความสามารถของผู้ที่ประกอบอาชีพวิสาหกิจเริ่มต้นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง ได้ระดับคะแนนสูงถึง 4.59 (S.D.= .600) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้นมีความรู้สึกชื่นชมในความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอย่างสูง และมีเพียง 2 ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนปานกลาง คือ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 2.50 – 3.49 ได้แก่ ตัวชี้วัดเกี่ยวกับความรู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.12 (S.D. = .952) และ ตัวชี้วัดเกี่ยวกับความรู้สึกอยากที่จะชักชวนให้คนใกล้ชิดมาเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มตน ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.38 (S.D. = .632) และมี 1 ตัวชี้วัดที่ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำได้แก่ ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส ได้คะแนนเฉลี่ย 2.18 (S.D. = .816) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้นถึงแม้จะมีความรู้สึกดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น แต่ก็ยังมีอุปสรรคที่ทำให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้นไม่อยากที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งต้องได้รับการพิจารณาประเมินองค์ประกอบด้านอื่นๆของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและทำการส่งเสริมผ่านโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**ระดับของการมีพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง**		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. สามารถนำตนเองได้ในการทำงานและสิ่งต่างๆโดยไม่ต้องรอให้มีคนออกคำสั่ง	3.37	.759	ปานกลาง
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างผลงานใหม่ๆอยู่เสมอ	2.72	.922	ปานกลาง
3. กล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มากขึ้น	3.11	.777	ปานกลาง
4. บริหารจัดการเวลาและทรัพยากรในการทำงานและในการใช้ชีวิตได้	3.20	.852	ปานกลาง
5. กระตือรือร้นและแสวงหาโอกาสและความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ	3.84	.898	สูง
6. เปิดรับความท้าทายและกล้าทำในสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน	3.66	.703	สูง
7. เชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้จนสำเร็จ	3.98	.766	สูง
8. ผลักดันตนเองและผลงานอย่างเต็มที่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและประจักษ์แก่สังคม	4.23	.776	สูง

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของตัวนักศึกษาของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยของตัวชี้วัดส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คือได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 – 3.49 และ อยู่ในระดับสูง คือได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 โดยตัวชี้วัดที่ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ตัวชี้วัดด้านความสามารถนำตนเองได้ในการทำงานและสิ่งต่างๆโดยไม่ต้องรอให้มีคนออกคำสั่ง ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.37 (S.D. = .759) ตัวชี้วัดด้านด้านการบริหารจัดการเวลา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

และทรัพยากรในการทำงานและในการใช้ชีวิต ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.20 (S.D. = .852) ตัวชี้วัดด้านความกล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มากขึ้น ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.11 (S.D. = .777) และ ตัวชี้วัดด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างผลงานใหม่ๆอยู่เสมอ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดของกลุ่มองค์ประกอบนี้คือมีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.71 (S.D. = .922) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้นมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการมีความกระตือรือล้นแสวงหาความรู้และโอกาสใหม่ๆอยู่เสมอ การเปิดรับความท้าทายใหม่ๆ การมีความเชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั้นผลักดันตนเองและผลงานของตนไปสู่ความสำเร็จ หากได้รับการส่งเสริมเพียงเล็กน้อยในกลุ่มตัวชี้วัดที่ยังมีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางให้สูงขึ้นได้ เช่น การส่งเสริมด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และความกล้าเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยง ก็จะยิ่งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างนี้มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มากขึ้นได้

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้าง	**ระดับการรับรู้ถึงศักยภาพและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง**		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. รู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน	2.86	.892	ปานกลาง
2. รู้จุดอ่อนของตนเองด้านการทำงานและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น	2.15	.749	ต่ำ
3. รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ	2.32	.823	ต่ำ
4. มองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ	2.06	.777	ต่ำ
5. มีครอบครัว คนรอบข้างคอยสนับสนุนหากต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจ	3.07	.723	ปานกลาง
6. รู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นทำธุรกิจทันทีที่ต้องการ	2.33	.735	ต่ำ
7. รู้และสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน	2.74	.772	ปานกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้าง	ระดับการรับรู้ถึงศักยภาพและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
หากต้องการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น			
8. รู้จักแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุนนั้น	2.95	.845	ปานกลาง

จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าตัวชี้วัดมีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและระดับต่ำทั้งสิ้น โดยตัวชี้วัดที่ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำและควรได้รับการส่งเสริมมากที่สุด 4 ตัวชี้วัดได้แก่ ตัวชี้วัดด้านการรู้จุดอ่อนของตนเองและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.15 (S.D. = .749) ตัวชี้วัดเกี่ยวกับการรู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.32 (S.D. = .823) ตัวชี้วัดด้านการรู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นทำธุรกิจที่ต้องการ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.33 (S.D. = .735) และตัวชี้วัดด้านการมองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.06 (S.D. = .777) ซึ่งเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดจากทั้ง 8 ตัวชี้วัด แสดงให้เห็นว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้น แม้ว่าจะรู้จักจุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเอง แต่ก็ยังขาดการรู้ถึงจุดอ่อนของตนเองและการพัฒนาจุดอ่อนนั้น รวมถึงขาดโอกาสที่จะได้รับการอบรมส่งเสริมด้านการดำเนินธุรกิจที่ตนต้องการ อีกทั้งขาดโอกาสที่จะนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจได้ และที่สำคัญคือไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยาการด้านความรู้ที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจของตนเองในทันทีที่ต้องการ แต่อย่างไรก็ตามนักศึกษากลุ่มตัวอย่างนั้นก็ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและคนรอบข้างเป็นอย่างดี และรับรู้สึกแรงสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนรวมถึงรู้จักแหล่งเงินทุนสนับสนุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสนับสนุนนั้นๆ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการประเมินสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจำแนกตามองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังนี้

1. สภาพเจตคติในองค์ประกอบของความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น พบว่า นักศึกษาทั้งสองคณะนี้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เป็นอย่างดีในทุกตัวชี้วัด แสดงให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจถึงลักษณะพื้นฐานของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นว่ามีพื้นฐานที่เป็นจุดเด่นของอาชีพและมีความแตกต่างกับอาชีพอื่นๆในด้านบ้าง รวมถึงคุณลักษณะของอาชีพที่จำเป็นจะต้องทราบก่อนที่จะเริ่มต้นประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ถูกต้องดีแล้ว นอกจากยังสามารถนำความรู้ความเข้าใจต่อลักษณะของอาชีพที่มีความโดดเด่นมาใช้เป็นเครื่องมือในการดึงดูดความสนใจของนักศึกษาในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ เช่น เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูง เป็นอาชีพที่มีอิสระไม่ต้องอยู่ใต้บังคับบัญชาของเจ้านาย เป็นอาชีพที่ต้องแข่งขัน รวมถึงเป็นอาชีพที่อิงกับกระแสสังคมและกระแสของโลก

2. สภาพเจตคติในองค์ประกอบของความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น พบว่านักศึกษาทั้งสองคณะนี้มีความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นไปในทิศทางเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก กล่าวคือ นักศึกษาทั้งสองคณะนี้รู้สึกชื่นชมว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงมีความต้องการที่จะพบปะพูดคุยเป็นเพื่อนหรือร่วมงานกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น แต่ว่ายังคงมีความไม่แน่ใจหากจะนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมาเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ศึกษาวิธีการทำงานและเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต อีกทั้งนักศึกษากลุ่มคณะรัฐศาสตร์ยังไม่มีความพร้อมที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีที่มีโอกาส ในขณะเดียวกันนักศึกษากลุ่มคณะนิติศาสตร์ก็ยังคงมีความไม่แน่ใจหากจะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีที่มีโอกาสเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมตัวชี้วัดทั้ง 2 ตัวชี้วัดดังกล่าว ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน และตัวชี้วัดด้านรู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส ให้แก่นักศึกษากลุ่มนี้ผ่านการโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3. สภาพเจตคติในองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของตัวนักศึกษาที่บ่งชี้ถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น พบว่า นักศึกษากลุ่มคณะนิติศาสตร์ขาดการมีความคิดระเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และขาดความกล้าที่จะเสี่ยงและความวสามารถในการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่มากขึ้น ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องกับธรรมชาติในแนวทางการศึกษาของคณะนิติศาสตร์ ที่มุ่งเน้นในการศึกษาและยึดมั่นในตำราเนื้อหาบทเรียนและเนื้อหาตัวบทกฎหมายที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคตมากกว่าการมุ่งเน้นในการมีความคิดสร้างสรรค์และการเสี่ยงรวมถึงการบริหารความเสี่ยง ในส่วนของนักศึกษากลุ่มคณะรัฐศาสตร์พบว่ากลุ่มตัวชี้วัดที่มีระดับค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ต่ำที่สุดสองอันดับ ก็คือ ตัวชี้วัดด้านการมีความคิดระเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และตัวชี้วัดด้าน

ความกล้าที่จะเสี่ยงและความสามารถในการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่มากขึ้น แสดงให้เห็นว่าภาพรวมของพฤติกรรมของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์นั้นมีความคล้ายคลังกัน และมีความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเช่นเดียวกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้มีความคิดระเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และส่งเสริมให้มีความกล้าที่จะเสี่ยงและความสามารถในการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต่อไป

4. สภาพเจตคติในองค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้าง พบว่ากลุ่มนักศึกษาคณะนิติศาสตร์นั้น ขาดการรับรู้ถึงจุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเอง รวมถึงขาดการรับรู้ถึงจุดอ่อนและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาจุดอ่อนนั้น นอกจากนี้ยังมองไม่เห็นโอกาสที่จะนำความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่มาต่อยอดเป็นธุรกิจได้ อีกทั้งยังไม่สามารถรู้ถึงแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและการได้มาซึ่งเงินทุนนั้น ในส่วนของกลุ่มนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์นั้นมีความบกพร่องในตัวชี้วัดที่คล้ายคลึงกับกลุ่มนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ คือด้านการรับรู้ถึงจุดอ่อนของตนเองและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาจุดอ่อนดังกล่าว การไม่เห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนเองมาต่อยอดเป็นธุรกิจและโอกาสในการได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านธุรกิจที่ตนเองมีความสนใจ และไม่รู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นได้ทันทีที่ต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นอุปสรรค์ที่มีความสำคัญที่ขัดขวางไม่ให้นักศึกษาเหล่านี้ได้มีโอกาสในการทำความรู้จักตนเอง พัฒนาตนเองและนำความสามารถของตนเองมาใช้ต่อยอดเป็นธุรกิจที่มีความสนใจได้ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมปัจจัยเหล่านี้ให้กับนักศึกษากลุ่มคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ผ่านโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 26 ตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ควรได้รับการส่งเสริมของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

องค์ประกอบของเจคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	**ตัวชี้วัดที่ควรได้รับการส่งเสริมผ่านโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน**
1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ไม่มีตัวชี้วัดใดที่มีความจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม เพราะกลุ่มนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจต่อคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอย่างดีแล้ว แต่ควรนำคุณลักษณะที่นักศึกษามองว่ามีความโดดเด่นมาเป็นเครื่องมือในการดึงดูด

องค์ประกอบของเจตติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ตัวชี้วัดที่ควรได้รับการส่งเสริมผ่านโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
	และสร้างความสนใจแก่นักศึกษาในการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	2.1 ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน 2.2 ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	3.1 ตัวชี้วัดด้านการมีความคิดระเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ 3.2 ตัวชี้วัดด้านความกล้าที่จะเสี่ยงและความสามารถในการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่มากขึ้น
4. องค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม	4.1 ตัวชี้วัดด้านการรับรู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน 4.2 ตัวชี้วัดด้านการรับรู้จุดอ่อนของตนเองด้านการทำงานและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น 4.3 ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ 4.4 ตัวชี้วัดด้านการมองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ 4.5 ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นทำธุรกิจทันทีที่ต้องการ 4.6 ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุนนั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตอนที่ 2.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

1. ผลการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยเปิดรับอาสาสมัครเข้าร่วมโปรแกรม โดยเปิดรับและคัดเลือกผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับธุรกิจที่ใกล้เคียงกัน โดยได้อาสาสมัครทั้งสิ้น 30 คน และมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปดังนี้

ตารางที่ 27 ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโปรแกรม

ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	17	56.7
1.2 หญิง	13	43.3
รวม	30	100
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 18 ปี	2	6.7
2.2 19-25 ปี	28	93.3
รวม	30	100
3. ภูมิลำเนา		
3.1 กรุงเทพฯ	8	26.7
3.2 จังหวัดอื่นๆ	22	73.3
รวม	30	100
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ชั้นปีที่ 1	2	6.7
4.2 ชั้นปีที่ 2	3	10.0
4.3 ชั้นปีที่ 3	14	46.7
4.4 ชั้นปีที่ 4	11	36.7
รวม	30	100
5. ประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น		
5.1 เคยประกอบอาชีพส่วนตัว	2	6.7
5.2 ไม่เคยประกอบอาชีพส่วนตัว	28	93.3
รวม	30	100
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
6.1 5000-10,000 บาท	16	53.3
6.2 10,001-20,000 บาท	11	36.7
6.3 20,001-50,000 บาท	3	10.0
6.4 มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	0	0
รวม	30	100

อาสาสมัครผู้เข้าร่วมโปรแกรมเป็นเพศชาย จำนวน17 คน และเพศหญิงจำนวน 13 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 19-25 ปี และมีภูมิลำเนาอยู่ที่ต่างจังหวัด และเป็นผู้ที่ไม่เคยประกอบอาชีพส่วนตัวเลยถึง 28 คน มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่เคยประกอบอาชีพส่วนตัว โดยร้อยละ 53.3 มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท ต่อเดือน และร้อยละ 36.7 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท อาสาสมัครที่เปิดรับเข้าร่วมการทดลองทั้ง 30 คนที่ได้รับคัดเลือกนี้มีความสนใจเกี่ยวกับสื่อออนไลน์โดยเฉพาะสื่อออนไลน์เกี่ยวกับอาหาร

ผลการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นกลุ่มทดลองได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลอง

องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีตัวชี้วัดดังนี้	วัดก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	
	$\bar{x}$	S.D.
1. ความเข้าใจถึงอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงแต่ก็มีผลตอบแทนสูง	4.90	.305
2. ความเข้าใจว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นอย่างมากในการทำตลาด	4.77	.430
3. เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของเจ้านาย	4.70	.535
4. เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและกระแสสังคมของประเทศและของโลก	4.63	.490
5. เป็นอาชีพที่ต้องมีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา	4.67	.479
6. เป็นอาชีพที่ต้องมีเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจคอยพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.43	.568
7. เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลเป็นหัวใจในการดำเนินธุรกิจ	4.53	.507
8. เป็นอาชีพที่จำเป็นต่อการพัฒนาและการจ้างงานของชุมชนและประเทศ	4.70	.466

อาสาสมัครผู้เข้าร่วมการทดลองมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น อยู่ในระดับสูงและสูงมากในทุกตัวชี้วัด แสดงถึงว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจต่อคุณลักษะพื้นฐานของอาชีพผู้ประกอบการเป็นอย่างดี

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลอง

องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีตัวชี้วัดดังนี้	**วัดก่อนเข้าร่วมโปรแกรม**	
	$\bar{x}$	S.D.
1. มีความรู้สึกชื่นชมในความสามารถของผู้ที่ประกอบอาชีพวิสาหกิจเริ่มต้นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง	4.83	.379
2. มีความสนใจในอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมากกว่าอาชีพอื่นๆ	4.73	.450
3. มีความรู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นฟันเฟืองสำคัญในการผลักดันประเทศให้ก้าวหน้าและแข่งขันกับนานาประเทศได้	4.60	.498
4. รู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน	3.30	.466
5. มีความรู้สึกต้องการที่จะพบปะ พูดคุย ทำความรู้จักหรือร่วมงานกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	4.77	.430
6. รู้สึกอยากที่จะชักชวนให้คนใกล้ชิดมาเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มตน	4.00	.830
7. รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อประเทศในอนาคต	4.27	.785
8. รู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส	2.87	.434

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

อาสาสมัครผู้เข้าร่วมการทดลองมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงมาก และสูง โดยมีเพียงตัวชี้วัดเดียวที่มีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนอยู่ในระดับปานกลางคือ ตัวชี้วัดที่ 8) คือมีความรู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลอง

องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีตัวชี้วัดดังนี้	**วัดก่อนเข้าร่วมโปรแกรม**	
	$\bar{x}$	**S.D.**
1. สามารถนำตนเองได้ในการทำงานและสิ่งต่างๆโดยไม่ต้องรอให้มีคนออกคำสั่ง	3.33	.758
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างผลงานใหม่ๆอยู่เสมอ	2.90	.662
3. กล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มากขึ้น	2.17	.648
4. บริหารจัดการเวลาและทรัพยากรในการทำงานและในการใช้ชีวิตได้	3.53	.730
5. กระตือรือร้นและแสวงหาโอกาสและความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ	4.17	.592
6. เปิดรับความท้าทายและกล้าทำในสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน	3.27	.450
7. เชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้จนสำเร็จ	4.30	.651
8. ผลักดันตนเองและผลงานอย่างเต็มที่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและประจักษ์แก่สังคม	4.43	.504

อาสาสมัครผู้เข้าร่วมการทดลองมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอยู่ในระดับสูงได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 5) กระตือรือร้นและแสวงหาโอกาสและความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ 7) เชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้จนสำเร็จ และ 8) ผลักดันตนเองและผลงานอย่างเต็มที่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและประจักษ์แก่สังคม และมีตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ในระดับต่ำได้แก่ตัวชี้วัดที่ 3) กล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มากขึ้น ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนปานกลางได้แก่ตัวชี้วัดที่ 1) สามารถนำตนเองได้ในการทำงานและสิ่งต่างๆโดยไม่ต้องรอให้มีคนออกคำสั่ง 2) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างผลงานใหม่ๆอยู่เสมอ 4) บริหารจัดการเวลาและทรัพยากรในการทำงานและในการใช้ชีวิตได้ และ 6) เปิดรับความท้าทายและกล้าทำในสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 31 ค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของกลุ่มทดลอง

องค์ประกอบทางด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้าง โดยมีตัวชี้วัดดังนี้	วัดก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	
	$\overline{x}$	S.D.
1. รู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน	3.47	.507
2. รู้จุดอ่อนของตนเองด้านการทำงานและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น	2.43	.679
3. รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ	2.13	.629
4. มองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ	1.93	.521
5. มีครอบครัว คนรอบข้างคอยสนับสนุนหากต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจ	2.73	.691
6. รู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นทำธุรกิจทันทีที่ต้องการ	2.27	.583
7. รู้และสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนหากต้องการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1.97	.615
8. รู้จักแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุนนั้น	1.80	.551

อาสาสมัครผู้เข้าร่วมการทดลองมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดในองค์ประกอบทางด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1) รู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน และ 5) มีครอบครัว คนรอบข้างคอยสนับสนุนหากต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจ โดยตัวชี้วัดที่เหลือมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนในเกณฑ์ต่ำ

2. ผลการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้

2.1 ผลการกำหนดเนื้อหาหลัก

ผลการกำหนดเนื้อหาหลักที่ได้จากผลการวิเคราะห์เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ ร่วมกับผลการวิเคราะห์เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัคร โดยการพิจารณาความต้องการในการเรียนรู้และการได้รับการส่งเสริมเจตคติจากตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำและต่ำ

มาก โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังนี้สรุปผลได้ดังนี้

1. ความต้องการในการได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผลการวิเคราะห์พบว่าไม่มีตัวชี้วัดใดที่มีระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำและต่ำมาก จึงไม่มีความต้องการในการได้รับการส่งเสริมเจตคติในตัวชี้วัดใดเป็นพิเศษ

2. ความต้องการในการได้รับการส่งเสริมด้านความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวชี้วัดที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อใช้ในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติในองค์ประกอบด้านความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นคือ

2.1 ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน

2.2 ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส

3. ความต้องการในการได้รับการส่งเสริมด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวชี้วัดที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อใช้ในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติในองค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้ที่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นคือ

3.1 ตัวชี้วัดด้านการมีความคิดระเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

3.2 ตัวชี้วัดด้านความกล้าที่จะเสี่ยงและความสามารถในการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่มากขึ้น

4. ความต้องการในการได้รับการส่งเสริมด้านการรับรู้ศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคม ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวชี้วัดที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อใช้ในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติในองค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นคือ

4.1 ตัวชี้วัดด้านการรับรู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน

4.2 ตัวชี้วัดด้านการรับรู้จุดอ่อนของตนเองด้านการทำงานและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น

4.3 ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4.4 ตัวชี้วัดด้านการมองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ

4.5 รู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นทำธุรกิจทันทีที่ต้องการ

4.6 รู้และสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนหากต้องการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

4.7 รู้จักแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุน

ผู้วิจัยนำผลการกำหนดเนื้อหาหลักมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ในโปรแกรม โดยผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ประกอบ ด้วยองค์ประกอบทั้งสิ้น 9 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 2) เนื้อหาในการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ 5) ผู้สอน 6) ผู้เรียน 7) ระยะเวลา 8) สภาพแวดล้อม 9) การประเมินผล (Zinser,1995) โดยเนื้อหาบทเรียนเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมตามผู้สอน และการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบและผู้สอนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสถานการณ์ตามแนวทางการเรียนรู้ทางสังคม โดยผู้วิจัยไม่มีการกำหนดรายะเอียดของเนื้อหาไว้ล่วงหน้า และให้ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองออกมาเป็นเนื้อหาบทเรียน

ตารางที่ 32 องค์ประกอบหลักของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

องค์ประกอบของโปรแกรม	รายละเอียด
1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นให้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยโดยส่งเสริมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 2) ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 3) ส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 4) ส่งเสริมการรับรู้ศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคม

องค์ประกอบของโปรแกรม	รายละเอียด
2. เนื้อหาการเรียนรู้	เนื้อหาการเรียนรู้ประกอบด้วย 1. เนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 1.1 สภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น 1.2 ภาพรวมและคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน 2. เนื้อหาการส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 2.1 การนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นตัวแบบการทำงานและการดำเนินชีวิต 2.2 การจำลองบทบาทการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 3. เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 3.1 แนวคิดและกระบวนการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ 3.2 แนวคิดและวิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงในการเริ่มต้นทำธุรกิจ 4. เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้ศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคม 4.1 การค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองและแนวทางการพัฒนาข้อบกพร่อง 4.2 การแปลงไอเดียความรู้ความสามารถและสิ่งที่มีความสนใจให้กลายเป็นธุรกิจ 4.3 แนะแนวการหาแหล่งสนับสนุนความรู้ ทรัพยากร และเงินทุน และการเข้าถึงการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ
3. กิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรมตามโครงสร้างหลักของกิจกรรม 3T ประกอบด้วย 1. Tour เป็นกิจกรรมการเยี่ยมชมองค์กรวิสาหกิจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

องค์ประกอบของโปรแกรม	รายละเอียด
	เริ่มต้นที่น่าสนใจและอยู่ในความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและเข้าใจถึงรูปแบบการทำงานของวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ การจัดการและการแก้ไขปัญหาขององค์กรและผู้นำองค์กร 2. Talent เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และแสดงความสามารถพิเศษและความสนใจของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการแนะแนวช่วยเหลือในการพัฒนาตนเอง แก้ไขจุดบกพร่องและส่งเสริมพัฒนาจุดแข็งของตนเอง และกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบโดยมีผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นตัวแบบเพื่อการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 3. Transform เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนและผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ร่วมกันทำกิจกรรมการจำลองเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น กิจกรรมการแนะแนวและการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรและพันธมิตรธุรกิจเพื่อมุ่งสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเป็นแนวคิดหลักในการดำเนินกิจกรรม
4. สื่อการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้ประกอบด้วย เอกสารประกอบการเรียนรู้ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ สื่ออิเลคทรอนิกส์ สื่อออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ คลิปวีดีโอ เกมส์การแข่งขันทำธุรกิจและแก้ปัญหาทางธุรกิจ
5. ผู้สอน	ผู้สอนประกอบด้วยผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้รับการคัดเลือกร่วมกันจากผู้เรียนและผู้วิจัยโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ร่วมให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมการเรียนรู้
6. ผู้เรียน	ผู้เรียนประกอบด้วย นักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่อาสาสมัครเข้าร่วมโปรแกรมตามเกณฑ์การคัดเลือก
7. ระยะเวลา	กิจกรรมใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 115 ชั่วโมง แบ่งเป็น 3 ระยะคือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

องค์ประกอบของโปรแกรม	รายละเอียด
	1. การเข้าร่วมทำกิจกรรมนอกสถานที่ตามเนื้อหาหลัก 4 หน่วยการเรียนรู้ รวม 48 ชั่วโมง 2. การเรียนรู้และฝึกฝนปฏิบัติด้วยตนเอง อย่างน้อย 60 ชั่วโมง ตามแนวทางการเรียนรู้ทางสังคม 3. การนำเสนอผลงาน การประเมินผลการเรียนรู้ การประเมินกิจกรรม และนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องของการนำโปรแกรมไปใช้ 7 ชั่วโมง
8. สภาพแวดล้อม	กิจกรรมเป็นการเรียนรู้นอกสถานที่ โดยสถานที่จัดกิจกรรมหลักเป็นสถานประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจริงที่ผู้เรียนมีความสนใจ เพื่อสร้างบรรยากาศที่เสมือนจริงในบริบทการเรียนรู้ทางธุรกิจมากที่สุด
9. การประเมินผล	การประเมินผลแบ่งออกเป็น 3 ส่วนประกอบด้วย 1. การประเมินเจตคติก่อนการทดลองและหลังการเข้าร่วมโครงการของผู้เรียน 2. การประเมินผลการเรียนรู้ 3. การประเมินกิจกรรม 4. การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม

ตารางที่ 33 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายละเอียดแผนการเรียนการสอน	จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้
1. การแจ้งรายละเอียดและกำหนดการ การประเมินพื้นฐานประสบการณ์ การทดสอบเจตคติก่อนการเข้าสู่กิจกรรม	3
2. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 1 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 2.1 กิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบันและแนวโน้มของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยและของโลก 2.2 กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภาพรวมและคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน	25

รายละเอียดแผนการเรียนการสอน	จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้
3. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 2 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 3.1 การนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นตัวแบบการทำงานและการดำเนินชีวิต 3.2 กิจกรรมจำลองการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นร่วมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ	25
4.หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 3 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 4.1 กิจกรรมการส่งเสริมการเริ่มต้นธุรกิจและดำเนินธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ 5.2 กิจกรรมการส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	25
5. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 4 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคม 5.1 กิจกรรมการค้นหาจุดแข็งจุดอ่อนของตนเองและแนวทางการแก้ไขจุดอ่อนของตนเอง 5.2 กิจกรรมการแปลงความรู้ความสามารถและความสนใจของตนเองให้กลายเป็นธุรกิจ 5.3 การแนะแนวการค้นหาแหล่งสนับสนุนด้านความรู้ ทรัพยากร เงินทุนและการเข้าถึงแหล่งสนับสนุนต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการเริ่มต้นในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	25
6. หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	5
7. การทดสอบและการประเมิน	7
	รวม 115 ชั่วโมง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.2 ผลการพัฒนาร่างโปรแกรม

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบร่างโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาและโครงสร้าง แล้วจึงนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องของโปรแกรมต่อวัตถุประสงค์และการนำไปใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเจตคติ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหาโปรแกรม มีค่า IOC มากกว่า 0.6 ขึ้นไปทุกข้อ

ผู้วิจัยทำการปรับปรุงเนื้อหาตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำ โดยมีประเด็นสำคัญในการปรับปรุงเนื้อหาของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังนี้

1. จัดโครงสร้างของเนื้อหาเรียนรู้ออกเป็น 4 หมวดและสรุปเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละหมวดดังนี้

1.1 เนื้อหาเพื่อส่งเสริมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

1.1.1 สภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น

1.1.2 ภาพรวมและคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

1.2 เนื้อหาการส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

1.2.1 การนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นตัวแบบการทำงานและการดำเนินชีวิต

1.2.2 การสวมบทบาทจำลองการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

1.3 เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

1.3.1 แนวคิดและกระบวนการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจอย่างสร้างสรรค์

1.3.2 แนวคิดและวิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงในการเริ่มต้นทำธุรกิจ

1.4 เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้ศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคม

1.4.1 การค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองและแนวทางการพัฒนาข้อบกพร่อง

1.4.2 การแปลงไอเดียความรู้ความสามารถและสิ่งที่มีความสนใจให้กลายเป็นธุรกิจ

1.4.3 แนะแนวการหาแหล่งสนับสนุนความรู้ ทรัพยากร และเงินทุน และการเข้าถึงการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2. จัดโครงสร้างของกิจกรรมที่มีความหลากหลายให้เป็นหมวดหมู่และสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม ให้ผู้เรียนได้รู้จักตัวตนของตัวเอง และให้การเรียนรู้อยู่ภายใต้บรรยากาศของการดำเนินธุรกิจที่เกิดขึ้นจริงและมีความเป็นปัจจุบันมากที่สุด โดยได้ผลสรุปคือ จัดโครงสร้างของกิจกรรมในรูปแบบของ กิจกรรม 3T ประกอบด้วย

2.1 Tour เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศจริงของการประกอบกิจการวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบัน เป็นการเยี่ยมชมองค์กรวิสาหกิจเริ่มต้นที่น่าสนใจและอยู่ในความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและเข้าใจถึงรูปแบบการทำงานของวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ การจัดการและการแก้ไขปัญหาขององค์กรและผู้นำองค์กร

2.2 Talent เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกในความเป็นตัวตนของตนเองและร่วมทำกิจกรรมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ได้แสดงความสามารถพิเศษและความสนใจของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการแนะแนวช่วยเหลือในการพัฒนาตนเอง แก้ไขจุดบกพร่องและส่งเสริมพัฒนาจุดแข็งของตนเอง และมีรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบโดยมีผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นตัวแบบเพื่อการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

2.3 Transform เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนประสบการณ์เกี่ยวกับการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต ให้ผู้เรียนได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากโดยผู้เรียนและผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ร่วมกันทำกิจกรรมการจำลองเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น กิจกรรมการแนะแนวและการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรและพันธมิตรธุรกิจเพื่อมุ่งสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 34 การปรับแก้ร่างโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1

หน่วยการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	รูปแบบกิจกรรมและเทคนิคการเรียนรู้	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 1 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้ความ	ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของธุรกิจวิสาหกิจ	กิจกรรม Tour ตามแนวคิดกิจกรรม 3T โดยเป็นกิจกรรมการเยี่ยมชมสถานประกอบการจริง และกิจกรรมการเรียนรู้	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบันมาก

หน่วยการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	รูปแบบกิจกรรมและเทคนิคการเรียนรู้	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
เข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	เริ่มต้นทั้งในประเทศไทยและของโลก และคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน	ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ขึ้น และได้ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะเบื้องต้นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ
2. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 2 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่อยู่ในธุรกิจที่ตนมีความสนใจและเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและอาชีพมาเป็นต้นแบบในการเรียนรู้และการทำงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความคุ้นเคยในอาชีพและเกิดความรู้สึกดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	กิจกรรม Tour ตามแนวคิดกิจกรรม 3T โดยการเข้าเยี่ยมชมและสัมผัสประสบการณ์การทำงานและเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการในสถานประกอบการจริง และกิจกรรม Transform ตามแนวคิดกิจกรรม 3T เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบการทำงานและการใช้ชีวิตจากผู้ประกอบการตัวจริงเพื่อนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมตนเองสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต่อไป	ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยและเปิดรับเอาแนวคิดการทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมาปฏิบัติ และเกิดความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น
3. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 3 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเตรียมความพร้อมในการเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงทักษะการบริหารความเสี่ยงที่	กิจกรรม Talent ตามแนวคิดกิจกรรม 3T ให้ผู้เรียนได้รับการแนะแนวการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ตามความสนใจและความถนัดของตนเองและกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการความเสี่ยงของการเริ่มต้นธุรกิจผ่านกิจกรรมการจำลองการเริ่มต้นธุรกิจร่วมกับ	ผู้เรียนเข้าใจและนำแนวคิดการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้กับความสนใจของตนเองในการวางแผนเริ่มต้นการทำธุรกิจได้ และได้เข้าใจหลักการบริหารจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นของ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	รูปแบบกิจกรรมและเทคนิคการเรียนรู้	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
	อาจเกิดขึ้นในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยใช้แนวทางการเรียนรู้ทางสังคม	การเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น
4. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 4 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคม	ให้ผู้เรียนสามารถรู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองที่ส่งผลต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการรับการแนะแนวการแปลงความรู้ความสนใจของตนให้กลายเป็นธุรกิจ รวมถึงแนะแนวการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	กิจกรรม Talent และ Transform ตามแนวคิดกิจกรรม 3T เพื่อช่วยการค้นหาจุดแข็งจุดอ่อนและแปลงความสนใจของผู้เรียนให้เป็นธุรกิจ และกิจกรรมการแนะแนวการค้นหาและเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ผู้เรียนรู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองและนำมาใช้ร่วมกับความสนใจที่แท้จริงของตนเองเพื่อการวางแผนการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ และได้รู้จักและรู้วิธีการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้
5. หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ต่อยอดเพื่อผลักดันให้ตนเองได้เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต	กิจกรรม Tour ตามแนวคิดกิจกรรม 3T เพื่อการเยี่ยมชมสถานประกอบการจริง การสร้างบรรยากาศ สร้างแรงกระตุ้นรวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจผ่านการพูดคุยแนะแนวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีที่มีโอกาส

ผู้วิจัยนำผลการปรับแก้ร่างโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1 นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาและโครงสร้าง แล้วจึงนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเจตคติ เพื่อประเมินความสอดคล้องของโปรแกรมต่อวัตถุประสงค์และการนำไปใช้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหาโปรแกรม มีค่า IOC มากกว่า 0.6 ขึ้นไปทุกข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อสังเกตและคำแนะนำสำหรับนำไปปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้นดังนี้

1. กำหนดประเด็นการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้ชัดเจนดังนี้

1.1 หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 1 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ดังนี้

1.1.1 สภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอย่างไร

1.1.2 คุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบันควรมีอะไรบ้าง

1.2 หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 2 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

1.2.1 การเรียนรู้โดยการนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมาเป็นตัวแบบของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบทำได้อย่างไร

1.2.2 เรียนรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่และการใช้ชีวิตการทำงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ

1.3 หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 3 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ดังนี้

1.3.1 การเริ่มก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างสร้างสรรค์ทำได้อย่างไร

1.3.2 การบริหารจัดการความเสี่ยงของการเริ่มต้นวิสาหกิจเริ่มต้นทำได้อย่างไร

1.4 หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 4 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคม ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ดังนี้

1.4.1 ผู้เรียนมีจุดแข็งจุดอ่อนด้านใดที่สนับสนุนและขัดขวางการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

1.4.2 การเปลี่ยนความชอบและความสามารถส่วนตัวให้เป็นธุรกิจทำได้อย่างไรบ้าง

1.5 หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

2. ในการทำกิจกรรมควรแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ทำการสะท้อนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการวิพากษ์และสังเกตแง่มุมความคิดต่างๆของเพื่อนผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีมุมมองที่หลากหลายขึ้นกว่าการเรียนแบบกลุ่มเดี่ยว

3. ควรแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ส่วนที่ชัดเจนและใช้วิธีการที่เหมาะสม ดังนี้

3.1 การประเมินผลการเรียนรู้ โดยการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect)

3.2 การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม โดยการใช้แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม

3.3 การประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสังเกตและบันทึก แบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ช่วงคือ

3.3.1 ช่วงการเตรียมการก่อนดำเนินโปรแกรม

3.3.2 ช่วงระหว่างดำเนินโปรแกรม

3.3.3 ช่วงหลังดำเนินโปรแกรมเสร็จสิ้น

4. ควรเพิ่มวิธีการเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เข้าไปในกิจกรรม เนื่องจากปัจจุบันผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ตลอดเวลาและเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มผู้เรียนที่เป็นนักศึกษามหาวิยาลัยเป็นอย่างมาก และเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ทางสังคมในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้นำคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมาทำการปรับปรุงเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรม และสร้างตารางกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น ได้ผลการปรับแก้เป็นโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้และโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ที่มีความสมบูรณ์มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 35 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้และโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
1. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 1 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1.1 สภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอย่างไร 1.2 คุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบันควรมีอะไรบ้าง	ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นทั้งในประเทศไทยและของโลก และคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน	กิจกรรม Tour ตามแนวคิดกิจกรรม 3T โดยเป็นกิจกรรมการเยี่ยมชมสถานประกอบการจริงและกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น มีขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้วิจัยนำผู้เรียนเข้าเยี่ยมชมสถานประกอบการ แนะนำให้รู้จักกับผู้ก่อตั้งและผู้บริหารและร่วมแนะนำข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการ 2. วิทยากรบรรยายภาพรวมของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยและต่างประเทศ แนวโน้มและกระแสของวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต และเปิดให้ผู้เรียนสอบถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยคอยสนับสนุนและกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้ 3. วิทยากร ผู้เรียน และผู้วิจัยร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคตที่	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบันมากขึ้น และได้ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะเบื้องต้นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ	1. การประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม โดยใช้แบบบันทึกแบบมีโครงสร้างเพื่อประเมินว่าการจัดโปรแกรมเป็นไปตามกระบวนการขั้นตอนที่วางแผนไว้หรือไม่และประสบปัญหาด้านใดหรือไม่อย่างไร 2. การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินด้าน วัตถุประสงค์ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรม ด้านระยะเวลา ด้านสื่อการสอน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการวัดประเมินผล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
			น่าสนใจที่จะทำในปัจจุบันและอนาคต 4. วิทยากรให้ผู้เรียนทำกิจกรรม “ผู้ประกอบการขั้นเทพ” ด้วยการแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม และให้รับชมสื่อการสอนและการบรรยายตัวอย่างสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นต่อธุรกิจและตัวผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ ความคิด การกระทำของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นๆ และร่วมให้ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มร่วมกันแข่งขันวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มาและผลที่จะเกิดขึ้นและทางเลือกอื่นๆที่ทำได้จากสถานการณ์ตัวอย่างดังกล่าว โดยมีผู้วิจัยคอยสนับสนุนและช่วยเหลือผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรม 5. วิทยากร ผู้เรียน และผู้วิจัยร่วมกันอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าในหัวข้อ ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นควรมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง 6. วิทยากรเตรียมการดำเนินกิจกรรม “Start-Me-Up” ด้วยการเรียนรู้ทางสังคมโดยการสังเกตและเลียนแบบ โดยให้ผู้เรียนร่วมกันคัดเลือก		3.ประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) ด้วยวิธีการสะท้อนการเรียนรู้กลุ่มโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่มและมีผู้เรียนและวิทยากรเป็นผู้ร่วมสะท้อนการเรียนรู้ด้วยการแลก เปลี่ยนความคิดเห็นและการบันทึกการเรียนรู้ลงในแบบบันทึกตามหัวข้อ 1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ 2. ความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิม 3. ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ 4. การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
			ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่น่าสนใจ และเริ่มต้นการติดตาม สังเกต และเรียนรู้วิถีชีวิต แนวคิด การดำเนินชีวิต และการทำงานโดยใช้คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ได้จากการสรุปอภิปรายในกิจกรรมก่อนหน้านี้เป็นกรอบในการสังเกต ผู้เรียนสามารถติดตามผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้ประกอบการใช้ โดยติดตามตลอดจนจบระยะเวลาการดำเนินโปรแกรม		
2. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 2 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	2.1 การเรียนรู้โดยการนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมาเป็นตัวแบบของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบทำได้อย่างไร 2.2 กระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบและสามารถเรียนรู้และเข้าใจบทบาท	สร้างแรงจูงใจและแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่อยู่ในธุรกิจที่ตนมีความสนใจและเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและอาชีพมาเป็นต้นแบบในการเรียนรู้และการทำงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ความคุ้นเคยในอาชีพและเกิด	กิจกรรม Tour ตามแนวคิดกิจกรรม 3T โดยการเข้าเยี่ยมชมและสัมผัสประสบการณ์การทำงานและเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการในสถานประกอบการจริง และกิจกรรม Transform ตามแนวคิดกิจกรรม 3T เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบการทำงานและการใช้ชีวิตจากผู้ประกอบการตัวจริง เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมตนเองสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต่อไป มีรายละเอียดดังนี้ 1. ผู้วิจัยนำผู้เรียนเข้าเรียนรู้ในสถานประกอบการที่ได้ทำการ	ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยและเปิดรับเอาแนวคิดการทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมาปฏิบัติ และเกิดความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1. การประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อประเมินว่าการจัดโปรแกรมเป็นไปตามกระบวนการขั้นตอนที่วางแผนไว้หรือไม่และประสบปัญหาด้านใดหรือไม่อย่างไร 2. การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบบันทึกเพื่อประเมิน ด้านวัตถุประสงค์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
	หน้าที่และการใช้ชีวิตการทำงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จแนะนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร	ความรู้สึกดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	คัดเลือกไว้ร่วมกับผู้เรียน วิทยากรทำการแนะนำสถานประกอบการ ผู้บริหาร และแนะนำการดำเนินการที่น่าสนใจ 2. ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม “Start-Me-Up” ต่อเนื่องจากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 3. วิทยากรดำเนินกิจกรรมการแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตและเลียนแบบที่เคยได้พบและปฏิบัติ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและนำการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัย วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแนวทางการนำการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบไปใช้สังเกตและเลียนแบบคุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ และนำไปปฏิบัติ 4. ผู้เรียนเริ่มต้นการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ โดยมีผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้ร่วมกันคัดเลือกไว้เป็นตัวแบบ โดยผ่าน 2 ช่องทางคือ 1. ผ่านกิจกรรมที่ได้ร่วมกัน		ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรม ด้านระยะเวลา ด้านสื่อการสอน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการวัดประเมินผล 3.ประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) ด้วยวิธีการสะท้อนการเรียนรู้กลุ่มโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่มและมีผู้เรียนและวิทยากรเป็นผู้ร่วมสะท้อนการเรียนรู้ด้วยการแลก เปลี่ยนความคิดเห็นและการบันทึกการเรียนรู้ลงในแบบบันทึกตามหัวข้อ 1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ 2. ความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิม 3. ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
			ทำกับตัวแบบ 2. ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ตัวแบบใช้		4. การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้
3. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 3 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	3.1 การเริ่มก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างสร้างสรรค์ทำได้อย่างไร 3.2 การบริหารจัดการความเสี่ยงของการเริ่มต้นวิสาหกิจเริ่มต้นทำได้อย่างไร	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเตรียมความพร้อมในการเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงวิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นที่อาจเกิดขึ้นในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	กิจกรรม Talent ตามแนวคิดกิจกรรม 3T ให้ผู้เรียนได้รับการแนะแนวการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ตามความสนใจและความถนัดของตนเองและกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการความเสี่ยงของการเริ่มต้นธุรกิจผ่านกิจกรรมการจำลองการเริ่มต้นธุรกิจร่วมกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยใช้แนวทางการเรียนรู้ทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้ 1. ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม “Start-Me-Up” ต่อเนื่องจากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 2. วิทยากรดำเนินกิจกรรม “Start up อย่าง cool” เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักการมองหาช่องว่างทางการตลาดและการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ โดยเริ่มต้นการบรรยายและอภิปรายร่วมกับผู้เรียนถึงภาพรวมและการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจที่ผู้เรียนสนใจ ในประเด็นเกี่ยวกับวิธีการของการแข่งขันและช่องว่างในตลาดที่สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์เข้าไปทำตลาดได้ ตัวอย่างธุรกิจที่มี	ผู้เรียนเข้าใจและนำแนวคิดการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้กับความสนใจของตนเองในการวางแผนเริ่มต้นการทำธุรกิจได้ และได้เข้าใจหลักการบริหารจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นของการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1. การประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม โดยใช้แบบบันทึกแบบมีโครงสร้างเพื่อประเมินว่าการจัดโปรแกรมเป็นไปตามกระบวนการขั้นตอนที่วางแผนไว้หรือไม่และประสบปัญหาด้านใดหรือไม่อย่างไร 2. การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินด้านวัตถุประสงค์ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหาสาระด้านกิจกรรมด้านระยะเวลาด้านสื่อการสอนด้านสภาพแวดล้อมและด้านการวัดประเมินผล 3.ประเมินผลการเรียนรู้ผ่าน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
			ความสร้างสรรค์ในการทำตลาด 3. แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อทำการแข่งขันเกมการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้บริบทสภาวะการแข่งขันในธุรกิจในปัจจุบันเป็นสื่อในการแข่งขัน โดยมีผู้ประกอบการจริงร่วมทำกิจกรรมเป็นตัวแบบคู่ขนานกันไปเพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตเรียนรู้และนำมาปฏิบัติตามในกิจกรรม และมีผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม 4. วิทยากรทำการสรุปผลและร่วมอภิปรายผลการแข่งขันและการเรียนรู้ในกิจกรรมร่วมกับผู้เรียน โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม 5. วิทยากรดำเนินกิจกรรมการ “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์” โดยเริ่มต้นการบรรยายและอภิปรายร่วมกับผู้เรียนถึงความเสี่ยงในรูปแบบต่างๆของการเริ่มต้นธุรกิจที่ผู้เรียนสนใจ 6. แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อทำการแข่งขันเกมการจัดการความเสี่ยงในการเริ่มธุรกิจ โดยใช้บริบท		การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) ด้วยวิธีการสะท้อนการเรียนรู้กลุ่มโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่มและมีผู้เรียนและวิทยากรเป็นผู้ร่วมสะท้อนการเรียนรู้ด้วยการแลก เปลี่ยนความคิดเห็นและการบันทึกการเรียนรู้ลงในแบบบันทึกตามหัวข้อ 1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ 2. ความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิม 3. ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ 4. การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
			สภาวะการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันเป็นสื่อในการแข่งขัน โดยมีผู้ประกอบการจริงร่วมทำกิจกรรมเป็นตัวแบบคู่ขนานกันไป และมีผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม 7. วิทยากรทำการสรุปผลและร่วมอภิปรายผลการแข่งขันและการเรียนรู้ในกิจกรรมร่วมกับผู้เรียน โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม		
4. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 4 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคม	4.1 ผู้เรียนมีจุดแข็งจุดอ่อนด้านใดที่สนับสนุนและขัดขวางการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 4.2 การเปลี่ยนความชอบและความสามารถส่วนตัวให้เป็นธุรกิจทำได้อย่างไรบ้าง 4.3 รู้จักแหล่งสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆและ	ให้ผู้เรียนสามารถรู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองที่ส่งผลต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการรับการแนะแนวการแปลงความรู้ความสนใจของตนให้กลายเป็นธุรกิจ รวมถึงแนะแนวการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	กิจกรรม Talent และ Transform ตามแนวคิดกิจกรรม 3T เพื่อช่วยการค้นหาจุดแข็งจุดอ่อนและแปลงความสนใจของผู้เรียนให้เป็นธุรกิจ และกิจกรรมการแนะแนวการค้นหาและเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น มีรายละเอียดดังนี้ 1. ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม “Start-Me-Up” ต่อเนื่องจากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 2. เริ่มต้นดำเนินกิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror” โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม และให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแข่งขันจำลองบทบาทการเป็นเจ้าของกิจการที่	ผู้เรียนรู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองและนำมาใช้ร่วมกับความสนใจที่แท้จริงของตนเองเพื่อการวางแผนการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ และได้รู้จักและรู้วิธีการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้	1. การประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม โดยใช้แบบบันทึกแบบมีโครงสร้างเพื่อประเมินว่าการจัดโปรแกรมเป็นไปตามกระบวนการขั้นตอนที่วางแผนไว้หรือไม่และประสบปัญหาด้านใดหรือไม่อย่างไร 2. การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินด้านวัตถุประสงค์

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
	เงินทุนสำหรับการเริ่มต้นวิสาหกิจเริ่มต้น		ได้คัดเลือกไว้ จำลองบริหารกิจการและแก้ไขปัญหา โดยใช้การจำลองสถานการณ์ต่างๆเพื่อสะท้อนความพร้อมของผู้เรียนในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของตัวจริงเป็นคอยให้นำแนะนำช่วยเหลือ และมีผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยในการดำเนินกิจกรรม 3. วิทยากรทำการสรุปผลกิจกรรมและร่วมอภิปรายผลการจำลองบทบาทของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบกันและเปรียบเทียบกับเจ้าของกิจการ และร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนระหว่างกันของผู้เรียน 4. วิทยากรนำการบรรยายหัวข้อ “แหล่งทรัพยากรและการสนับสนุนสำหรับการเริ่มต้นวิสาหกิจเริ่มต้น” เพื่อแนะนำการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการเริ่มต้นธุรกิจ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชนและภาครัฐ 5. วิทยากรและผู้วิจัยเริ่มต้นดำเนินกิจกรรม “First Pitch” โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม และมีผู้บริหารหรือ		ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรม ด้านระยะเวลา ด้านสื่อการสอน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการวัดประเมินผล 3.ประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) ด้วยวิธีการสะท้อนการเรียนรู้กลุ่มโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่มและมีผู้เรียนและวิทยากรเป็นผู้ร่วมสะท้อนการเรียนรู้ด้วยการแลก เปลี่ยนความคิดเห็นและการบันทึกการเรียนรู้ลงในแบบบันทึกตามหัวข้อ 1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ 2. ความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิม 3. ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
			เจ้าของกิจการร่วมอยู่ในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้แข่งขันกันในการนำเสนอความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนและร่วมกันคิดนำเสนอไอเดียในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับบริษัท โดยเป็นการแข่งขันกันระหว่าง 2 กลุ่มและร่วมอภิปรายผลการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอไอเดียเพื่อนำไปใช้จริงสำหรับบริษัท โดยผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม		4. การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้
5. หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	5.1 เกิดแรงบันดาลใจในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ต่อยอดเพื่อผลักดันให้ตนเองได้เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต	1. วิทยากรใช้วิธีการสอดแทรกประสบการณ์ชีวิตของตนในการเอาชนะอุปสรรคความล้มเหลวจนกระทั่งประสบความสำเร็จในปัจจุบันตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจและไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค 2. วิทยากรและผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและคอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และใช้วิธีการเสริมแรงทางบวกตามแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการสังเกตและเลียนแบบ ตลอดระเวลาการดำเนินกิจกรรม เช่น การช่วยเหลือชี้แนะแนว	ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีที่มีโอกาส	ประเมินผลร่วมกับกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1,2,3 และ 4

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หน่วยการเรียนรู้	ประเด็นการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการจัดกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	การประเมินผล
			ทางการแก้ปัญหาในกิจกรรมการแข่งขัน การให้คำชมเชยยกย่อง การให้ของรางวัลแก่ผู้เรียน		

ผู้วิจัยได้นำร่างโปรแกรมอันประกอบด้วยโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้และโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทำการตรวจสอบยืนยัน (Verify) อีกครั้งผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง

ผลการตรวจสอบยืนยันร่างโปรแกรมอันประกอบด้วยโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้และโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องต้องกันว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความสมบูรณ์ทั้งในด้าน วัตถุประสงค์ หน่วยการเรียนรู้ ประเด็นการเรียนรู้ หลักการและเหตุผลในการจัดกิจกรรม ผลที่คาดว่าจะได้รับ และการประเมิน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของเนื้อหาของโปรแกรมพบว่าทุกข้อมีค่า IOC เฉลี่ย = 1.0 แสดงว่าทั้งโปรแกรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสามารถนำไปใช้จริงได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.3 ผลการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความต้องการในการเรียนรู้ความสนใจในธุรกิจของกลุ่มนักศึกษาที่สมัครเข้าร่วมโปรแกรมจำนวน 30 คน โดยเป็นกลุ่มที่มีความสนใจเกี่ยวกับธุรกิจการผลิตสื่อออนไลน์ มีประเด็นผลวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ที่สำคัญดังนี้

1. ผู้เรียนมีความสนใจในธุรกิจสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อที่เกี่ยวข้องกับอาหาร โดยผู้เรียนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเรียนรู้วิธีการในการสร้างเนื้อหาออนไลน์ให้น่าสนใจ และให้มีผู้ติดตามจำนวนมาก และต้องการที่จะสามารถนำสื่อออนไลน์นั้นเป็นตัวสร้างรายได้ให้แก่ผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำเสนอ สื่อออนไลน์วงใน (Wongnai) ซึ่งเป็นสื่ออันดับ 1 ด้านอาหารของประเทศไทย และผู้เรียนทั้งหมดได้ให้ความเห็นว่ารู้จักรวมถึงเคยติดตามและใช้บริการสื่อออนไลน์ดังกล่าว และมีความชื่นชมสื่อออนไลน์ดังกล่าวว่าเป็นสื่อออนไลน์ที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จ และมีความน่าสนใจ

ในการนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ และตกลงร่วมกันเลือกการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกับสื่อออนไลน์วงใน

2. ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับตัวแบบที่มีความโดดเด่นบนโลกออนไลน์โดยดูจากยอดจำนวนผู้ติดตามและยอดผู้ชม ซึ่งจะทำให้สามารถติดตามและเรียนรู้ได้โดยไม่เบื่อ ในส่วนของตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการนั้น ผู้เรียนทั้งหมดให้ความเห็นตรงกันว่าจะร่วมติดตามตัวแบบที่เป็นผู้บริหารจากสื่อออนไลน์วงใน

3. ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสนใจในวิธีการเรียนด้วยการร่วมกิจกรรม การแสดงออกการแข่งขัน มากกว่าการเรียนจากการบรรยาย และสนใจในกิจกรรมที่เป็นการแข่งขันมากเป็นพิเศษ โดยผู้เรียนให้เหตุผลถึงความสนุกและได้รับประสบการณ์จริงมากกว่าการเรียนโดยการบรรยาย ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในองค์กรวิสาหกิจเริ่มต้นจริงมากกว่าการเรียนในห้องเรียนหรือห้องประชุม

4. ผู้เรียนทั้งหมดมีการใช้สื่อออนไลน์ Facebook ซึ่งให้ความเห็นตรงกันว่าเป็นสื่อที่มีการใช้งานเป็นประจำและใช้งานทุกวัน และผู้เรียนทุกคนเคยมีประสบการณ์ในการติดตามบุคคลในสื่อ Facebook ซึ่งเป็นคนมีชื่อเสียง ดารา นักแสดง ตลอดจนผู้ขายสินค้าออนไลน์ ซึ่งให้ความเห็นร่วมกันว่าเป็นวิธีการที่ทำให้เข้าถึงตัวแบบได้ดีกว่าช่องทางอื่นๆและส่งผลต่อความสนใจและการเรียนรู้มากกว่าช่องทางอื่นๆและได้ลงความเห็นว่าจะใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook เพื่อติดตามตัวแบบในการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือเวลาการทำกิจกรรมในสถานที่ตามที่กำหนดโปรแกรมไว้

ตารางที่ 36 ผลวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

หน่วยการเรียนรู้	รายละเอียดความต้องการในการเรียนรู้
1.**หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 1 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น**	1.1 ธุรกิจสื่อออนไลน์รูปแบบต่างๆที่ได้รับความนิยมที่เกี่ยวข้องกับอาหารในประเทศไทยและต่างประเทศ 1.2 ผลิตเนื้อหาและสื่อออนไลน์อย่างไรให้ประสบความสำเร็จและมีผู้ติดตามจำนวนมาก 1.3 สื่อออนไลน์เกี่ยวกับอาหารในประเทศไทยที่ผู้เรียนสนใจและลงความเห็นร่วมกันว่าต้องการเยี่ยมชมการและเรียนรู้การทำงานมากที่สุดคือ บริษัท วงใน มีเดีย จำกัด (Wongnai)

หน่วยการเรียนรู้	รายละเอียดความต้องการในการเรียนรู้
2.**หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 2 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น**	2.1 ตัวแบบที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้เรียนและต้องการที่จะใช้เป็นตัวแบบในกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการสังเกตและเลียนแบบ คือ คุณภัทราวุธ ซื้อสัตยาศิลป์ (ผู้บริหารและผู้ร่วมก่อตั้งบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด) และผู้บริหารและผู้ร่วมก่อตั้งบริษัทฯท่านอื่นๆตามความเหมาะสม 2.2 สื่อการเรียนรู้ที่ชื่นชอบและสะดวกที่จะติดตามชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวันของตัวแบบคือ สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook เพราะสามารถติดตามได้ทุกที่ทุกเวลา และสื่อสารได้ทั้งสองทาง 2.3 กิจกรรมการจำลองการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยการแบ่งกลุ่มแข่งขันกันระหว่างผู้เรียนโดยมีผู้ก่อตั้งบริษัทที่ตนเองสนใจร่วมทีมเป็นผู้นำทีม เพื่อให้ได้เรียนรู้ร่วมงานกับผู้บริหารตัวจริง
3. **หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 3 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น**	3.1 กิจกรรมการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ที่สนใจและต้องการทดลองเริ่มต้นได้แก่ การเริ่มต้นเป็นเจ้าของสื่อแนะนำและรีวิวร้านอาหารและการขายอาหารออนไลน์ 3.2 การเรียนรู้การบริหารและจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจริงผ่านกิจกรรมการแข่งขันการเริ่มต้นเป็นเจ้าของสื่อแนะนำและรีวิวร้านอาหาร
4.**หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 4 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคม**	4.1 ต้องการให้ผู้บริหารช่วยแนะแนววิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตนแบบรายบุคคล 4.2 ต้องการโอกาสในการนำเสนอไอเดีย ความคิดสร้างสรรค์ ในการผลิตสื่อออนไลน์เกี่ยวกับอาหาร ให้แก่ผู้บริหารเพื่อให้ผู้บริหารร่วมลงทุนในอนาคต 4.3 ต้องการหาพันธมิตรและผู้ที่พร้อมที่จะให้คำแนะนำ สนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆเพื่อแปลงไอเดียของตนเองให้เกิดขึ้นเป็นธุรกิจจริง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผู้วิจัยนำผลวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยมาใช้ในการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมโดยได้ทำจดหมายเชิญวิทยากรและได้ทำการติดต่อไปยังผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามที่ผู้เรียนได้เลือกไว้เพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญมาเป็นผู้บรรยายและผู้สอนในกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงได้ทำจดหมายขอใช้สถานที่และสื่อการเรียนรู้ไปยังสถานประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าเยี่ยมชมสถานประกอบการและขอใช้พื้นที่และสื่อการเรียนรู้ในสถานประกอบการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะจัดขึ้น

ผู้วิจัยได้รับการตอบรับจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทั้งหมดและได้รับความอนุเคราะห์ทั้งในการเข้าเยี่ยมชมและใช้สถานที่เพื่อการเรียนรู้และได้รับความอนุเคราะห์ในการเป็นผู้บรรยายและเป็นผู้สอนจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทุกท่านตามที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อทำการอธิบายถึงที่มาที่ไปและวัตถุประสงค์ของการจัดการทดลองและขั้นตอนต่างๆในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย รวมถึงได้นำความต้องการในการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เข้าร่วมกลุ่มการทดลองนำเสนอต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อให้ทำการพิจารณาและเตรียมการทำการพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 37 หน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมของกลุ่มผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม

หน่วยการเรียนรู้และกิจกรรม	**จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้**
1. การแจ้งรายละเอียดและกำหนดการของโครงการ ประเมินพื้นฐานประสบการณ์ กิจกรรมปรับพื้นฐาน	2
2. การทดสอบประเมินเจตคติขอกลุ่มผู้เรียนก่อนการเข้าสู่การเรียนรู้	1
3. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 1 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านสื่อออนไลน์ 3.1 กิจกรรมเยี่ยมชมการดำเนินงานบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด 3.2 กิจกรรมการบรรยายเกี่ยวกับภาพรวมและแนวโน้มธุรกิจสื่อออนไลน์ด้านอาหาร ของประเทศไทยและต่างประเทศ และกิจกรรมร่วมอภิปรายระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกี่ยวกับเทรนในอนาคตของสื่อออนไลน์ด้านอาหาร 3.3 กิจกรรม “ผู้ประกอบการขั้นเทพ” แข่งขันวิเคราะห์และร่วมอภิปรายคุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ 3.4 กิจกรรม “START-ME-UP” การร่วมคัดเลือกและติดตามเพื่อสังเกต รู้วิถีชีวิต แนวคิด การทำงาน ของตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงตามคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม “ผู้ประกอบการขั้นเทพ” 3.5 การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect)	25
4. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 2 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 4.1 (ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง) กิจกรรม “START-ME-UP”	25

หน่วยการเรียนรู้และกิจกรรม	จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้
4.2 กิจกรรมแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ และอภิปรายประโยชน์และแนวทางการนำการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบไปประยุกต์ใช้ 4.3 กิจกรรมการเริ่มต้นวางแผนการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในธุรกิจสื่อออนไลน์ด้านอาหาร ในระยะแรกประกอบด้วยการวิเคราะห์สภาวะตลาด แนวโน้ม ช่องว่างทางการตลาด และความเป็นไปได้ที่จะเริ่มต้นธุรกิจสื่อออนไลน์เกี่ยวกับอาหาร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นต่อการเริ่มต้นวิสาหกิจ ประกอบด้วย การเขียนแผนธุรกิจ และการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ 4.4 การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect)	
5.หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 3 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 5.1 (ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง) กิจกรรม “START-ME-UP” 5.2 กิจกรรม “Start up อย่าง Cool” การค้นหาช่องว่างทางการตลาด การนำเสนอวิธีการใหม่ๆในการสื่อสารการตลาดอย่างสร้างสรรค์สำหรับธุรกิจอาหาร กิจกรรมการแข่งขันเกมการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้บริบทสภาวะการแข่งขันในธุรกิจในปัจจุบันเป็นสื่อในการแข่งขัน โดยมีผู้บริหารและผู้ก่อตั้ง Wongnai เป็นผู้สอนและเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเริ่มต้นวางแผนการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในธุรกิจสื่อออนไลน์ด้านอาหารมานำเดินกิจกรรมต่อเนื่อง 5.3 กิจกรรม “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์” การเรียนรู้การบริหารจัดการความเสี่ยงในการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีผู้บริหารและผู้ก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นผู้สอนและเป็นตัวแบบในการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ โดยใช้กิจกรรมการเริ่มต้นวางแผนการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในธุรกิจสื่อออนไลน์ด้านอาหารมานำเดินกิจกรรมต่อเนื่อง 5.4 การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect)	25
6. หน่วยการเรียนรู้หลักที่ 4 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคม 6.1 (ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง) กิจกรรม “START-ME-UP” 6.2 กิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror” ให้ผู้เรียนได้จำลองสวมบทบาทเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ทำกิจกรรมการแข่งขันการตัดสินใจการแก้ปัญหาโดยเปรียบเทียบกับผู้ประกอบการจริงเพื่อเรียนรู้และสะท้อนจุดค้นหาจุดแข็งจุดอ่อนและ	25

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยการเรียนรู้และกิจกรรม	จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้
การแสดงความสามารถของตนเองในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 6.3 กิจกรรม “First Pitch” ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการต่อยอดความสนใจผ่านกิจกรรมการแข่งการนำเสนอไอเดียการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆสำหรับสื่อออนไลน์เกี่ยวกับอาหารโดยใช้ธุรกิจและการบริการของ Wongnai เป็นต้นแบบและพันธมิตรธุรกิจ 6.4 กิจกรรมการแนะนำพันธมิตรทางธุรกิจและผู้สนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆที่จำเป็นต่อการเริ่มต้นและดำเนินธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น 6.5 การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect)	
7. หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผ่านการบรรยายสร้างแรงบันดาลใจตลอดระยะเวลาที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยต่างๆ	5
8. การทดสอบเจตคติหลังเสร็จสิ้นโปรแกรมการเรียนรู้และ การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม	7
	รวม 115 ชั่วโมง

3. ผลการกำหนดแนวทางการเรียนการสอน

ผู้วิจัยนำหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้นมาทำการกำหนดแนวการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมได้ผลดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 38 แนวทางการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม

กิจกรรม	แนวทางการเรียนการสอน	แนวคิดที่ใช้
1. เยี่ยมชมการดำเนินงานบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด	- ผู้วิจัยนำผู้เรียนเข้าเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจของบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด โดยมีผู้บริหารและผู้ร่วมก่อตั้งบริษัทฯ หน้าที่เป็นวิทยากรพาชมและบรรยาย และตอบข้อซักถาม - ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ - ร่วมกันอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าในหัวข้อผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นควรมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง ด้วยการสะท้อน	1. แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2. แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

กิจกรรม	แนวทางการเรียนการสอน	แนวคิดที่ใช้
	การเรียนรู้ (Learning Reflect)	
2. กิจกรรม “ผู้ประกอบการขั้นเทพ”	- แบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม - ผู้เรียนรับชมสื่อการสอนประกอบด้วยสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นต่อธุรกิจที่เป็นผลมาจากคุณลักษณะความคิด การกระทำของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น (สาระสำคัญ : โดยมุ่งเน้นที่คุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ขาดหายไปที่วัดได้จากการประเมินผลเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียน และคุณลักษณะที่ผู้สอนเห็นว่าสำคัญหรือคุณลักษณะของตัวผู้สอนเองที่คิดว่าโดดเด่น) -ให้ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มร่วมกันแข่งขันวิเคราะห์เพื่อค้นหาว่าคุณลักษณะใดของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ส่งให้เกิดผลในสถานการณ์ตัวอย่างดังกล่าว - ร่วมกันอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าในหัวข้อผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นควรมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง ด้วยการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) - ผู้วิจัยคอยสนับสนุนและช่วยเหลือผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรม	1. แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2. แนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Central Route)
3. กิจกรรม “START-ME-UP”	- ผู้สอนและผู้เรียนร่วมอภิปรายแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบที่นำมาซึ่งการพัฒนาตนเอง ความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและนำการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบไปใช้ - ผู้สอนเริ่มต้นการเป็นตัวแบบและผู้เรียนร่วมกันคัดเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่น่าสนใจ และเริ่มต้นการติดตาม สังเกต เรียนรู้วิถีชีวิต แนวคิด การทำงานและการแก้ปัญหา (สาระสำคัญ: ใช้คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ได้จาก “ผู้ประกอบการขั้นเทพ” เป็นกรอบในการสังเกต และให้ผู้สอนนำเสนอวิถีการดำเนินชีวิตในการทำงานในชีวิตจริงละวันที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและการทำงานเพื่อให้	1. แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2. แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ 3. แนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Central Route)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

กิจกรรม	แนวทางการเรียนการสอน	แนวคิดที่ใช้
	ผู้เรียนได้เรียนรู้) โดยผู้เรียนติดตามสังเกตเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมในโปรแกรมและสื่อสังคมออนไลน์ตลอดจนจบระยะเวลาการดำเนินโปรแกรม - ผู้สอนร่วมติดตามตัวแบบที่ผู้เรียนเลือกด้วย คอยชี้นำและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในคุณลักษณะของผู้ประกอบการตามที่กำหนดไว้ - ผู้เรียนจดจำและนำคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ได้เรียนรู้มาร่วมอภิปรายและประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมต่อไป - การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) - ผู้วิจัยทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	
4. กิจกรรม “Start up อย่าง Cool”	- แบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม - เริ่มดำเนินกิจกรรมการแข่งขันการค้นหาช่องว่างทางการตลาด การนำเสนอวิธีการใหม่ๆในการสื่อสารการตลาดอย่างสร้างสรรค์สำหรับธุรกิจอาหาร โดยใช้บริบทสภาวะการแข่งขันของธุรกิจในปัจจุบันเป็นสื่อและข้อมูลในการแข่งขัน - ผู้สอนทั้ง 2 คนเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในแต่ละทีมเพื่อเป็นพี่เลี้ยงและตัวแบบในการเรียนรู้ของผู้เรียน และคอยช่วยเหลือส่งเสริมการเรียนรู้เรียนรู้ (สาระสำคัญ: ให้ผู้สอนใช้แนวทางการสอนโดยการนำประสบการณ์ของตนเองที่ใช้การ ประเมินคู่แข่ง มองหาช่องว่างในตลาด การระบุปัญหาความต้องการของผู้บริโภคเพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์ มาเป็นต้นแบบในการสอนและลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนลองทำตามและได้ศึกษาเรียนรู้) -สรุปผลการแข่งขันเมื่อจบการแข่งขันและให้ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มร่วมอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) - ผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรม	1. แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2. แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ 3. แนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Central Route)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

กิจกรรม	แนวทางการเรียนการสอน	แนวคิดที่ใช้
5. กิจกรรม “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์”	- แบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม - เริ่มดำเนินกิจกรรมการแข่งขันการนำเสนอวิธีการแนวทางในการระบุประเมิน จัดการความเสี่ยงในการขยายธุรกิจสื่อออนไลน์จากกลุ่มอาหารไปยังกลุ่มสินค้าอื่นๆ โดยใช้บริบทสภาวะการแข่งขันของธุรกิจในปัจจุบันเป็นสื่อและข้อมูลในการแข่งขัน - ผู้สอนทั้ง 2 คนเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในแต่ละทีมเพื่อเป็นพี่เลี้ยงและเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ของผู้เรียนและคอยช่วยเหลือส่งเสริมการเรียนรู้ (สาระสำคัญ: ให้ผู้สอนใช้แนวทางการสอนโดยการนำประสบการณ์ของตนเองที่ใช้การ ระบุความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง การชั่งน้ำหนักทางเลือกของการเสี่ยง และการลดความเสี่ยง มาเป็นต้นแบบในการสอนและลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนลองทำตามและได้ศึกษาเรียนรู้) -สรุปผลการแข่งขันเมื่อจบการแข่งขันและให้ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มร่วมอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) - ผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรม	1. แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2. แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ 3. แนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Central Route)
6. กิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror”	- แบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมทำกิจกรรมจำลองการเริ่มจัดตั้งธุรกิจที่ตนเองมีความสนใจ (สาระสำคัญ: ให้ผู้เรียนนำเสนอธุรกิจที่สนใจจะจัดตั้งขึ้นบนพื้นฐานความสนใจและความชอบส่วนตัวของผู้เรียน และนำบทเรียนจากกิจกรรม “Start up อย่าง Cool”, “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์” และ บริบทการแข่งขันของธุรกิจในประเทศไทยเป็นเงื่อนไขด้านสถานการณ์และปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนได้นำเสนอแนวทางและการแก้ปัญหาในการเริ่มต้นธุรกิจนั้น) - ผู้สอนทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียน - เมื่อเสร็จสิ้นการแข่งขัน ผู้สอนและผู้เรียนร่วมนำมาอภิปรายผล ผู้สอนชี้แจงจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียน	1. แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2. แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

กิจกรรม	แนวทางการเรียนการสอน	แนวคิดที่ใช้
	ในประเด็นความพร้อมของการเริ่มต้นทำธุรกิจและตามสาระสำคัญที่ได้กำหนดไว้ - เมื่อจบการแข่งขันและให้ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มร่วมอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) - ผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรม	
7.กิจกรรม “First Pitch”	- ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำผลการดำเนินกิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror” มาใช้เป็นข้อมูลในการแข่งขันการนำเสนอไอเดียและผลิตภัณฑ์ (Pitching) เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความสนใจและความคิดสร้างสรรค์ผ่านผลงานการนำเสนอ - ผู้สอนเป็นกรรมการในการตัดสินและให้คำแนะนำ ชื่นชม สนับสนุน เป็นกำลังใจให้ผู้เรียน - สรุปผลการแข่งขันเมื่อจบการแข่งขันและให้ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มร่วมอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) - ผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรม	1. แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2. แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ
8. กิจกรรมการสร้างแรงบันดาลใจ	- ผู้สอนสอดแทรกประสบการณ์ชีวิตของตนในการเอาชนะอุปสรรคความล้มเหลวจนกระทั่งประสบความสำเร็จในปัจจุบันตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจและไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค - ผู้สอนและผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและคอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และใช้วิธีการเสริมแรงทางบวกตามแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการสังเกตและเลียนแบบ ตลอดระเวลาการดำเนินกิจกรรม เช่น การช่วยเหลือชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหาในกิจกรรมการแข่งขัน การให้คำชมเชยยกย่อง การให้ของรางวัลแก่ผู้เรียน	1. แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2. แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4. ผลการนำแผนการเรียนรู้ไปปฏิบัติและการประเมินผลการเรียนรู้

ผู้วิจัยนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปทดลองใช้กับกลุ่มอาสาสมัครทดลองทั้ง 30 คนสรุปผลได้ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในกิจกรรมเยี่ยมชมการดำเนินงานบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด และกิจกรรมการบรรยายเกี่ยวกับภาพรวมและแนวโน้มธุรกิจสื่อออนไลน์ด้านอาหาร พบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ในประเด็นสำคัญดังนี้ ได้เรียนรู้ที่มาของการเริ่มต้นก่อตั้งว่าต้องเกิดขึ้นจากความสนใจและความถนัดของผู้ก่อตั้ง บริษัทมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวตลอดระยะเวลาตั้งแต่ก่อตั้งบริษัทเพื่อให้แข่งขันและเติบโตได้ ธุรกิจสื่อออนไลน์โดยทั่วไปและเกี่ยวกับอาหารยังเปิดกว้างและมีโอกาสสำหรับคนที่มีความสร้างสรรค์ ผู้ที่จะอยู่รอดในธุรกิจนี้ได้จะต้องมีความโดดเด่นและเข้าใจผู้บริโภคเป็นส่วนสำคัญ การทำธุรกิจสื่อออนไลน์และการสร้างเนื้อหาออนไลน์ต้องหมั่นความความรู้ใหม่ๆและขยันสร้างสรรค์เนื้อหาใหม่ๆอยู่เสมอเพื่อดึงดูดให้คนติดตาม ในการนำไปใช้ผู้เรียนจะนำแนวความคิดที่ได้ไปปรับใช้กับการเริ่มต้นทำธุรกิจของตนเองในอนาคตทั้งการเริ่มต้นทำธุรกิจจากความชอบความสนใจของตนเองที่แท้จริงและไม่กลัวที่จะเริ่มทำเนื้อหาออนไลน์ที่ตนเองชอบเพราะรู้ว่าทำออกไปยังไงก็มีคนดูจะมากหรือจะน้อยขึ้นกับความตั้งใจและความสร้างสรรค์ของตนเอง ดังที่ผู้เรียนกล่าวถึงในแบบสะท้อนการเรียนรู้ว่า

“ได้เรียนรู้ว่าทำธุรกิจต้องเกิดจากความรักความสนใจจริงๆของตัวเอง”

ผู้เรียนคนที่ 1

“การทำธุรกิจต้องเกิดจากใจรักและความถนัดของตัวเองเป็นที่ตั้งจึงจะประสบความสำเร็จในระยะยาว”

ผู้เรียนคนที่ 2

“บริษัทที่จะอยู่รอดได้จะต้องมีการปรับตัวอยู่เสมอ เพราะสังคมและคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว”

ผู้เรียนคนที่ 3

“การทำเนื้อหาออนไลน์จะต้องเร็วและต้องปรับตัวให้ทันกับกระแสความสนใจของผู้บริโภค”

ผู้เรียนคนที่ 5

“คนที่สร้างสรรค์และมีความโดดเด่นจะทำเนื้อหาออนไลน์ได้ประสบความสำเร็จมากกว่าคนที่ทำตามคนอื่น”

ผู้เรียนคนที่ 6

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

“การทำคอนเทนท์ออนไลน์เกี่ยวกับอาหารยังเปิดกว้างสำหรับคนที่มีความสดใหม่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว”

ผู้เรียนคนที่ 7

“ทำธุรกิจสื่อออนไลน์ต้องมีความสร้างสรรค์ รู้ว่าคนชอบดูอะไรแล้วทำตามกระแสที่คนสนใจ”

ผู้เรียนคนที่ 8

“ไม่กลัวที่จะเริ่มทำคอนเทนท์ใน YouTube แล้วและจะเริ่มลองทำเลยเพราะรู้ว่ายังไงก็ต้องถูกใจคนซักกลุ่มนึง”

ผู้เรียนคนที่ 9

“จะนำแนวความคิดของบ.วงในไปใช้ในการทำงานของตนเองในอนาคต”

ผู้เรียนคนที่ 10

“จะหาความสนใจของตนเองให้เจอและเอามาทำเป็นธุรกิจ”

ผู้เรียนคนที่ 11

“จะพัฒนาตนเองให้ขยันหมั่นหาความรู้ใหม่ๆและสร้างสรรค์ เพื่อที่จะได้เริ่มต้นธุรกิจในอนาคต”

ผู้เรียนคนที่ 12

4.2 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในกิจกรรม “ผู้ประกอบการขั้นเทพ”

ในการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนนำเสนอภาพ เนื้อหาข่าว คลิปวีดีโอขนาดสั้น และเล่าประสบการณ์ของตนเองเพื่อใช้เป็นตัวอย่างประสบการณ์และตัวอย่างสถานการณ์ในประเด็นคุณลักษณะของผู้ประกอบการดังนี้ ความกล้าเสี่ยงเพื่อให้ได้ผลกำไรที่มากขึ้น การเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ การมีตัวแบบที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่าง ดังนี้ 1) ข่าวความเคลื่อนไหวการดำเนินงานและการตัดสินใจของผู้บริหารของเว็บไซต์ Pinduoduo, Wework, Wongnai, Alibaba, Amazon, Tesla 2) คลิปบทสัมภาษณ์วิสัยทัศน์และการดำเนินงานในอนาคตของผู้บริหาร Wongnai, ผู้บริหารของ Tesla, ผู้บริหาร Amazon 3) เนื้อหาข่าววิสาหกิจเริ่มต้นที่มาแรงในเว็บไซต์ Techcrunch และให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมการอภิปรายความสัมพันธ์และผลต่อเนื่องซึ่งกันและกันของคุณลักษณะของผู้ประกอบการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

จากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระสำคัญจากกิจกรรมคือ ผู้ประกอบการจะรู้วิธีในการหาความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายให้พบเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจงไม่หว่านวงกว้าง ผู้ประกอบการต้องขยันหมั่นหาความรู้ใหม่ๆ ศึกษาธุรกิจของคู่แข่งและติดตามข่าวสารอยู่เสมอ ผู้ประกอบการควรศึกษาหาความรู้จากผู้ที่ประสบ

ความสำเร็จหรือบริษัทที่ประสบความสำเร็จแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะกับความถนัดและแนวทางของธุรกิจของตัวเอง ผู้ประกอบการต้องมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างสินค้าและบริการมีความโดดเด่นเหนือคู่แข่งและทำให้ผู้บริโภคเกิดการจดจำ ในปัจจุบันข้อมูลเนื้อหาบนโลกออนไลน์มีมากมายแม้จะนำเสนอเนื้อหาที่เหมือนกันแต่ถ้าผู้ประกอบการมีความสร้างสรรค์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวก็ยังสามารถนำเสนอเนื้อหาข้อมูลและทำให้มีคนติดตามได้ ผู้ประกอบการบางครั้งต้องยอมเสี่ยงขาดทุนหรือเสียสละผลกำไรบางส่วนให้กับลูกค้าไปเอากำไรจากส่วนอื่นๆในอนาคต ด้านการนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่องหรือการนำไปใช้ในชีวิตจริง พบว่า ผู้เรียนจะนำความรู้ที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเนื่องจากพบว่าตนเองยังขาดคุณสมบัติหลายประการตามที่ได้เรียนรู้ในกิจกรรม และผู้เรียนมีความสนใจอยากเรียนรู้เพิ่มเติมในคุณลักษณะต่างๆของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และสนใจที่จะเริ่มเรียนรู้ในการเตรียมตัวทำธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นเพราะไม่เคยรู้ว่ามีธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นที่หลากหลายขนาดนี้มาก่อน ดังที่ผู้เรียนกล่าวถึงในแบบสะท้อนการเรียนรู้ว่า

“ผู้ประกอบการต้องรู้วิธีการหาข้อมูลความต้องการของลูกค้าเพื่อทำสินค้าให้โดนใจ”

ผู้เรียนคนที่ 1

“เจ้าของธุรกิจต้องทำสินค้าให้ตรงใจผู้บริโภค ไม่ใช่ทำตามใจเจ้าของธุรกิจ"

ผู้เรียนคนที่ 2

“ได้เรียนรู้ว่าการจะเริ่มต้นทำธุรกิจทุกชนิดผู้ประกอบการต้องเริ่มจากศึกษาทำความเข้าใจความต้องการของผู้บริโภค”

ผู้เรียนคนที่ 3

“ผู้ประกอบการต้องมองมีวิสัยทัศน์ยอมเสี่ยงขาดทุนให้ลูกค้าเพื่อผลกำไรในอนาคต”

ผู้เรียนคนที่ 4

“ได้เรียนรู้ว่าผู้ประกอบการต้องมีความสร้างสรรค์และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อให้มีความโดดเด่นบนโลกออนไลน์”

ผู้เรียนคนที่ 5

“เจ้าของธุรกิจต้องหมั่นหาความรู้อยู่เสมือ เรียนรู้จากทั้งคนที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาทำตามและคนที่ไม่ประสบความสำเร็จเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ทำตาม”

ผู้เรียนคนที่ 6

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

“การทำกำไรเยอะๆไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุด ผู้ประกอบการควรมองการณ์ไกลยืนระยะให้ได้ในระยะยาวสำคัญที่สุดของการทำธุรกิจในโลกออนไลน์”

ผู้เรียนคนที่ 7

“การเรียนรู้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จเป็นช่องทางการเรียนรู้ที่ดีที่สุดช่องทางหนึ่งของผู้ประกอบการ”

ผู้เรียนคนที่ 8

“นำแนววิธีการเรียนรู้จากต้นแบบคนที่ประสบความสำเร็จแล้วเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน”

ผู้เรียนคนที่ 9

“จะไปศึกษาธุรกิจสตาร์ทอัพให้มากขึ้นเพราะไม่เคยรู้มาก่อนว่าน่าสนใจขนาดนี้”

ผู้เรียนคนที่ 10

“นำความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประกอบการไปศึกษาเพิ่มเติมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน”

ผู้เรียนคนที่ 11

“ในอนาคตหากจะเริ่มทำธุรกิจจะนำคุณสมบัติของผู้ประกอบการไปใช้”

ผู้เรียนคนที่ 12

“เตรียมตัววางแผนพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ได้เรียนรู้เผื่อจะได้เป็นผู้ประกอบการในอนาคต”

ผู้เรียนคนที่ 13

“จะศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จว่ามีลักษณะอย่างไร และจะนำไปทำตามเมื่อเป็นผู้ประกอบการในอนาคต”

ผู้เรียนคนที่ 14

4.3 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในกิจกรรม “START-ME-UP”

ในการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้จากตัวแบบเพื่อบอกประโยชน์และความสำเร็จที่ได้รับจากการเรียนรู้ดังกล่าว โดยผู้สอนได้เล่าถึงความสำเร็จที่ได้จากการสังเกตและนำความรู้ที่ได้จากตัวแบบมาใช้ในการเริ่มต้นธุรกิจ Wongnai คือการดูตัวแบบจากเว็บไซต์ต่างประเทศ Yelp ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทยยังไงมีเว็บไซต์ลักษณะนี้จนนำมาทำและประสบความสำเร็จ และการมีตัวแบบที่ประสบความสำเร็จคนอื่นๆที่นำมาเป็นตัวแบบในการดำเนินงานของบริษัท และผู้เรียนได้แบ่งปันประสบการณ์ในการมีตัวแบบด้านการเรียน การเล่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

กีฬา การเล่นเกม ฯลฯ ที่มีส่วนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในแบบที่ผู้เรียนต้องการ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันเลือกตัวแบบในการเรียนรู้ประกอบด้วย ตัวผู้สอนและผู้บริหารบริษัทวงในอีก 1 ท่าน ในการเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ตลอดกิจกรรม และผู้สอนเริ่มต้นให้ผู้เรียนติดตามสังเกตการกระทำต่างๆ ของผู้สอน (ประเด็นสำคัญคือ 1) การแสดงออกในคุณลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการที่ใช้ในการตัดสินใจและการกระทำในระหว่างดำเนินกิจกรรม 2) การใช้ชีวิตประจำวันที่เป็นประโยชน์ในการหาความรู้ด้านธุรกิจ) ผ่านช่องทางการทำกิจกรรมและช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ Facebook

จากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบมากขึ้นกว่าแต่ก่อนโดยเห็นว่าเป็นเหมือนการเรียนในสิ่งที่มีคนลองผิดลองถูกให้แล้ว และสนใจในการนำแนวคิดวิธีการสังเกตและเลียนแบบไปใช้ในการเฝ้าติดตามบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงานเพื่อเรียนรู้และนำมาพัฒนาตนเอง ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้จากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จเพราะเห็นว่าเป็นแหล่งของความรู้ที่มีประโยชน์และน่าสนใจนอกเหนือไปจากตำราและเป็นช่องทางลัดของความประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการเพราะมีตัวอย่างทำให้ดูแล้ว ผู้เรียนสามารถนำแนวทางการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบมาใช้เพื่อเรียนรู้จากตัวแบบและนำมาแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจกรรมได้ นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆของผู้ประกอบการมาใช้เป็นจุดตั้งต้นเพื่อตั้งหลักและเอาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่เหมาะสมมาใช้แก้ไขปัญหาต่างๆในการทำกิจกรรมในโปรแกรม และจะนำแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมไปใช้ในชีวิตประจำวันเพราะเล็งเห็นเรียนรู้จากคนที่ทำสำเร็จแล้วดีกว่าเรียนรู้จากตำราแล้วเอามาทดลองเอง ดังที่ผู้เรียนกล่าวถึงในแบบสะท้อนการเรียนรู้ว่า

“การเรียนรู้จากตัวคนที่ประสบความสำเร็จแล้วทำให้เราไม่ต้องลองผิดลองถูกเอง สามารถนำความรู้ที่ได้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จมาทำตามได้เลย”

ผู้เรียนคนที่ 1

“เรียนรู้จากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จช่วยให้เราได้เรียนรู้ในสิ่งไม่มีในตำรา ทำให้เราได้เปรียบกว่าคนที่เรียนจากแค่ในตำรา”

ผู้เรียนคนที่ 2

“ได้แรงบันดาลใจจากเรื่องราวของคนที่ประสบความสำเร็จ ทำให้อยากทำตามเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จเหมือนบุคคลเหล่านั้น”

ผู้เรียนคนที่ 3

“หนทางที่จะประสบความสำเร็จไม่ได้มีอยู่แค่ในตำรา แต่มีอยู่ทั่วไปรอบตัวให้เรียนรู้”

ผู้เรียนคนที่ 4

“การเรียนรู้จากคนอื่นนำไปสู่การการพัฒนาตนเองให้ทันคนอื่นอยู่เสมอ”

ผู้เรียนคนที่ 5

“ได้นำเอาเทคนิคการสังเกตและเลียนแบบมาใช้เพื่อเรียนรู้จากคนเก่งแล้วมาทำตามและใช้แก้ปัญหาต่างๆซึ่งทำได้ง่ายมาก”

ผู้เรียนคนที่ 6

“ผมจะนำการเรียนรู้จากบุคคลที่ประสบความสำเร็จไปใช้ในการเรียนและการทำงานเพื่อพัฒนาตนเอง”

ผู้เรียนคนที่ 7

“เวลามีปัญหาในการทำงานจะศึกษาการแก้ปัญหาจากคนที่เคยผ่านประสบการณ์การแก้ปัญหานั้นมาแล้ว เพราะเป็นทางลัดของการแก้ปัญหา”

ผู้เรียนคนที่ 8

“ได้ใช้วิธีการเรียนรู้จากตัวแบบที่เป็นเจ้าของกิจการและนำมาใช้ตลอดในการทำกิจกรรมทำให้แก้ไขโจทย์ในกิจกรรมได้โดยไม่ต้องคิดมาก”

ผู้เรียนคนที่ 9

“ได้รู้ว่าเจ้าของบริษัทวงในและเจ้าของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมีวิธีการในการหาความรู้จากหลายทาง จะติดตามและนำไปปฏิบัติตามต่อไป”

ผู้เรียนคนที่ 10

4.4 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในกิจกรรม “Start up อย่าง Cool”

ในการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนประกอบด้วยผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่ร่วมก่อตั้งบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด จำนวน 2 ท่านร่วมทำกิจกรรมโดยแบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่มและเข้าร่วมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มโดยใช้เกมการแข่งขันจำลองสถานการณ์ว่าทางบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด มีความต้องการขยายฐานผู้ใช้งานแอปพลิเคชั่นวงในให้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าภายใน 1 ปี จะมีวิธีการใดบ้างที่จะทำให้สำเร็จหรือใกล้เคียงความสำเร็จมากที่สุด ผู้สอนทำหน้าที่เป็นตัวแบบในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนได้แสดงให้ผู้เรียนเห็นวิธีการและเทคนิคที่ตนใช้การค้นช่องว่างในตลาด การหาข้อมูลในสื่อออนไลน์ การศึกษาคู่แข่ง และนำข้อมูลมาใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนเรียนรู้จากสิ่งที่ผู้สอนปฏิบัติให้ดูติดตามสังเกตการทำงานของผู้สอนตลอดกิจกรรมและจากสื่อสังคมออนไลน์และนำมาใช้ในการทำงานร่วมกับทีมของตนเอง

จากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการค้นหาช่องว่างในธุรกิจว่าสำคัญที่สุดในการเริ่มต้นสร้างสินค้าบริการหรือสร้างธุรกิจ วิธีหาช่องว่าในตลาดทำได้โดยการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคซึ่งทำได้โดยการพูดกับผู้บริโภคโดยตรงหรืออ่านรีวิวต่างๆ และ

เปรียบเทียบกับธุรกิจที่มีอยู่ในปัจจุบัน การศึกษาข้อมูลธุรกิจที่มีอยู่ในปัจจุบันทำได้จากสื่อออนไลน์เกี่ยวกับวิสาหกิจเริ่มต้นหรือ startup ที่รวบรวมข่าวสารธุรกิจไว้ ได้แก่เว็บไซต์ Techcrunch, Techradar, Trendhunter และเว็บไซต์อื่นๆซึ่งสะดวกและครอบคลุมธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ การใช้ความคิดสร้างสรรค์สำคัญมากในการเริ่มต้นทำสินค้าหรือบริการเพราะปัจจุบันมีสินค้าและบริการอยู่มากมายและไม่มีความแตกต่าง การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดค้นสินค้าหรือบริการให้มีความแตกต่างเบื้องต้นสามารถทำได้ง่ายๆโดยการทดลองใช้สินค้าบริการของธุรกิจคู่แข่งแล้วศึกษาข้อด้อยของคู่แข่งแล้วนำมาปรับปรุงทำผลิตภัณฑ์ของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์หาไม่ได้ในตำราเรียน ต้องเรียนรู้สังเกตและศึกษาจากทุกสิ่งรอบตัว ผู้เรียนเห็นความสำคัญกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำธุรกิจและการทำงานต่างๆมากขึ้น ได้เรียนรู้วิธีการค้นหาช่องว่างในธุรกิจ การเริ่มต้นคิดอย่างสร้างสรรค์ และวิธีการศึกษาผู้บริโภคและคู่แข่งต่างๆจากผู้สอนและนำวิธีการเหล่านั้นในการค้นหาความสร้างสรรค์ไปใช้ในการทำกิจกรรม และจะนำไปปรับใช้ในชีวิตจริง ดังที่ผู้เรียนกล่าวถึงในแบบสะท้อนการเรียนรู้ว่า

“วิธีหาช่องว่างในตลาดที่ง่ายที่สุดคือศึกษาคู่แข่งและศึกษาความต้องการของผู้บริโภคแล้วดูว่าคู่แข่งยังไม่ได้ทำอะไรที่ผู้บริโภคต้องการ”

ผู้เรียนคนที่ 1

“จะทำสินค้าใดต้องศึกษาปัญหาที่มีอยู่ของผู้บริโภคและทำสินค้าที่ตอบสนองการแก้ปัญหาของผู้บริโภค”

ผู้เรียนคนที่ 2

“ความคิดสร้างสรรค์ทำให้สินค้าของเรามีความโดดเด่นเหนือคู่แข่ง”

ผู้เรียนคนที่ 3

“ความต้องการของผู้บริโภค - สินค้าและบริการของคู่แข่ง = ช่องว่างในตลาด”

ผู้เรียนคนที่ 4

“ถ้าคิดไม่ออกให้เข้าไปดูเว็บไซต์ด้าน startup เช่น Trendhunter เพื่อหาไอเดียทางธุรกิจแล้วนำมาคิดต่อยอดก็ได้”

ผู้เรียนคนที่ 5

“วิธีศึกษาคู่แข่งที่ดีที่สุดคือทดลองใช้สินค้าของคู่แข่ง แล้วหาข้อเสีย”

ผู้เรียนคนที่ 6

“การศึกษาผู้บริโภคทำได้ง่ายๆโดยการอ่านรีวิวสินค้าต่างๆและมองหาคนที่ไม่พึงพอใจเพื่อเอาข้อมูลมาใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ไปตอบสนองคนเหล่านั้น”

ผู้เรียนคนที่ 7

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

“นำวิธีการศึกษาช่องว่างในตลาดที่พี่หลุยส์แนะนำไปใช้ในการทำกิจกรรม จากที่ไม่เคยรู้มาก่อนว่าต้องทำอย่างไรก็ยังทำได้”

ผู้เรียนคนที่ 8

“ใช้วิธีการหาช่องว่างในตลาด และวิธีการศึกษาคู่แข่งไปใช้ในการแข่ง และจะนำไปใช้ในการทำงานอนาคต”

ผู้เรียนคนที่ 9

“ได้เอา สมการ ความต้องการของผู้บริโภค - สินค้าและบริการของคู่แข่ง = ช่องว่างในตลาด ไปให้พี่ชายที่เปิดเฟซขายของใช้”

ผู้เรียนคนที่ 10

“ได้นำวิธีการคิดอย่างสร้างสรรค์ที่ได้ การคิดอย่างเป็นระบบขั้นตอน ไปใช้ในกิจกรรมและจะจดจำไปใช้ในอนาคตด้วย”

ผู้เรียนคนที่ 11

“ทำตามที่พี่หลุยส์สอนดูแล้วง่ายมากจะติดตามเรียนรู้จากพี่หลุยส์ต่อไป และจะศึกษาเพิ่มเติมจากพี่ๆคนอื่นๆด้วย”

ผู้เรียนคนที่ 12

4.5 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในกิจกรรม “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์”

ในการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนประกอบด้วยผู้ร่วมก่อตั้งบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด จำนวน 2 ท่าน ร่วมทำกิจกรรมโดยแบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่มและเข้าร่วมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม โดยใช้เกมการแข่งขันจำลองสถานการณ์ว่า บริษัท วงใน มีเดีย จำกัด ต้องการขยายผลิตภัณฑ์จากการบริการสื่อออนไลน์ด้านอาหารไปยังสื่อออนไลน์ด้านอื่นๆ จะมีวิธีการจัดการ ระบุมองหาความเสี่ยงและจัดการกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้สอนทำหน้าที่เป็นตัวแบบในการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอนทำการแสดงวิธีการและเทคนิคที่ผู้สอนใช้ระบุประเมินความเสี่ยงโดยการมองหาทางเลือกและเปรียบเทียบทางเลือก การหาพันธมิตรเพื่อลดความเสี่ยง การคาดการณ์โดยเทียบกับคู่แข่ง การลดปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยง และการยอมรับความเสี่ยงทั้งหมดแต่หาผลประโยชน์จากส่วนอื่นมาชดเชยส่วนที่มีความเสี่ยง และนำข้อมูลมาใช้ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนได้ดูและเรียนรู้สิ่งที่ผู้สอนทำเป็นตัวอย่าง ติดตามสังเกตการทำงานของผู้สอนตลอดกิจกรรมและจากสื่อสังคมออนไลน์และนำมาใช้ในการทำงานร่วมกับทีมของตนเองตลอดกิจกรรม

จากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนรู้ว่าการทำธุรกิจทุกธุรกิจมีความเสี่ยง แต่สามารถจัดการและเลือกเส้นทางที่เสี่ยงแล้วมีโอกาสได้มากกว่าเสียและการทำธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นไม่จำเป็นต้องตั้งเป้าหมายเป็นผลกำไรที่เป็นเงินเพียงอย่างเดียว แต่ผลกำไรสามารถเป็นยอด

ติดตาม รีวิวชื่นชม ฐานลูกค้าที่กว้างขึ้น เพื่อการนำไปทำกำไรในอนาคต ได้รู้ว่าการเสี่ยงไม่จำเป็นต้องรับความเสี่ยงคนเดียวแต่สามารถหาพันธมิตรมาร่วมงานเพื่อลดความเสี่ยงได้ ได้เรียนรู้ว่าการจัดการความเสี่ยงที่ฉลาดและเกิดประโยชน์สูงสุดนั้นมีทางเลือกมากมายขึ้นกับประสบการณ์ยิ่งมีประสบการณ์มากยิ่งมีทางเลือกนำมาใช้มากกว่าคนที่ประสบการณ์น้อย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การบริหารจัดการความเสี่ยงจากผู้สอนและนำไปใช้ในการแข่งขันในกิจกรรมได้และจะนำไปใช้ในการทำธุรกิจในอนาคต และเห็นว่าการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้จริงจากที่เคยคิดว่าเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้ยาก ดังที่ผู้เรียนกล่าวถึงในแบบสะท้อนการเรียนรู้ว่า

“การเริ่มต้นธุรกิจมีความเสี่ยงที่ต้องเผชิญ การหนีความเสี่ยงไม่ใช่หนทางในการทำธุรกิจ ต้องกล้าเผชิญความเสี่ยงและจัดการความเสี่ยงได้”

ผู้เรียนคนที่ 1

“การทำธุรกิจไม่สามารถคาดหวังผลสำเร็จได้ 100% ต้องยอมรับความเสียหายและหาผลกำไรจากส่วนอื่นมาทดแทน”

ผู้เรียนคนที่ 2

“ไม่จำเป็นต้องรับความเสี่ยงคนเดียว แต่สามารถกระจายความเสี่ยงโดยการหาพันธมิตรธุรกิจ”

ผู้เรียนคนที่ 3

“ประสบการณ์และการเรียนรู้จากผู้อื่นสำคัญมากในจัดการกับความเสี่ยงเพราะยิ่งประสบการณ์มากยิ่งรู้จักทางเลือกในการจัดการความเสี่ยงได้มากขึ้น”

ผู้เรียนคนที่ 4

“ทำธุรกิจต้องยอมเสียผลกำไรบางส่วน เพื่อให้ได้ผลกำไรที่มากขึ้นในส่วนอื่นๆ”

ผู้เรียนคนที่ 5

“การเริ่มต้นธุรกิจต้องรู้จักบริหารจัดการความเสี่ยง ไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถดำเนินธุรกิจแข่งขันกับคู่แข่งได้”

ผู้เรียนคนที่ 6

“ได้นำการเรียนรู้เรื่องการแก้ปัญหาและจัดการความเสี่ยงมาใช้ในการแข่งขันในกิจกรรม”

ผู้เรียนคนที่ 7

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

“จะไปเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงจากคนเก่งๆเพื่อสะสมประสบการณ์ให้มากขึ้น”

ผู้เรียนคนที่ 8

“ใช้เทคนิคการหาพันธมิตรในการแบ่งเบาความเสี่ยง และ เทคนิคการยอมเสียสละผลกำไรเพื่อแลกกับการได้ฐานลูกค้าเพิ่มในการทำกิจกรรม”

ผู้เรียนคนที่ 9

“ได้ลองวางแผนการจัดการความเสี่ยงในกิจกรรม และเห็นประโยชน์มาก และจะนำไปสอนคนในครอบครัว”

ผู้เรียนคนที่ 4

“เรียนรู้โดยดูจากวิทยากรที่ทำตัวอย่างให้ดูแล้วนำมาทำตามในกิจกรรม และได้นำมาสอนเพื่อนร่วมทีม”

ผู้เรียนคนที่ 10

4.6 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในกิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror”

ในการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการจำลองก่อตั้งธุรกิจโดยใช้ความสนใจของผู้เรียนแต่ละทีมเป็นตัวกำหนดธุรกิจที่จะจัดตั้งขึ้น โดยใช้ประเด็นการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ และการวิเคราะห์และจัดการความเสี่ยง เป็นโจทย์ให้ผู้แข่งขันวิเคราะห์ภายใต้บริบทการดำเนินธุรกิจในไทย ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากกิจกรรม “Start up อย่าง Cool” และ “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์” มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมนี้ ผู้เรียนกลุ่มที่หนึ่งจัดตั้งธุรกิจ “cafe hopper channel” ธุรกิจสื่อรีวิวร้านคาเฟ่ ผู้เรียนกลุ่มที่สองจัดตั้งธุรกิจ “kids’ recipes channel ” ธุรกิจสื่อการทำอาหารสำหรับเด็ก ผู้สอนทำหน้าที่คอยช่วยเหลือผู้เรียนและเป็นผู้ตัดสินผลการแข่งขัน เมื่อเสร็จสิ้นระยะเวลาจัดกิจกรรมการแข่งขัน ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินผลการแข่งขันโดยชี้แจงจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนในประเด็นความพร้อมของการเริ่มต้นทำธุรกิจในประเด็นที่กำหนดไว้

จากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนตระหนักถึงสิ่งที่ตนเองสนใจและมีความถนัดจากการได้ทำงานกับเพื่อนร่วมทีมเพื่อคิดหาแนวทางการตั้งธุรกิจ ผู้เรียนได้รู้ขั้นตอนเบื้องต้นในการนำความชอบส่วนตัวมาเริ่มต้นทำเป็นธุรกิจ รู้ว่าการเริ่มต้นทำธุรกิจมีหลักคิดและแนวทางเบื้องต้นคือต้องหาช่องว่างตลาดให้เจอและสร้างผลิตภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์ให้ตรงใจผู้บริโภค ผู้เรียนสามารถระบุความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจเบื้องต้นโดยการศึกษาคู่แข่ง ผู้บริโภคและมูลค่าส่วนแบ่งทางการตลาด ผู้เรียนตระหนักถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองเมื่อร่วมงานแบบกลุ่มกับเพื่อนร่วมทีม และได้เห็นความสามารถของเพื่อนร่วมทีมและผู้สอนและพร้อมจะเรียนรู้เพิ่มเติมและนำไป

พัฒนาตนเองในอนาคต ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้จากตัวแบบที่เป็นเจ้าของกิจการในกิจกรรมที่ผ่านมาว่าการนำแนวทางการทำงานของตัวแบบมาใช้ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำการตั้งบริษัทจำลองได้ง่ายขึ้นจากที่ไม่เคยรู้มาก่อนว่าต้องทำอย่างไร ผู้เรียนมีความประสงค์ที่จะนำความรู้และตัวอย่างธุรกิจที่ได้ ลองเริ่มต้นทำในกิจกรรมไปคิดต่อและจะสร้างธุรกิจให้เกิดขึ้นจริงในอนาคต และจะนำคำสอนคำติชมที่ได้จากการตัดสินของกรรมการไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ผู้เรียนได้รู้ว่าตนเองยังมีความไม่พร้อมด้านใดและจะนำไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองต่อไป และได้เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จเพื่อที่จะนำมาใช้และจะทำการติดตามศึกษาด้านธุรกิจจากผู้ประกอบการที่เก่งและประสบความสำเร็จต่อไป ดังที่ผู้เรียนกล่าวถึงในแบบสะท้อนการเรียนรู้ว่า

“ได้เรียนรู้ว่าจุดการเริ่มต้นทำธุรกิจนั้นเริ่มได้ง่ายๆจากการศึกษาช่องว่างของตลาด และค่อยๆลงรายละเอียดต่อไป จากแต่ก่อนไม่รู้จะเริ่มยังไง”

ผู้เรียนคนที่ 1

“รู้จักตัวเองมากขึ้นว่าชอบอะไร ถนัดอะไร เก่งอะไร จากที่เคยคิดว่าตัวเองรู้เยอะเรื่องคาเฟ่ ตอนนี้ได้เห็นว่าจริงๆแล้วคนอื่นเก่งกว่าเราก็มี ต้องพัฒนาตนเองลงลึกในสิ่งที่ชอบเกี่ยวกับคาเฟ่อีกมาก”

ผู้เรียนคนที่ 2

“ได้ทดลองเริ่มต้นธุรกิจโดยประเมินช่องว่างทางธุรกิจ ประเมินคู่แข่งและความเสี่ยงที่จะทำสำเร็จ”

ผู้เรียนคนที่ 3

“เปลี่ยนความถนัดมาเป็นธุรกิจทำได้ไม่ยาก เริ่มต้นจากศึกษาตลาดหาช่องว่าง ศึกความความต้องการผู้บริโภคและคู่แข่ง แล้วนำความถนัดของเรามาเพิ่มลงไปให้เกิดเป็นธุรกิจ”

ผู้เรียนคนที่ 4

“ได้เห็นจุดอ่อนของตัวเองว่าเป็นคนที่ไม่กล้าตัดสินใจเพราะกลัวผิดพลาด จะนำไปปรับปรุงตนเองให้รู้จักการประเมินและกล้าเสี่ยงตามหลักการที่ได้เรียนมา”

ผู้เรียนคนที่ 5

“ลองเริ่มต้นทำธุรกิจจำลองด้วยตัวเองทำให้เห็นขั้นตอนเบื้องต้น และรู้ว่าจะต้องปรับปรุงตัวเองเรื่องใดถ้าอยากจะเริ่มต้นธุรกิจจริง”

ผู้เรียนคนที่ 6

“ได้เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้และทำตามคนที่ประสบความสำเร็จ ทำให้ไม่ต้องไปอ่านหนังสือค้นคว้าเอง และจะเริ่มติดตามนักธุรกิจเก่งๆอีกหลายๆคนเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับธุรกิจให้มากขึ้น”

ผู้เรียนคนที่ 7

“นำคำติชมที่กรรมการสอนไปคิดและมองตนเองว่าตนเองยังไม่เก่งเรื่องใดและจะพัฒนาตนเองให้เก่งขึ้น”

ผู้เรียนคนที่ 8

“จะนำธุรกิจที่ได้เริ่มต้นในกิจกรรมไปคิดต่อยอดและทำให้เกิดขึ้นจริงตามคำแนะนำของกรรมการ”

ผู้เรียนคนที่ 9

“ได้วางแผนรวมกลุ่มกับเพื่อนในทีมเพื่อเอาตัวอย่างธุรกิจที่ทำในกิจกรรมไปต่อยอดทำให้เกิดขึ้นจริง”

ผู้เรียนคนที่ 10

4.7 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในกิจกรรม “First pitch”

ในการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนดำเนินกิจกรรม “First pitch ” หลังจากการบรรยายหัวข้อ “แหล่งทรัพยากรและการสนับสนุนสำหรับการเริ่มต้นวิสาหกิจเริ่มต้น” แนะนำการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการเริ่มต้นธุรกิจต่าง การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชนและภาครัฐ ให้ผู้เรียนได้นำข้อมูลการเริ่มนต้นธุรกิจและการผลการวิเคราะห์การแข่งขันจากกิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror” มาปรับปรุงและเตรียมนำเสนอเหมือนการแข่งขันนำเสนอธุรกิจ (pitching) ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตัวแทนจากบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด จำนวน 2 ท่านเป็นกรรมการ โดยแนวทางในการตัดสินจะให้ความสำคัญในประเด็นการเริ่มต้นธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ และการวิเคราะห์และจัดการความเสี่ยง ในการตัดสินผู้ตัดสินให้คำตัดสินในเชิบบวก ให้คำแนะนำ คำชื่นชม กำลังใจ และไม่มีผู้ตัดสินท่านใดกล่าวการตัดสินในเชิงลบ

จากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้พบว่า ได้เรียนรู้ว่าการเริ่มต้นธุรกิจไม่จำเป็นต้องมีเงินจำนวนมากแต่จำเป็นต้องมีไอเดียที่ดีก็จะสามารถดึงดูดแหล่งเงินทุนผู้สนับสนุนและนักลงทุน ได้รู้จักดครงการสนับสนุนสตาร์ทอัพต่างๆที่จะช่วยสนับสนุนด้านเงินทุนและความรู้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการนำเสนอไอเดียธุรกิจและได้รับคำติชมจากกรรมการทำให้เกิดความมั่นใจและอยากนำไอเดียไปทำให้เกิดเป็นธุรกิจขึ้นจริงๆ ผู้เรียนรู้สึกมีความมั่นใจและรู้ว่าตนเองมีความสามารถและหนทางที่จะนำความชอบมาทำให้เกิดเป็นธุรกิจได้และมีความกระตือรือล้นมากขึ้นที่จะนำไอเดียธุรกิจไปต่อยอดให้เกิดขึ้นจริง ผู้เรียนมีความสนใจจะนำผลการทำกิจกรรมไปใช้ต่อยอดให้เกิดเป็น

ธุรกิจจริงในอนาคต และนำความรู้คำแนะนำที่ได้จากกิจกรรมไปพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ประกอบการที่ดีในอนาคต และมีความสนใจที่จะนำไอเดียของตนเองมาพัฒนาให้เป็นแผนธุรกิจและเข้าร่วมกับโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตามโครงการต่างๆ ดังที่ผู้เรียนกล่าวถึงในแบบสะท้อนการเรียนรู้ว่า

“ได้เรียนรู้วิธีนำเสนอผลงานให้น่าสนใจเพื่อดึงดูดนักลงทุนมาร่วมลงทุนในไอเดียธุรกิจของตนเอง”

ผู้เรียนคนที่ 1

“รู้ว่าการเริ่มต้นทำธุรกิจขอเพียงมีไอเดียและแผนงานที่ดีก็จะสามารถหาแหล่งเงินทุนและคนที่จะมาร่วมลงทุนด้วยได้ไม่ยาก”

ผู้เรียนคนที่ 2

“ได้รู้จักหน่วยงานมากมายที่จะช่วยสนับสนุนความรู้และสนับสนุนเงินทุนในการเริ่มต้นธุรกิจ”

ผู้เรียนคนที่ 3

“ได้เรียนรู้หลักการเบื้องต้นในการพรีเซนต์ไอเดียธุรกิจและการนำเสนอผลงานอย่างมีหลักการ”

ผู้เรียนคนที่ 4

“ได้ความรู้เกี่ยวกับโครงการสนับสนุนสตาร์ทอัพในประเทศไทยและวิธีการเข้าถึงโครงการสนับสนุนสตาร์ทอัพต่างๆ”

ผู้เรียนคนที่ 5

“มีความมั่นใจและความกล้ามากขึ้นหลังจากการนำเสนอผลงานต่อคณะกรรมการ และอยากนำผลการไปต่อยอดให้เป็นธุรกิจจริงในอนาคต”

ผู้เรียนคนที่ 6

“จะนำคำแนะนำจากกรรมการไปปรับปรุงผลงานและจะนำไปต่อยอดให้เกิดเป็นธุรกิจจริงให้ได้”

ผู้เรียนคนที่ 7

“จะนำธุรกิจที่ก่อตั้งขึ้นในกิจกรรมไปพัฒนาให้เป็นรู้เป็นร่างและทำเป็นธุรกิจของตัวเอง”

ผู้เรียนคนที่ 8

“ต้องการนำธุรกิจจากกิจกรรมมาดัดแปลงเข้ากับไอเดียส่วนตัวแล้วไปเสนอต่อ VC เพื่อสนับสนุนสตาร์ทอัพเพื่อรับการสนับสนุน”

ผู้เรียนคนที่ 9

"ในอนาคตจะนำความรู้ที่ได้จากการแข่งขันเสนอไอเดียธุรกิจไปใช้ในการนำเสนอไอเดียธุรกิจของตนเอง"

ผู้เรียนคนที่ 10

5. การประเมินผล

ผู้วิจัยนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปทดลองใช้และนำเสนอผลการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียน ผลการประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม ผลการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม เพื่อนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้ในการสนทนากลุ่ม(Focus Group) เพื่อนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอผลการประเมินทั้ง 3 ส่วนดังนี้

5.1 การนำเสนอผลการประเมินเจตคติของผู้เรียน

ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลอง ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 39 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้ความเข้าใจที่ต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยมีตัวชี้วัดดังนี้	**N**	**ก่อนทดลอง**		**หลังทดลอง**		*** หมายถึง P < 0.05**	
		$\bar{x}$	**S.D.**	$\bar{x}$	**S.D.**	**t-test**	**p-value**
1. ความเข้าใจถึงอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงแต่ก็มีผลตอบแทนสูง	30	4.90	.305	4.93	.254	.571	.573
2. ความเข้าใจว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต้องอาศัยความคิดริเริ่ม	30	4.77	.430	4.97	.183	2.693	.012*

องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยมีตัวชี้วัดดังนี้	N	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		* หมายถึง P < 0.05	
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	t-test	p-value
สร้างสรรค์เป็นอย่างมากในการทำตลาด							
3. เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของเจ้านาย	30	4.70	.535	4.97	.183	2.804	.009*
4. เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและกระแสสังคมของประเทศและของโลก	30	4.63	.490	4.93	.254	3.525	.001*
5. เป็นอาชีพที่ต้องมีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา	30	4.67	.479	4.90	.305	2.971	.006*
6. เป็นอาชีพที่ต้องมีเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจคอยพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	30	4.43	.568	4.97	.183	5.113	.000*
7. เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลเป็นหัวใจในการดำเนินธุรกิจ	30	4.53	.507	4.93	.254	4.397	.000*
8. เป็นอาชีพที่จำเป็นต่อการพัฒนาและการจ้างงานของชุมชนและประเทศ	30	4.70	.466	4.93	.254	2.536	.017*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากตารางพบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยของตัวชี้วัดที่ 1) ความเข้าใจถึงอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงแต่ก็มีผลตอบแทนสูง มีค่าเพิ่มขึ้นแต่ระดับคะแนนของผู้เรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความตระหนักเป็นอย่างมากถึงเรื่องนี้มาตั้งแต่เริ่มต้นและความตระหนักถึงในเรื่องนี้ยังคงมีอยู่และมีเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์” ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักและรู้ถึงวิธีการมองหาและจัดการกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น

ในส่วนของตัวชี้วัดที่ 2,3,5,4,6,7 และ 8 มีค่าเพิ่มขึ้นและระดับคะแนนของผู้เรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดง

ให้เห็นถึงผู้เรียนได้เรียนรู้และมีความเข้าใจถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการมากขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง

องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยมีตัวชี้วัดดังนี้	**N**	**ก่อนทดลอง**		**หลังทดลอง**		*** หมายถึง P < 0.05**	
		$\overline{x}$	S.D.	$\overline{x}$	S.D.	t-test	p-value
1. มีความรู้สึกชื่นชมในความสามารถของผู้ที่ประกอบอาชีพวิสาหกิจเริ่มต้นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง	30	4.83	.379	4.97	.183	2.408	.023*
2. มีความสนใจในอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมากกว่าอาชีพอื่นๆ	30	4.73	.450	4.87	.346	2.112	.043*
3. มีความรู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นฟันเฟืองสำคัญในการผลักดันประเทศให้ก้าวหน้าและแข่งขันกับนานาประเทศได้	30	4.60	.498	4.90	.305	3.525	.001*
4. รู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน	30	3.30	.466	4.83	.379	11.500	.000*
5. มีความรู้สึกต้องการที่จะพบปะ พูดคุย ทำความรู้จักหรือร่วมงานกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	30	4.77	.430	4.90	.305	2.112	.043*
6. รู้สึกอยากที่จะชักชวนให้คนใกล้ชิดมาเป็นผู้ประกอบการ	30	4.00	.830	4.80	.484	5.442	.000*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยมีตัวชี้วัดดังนี้	N	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		* หมายถึง P < 0.05	
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	t-test	p-value
วิสาหกิจเริ่มตน							
7. รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อประเทศในอนาคต	30	4.27	.785	4.70	.466	2.765	.010*
8. รู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส	30	2.87	.434	4.73	.450	16.260	.000*

จากตารางพบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยของตัวชี้วัดทุกตัวชี้วัดมีค่าเพิ่มขึ้นและระดับคะแนนของผู้เรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 2 ตัวชี้วัดที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ตัวชี้วัดที่ 4) รู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน และตัวชี้วัด 8) รู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมี

โดยผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 41 และผลการวิเคราะห์การประเมินการเรียนรู้จากการสะท้อนบทเรียน (Learning Reflect) มีความสอดคล้องและความแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนตระหนักถึงประโยชน์ของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของการดำเนินการเรียนรู้ในกิจกรรม และผู้เรียนยังมีความสนใจในการนำแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จไปใช้ในอนาคต และผลการวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นว่ากิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror” และ กิจกรรม “First pitch” ที่ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมต่างๆมาทดลองเริ่มต้นก่อตั้งธุรกิจด้วยตนเองส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเมื่อมีโอกาส

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 41 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง

องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยมีตัวชี้วัดดังนี้	**N**	**ก่อนทดลอง**		**หลังทดลอง**		*** หมายถึง P < 0.05**	
		$\bar{x}$	**S.D.**	$\bar{x}$	**S.D.**	**t-test**	**p-value**
1. สามารถนำตนเองได้ในการทำงานและสิ่งต่างๆโดยไม่ต้องรอให้มีคนออกคำสั่ง	30	3.33	.758	4.37	.490	6.100	.000*
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างผลงานใหม่ๆอยู่เสมอ	30	2.90	.662	4.20	.407	8.963	.000*
3. กล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มากขึ้น	30	2.17	.648	4.40	.498	13.627	.000*
4. บริหารจัดการเวลาและทรัพยากรในการทำงานและในการใช้ชีวิตได้	30	3.53	.730	4.27	.450	5.117	.000*
5. กระตือรือร้นและแสวงหาโอกาสและความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ	30	4.17	.592	4.40	.498	2.971	.006*
6. เปิดรับความท้าทายและกล้าทำในสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน	30	3.27	.450	4.30	.466	13.814	.000*
7. เชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้จนสำเร็จ	30	4.30	.651	4.57	.504	2.504	.018*
8. ผลักดันตนเองและผลงานอย่างเต็มที่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและประจักษ์แก่สังคม	30	4.43	.504	4.70	.466	3.247	.003*

จากตารางพบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยของตัวชี้วัดทุกตัวชี้วัดมีค่าเพิ่มขึ้นและระดับคะแนนของผู้เรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 2 ตัวชี้วัดที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ระบบโรงเรียนได้แก่ตัวชี้วัดที่ 2) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างผลงานใหม่ๆอยู่เสมอ และตัวชี้วัดที่ 3) กล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มากขึ้น

โดยผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 42 และผลการวิเคราะห์การประเมินการเรียนรู้จากการสะท้อนบทเรียน (Learning Reflect) ของกิจกรรมที่จัดขึ้นคือ “Start up อย่าง Cool” และกิจกรรม “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์” มีความสอดคล้องกันและแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้การเตรียมความพร้อมในการเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงวิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นที่จะเกิดขึ้นในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ตารางที่ 42 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างของกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง

องค์ประกอบทางด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้าง โดยมีตัวชี้วัดดังนี้	**N**	**ก่อนทดลอง**		**หลังทดลอง**		*** หมายถึง P < 0.05**	
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	t-test	p-value
1. รู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน	30	3.47	.507	4.27	.583	5.442	.000*
2. รู้จุดอ่อนของตนเองด้านการทำงานและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น	30	2.43	.679	4.50	.509	13.036	.000*
3. รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ	30	2.13	.629	4.67	.479	16.699	.000*
4. มองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ	30	1.93	.521	4.30	.466	16.947	.000*
5. มีครอบครัว คนรอบข้างคอยสนับสนุนหากต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจ	30	2.73	.691	4.27	.450	9.761	.000*
6. รู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการ	30	2.27	.583	4.50	.509	14.251	.000*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

องค์ประกอบทางด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้าง โดยมีตัวชี้วัดดังนี้	N	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		* หมายถึง P < 0.05	
		$\bar{x}$	S.D.	x	S.D.	t-test	p-value
เริ่มต้นทำธุรกิจทันทีที่ต้องการ							
7. รู้และสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนหากต้องการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	30	1.97	.615	4.77	.430	25.131	.000*
8. รู้จักแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุนนั้น	30	1.80	.551	4.93	.254	27.293	.000*

จากตารางพบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยของตัวชี้วัดทุกตัวชี้วัดมีค่าเพิ่มขึ้นและระดับคะแนนของผู้เรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 43 และผลการวิเคราะห์การประเมินการเรียนรู้จากการสะท้อนบทเรียน (Learning Reflect) มีความสอดคล้องกันและแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รู้จักตนเองมากขึ้น รู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองที่ส่งผลต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และผู้เรียนได้เรียนรู้และได้รับคำแนะนำแนวทางในการแปลงความชอบความสนใจของตนให้กลายเป็นธุรกิจ รวมถึงได้รู้จักและวิธีการเข้าถึงหน่วยงานที่สนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้นและแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการเริ่มต้นธุรกิจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5.2 การนำเสนอผลประเมินการจัดกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ประเมินผลกระบวนการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ได้ผลการประเมินกระบวนการจัดกิจกรรมดังนี้

ตารางที่ 43 ผลการประเมินการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

ประเด็นการประเมิน	N	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. วัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมนี้มีความชัดเจนและตรงกับความต้องการของท่าน	30	4.97	.183	มากที่สุด
2. วิธีการการรับสมัครผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมนี้มีความเหมาะสม	30	3.43	.568	ปานกลาง
3. จำนวนของผู้เรียนที่เปิดรับเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้มีจำนวนเหมาะสม	30	3.13	.860	ปานกลาง
4. วิทยากรและผู้สอนมีความพร้อมในการสอนและดำเนินกิจกรรม	30	4.87	.346	มากที่สุด
5. วิทยากรและผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่สอน	30	4.97	.183	มากที่สุด
6. วิทยากรและผู้สอนมีการปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสมและช่วยเหลือผู้เรียนเป็นอย่างดี	30	4.60	.498	มากที่สุด
7. ผู้สอนส่งเสริมการแสดงออกของผู้เรียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์	30	4.87	.346	มากที่สุด
8. เนื้อหาการเรียนรู้มีความทันสมัยและน่าสนใจ	30	4.80	.407	มากที่สุด
9. เนื้อหาการเรียนรู้ง่ายต่อการเข้าใจ	30	4.93	.254	มากที่สุด
10. เนื้อหาการเรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้	30	4.83	.379	มากที่สุด
11. กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	30	4.67	.479	มากที่สุด
12. กิจกรรมมีความหลากหลายน่าสนใจและชวนติดตาม	30	4.63	.490	มากที่สุด
13. ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม	30	4.90	.305	มากที่สุด
14. กิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	30	4.90	.305	มากที่สุด
15. ระยะเวลาการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	30	3.73	.450	มาก
16. ช่วงเวลาในการจัดโปรแกรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	30	2.63	.490	ปานกลาง
17. สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรม	30	4.37	.490	มาก
18. สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	30	4.40	.498	มาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประเด็นการประเมิน	N	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
19. สถานที่มีบรรยากาศที่ดีและส่งเสริมในการทำกิจกรรม	30	4.73	.450	มากที่สุด
20. สถานที่มีความพร้อมและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน	30	4.47	.507	มาก
21. วิธีการวัดผลการเรียนรู้ในกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	30	4.50	.509	มาก

จากผลการประเมินดังตารางที่ 44 พบว่า ผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมมีความชัดเจนและตรงกับความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.97), วิธีการรับสมัครผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมนี้มีความเหมาะสมปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.43), จำนวนของผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้มีความเหมาะสมปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.13), วิทยากรและผู้สอนมีความพร้อมในการสอนและดำเนินกิจกรรมมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.87), วิทยากรและผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่สอนมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.97), วิทยากรและผู้สอนมีการปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสมมากที่สุดและช่วยเหลือผู้เรียนเป็นอย่างดีมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.60), ผู้สอนส่งเสริมการแสดงออกของผู้เรียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.87), เนื้อหาการเรียนรู้มีความทันสมัยและน่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.80), เนื้อหาการเรียนรู้ง่ายต่อการเข้าใจ ($\bar{x}$ = 4.93), เนื้อหาการเรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.83), กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้มากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67), กิจกรรมมีความหลากหลายน่าสนใจและชวนติดตามอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.63), ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.90), กิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.90), ระยะเวลาการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสมกับเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.73), ช่วงเวลาในการจัดโปรแกรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.63), สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.37), สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.40), สถานที่มีบรรยากาศที่ดีและส่งเสริมในการทำกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.73), สถานที่มีความพร้อมและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.47) และ วิธีการวัดผลการเรียนรู้ในกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.50)

5.3 การนำเสนอผลการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม

ผลการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม ได้ผลดังนี้

5.3.1 ผลการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมในช่วงเตรียมการก่อนดำเนินโปรแกรม พบว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินโปรแกรมมีความชัดเจนและ ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ต่อผู้สอน วิทยากรและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วนทำให้สามารถเตรียมการขั้นต่อไปได้อย่างมีทิศทางที่ชัดเจน การติดต่อประสานงานระหว่างผู้วิจัยและผู้สอนรวมถึงผู้ให้การสนับสนุนด้านสถานที่และสื่อการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นเนื่องจากผู้สอนเป็นผู้บริหารและเจ้าของสถานประกอบการที่ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การติดต่อประสานงานจึงทำได้ง่าย ในด้านการคัดเลือกผู้เรียนและการประเมินพื้นฐานผู้เรียนมีความเหมาะสมเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไม่มีส่วนใดติดขัด ในส่วนของขั้นตอนการกำหนดเนื้อหาที่จะใช้เป็นบทเรียน ผู้สอนไม่ประสบปัญหาใดในการเตรียมเนื้อหาและเห็นว่ามีความสะดวกและง่ายต่อผู้สอนเนื่องจากเป็นการสอนในสิ่งที่ผู้สอนถนัดและคลังข้อมูลเนื้อหาอยู่แล้วอีกทั้งเป็นการสอนโดยการปฏิบัติสิ่งที่ทำอยู่แล้วโดยปกติเป็นตัวอย่างแก่ผู้เรียนจึงทำให้สามารถสอนได้อย่างเป็นธรรมชาติ ในการออกแบบรูปแบบกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ผู้สอนไม่พบปัญหาใดเนื่องจากมีการกำหนดรูปแบบที่ระบุชัดเจนว่ามุ่งเน้นการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบทำตาม การประสานงานระหว่างผู้วิจัยและผู้สอนและผู้ให้การสนับสนุนโปรแกรมเพื่อจัดเตรียมสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นเนื่องจากผู้สอนเป็นผู้ประกอบการเจ้าของสถานที่ การกำหนดตารางการจองห้องกิจกรรมสื่อการสอนเป็นไปอย่างเรียบร้อย การสรุปนำการเตรียมการทั้งหมดเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติไม่ประสบปัญหาแต่อย่างใด

5.3.2 ผลการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมในช่วงระหว่างดำเนินโปรแกรม พบว่า การนำแผนการเตรียมงานมาปฏิบัติเป็นไปอย่างเป็นระเบียบตามขั้นตอนแผนการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ การนัดหมายผู้เรียนเพื่อเข้าร่วมทำกิจกรรมทำได้ตรงตามกำหนดระยะเวลา การเดินทางของผู้เรียนติดขัดเนื่องจากสถานที่เรียนอยู่ในพื้นที่ที่รถไฟฟ้าเข้าถึง และการนัดหมายผู้สอนไม่ติดขัดหรือมีปัญหาเนื่องจากมีการนัดหมายล่วงหน้าและสถานที่ทำกิจกรรมเป็นสถานที่ทำงานของผู้สอนอยู่แล้ว สถานที่ บรรยากาศการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆไม่ประสบปัญหาแต่อย่างใด มีปัญหาเพียงประการเดียวคือสื่อการสอนไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียน เนื่องจากในการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจะต้องใช้คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือ ipad เพื่อค้นหาข้อมูลตลอดเวลา แต่เนื่องจากจำนวนผู้เรียนที่มากเกินไปทำให้อุปกรณ์ไม่เพียงพอ แต่ก็สามารถใช้สมาร์ทโฟนของผู้เรียนเองได้โดยใช้ wifi ที่จัดเตรียมไว้ให้ ระยะเวลาเป็นปัญหาในการดำเนินกิจกรรมเพราะไม่สามารถกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดกิจกรรมได้แน่นอน เนื่องจากการเรียนรู้ทางสังคมยิ่งใช้เวลามากยิ่งได้ประสบการณ์ความรู้มาก ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดและสรุปผลแต่ละกิจกรรมแม้ว่าผู้เรียน

อาจยังคงอยากเรียนรู้ต่อไป ในส่วนของการดำเนินการเรียนรู้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเป็นไปอย่างราบรื่นตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ผู้เรียนสามารถติดตามผู้สอนผ่านทาง facebook และเกิดความสนิทสนมกันมากขึ้นทำให้ผู้เรียนกล้าซักถามพูดคุยและติดตามผู้สอนอย่างต่อเนื่องเหมือนเพื่อนคนหนึ่ง การบันทึกข้อมูลการประเมินโปรแกรมไม่ประสบปัญหา ส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรมทำได้อย่างราบรื่นครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือแนะนำให้ลดจำนวนผู้เรียนในแต่ละรอบลง จำนวนผู้เรียนมีมากเกินไปต่อการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ทำให้เกิดความลำบากในการเข้าถึงเพื่อดูแลผู้เรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิด และแนะนำการกำหนดเกณฑ์ของระยะเวลาการสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรมแบบอื่นที่ไม่ใช่การกำหนดด้วยระยะเวลาชั่วโมงเรียนรู้

5.3.3 ผลการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมในช่วงหลังจากดำเนินโปรแกรม พบว่าผู้สอนวิทยากรสามารถดำเนินการสอนได้ครบถ้วนตามหน่วยการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ในการประเมินผลการเรียนรู้ผู้สอนสามารถทำการประเมินได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์และคิดว่าการประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมผู้สอน ผู้เรียนและวัตถุประสงค์ เป็นการประเมินผลที่ไม่เครียดและไม่วัดผลจากการแพ้ชนะในการแข่งขัน ประเมินผลกระบวนการจัดโปรแกรมดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยเป็นขั้นตอนครบถ้วน ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ประกอบการและเจ้าของสถานประกอบการพบว่าการเข้าร่วมดำเนินโปรแกรมมีประโยชน์กับทั้งตนเองและองค์กรของตนเอง ทำให้ตนเองได้ทบทวนทักษะความรู้และได้และเปลี่ยนความคิดกับเด็กรุ่นใหม่รวมถึงได้เห็นแนวทางที่จะนำมาสอนบุคลากรของตนเองในองค์กร โดยมีข้อเสนอแนะให้ทดลองนำโปรแกรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานขององค์กรด้วยเพราะการมีหัวใจเป็นผู้ประกอบการมีความจำเป็นต่อการเป็นพนักงานองค์กรด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

ผู้วิจัยนำผลการการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม ผลการประเมินการจัดกิจกรรม ผลการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผลการประเมินการเรียนรู้ มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้สอนวิทยากร ตัวแทนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม และตัวแทนของผู้ที่สนใจจะนำโปรแกรมไปใช้สำหรับนักศึกษากลุ่มเป้าหมายอื่น เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและนำเสนอแนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ โดยผลการสนทนากลุ่มแยกตามประเด็นมีดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

กลุ่มผู้เรียนและกลุ่มผู้สอนมีความเห็นตรงกันว่าวัตถุประสงค์ของโปรแกรมมีความชัดเจน น่าสนใจและเป็นแนวโน้มของอนาคต วัตถุประสงค์สอดคล้องกันกับวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม วัตถุประสงค์ของโปรแกรมตรงกับความต้องการของผู้เรียนและผู้เรียนเห็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในอนาคต ผู้เรียนและผู้สอนมีความเห็นตรงกันว่าวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้แบ่งได้ชัดเจนและมีความต่อเนื่องกันในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ดังผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังนี้

“วัตถุประสงค์มีความชัดเจนดีมาก ทำให้จัดเตรียมการดำเนินงานได้ง่าย”

“ดูน่าสนใจ และคิดว่าจะเกิดประโยชน์กับตัวเองในอนาคต ทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมโปรแกรม”

“วัตถุประสงค์การเรียนรู้มีความน่าสนใจเป็นเทรนของอนาคตและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง”

“ดูชัดเจนและดูมีอิมแพค อยู่ในกระแสการพัฒนาประเทศ เอามาปฏิบัติได้จริง”

“แนวคิดการจัดและวัตถุประสงค์มีความทันสมัยเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน”

“วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้และมีเรื่องราวความต่อเนื่อง”

2. ผู้สอนและวิทยากร

กลุ่มผู้เรียนให้ความเห็นว่าผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่สอนเป็นอย่างดี ถ่ายทอดความรู้เรื่องที่ยากให้ดูง่ายและนำไปปฏิบัติได้ง่าย มีความใส่ใจผู้เรียนแต่ละคนเป็นอย่างดีตลอดการทำกิจกรรม และสอนโดยให้กำลังใจให้คำแนะนำมากกว่าการตำหนิติเตียนทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและแสดงความคิดเห็นโดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกหรือผิด และยังชื่นชมในตัวของผู้สินว่าเป็นบุคคลที่อัธยาศัยดี อ่อนน้อมแม้ว่าจะเป็นถึงผู้บริหารบริษัทก็ยังคงเล่นสนุกกับผู้เรียน ไม่ถือตัว และมีความใจเย็นในการสอนและมีความยืดหยุ่นปรับตัวเข้าหาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แม้ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ช้าหรือไม่มีความถนัดในภาษาอังกฤษทำให้เรียนรู้ข่าวสารเนื้อหาความรู้ในเว็บไซต์ต่างประเทศตามที่ผู้สอนใช้ในการเรียนการสอนไม่ได้ ผู้สอนก็จะช่วยแปลความให้ ผู้เรียนมีความพึงพอใจในผู้สอนเป็นอย่างมาก ผู้สอนให้ความเห็นว่าระยะเวลาดำเนินกิจกรรมไม่สามารถดำเนินกิจกรรมเป็นเวลานานต่อเนื่องหรือทำในระยะยาวเนื่องจากมีภาระกิจต้องดูแลบริหารกิจการ ดังผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังนี้

“ผู้สอนใจดี ใจเย็น ผมเรียนรู้ช้าก็ยังเรียนรู้ได้”

“อาจารย์เก่งมาก เรื่องที่ไม่เคยรู้มาก่อนดูอาจารย์ทำแล้วก็เรียนรู้กันแบบง่ายๆไปเลย ไม่ต้องไปนั่งเสียเวลาหาอ่านในตำรา”

“สอนเรื่องที่ดูยากให้กลายเป็นเรื่องง่าย”

“ผมชอบที่อาจารย์ไม่ตัดสินโดยดูว่าทำถูกหรือทำผิด แต่จะให้คำแนะนำว่าทำยังไงให้มันดีขึ้นกว่าที่ทำอยู่”

“สอนแบบฟรีสไตล์มาก ไม่จำกัดตีกรอบว่าเราต้องทำอะไรยังไง เราอยากทำอะไรอาจารย์ก็สนับสนุนให้ทำแบบที่ชอบตลอด”

“น่ารัก เล่นตลกกับนักเรียนตลอดเวลา เรียนเพลินสนุกมาก”

“ตอนแรกเกรงใจไม่กล้าถามกลัวโดนบอกว่าให้ดูเองเรียนเอง เพราะแนะนำไว้ว่าการเรียนให้สังเกตเรียนรู้จากตัวแบบ แต่เหมือนอาจารย์รู้มองออกว่าเรางงตรงไหนแล้วเข้ามาสอนเองเลย”

“เนื่องจากต้องดูแลบริหารกิจการไปด้วยจึงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมเป็นเวลานานต่อเนื่องหรือดำเนินกิจกรรมในระยะยาวได้”

3. ผู้เรียน

กลุ่มผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ตั้งใจเข้าร่วมทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนความรู้ ช่วยเหลือกันในกลุ่มเป็นอย่างดี และเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ในประเด็นด้านความหลากหลายของภูมิหลังและพื้นฐานประสบการณ์ของกลุ่มผู้เรียนที่คล้ายคลึงกันคือเป็นนักศึกษาจากคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทำให้การแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามทั้งผู้สอนและกลุ่มผู้เรียนมีความเห็นตรงกันว่าจำนวนของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรมมีจำนวนมากเกินไป ทำให้การจัดสรรงานในการทำกิจกรรมกลุ่มทำได้ยากและการติดตามช่วยเหลือผู้สอนอย่างใกล้ชิดเป็นไปได้ยาก และหากต้องหาผู้ช่วยสอนก็จะผิดกับหลักแนวคิดการสอนคือการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบที่จะต้องสังเกตและเลียนแบบจากผู้สอนที่เป็นตัวแบบ โดยจำนวนผู้เรียนที่มีความเหมาะสมในแต่ละกิจกรรมควรอยู่ที่ประมาณ 5 คนเท่านั้น ดังผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังนี้

“จำนวนคนเยอะเกินไป ทำให้ลำบากในการติดตามการสอนแบบรายคน แต่ก็ยังสามารถจัดการได้โดยใช้การสื่อสารผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค”

“ในอนาคตเสนอให้จัดกลุ่มละ 5-6 ก็พอ”

“ได้นำตนเองในการเรียน ไม่ต้องรออาจารย์สั่งให้อ่านหรือทำอะไร ได้สังเกตเลียนแบบอาจารย์และนำมาปฏิบัติเองด้วย”

“นักศึกษาดูตั้งใจทำกิจกรรม เข้าร่วมทุกครั้งไม่มีเบี้ยว และดูช่วยเหลือกันในกลุ่มเป็นอย่างดี”

“บางคนมากับเพื่อน บางคนมาคนเดียว มาจากคนละคณะ แต่ก็ร่วมมือกันทำกิจกรรมจนสำเร็จได้”

“อยากให้จัดกลุ่มที่มีนักศึกษาคณะอื่นๆร่วมด้วย น่าจะสนุกได้เห็นมุมมองของคนคณะอื่นๆ”

“ทำกิจกรรมกลุ่มสนุกดี ไม่เบื่อ ทำให้รู้จักการทำงานเป็นทีมและกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลาเพราะเพื่อนๆชอบเจอไอเดียใหม่ๆมาโชว์อยู่ตลอด”

4. เนื้อหาการเรียนการสอน

ผู้เรียนมีความเห็นว่าเนื้อหาการเรียนการสอนมีความน่าสนใจเป็นสิ่งที่ผู้เรียนไม่เคยเรียนรู้มาก่อน มีเนื้อหาที่ทันสมัยและเป็นสิ่งที่คุ้นเคยอยู่รอบตัวแต่ไม่เคยได้สังเกตหรือเรียนรู้มาก่อน ผู้เรียนมีความเห็นต่อไปว่าเนื้อหามีประโยชน์ต่อตนเองในการที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพราะ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกคลายกังวลและเลิกกลัวในสิ่งที่ตนเองกังวลและกลัวมาตลอดว่าการเริ่มต้นธุรกิจนั้นยากและไม่รู้จะเริ่มต้นจากตรงไหน และมีความเห็นว่าบทเรียนมีความเข้าใจง่ายกระชับ รวดเร็ว เพราะเป็นการเรียนรู้จากการดูจดจำและฝึกปฏิบัติตามจึงง่ายและสนุกกว่าการเรียนรู้ตามตำราหนังสือและเนื้อหานำไปใช้ได้จริงในปัจจุบัน และผู้สอนมีความเห็นว่าเนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมครบถ้วนตามเป้าหมายตัวชี้วัดทางเจตคติที่ต้องการส่งเสริมในผู้เรียน และเนื้อหามีลักษณะพิเศษคือมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้มีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียน ดังผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังนี้

“เนื้อหาสนุก เข้าใจง่าย เรียนง่ายกว่าเรียนจากหนังสือ”

“สิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวแต่ตัวเองไม่เคยสังเกตมาก่อน มองผิวเผินเหมือนจะไม่มีอะไรจนกระทั่งได้เรียนจากที่นี่จึงรู้ว่าทุกอย่างรอบตัวนั้นสำคัญ”

“พอได้เรียนรู้แล้วก็ทำให้เลิกกลัวว่ากว่าจะเริ่มต้นเป็นเจ้าของกิจการนั้นยากมากๆ ตอนนี้รู้สึกว่าถ้าจับจุดได้ก็เริ่มได้ทันที”

“เนื้อหาทันสมัยเป็นเรื่องราวในปัจจุบัน ได้เห็นว่าเกิดอะไรขึ้นในโลกธุรกิจในตอนนี้”

“บทเรียนสนุกดี ไม่ต้องจำอะไรเยอะ มันซึมซับเข้าไปเอง ดูแล้วจับจุดให้ได้ตามที่อาจารย์สอนแล้วทำตาม”

“เตรียมบทเรียนไม่ยาก เพราะเหมือนการถ่ายทอดประสบการณ์มากกว่าสอนหนังสือเป็นบทๆ”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

“เนื้อหามีความยืดหยุ่น ปรับได้ตลอดตามความสนใจของผู้เรียน น่าจะเป็นหัวใจของการทำกิจกรรมแนวนี้เลย”

5. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มผู้เรียนเห็นว่าการเรียนรู้จากการลงมือทำและเรียนรู้จากการสังเกตผู้สอนแล้วจดจำและนำไปฝึกปฏิบัตินั้นเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สะดวก สนุก ทำได้ง่ายทุกคน ไม่น่าเบื่อ และการทำได้ลงมือทำจริงทำให้ไม่ลืมบทเรียนไม่เหมือนการท่องจำบทเรียนในโรงเรียน กิจกรรมมีการทำต่อเนื่องเอาเนื้อหาจากกิจกรรมหนึ่งมาต่ออีกกิจกรรมหนึ่งทำให้ได้ทบทวนความรู้ ผู้สอนพาทำกิจกรรมด้วยการปฏิบัติให้ดูแล้วให้ผู้เรียนทำตามสอนจากการลงมือทำเลยเช่นการวิเคราะห์คู่แข่งก็เอาบริการของคู่แข่งมาใช้งานให้ดูเลยแล้ววิเคราะห์ข้อดีข้อเสียให้ดูเลยทำให้สนุกเข้าใจง่าย การติดตามเรียนรู้จากผู้สอนเมื่อสิ้นสุดวันทำได้สะดวกและสนุกมากเพราะ ผู้สอนใช้ Facebook และให้ผู้เรียนเพิ่มเพื่อนเพื่อติดตามและพูดคุยสื่อสารทำให้ผู้เรียนได้เห็นว่าในแต่ละวันผู้สอนทำอะไร อ่านอะไร ดูอะไร แสดงความเห็นอะไร และผู้สอนยังใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลาอีกด้วย และผู้สอนให้ความเห็นว่ารูปแบบการดำเนินกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติและการเป็นตัวแบบให้ผู้เรียนได้สังเกตและเลียนแบบนั้นเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการสอนเกี่ยวกับธุรกิจและเทคโนโลยี เพราะการเรียนรู้โดยลงมือศึกษาหาข้อมูลและการลงมือปฏิบัติเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปัจจุบัน ณ เวลาที่เกิดการเรียนรู้ ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังเห็นว่าการเรียนรู้วิธีนี้มีความยืดหยุ่นเหมาะกับการสอนผู้เรียนที่มีพื้นฐานประสบการณ์ที่ต่างกัน เพราะในบางครั้งผู้เรียนที่ประสบการณ์น้อยอาจไม่สามารถนึกภาพตามสิ่งที่ผู้สอนพยายามอธิบายได้หากไม่เคยมีประสบการณ์เรื่องนั้นๆมาก่อน แต่การเรียนรู้โดยการลงมือทำและให้สังเกตและเลียนแบบนี้ ผู้เรียนสามารถเห็นภาพและรับประสบการณ์ได้โดยตรงเท่ากันทุกคน ดังผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังนี้

“ใช้ Facebook ในการสอนมันทันสมัยมาก เรียนรู้ได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน”

“ลงมือทำจริงทำให้จำได้ดีกว่าเปิดอ่านจากหนังสือที่แป๊บเดียวก็ลืม”

“เรียนรู้จากตัวแบบสนุกดีไม่น่าเบื่อเหมือนการอ่านจากหนังสือ”

“กิจกรรมมีความต่อเนื่องทำให้ได้ทบทวนบทเรียนเรื่องที่ผ่านๆมา เอามาฝึกปฏิบัติได้ต่อเนื่อง”

“เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ง่ายและสนุก ใช้ความพยายามน้อยมาก ไม่ปวดหัวเหมือนอ่านหนังสือแล้วพยายามคิดหาวิธีว่าจะเอามาใช้ยังไง”

“ชอบมากเรื่องการวิเคราะห์คู่แข่งที่สมัครบริการของคู่แข่งแล้วลองใช้แล้ววิเคราะห์ให้ดูเป็นฉากๆเลย ไม่เคยเจอใครสอนแบบนี้”

“ติดตามอาจารย์ผ่าน Facebook สนุกดี รู้หมดว่าอาจารย์ทำอะไร ในขณะเดียวกันก็ทำให้รู้ว่าทำแบบอาจารย์นี่มันก็ได้ความรู้เป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ของตัวเองเลย”

“วิธีการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเหมาะกับการเรียนรู้ธุรกิจการตลาดและเทคโนโลยี เพราะเรียนรู้จากการปฏิบัติบนพื้นฐานความเป็นจริงในปัจจุบัน”

6. สถานที่การจัดการเรียนการสอน

กลุ่มผู้เรียนมีความเห็นว่าสถานที่เรียนเดินทางสะดวกบริเวณพื้นที่สะอาดบรรยากาศดี กว้างขวาง มีเครื่องดื่มบริการฟรีทำให้ไม่เครียด และการเรียนรู้ในออฟฟิสจริงส่งเสริมบรรยากาศให้การเรียนรู้สมจริงมากขึ้น ผู้สอนให้ความเห็นกว่าการใช้สถานประกอบการเป็นสถานที่เรียนรู้มีความเหมาะสมเป็นอย่างมากกับการเรียนรู้เกี่ยวกับธุรกิจ เพราะการเรียนรู้ภายใต้บริบทการทำธุรกิจจริงซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น สร้างความสนใจและมีความตื่นตัวมากกว่าเรียนในห้องเรียน ดังผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังนี้

“ชอบตรงที่ออฟฟิสสวย บรรยากาศดี แอร์เย็น เครื่องดื่มฟรี ทำให้อยากมาเข้าร่วมกิจกรรม”

“เดินทางสะดวก ไม่ไกลจากที่บ้าน ออฟฟิสสวย บรรยากาศดีทำให้เหมือนได้เป็นส่วนหนึ่งของบริษัทเลย”

“บรรยากาศดี พี่ๆที่ออฟฟิสเดินเวียนไปมาคึกคัก ทำให้รู้สึกตื่นตัวดี”

“สถานที่เหมาะสมกับการเรียนรู้เกี่ยวกับธุรกิจ บรรยากาศเป็นเรื่องสำคัญของการเรียนรู้ ถ้าอยากให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวสนใจบทเรียนก็ต้องสร้างบรรยากาศที่กลมกลืนกับสิ่งที่จะเรียน”

7. ระยะเวลาการดำเนินโครงการ

ผู้เรียนมีความเห็นว่าช่วงเวลาการจัดโปรแกรมมีความเหมาะสม ตรงกับช่วงเวลาหลังสอบของผู้เรียนทำให้มีเวลาว่างเข้าร่วมกิจกรรมและดีกว่าเอาเวลาไปทำอย่างอื่น ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมมีความกระชับและเหมาะสมไม่นานเกินไปและไม่น้อยเกินไป การแบ่งระยะเวลาระหว่างการเรียนในสถานที่และการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้านมีความเหมาะสม ผู้สอนให้ความเห็นว่าช่วงเวลาการจัดกิจกรรมควรยึดตามความสะดวกของผู้เรียนเป็นหลักเช่น ช่วงหลังสอบ ช่วงปิดเทอม ในส่วนของระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความกระชับแต่อย่างไรก็ตามถ้าหากมี

ระยะเวลาที่มากขึ้นจะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์มากขึ้นไปอีก ดังผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังนี้

“เป็นช่วงหลังสอบพอดีทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมได้ง่าย ไม่ได้ติดขัดเรื่องระยะเวลา”

“ทำกิจกรรมแต่ละอันไม่นานเกินไปทำให้ไม่น่าเบื่อ”

“หลังสอบเสร็จมีเวลาไม่ได้ทำอะไรเลยตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ”

“ระยะเวลาการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม กระชับ เลิกกิจกรรมแล้วเดินทางกลับบ้านรถไม่ติด”

“การเรียนแต่ละบทเรียนไม่นานจนเกินไป”

“หากมีระยะเวลาให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติมากขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์กับผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และเพิ่มคำชำนาญในสิ่งที่ได้ปฏิบัติมากขึ้นไปอีก”

8. สื่อการเรียนการสอน

ผู้เรียนมีความเห็นว่าสื่อการสอนมีความทันสมัยน่าสนใจและเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมการสอนให้มีความสนุกไม่น่าเบื่อและให้ประสบการณ์ควบคู่กันไป สื่อออนไลน์ที่ใช้เป็นแหล่งความรู้ที่ผู้เรียนไม่เคยรู้มาก่อนและที่สำคัญคือฟรีเข้าถึงได้ทุกคน ผู้เรียนและผู้สอนมีความเห็นร่วมกันว่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้เช่น ไอแพด คอมพิวเตอร์โน้ตบุค มีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียนทุกคน เนื่องจากจำนวนผู้เรียนมีจำนวนมากทำให้ต้องแบ่งกันใช้หรือให้ผู้เรียนนำมาเองซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ก็นำมาเองได้ ผู้สอนให้ความเห็นว่าสื่อการสอนที่จัดเตรียมไว้สำหรับการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาคนรุ่นใหม่เพราะเป็นสื่อออนไลน์ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ทุกคนและกลับไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง และผู้สอนมีความสะดวกสบายในการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนเพราะเป็นสิ่งที่ผู้สอนใช้อยู่เป็นประจำและมีประสบการณ์ในการใช้อยู่แล้ว ดังผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังนี้

“สื่อมีความทันสมัย เรียนรู้จากไอแพด หรือบนมือถือก็ได้ สะดวก เอากลับไปดูต่อที่บ้านก็ได้”

“เรียนบนไอแพดสนุกและดูทันสมัยกว่าเรียนจากหนังสือ จะค้นหาข้อมูลอะไรเพิ่มเติมก็ง่ายทำได้ทันทีและแชร์ส่งให้เพื่อนในทีมได้ทันทีด้วย”

“จำนวนไอแพดมีไม่พอสำหรับทุกคน แต่เข้าใจได้ว่าจำนวนคนเรียนมีมากทำให้อุปกรณ์ที่ออฟฟิสเตรียมไว้มีไม่เพียงพอ ทำให้ต้องนำมาเอง ซึ่งก็ไม่มีปัญหาอะไร”

“ต้องเอาโน้ตบุคมาเอง เพราะมีให้ใช้ไม่พอ แต่ดีแล้วเพราะว่าเวลาทำงานหรือเซฟสิ่งที่เราสนใจจะได้อยู่ในเครื่องของเรา”

“สื่อออนไลน์ยิ่งดูยิ่งสนุก เหมือนได้เรียนรู้อะไรใหม่ๆตลอดเวลา ดูแล้วเพลินมีทั้งภาพ เสียง คลิปวีดีโอ ไม่น่าเบื่อ”

9. การวัดประเมินผล

ผู้เรียนพบว่าการประเมินผลต่างๆมีความเหมาะสม ทำได้ง่าย เนื้อหาไม่ยุ่งยากซับซ้อน การประเมินด้วยการสะท้อนการเรียนรู้ทำให้ได้ฝึกคิดประมวลสิ่งที่ได้เรียนรู้ ทำให้ตนเองได้รู้ว่าแท้ที่จริงแล้วตนเองเรียนรู้อะไรได้ประโยชน์อะไรที่แท้จริงจากการเรียนรู้และจะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร การประเมินมีการทำทุกครั้งหลังจบกิจกรรมทำให้ได้สำรวจตนเองและเตรียมพร้อมก่อนเริ่มต้นกิจกรรมใหม่ ในส่วนของผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโปรแกรมมีความเห็นว่าการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมแต่ละขั้นตอนตั้งแต่การเตรียมความพร้อม ดำเนินกิจกรรมและหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทำให้ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้สำรวจทั้งกิจกรรมและตนเองได้บันทึกและเรียนรู้ถึงปัญหาในช่วงต่างๆได้ดีกว่าการสำรวจเพียงครั้งเดียวหลังเสร็จสิ้นการดำเนินโปรแกรม ดังผลการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังนี้

“แบบประเมินอ่านเข้าใจง่าย ทำได้ไม่ยากใช้เวลาไม่นาน”

“ประเมินด้วยการสะท้อนการเรียนรู้ทำให้ได้สำรวจตัวเองว่าได้เรียนรู้อะไรและได้ประโยชน์จริงหรือเปล่า มีประโยชน์มากว่าการทำข้อสอบแบบถูกผิด”

“การประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีจำนวนข้อเยอะแต่อ่านแล้วเข้าใจง่ายไม่ยาก”

“การสะท้อนการเรียนรู้ทำให้ได้คิดว่าตนเองได้อะไรจากสิ่งที่เรียน และจะเอาไปใช้ประโยชน์ยังไง ทำให้ตัวเองรู้ได้เลยว่าเข้าร่วมกิจกรรมแล้วได้อะไรและจะมาอีกในครั้งต่อไปอย่างแน่นอน”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

“มีการประเมินทุกครั้งหลังจบกิจกรรมทำให้รู้ว่าตัวเองได้เรียนรู้อะไรบ้างและพร้อมสำหรับกิจกรรมต่อไปหรือยัง”

“การประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมมีความละเอียด แบ่งเป็น 3 ช่วงตั้งแต่การเตรียมความพร้อม การดำเนินกิจกรรมและหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ทำให้บันทึกได้ทันทีเมื่อเจอปัญหา ไม่ต้องรอจนจบโปรแกรมแล้วประเมินรวดเดียว”

ตารางที่ 44 การวิเคราะห์จุดแข็ง,จุดอ่อน,โอกาสและอุปสรรคจากการทดลองการจัดดำเนินโปรแกรม

ประเด็นการวิเคราะห์	จุดแข็งของโปรแกรม	จุดอ่อนของโปรแกรม	โอกาสที่เอื้อต่อการนำโปรแกรมไปใช้	อุปสรรคที่ขัดขวางการนำโปรแกรมไปใช้
1. วัตถุประสงค์การเรียนรู้	- วัตถุประสงค์มีความชัดเจนคือเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม - มีความน่าสนใจในเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้	- มุ่งส่งเสริมเพียงเจตคติเท่านั้น - จำกัดเฉพาะกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเท่านั้น	- อยู่ในกระแสแนวทางพัฒนาประเทศที่เร่งส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการหน้าใหม่ - เป็นแนวโน้มการเรียนที่ให้ความสำคัญกับการเรียนในห้องเรียนลดน้อยลง - ปัญหาบัณฑิตตกงานทำให้เกิดความตื่นตัวในการหาทางเลือกการประกอบอาชีพ	- คนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าต้องส่งเสริมทักษะเป็นอันดับแรก และไม่ทราบถึงความสำคัญของการส่งเสริมเจตคติ
2.ผู้สอนและวิทยากร	- ผู้สอนมีความชำนาญและมีประสบการณ์สูง - ถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี - ใส่ใจผู้เรียน - มุ่งเน้นการให้คำแนะนำช่วยเหลือเพื่อพัฒนาผู้เรียน	- จำนวนผู้สอนมีน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เรียน - ผู้สอนเป็นผู้ประกอบการจึงทำให้มีเวลาที่จำกัดในการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง	- มีผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมากมายที่สามารถมาเป็นผู้สอนได้ - การเพิ่มผู้สอนเข้ามาในโปรแกรมทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น	- การติดต่อเพื่อให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมาร่วมเป็นผู้สอนไม่สามารถกำหนดได้แน่นอน - ผู้สอนที่เปลี่ยนไปทำให้ประสบการณ์การเรียนการสอนเปลี่ยนไปทำให้ไม่สามารถอ้างอิงเปรียบเทียบผลของการดำเนินโปรแกรมแต่ละครั้งได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประเด็นการวิเคราะห์	จุดแข็งของโปรแกรม	จุดอ่อนของโปรแกรม	โอกาสที่เอื้อต่อการนำโปรแกรมไปใช้	อุปสรรคที่ขัดขวางการนำโปรแกรมไปใช้
	มากกว่าการตัดสินความรู้แบบให้คะแนนหรือตัดสินว่าผู้เรียนทำถูกหรือผิด			
3.ผู้เรียน	- กลุ่มผู้เรียนมีการคัดเลือกอย่างมีหลักการและมีความสนใจในกลุ่มวิสาหกิจที่คล้ายคลึงกัน ทำให้ดำเนินกิจกรรมได้	- จำนวนผู้เรียนมีจำนวนมากเกินไป ทำให้ผู้สอนดูแลลำบาก - กลุ่มผู้เรียนขาดความหลากหลายด้านพื้นฐานประสบการณ์ทำให้การแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร	- นักศึกษามหาวิทยาลัยยังมีอีกหลากหลายคณะและสถาบันที่อาจมีความสนใจในโปรแกรม - กลุ่มผู้เรียนอื่นๆที่ไม่ใช่นักศึกษามหาวิทยาลัย เช่น นักเรียนระดับมัธยม หรือนักเรียนสายอาชีพ หรือคนวัยทำงานมีจำนวนมากที่อาจสนใจในโปรแกรม	- การประเมินเจตคติในภาพรวมของกลุ่มผู้เรียนกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่นักศึกษามหาลัยอาจทำได้ยาก - การประชาสัมพันธ์เพื่อเปิดรับสมัครผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมทำได้ยากหากกลุ่มผู้เรียนมีการกระจายตัวไม่ได้อยู่รวมกันเป็นสถาบันหรือองค์กร
4.เนื้อหาการเรียนการสอน	- เนื้อหาบทเรียนมีความเป็นปัจจุบันทันเหตุการณ์ - เนื้อหาบทเรียนยืดหยุ่นตามความสามารถของผู้เรียน - เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่ใช่ทฤษฎี - นำไปใช้ประโยชน์ได้	- บทเรียนไม่ใช่หนังสือแบบเรียนการเก็บเกี่ยวและบันทึกองค์ความรู้จึงขึ้นกับตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ	- มีสถานการณ์ด้านธุรกิจเกิดขึ้นตลอดเวลาสามารถนำมาเป็นบทเรียนใหม่ๆให้แก่ผู้เรียนได้ตลอด	- บทเรียนเปลี่ยนแปลงไปตามผู้สอนแต่ละคนทำให้กำหนดมาตรฐานการวัดผลได้ยาก

ประเด็นการวิเคราะห์	จุดแข็งของโปรแกรม	จุดอ่อนของโปรแกรม	โอกาสที่เอื้อต่อการนำโปรแกรมไปใช้	อุปสรรคที่ขัดขวางการนำโปรแกรมไปใช้
	จริง			
5.สื่อการเรียนการสอน	- สื่อมีความทันสมัย ส่งเสริมการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน - สื่อการเรียนรู้ดึงดูดน่าสนใจ เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย	- อุปกรณ์การเรียนรู้มีไม่เพียงพอต่อผู้เรียน ผู้เรียนต้องนำโน้ตบุคหรือไอแพดมาเอง	- สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับธุรกิจมีความหลากหลายทั้งของไทยและต่างประเทศสามารถเลือกนำมาใช้ในกิจกรรมได้อีกมากมาย - สื่อออนไลน์เข้าถึงผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางสามารถนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ได้	- สื่อการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปตามผู้สอนแต่ละคน ทำให้กำหนดมาตรฐานการใช้ได้ยาก
6.กิจกรรมการเรียนรู้	- เรียนรู้เข้าใจง่ายสามารถทำตามได้ง่าย ขั้นตอนไม่ซับซ้อน - สร้างความสนิทสนมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และโอกาสในการติดต่อเป็นพันธมิตรด้านการทำงานในอนาคต	- การดำเนินกิจกรรมไม่มีเกณฑ์กำหนดระยะเวลาการสิ้นสุดกิจกรรมที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน	- สามารถนำรูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบไปใช้กับตัวแบบอื่นๆไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงประสบความสำเร็จที่ผู้เรียนสนใจได้อีกหลาก หลายเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างไม่สิ้นสุด	- การนำรูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบไปใช้โดยไม่มีผู้ควบคุมนั้น บุคคลที่เป็นตัวแบบนั้นมีทั้งส่วนที่ดี และส่วนที่ไม่ดี ผู้เรียนจะต้องมีวิจารณญาณในการเลือกติดตาม
7.สถานที่การจัดการเรียนการสอน	- เดินทางสะดวก - บรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้	- เรียนรู้ในสถานประกอบการแห่งเดียว ไม่มีความหลากหลาย	- แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริม Startup มีมากมายในปัจจุบันที่สามารถนำมาใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมได้	- สถานที่จัดกิจกรรมที่มีคุณภาพ บรรยากาศดีอยู่ในเมือง เดินทางสะดวกมีค่าใช้จ่ายสูง - สถานที่จัดกิจกรรมที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประเด็นการวิเคราะห์	จุดแข็งของโปรแกรม	จุดอ่อนของโปรแกรม	โอกาสที่เอื้อต่อการนำโปรแกรมไปใช้	อุปสรรคที่ขัดขวางการนำโปรแกรมไปใช้
	- สิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน			เป็นวิสาหกิจเริ่มต้นในต่างจังหวัดมีน้อย
8.ระยะเวลาดำเนินโครงการ	- จัดช่วงหลังสอบ นักศึกษามีเวลาว่างเข้าร่วมได้ตลอดกิจกรรม - ระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมกระชับไม่น่าเบื่อและจัดอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง	- จำกัดชั่วโมงการทำกิจกรรมหน่วยละ 25 ชั่วโมง ซึ่งบางกิจกรรมอาจใช้ไม่ถึง หรือบางกิจกรรมใช้มากกว่า	- การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ และการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบมีความยืดหยุ่น ระยะเวลาจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามความเหมาะสม	- ตารางเวลาของผู้ประกอบการในการดำเนินการเป็นผู้สอนและเป็นตัวแบบในการเรียนรู้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามสถานการณ์
9.การวัดประเมินผล	- แบบประเมินครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ - แบบประเมินเข้าใจงานทำการประเมินได้ง่าย - การประเมินโดยการสะท้อนการเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมาก - การประเมินไม่ตัดสินด้วยคะแนนหรือถูกผิด	- ผู้สอนไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินโดยการสะท้อนการเรียนรู้ จึงต้องใช้ผู้วิจัยช่วยเหลือในการดำเนินการจัดประเมิน	- ผู้ประกอบการมีความยินดีที่จะเรียนรู้เรื่องการประเมินด้วยวิธีต่างๆ เนื่องจากสามารถนำไปใช้ในองค์กรได้	- ต้องทำการประเมินสภาพโดยรวมของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มผู้เรียนกลุ่มอื่นๆทุกครั้งที่เริ่มจัดโปรแกรมซึ่งอาจทำได้ยากเมื่อผู้เรียนมีความหลากหลายมากขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ผลการจัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอดังนี้

1. ปัจจัยของการนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้

จากการทดลองจัดโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยและการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดโปรแกรมให้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปดังนี้

1.1 ผู้สอนมีความชำนาญและประสบการณ์สูงและเน้นการช่วยเหลือผู้เรียนมากกว่าตัดสินผู้เรียน

ผู้สอนที่เป็นตัวแบบในการเรียนรู้นั้นมีความชำนาญและมีประสบการณ์ด้านการประกอบการเพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองและการแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างราบรื่น สอนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายและสามารถสังเกตและเลียนแบบตามได้ง่าย และสามารถทำให้บทเรียนที่ยากนั้นดูง่ายขึ้น สนุกสนาน และดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนมากขึ้น และเนื่องจากการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเป็นรูปแบบการเรียนรู้หลักของโปรแกรมนี้ การนำผู้เรียนลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหาต่างๆจะต้องไม่เกิดความผิดพลาดเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนหรือจำสิ่งที่ผิดไปได้ ประสบการณ์และความชำนาญจึงมีเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของผู้สอน นอกจากนี้ผู้สอนควรใช้การประเมินตัดสินผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆโดยใช้แนวทางการให้ความช่วยเหลือแนะแนวทางในการพัฒนาผลงานให้ดีขึ้นมากกว่าการตัดสินโดยการให้คะแนนหรือตัดสินแพ้ชนะ ผู้สอนมีความชำนาญและประสบการณ์สูง จึงมีบทบาทสำคัญและเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินโปรแกรมได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.2 ผู้เรียนมีพื้นฐานความสนใจในกลุ่มวิสาหกิจที่ใกล้เคียงกัน

ผู้สอนมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมนั้นมาเข้าร่วมด้วยความตั้งใจ มีแรงจูงใจและมีความสนใจเฉพาะตัว สิ่งหนึ่งผู้สอนพบว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มผู้เรียนทั้งหมดสามารถเรียนรู้ร่วมกันและดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดีคือความสนใจที่ผู้เรียนมีร่วมกัน สนใจในหมวดหมู่ธุรกิจที่ใก้เคียงคล้ายคลึงกัน ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีแรงผลักดันไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น ผู้เรียนซึ่งพื้นฐานความสนใจในกลุ่มวิสาหกิจที่ใกล้เคียงกันที่ได้มารวมกลุ่มเรียนรู้ด้วยกันจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การดำเนินโปรแกรมประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

1.3 เนื้อหาการเรียนการสอนที่ทันสมัยและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของผู้เรียน

ผู้สอนให้ความเห็นว่าเนื้อหาในการเรียนรู้ต้องตรงกับความสนใจของกลุ่มผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเป็นเนื้อหาที่มีประโยชน์และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาหรือปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ณ ขณะนั้น ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทเรียนที่มีความเป็นปัจจุบันทันเหตุการณ์ มีความน่าสนใจ และนำไปประยุกต์ใช้ได้ไม่ว่าจะเป็นการนำไปใช้ในการทำกิจกรรมหรือนำไปใช้ในชีวิตจริง ดังนั้นเนื้อหาการเรียนการสอนจึงเป็นปัจจัยที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงในการจัดให้ทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้การจัดโปรแกรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้

1.4 กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ ต้องเรียนรู้ทำตามได้ง่ายมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน

ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มทดลองมีความเห็นตรงกันว่ารูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบที่ได้เรียนรู้จากผู้สอนนั้นเป็นรู้แบบที่ทำได้ง่ายไม่มีความซับซ้อน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สังเกตจากตัวแบบซึ่งเป็นผู้สอนแล้วนำมาปฏิบัติตามและได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจทำให้เรียนรู้สิ่งต่างๆและเข้าใจได้อย่างง่ายดายไม่ต้องเปิดตำราเรียน ในการเรียนรู้เรื่องที่คิดว่ายากเมื่อได้สังเกตดูผู้สอนและฝึกฝนทำตามก็สามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ง่ายกว่าการศึกษาอ่านจากตำราซึ่งไม่เห็นภาพการปฏิบัติจริง โดยในการเรียนรู้ผู้สอนได้เป็นตัวแบบและปฏิบัตินำอย่างเป็นขั้นตอนและไม่ซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนสามารถจับใจความสำคัญของแต่ละขั้นตอนได้และปฏิบัติตามได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.5 ระยะเวลาในการจัดโปรแกรมต้องสะดวกทั้งผู้สอนและผู้เรียน

ระยะเวลาการจัดโปรแกรมเป็นช่วงที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่อง จากกลุ่มผู้เรียนในการทดลองได้ให้ความเห็นว่าการจัดโปรแกรมในช่วงหลังสอบทำให้กลุ่มผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม ในการกำหนดระยะเวลาการจัดโปรแกรมจึงต้องศึกษาช่วงเวลาที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่เกิดปัญหาและเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้เนื่องจากผู้สอนเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นการกำหนดระยะเวลาการจัดโปรแกรมจะต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่นของผู้สอนด้วยเนื่องจากผู้สอนอาจติดภาระกิจหน้าที่ได้โดยไม่คาดมาก่อน ดังนั้นระยะเวลาในการจัดโปรแกรมที่สะดวกทั้งผู้สอนและผู้เรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดโปรแกรมให้ประสบความสำเร็จ

2. เงื่อนไขของการนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้

จากการทดลองจัดโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยและการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาเงื่อนไขที่เป็นข้อกำหนดในการจัดโปรแกรมให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและประสบความสำเร็จในการจัดครั้งต่อไป ผู้วิจัยได้ข้อสรุปดังนี้

2.1 ผู้เรียนและผู้สอนต้องมีจำนวนที่เหมาะสมกัน โดยมีจำนวนผู้เรียน 10 คนต่อผู้สอน 1 คน จะสามารถทำให้ผู้สอนสามารถช่วยเหลือให้คำแนะนำผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิด และแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมได้กลุ่มละ 5 คนทำให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มสามารถทำงานและแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ และไม่ใช้เวลามากเกินไปในการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง

2.2 ผู้สอนจะต้องที่เป็นผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ สามารถใช้ตนเองเป็นต้นแบบในการดำเนินกิจกรรมการสอนด้วยการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ผ่านการนำพาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจบทเรียนผ่านการลงมือปฏิบัติตามได้อย่างเป็นขั้นตอน นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องใช้การประเมินตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการให้คำแนะนำด้านบวกมากกว่าติเตียนด้านลบ ช่วยเหลือปรับปรุงผลงานและชี้แนะแนวทางการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ให้คำชื่นชมสนับสนุนผู้เรียนมากกว่าการตัดสินถูกหรือผิด

3. การเสนอแนะแนวทางการนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้

จากการทดลองจัดโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยและการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางในการนำโปรแกรมไปใช้ในอนาคต ผู้วิจัยได้ข้อสรุปดังนี้

3.1 การนำโปรแกรมไปใช้มีความได้เปรียบในด้านการสร้างความสนใจต่อกลุ่มเป้าหมาย และมีโอกาสที่จะได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายอื่นๆด้วย เนื่องจากวัตถุประสงค์ของโปรแกรมในการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการนั้นมีความสอดคล้องกับบริบทของสภาวะตลาดแรงงานที่อัตราการจ้างงานลดน้อยลง บัณฑิตมีโอกาสว่างงานหลังจบการศึกษามากขึ้น และแนวทางการพัฒนาประเทศที่ส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการหน้าใหม่และก้าวสู่การเป็นประเทศที่แข่งขันด้วยนวัตกรรมมากกว่าการขายแรงงาน ดังนั้นนอกจากการนำโปรแกรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายหลักแล้วควรประยุกต์ใช้ใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆด้วย เช่น กลุ่มผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาและกลุ่มผู้เรียนสายอาชีวศึกษา รวมถึงกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ในวัยทำงานที่ทำงานประจำ เป็น 3 กลุ่มเป้าหมายที่มีโอกาสที่โปรแกรมจะเข้าไปช่วยพัฒนาส่งเสริมให้คนเหล่านี้ได้ตระหนักถึงการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพราะกลุ่มผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยที่จะต้องเลือก

เส้นทางอาชีพหรือเลือกที่จะศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย การมอบทางเลือกและสร้างความตระหนักด้านการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นก็เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักและเลือกในสิ่งตนชอบและถนัด หรือแม้แต่กลุ่มผู้เรียนสายอาชีวะศึกษาที่เรียนในการประกอบอาชีพอยู่แล้วโปรแกรมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนี้สามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการซึ่งเป็นโอกาสที่ดีที่กลุ่มผู้เรียนสายอาชีวะศึกษาจะได้นำความรู้ความถนัดของตนเองมาใช้ในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ในส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่วัยทำงานที่อยู่ในความเสี่ยงตกงานและมองหาอาชีพรองรับหรือมองหาการหารายได้เสริม โปรแกรมสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกมั่นใจไม่กลัวการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการและรู้ถึงหนทางในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจได้

3.2 การเพิ่มความหลากหลายของบทเรียนและรูปแบบกิจกรรมด้วยการเพิ่มเติมผู้สอนที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสามารถทำได้ เนื่องจากผู้สอนทำหน้าที่เป็นตัวแบบของการเรียนรู้และนำพาผู้เรียนปฏิบัติเรียนรู้ตามความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของตน ดังนั้นการมีผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์จากหลากหลายกลุ่มวิสาหกิจเข้าร่วมจึงเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้นและเปิดกว้างให้กับผู้ที่สนใจเข้าร่วมโปรแกรมได้มีทางเลือกตัดสินใจในการเข้าร่วมโปรแกรมตามความชื่นชอบและความสนใจของตนเองมากขึ้นด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

แผนภาพที่ 11 สรุปผลการพัฒนาและนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้

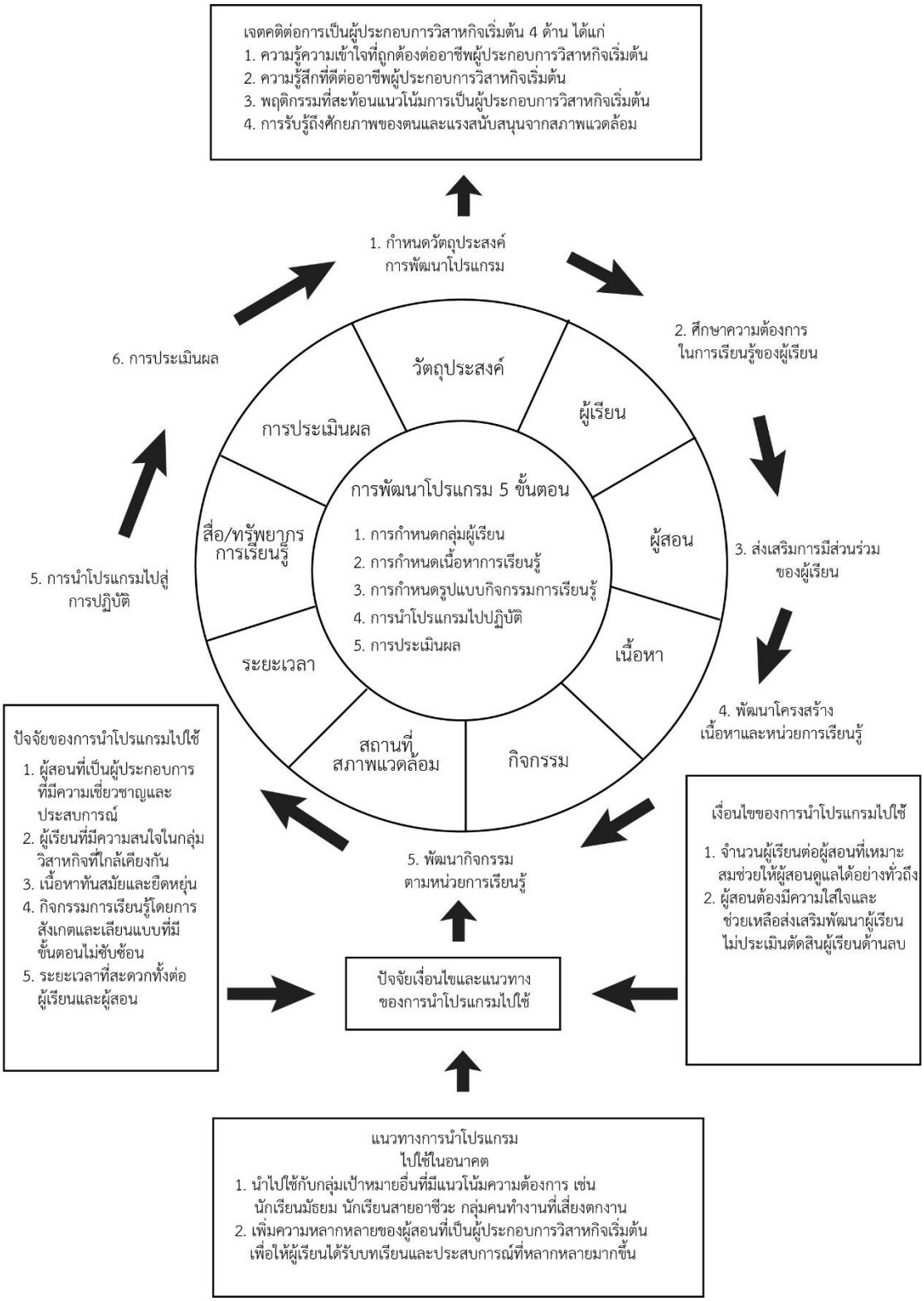

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย และศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและนำเสนอผลการทดลองใช้
3. เพื่อนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

การดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นโดยการสังเคราะห์เอกสารและตำรา

ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร ตำราเรียน บทความ และงานวิจัยทั้งของต่างประเทศและในประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 50 รายการที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่อยู่ในช่วง พ.ศ. 2520 – 2561 เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในองค์ประกอบดังกล่าว เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังกล่าวว่าสามารถใช้ในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยได้หรือไม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2. พัฒนาเครื่องมือและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย

ผู้วิจัยนำข้อมูลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้จากเอกสารและตำรามาพัฒนาเป็นเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ก่อนนำไปเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังกล่าวนั้นสามารถนำใช้ในการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทของสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยได้หรือไม่ โดยทำการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศจำนวน 124 คน โดยใช้เกณฑ์การเป็นผู้ก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นและมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี และประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงหรือเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยกัน และสรุปผลและนำไปใช้พัฒนาเครื่องมือสำหรับการสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3. ศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจำนวน 20 คน โดยใช้เกณฑ์การเป็นผู้ก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นและมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี และประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงหรือเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยกันและมีรายได้ต่อปีของธุรกิจไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท โดยเครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ก่อนนำไปสัมภาษณ์และนำผลการวิเคราะห์ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อไป

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและทดลองใช้

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. พัฒนาเครื่องมือสำหรับการสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยนำสรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยมาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็น

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านก่อนนำไปใช้

2. สำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย

โดยทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหงคณะนิติศาสตร์จำนวน 1,000 คน และคณะรัฐศาสตร์จำนวน 1,650 คน เพื่อศึกษาความต้องการในการได้รับการส่งเสริมเจตคติของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ แบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่พัฒนาขึ้น

3. วิเคราะห์หาความต้องการในการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยนำผลการสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหงคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์มาวิเคราะห์หาความต้องการในการได้รับการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย และนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้

4. พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

ตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถาบัน (Boyle, 1981) มี 5 ขั้นตอนดังนี้

4.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยเปิดรับอาสาสมัครเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 30 คน โดยกำหนดเกณฑ์คือเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงคณะนิติศาสตร์หรือคณะรัฐศาสตร์ภาคปกติระดับชั้นปริญญาตรีที่มีสถานะการลงทะเบียนสมบูรณ์ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 เท่านั้น และคัดกรองโดยดูจากความสนใจในกลุ่มวิสาหกิจที่ใกล้เคียงกัน ได้ผลคือกลุ่มอาสาสมัครจำนวน 30 คนที่มีความสนใจเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้นที่คล้ายคลึงกันคือ สนใจในวิสาหกิจเริ่มต้นเกี่ยวกับสื่อออนไลน์และสื่อออนไลน์เฉพาะด้านอาหาร และผู้วิจัยทำการสำรวจสภาพเจตคติของกลุ่มอาสาสมัครโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นชุดเดียวกับที่ใช้สำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราคำแหงก่อนหน้านี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบผลการประเมินเจตคติหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

4.2 กำหนดเนื้อหาการเรียนรู้

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายมาใช้ในการกำหนดเนื้อหาและทำการพัฒนาร่างโปรแกรม โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อกำหนด 1) หน่วยการเรียนรู้ 2) ประเด็นการเรียนรู้ 3) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) วิธีการจัดกิจกรรมตามหลักการและเหตุผล 5) ผลที่คาดว่าจะได้รับ และ 6) การประเมินผล ผู้วิจัยนำหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาร่างโปรแกรมผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์ต่อไป

4.3 กำหนดแนวทางการเรียนการสอน

ผู้วิจัยบูรณาการแนวทางการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977) และแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ Petty (1986) และสังเคราะห์เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมเจตคติ โดยในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคตินี้ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ที่เป็นหลักสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนสนใจใส่ใจ โดยผู้เรียนคัดเลือกตัวแบบที่สนใจสำหรับการใช้เป็นตัวแบบในการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ 2) ขั้นตอนประมวลและเก็บจำโดยผู้เรียนนำสิ่งที่ได้สังเกตมาประมวลเป็นความรู้และเก็บจำไว้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ 3) ขั้นตอนแสดงพฤติกรรมที่ได้เก็บจำ โดยผู้เรียนนำสิ่งที่ได้สังเกตและเรียนรู้มาปฏิบัติ 4) ขั้นตอนการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจ โดยการเสริมแรงทางบวกให้แก่ผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติต่อเนื่องและนำมาใช้กำหนดแนวทางในการดำเนินกิจกรรม โดยมุ่งเน้นให้ผู้สอนทำหน้าที่เป็นตัวแบบในการเรียนรู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ไปยังผู้เรียนผ่านการเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติให้ผู้เรียนสังเกต จดจำและนำไปปฏิบัติตาม และให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสังเกตและเรียนรู้จากตัวแบบที่ผู้เรียนมีความสนใจเพิ่มเติมแนะนำองค์ความรู้ที่ได้มาปฏิบัติประยุกต์ใช้ในกิจกรรม โดยมีผู้สอนเป็นทั้งวิทยากร ตัวแบบในการเรียนรู้ และผู้สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยนำแนวทางการเรียนการสอนพร้อมกับหน่วยการเรียนรู้และร่างโปรแกรมผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์ต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4.4 การนำโปรแกรมไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโปรแกรมกับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัครตามแผนการที่ได้กำหนดไว้อย่างครบถ้วนตามแนวทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมโดนการสังเกตและเลียนแบบ ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

4.5 การประเมินผล

ผู้วิจัยแบ่งการประเมินผลเป็น 4 ส่วนด้วยกันคือ

4.5.1 การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมของผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) ของตนเองจากการที่เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการเรียนรู้ทาง

สังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยสะท้อนการเรียนรู้ใน 4 ประเด็นคือ 1) สิ่งที่ได้เรียนรู้ 2) ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิม 3) ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ 4) การวางแผนประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสะท้อนการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นและผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

4.5.2 การประเมินเจตคติของผู้เรียนหลังจบโปรแกรม เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลลัพธ์ด้านพัฒนาการของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นชุดเดียวกับการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนเข้าดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

4.5.3 การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม เป็นการประเมินกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ผู้เรียนได้เข้าร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบโปรแกรมทั้งสิ้น 9 ส่วนคือ 1) วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2) ผู้สอนและวิทยากร 3) ผู้เรียน 4) เนื้อหาการเรียนการสอน 5) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สถานที่การจัดการเรียนการสอน 7) ระยะเวลาการดำเนินโครงการ 8) สื่อการเรียนการสอน 9) การวัดประเมินผล (Tyler, 1983) และ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) รวมถึงข้อเสนอแนะที่ผู้เรียนมีต่อกระบวนการจัดกิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขของการนำโปรแกรมไปใช้ โดยใช้เครื่องมือคือ แบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม ที่ผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

4.5.4 การประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดของผู้วิจัย ผู้สอน วิทยากร ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและผู้สนับสนุน ตลอดทั้ง 3 ช่วงได้แก่ 1) การดำเนินงานช่วงการเตรียมการก่อนการจัดโปรแกรม 2) การดำเนินงานช่วงระหว่างการจัดโปรแกรม และ 3) การดำเนินงานช่วงหลังการจัดโปรแกรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขของการนำโปรแกรมไปใช้ โดยใช้เครื่องมือคือ แบบสังเกตและบันทึกกระบวนการจัดโปรแกรมที่ผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

5. นำโปรแกรมไปทดลองใช้และนำเสนอผลการทดลองใช้โปรแกรมได้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโปรแกรมกับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัครทั้งสิ้นจำนวน 30 คนที่ได้เปิดรับสมัครและคัดเลือกไว้ตามแผนการดำเนินโปรแกรม การดำเนินการทดลองโปรแกรมเริ่มตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2562 ถึงวันที่ 6 มกราคม 2563 รวมทั้งสิ้น 115 ชั่วโมง ผู้วิจัยนำผลการทดลองใช้โปรแกรมและผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน มานำวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปใช้เตรียมการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

ระยะที่ 3 นำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

การวิจัยระยะที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมไปใช้

ผู้วิจัยทำการพัฒนาประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อใช้ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมไปใช้ ประกอบด้วย 9 ประเด็นคือ 1) วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2) ผู้สอนและวิทยากร 3) ผู้เรียน 4) เนื้อหาการเรียนการสอน 5) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สถานที่การจัดการเรียนการสอน 7) ระยะเวลาการดำเนินโครงการ 8) สื่อการเรียนการสอน 9) การวัดประเมินผล (Tyler, 1986) และประเด็นการนำเสนอแนวทางการนำโปรแกรมไปใช้ในอนาคตประกอบด้วย 1) การนำโปรแกรมไปใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยกลุ่มอื่นๆ 2) การนำโปรแกรมไปใช้ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน 3) การนำโปรแกรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายวัยทำงาน 4) การนำไปใช้ควบคู่กับโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมทักษะวิชาชีพ ผู้วิจัยนำประเด็นการสนทนากลุ่มเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ก่อนนำไปใช้ในการจัดสนทนากลุ่มระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโปรแกรมเพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมไปใช้

2. นำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมไปใช้

ผู้วิจัยจัดทำรายงานสรุปการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและนำเสนอแนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

จากการเก็บข้อมูลสำรวจความคิดเห็นผู้ประกอบวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผู้วิจัยได้จำนวนตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 124 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท มีประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปและโดยส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของธุรกิจอยู่ในช่วง 100,001 ถึง 1,000,000 บาท จากผลการวิเคราะห์ความเห็นต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทย พบว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้มีดังนี้

1.1.1 องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นประกอบด้วยตัวชี้วัดที่แสดงถึงความเข้าใจว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีลักษณะดังนี้ 1) เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูงแต่มีความเสี่ยงที่สูงกว่าอาชีพอื่น 2) เป็นอาชีพที่ใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสิ่งใหม่ๆออกสู่สังคมอยู่เสมอ 3) เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานและการใช้ชีวิตมากกว่าการเป็นลูกจ้างพนักงาน 4) เป็นอาชีพที่มีความทันยุคทันสมัยตามกระแสสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยและของโลก 5) เป็นอาชีพที่คนในสังคมให้ความสนใจและเฝ้ามองดูการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจอยู่ตลอดเวลา 6) เป็นอาชีพที่มีเครือข่ายและเพื่อนร่วมอาชีพจำนวนมาก 7) เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลและเครื่องมือที่ทันสมัยเป็นหัวใจสำคัญในการประกอบอาชีพ 8) เป็นอาชีพที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานของชุมชนและสังคม

1.1.2 องค์ประกอบด้านความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นประกอบด้วยตัวชี้วัดที่แสดงถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังนี้ 1) รู้สึกชื่นชมว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นผู้ที่เก่งรอบด้าน 2) รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้รับความสนใจและได้รับการยกย่องจากคนในสังคม 3) รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนำความเจริญมาสู่สังคมและเป็นผู้ที่พัฒนาให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า 4) อยากศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน 5) รู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจเมื่อได้รู้จักหรือได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 6) อยากสนับสนุนและชักชวนให้คนใกล้ชิดเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 7) รู้สึกว่าอาชีพ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า 8) รู้สึกต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส

1.1.3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่แสดงถึงพฤติกรรมดังนี้ 1) เป็นผู้ที่นำพาตนเองในการทำงานได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นออกคำสั่ง 2) เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ 3) เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงนั้นได้เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่มากขึ้น 4) เป็นผู้ที่สามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน 5) เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและแสวงหาความรู้รวมถึงโอกาสใหม่ๆอยู่เสมอ 6) เป็นผู้ที่ชอบความท้าทายและกล้าในการเริ่มต้นทำสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน 7) เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในตนเองและเชื่อมั่นในเป้าหมายที่ตั้งไว้ 8) เป็นผู้ที่แสวงหาความสำเร็จให้และมุ่งมั่นให้ผลงานของตนเป็นที่ยอมรับในสังคม

1.1.4 องค์ประกอบด้านการรับรู้ในศักยภาพตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยตัวชี้ว่าบุคคลมีการรับรู้หรือรู้ในสิ่งต่อไปนี้ 1) รู้ถึงจุดแข็งและความสามารถของตนเองที่มีเหนือผู้อื่นที่จะนำมาใช้เพื่อชนะผู้อื่นได้ในการทำธุรกิจ 2) รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตนเองในการเริ่มต้นทำธุรกิจ 3) รู้ถึงโอกาสในการได้รับการส่งเสริมความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ 4) รู้ถึงโอกาสและทางเลือกในการนำความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดเป็นธุรกิจ 5) รู้ถึงความได้เปรียบด้านเครือข่ายและการช่วยเหลือสนับสนุนจากคนรอบข้างเพื่อเริ่มต้นทำธุรกิจ 6) รู้ถึงโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อใช้สร้างความได้เปรียบเหนือผู้อื่นในการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจ 7) รู้ถึงแรงสนับสนุนจากภาครัฐและสังคมที่จะช่วยส่งเสริมการการดำเนินธุรกิจ 8) รู้ถึงโอกาสและวิธีที่จะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ผู้ประกอบการมีแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยมีรูปแบบร่วมกันที่ชัดเจน คือ มีผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวแบบในการเรียนรู้และนำมาใช้ในการทำงานของตนเอง โดยมีการจดจำภาพลักษณ์เชิงบวกของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จและนำมาใช้เป็นแรงผลักดันตนเองให้ได้เป็นอย่างผู้ประกอบการที่เป็นตัวแบบนั้น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากสังคมรอบข้างเพื่อมองหาและระบุปัญหาในชีวิตประจำวันที่ได้พบเห็นเพื่อนำมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์ธุรกิจใหม่ๆ และใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการเรียนรู้และหาความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ

2. สรุปผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและทดลองใช้

2.1 ผลการศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มเป้าหมาย

ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะนิติศาสตร์จำนวน 1,000 คน และคณะรัฐศาสตร์จำนวน 1,650 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติในองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอยู่ในเกณฑ์สูงมาก แต่พบว่ามีเจตคติในองค์ประกอบที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำและควรได้รับการส่งเสริมเพื่อนักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยตัวชี้วัดทางเจตคติที่ควรได้รับการส่งเสริมจำแนกตามองค์ประกอบดังนี้ 1) ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ควรได้รับการส่งเสริมคือ 1.1) ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน และ 1.2) ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส 2) ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านพฤติกรรมของผู้ที่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ควรได้รับการส่งเสริมคือ 2.1) ตัวชี้วัดด้านการมีความคิดระเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และ 2.2) ตัวชี้วัดด้านความกล้าที่จะเสี่ยงและความสามารถในการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่มากขึ้น 3) ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ควรได้รับการส่งเสริมคือ 3.1) ตัวชี้วัดด้านการรับรู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน 3.2) ตัวชี้วัดด้านการรับรู้จุดอ่อนของตนเองด้านการทำงานและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น 3.3) ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ 3.4) ตัวชี้วัดด้านการมองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ 3.5) ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นทำธุรกิจทันทีที่ต้องการ และ 3.6) ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุนนั้น

2.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

ผลการพัฒนาโปรแกรมตามแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมเชิงสถานบัน (Boyle, 1981) 5 ขั้นตอน ได้ผลการพัฒนาโปรแกรมดังนี้

ผลการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครจำนวน 30 คน เป็นนักศึกษาจากคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยเป็นเพศชาย จำนวน 17 คน และเพศหญิงจำนวน 13 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 19-25 ปี และมีภูมิลำเนาอยู่ที่ต่างจังหวัดและเป็นผู้ที่ไม่เคยประกอบอาชีพส่วนตัวเลยถึง 28 คน มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่เคยประกอบอาชีพส่วนตัว โดยคัดเลือกผู้สมัครที่มีความสนใจในกลุ่มวิสาหกิจที่ใกล้เคียงกันคือสนใจในกลุ่มธุรกิจสื่อออนไลน์และสื่อออนไลน์ด้านอาหาร

ผลการวิเคราะห์เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นก่อนเข้าการทดลอง พบว่า กลุ่มนักศึกษาผู้ร่วมการทดลองมีความต้องการในการได้รับการส่งเสริมเจตคติในองค์ประกอบด้านต่างๆดังนี้ 1) ด้านความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยตัวชี้วัดที่ควรได้รับการส่งเสริม คือ 1.1) ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน 1.2) ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส 2) ด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยตัวชี้วัดที่ควรได้รับการส่งเสริม คือ 2.1) ตัวชี้วัดด้านการมีความคิดระเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ 2.2) ตัวชี้วัดด้านความกล้าที่จะเสี่ยงและความสามารถในการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่มากขึ้น 3) ด้านการรับรู้ศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคม โดยตัวชี้วัดที่ควรได้รับการส่งเสริม คือ 3.1) ตัวชี้วัดด้านการรับรู้จุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่จะเอาชนะผู้อื่นได้ในการทำงาน 3.2) ตัวชี้วัดด้านการรับรู้จุดอ่อนของตนเองด้านการทำงานและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น 3.3) ตัวชี้วัดด้านการรับรู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ 3.4) ตัวชี้วัดด้านการมองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ 3.5) รู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นทำธุรกิจทันทีที่ต้องการ 3.6) รู้และสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนหากต้องการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 3.7) รู้จักแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุน ซึ่งตัวชี้วัดที่ควรได้รับการส่งเสริมทั้งหมดดังกล่าวสอดคล้องกับการวัดประเมินสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในภาพรวมของกลุ่มนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดของเจตต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมที่ควรได้รับการส่งเสริมและนำมาใช้ในการพัฒนาร่างโปรแกรมเพื่อกำหนดเนื้อหาและหน่วยการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยทำการพัฒนาและนำเสนอร่างโปรแกรมต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อทำการปรับปรุงจนสมบูรณ์ ได้ผลการกำหนดเนื้อหาและหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นทั้งในประเทศไทยและของโลก และคุณลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจและแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่อยู่ในธุรกิจที่ตนมีความสนใจและเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและอาชีพมาเป็นต้นแบบในการเรียนรู้และการทำงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความคุ้นเคยในอาชีพและเกิดความรู้สึกดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเตรียมความพร้อมในการเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงวิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นที่อาจเกิดขึ้นในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสังคม โดยมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองที่ส่งผลต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการรับการแนะแนวการแปลงความรู้ความสนใจของตนให้กลายเป็นธุรกิจ รวมถึงแนะแนวการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ต่อยอดเพื่อผลักดันให้ตนเองได้เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต

ผู้วิจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและความต้องการในการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน ได้ผลสรุปการสนทนากลุ่มคือ ผู้เรียนมีความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับวิธีการสร้างเนื้อหา (Content) ออนไลน์ให้น่าสนใจ และให้มีผู้ติดตามจำนวนมาก ผู้เรียนทั้งหมดได้ลงความเห็นและตกลงร่วมกันเลือกวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะเข้าไปทำการเรียนรู้และทำกิจกรรมคือ สื่อออนไลน์ด้านอาหาร วงใน (Wongnai) บริษัท วงใน มีเดีย จำกัด โดยผู้เรียนทั้งหมดให้ความเห็นตรงกันว่าจะร่วมติดตามเรียนรู้

จากตัวแบบในการเรียนรู้คือผู้ร่วมก่อตั้งเว็บไซต์ Wongnai ผู้เรียนลงความเห็นว่าสนใจในวิธีการเรียนด้วยการทำกิจกรรมและการแข่งขัน มากกว่าการเรียนจากการบรรยาย และสนใจในกิจกรรมที่เป็นการแข่งขันมากเป็นพิเศษ โดยผู้เรียนให้เหตุผลถึงความสนุกและได้รับประสบการณ์จริงมากกว่าการเรียนโดยการบรรยาย และผู้เรียนทั้งหมดมีการใช้สื่อออนไลน์ Facebook ซึ่งให้ความเห็นตรงกันว่าเป็นสื่อที่เหมาะจะนำมาใช้ในการติดตามสังเกตเรียนรู้วิถีชีวิตและการใช้ชีวิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่อยู่นอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในการทำกิจกรรม โดยลงความเห็นเลือกสื่อ Facebook เป็นสื่อหลักในการติดตาม โดยให้เห็นผลว่าต้องการกดติดตามเป็นเพื่อนกับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วย

ผลการกำหนดแนวทางการเรียนการสอน

ผู้วิจัยพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนจากร่างโปรแกรมและหน่วยการเรียนรู้และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านเพื่อรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงจนโปรแกรมมีความสมบูรณ์ โดยได้ผลการกำหนดแนวทางกิจกรรมการเรียนการสอน 8 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมเยี่ยมชมการดำเนินงานบริษัท วงใน มีเดีย จำกัด 2) กิจกรรม “ผู้ประกอบการขั้นเทพ” 3) กิจกรรม “START-ME-UP” 4) กิจกรรม “Start up อย่าง Cool” 5) กิจกรรม “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์” 6) กิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror” 7) กิจกรรม “First Pitch” 8) กิจกรรมการสร้างแรงบันดาลใจ โดยใช้แนวทางการดำเนินกิจกรรมคือ 1) ให้ผู้สอนเป็นตัวแบบสำหรับการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ 2) ให้ผู้สอนแสดงการแก้ไขปัญหาต่างๆตามกิจกรรมอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและให้ผู้เรียนสังเกตจดจำและทำตาม 3) ผู้สอนให้การช่วยเหลือผู้เรียนหากผู้เรียนทำไม่ได้ 4) แบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่มและใช้การแข่งขันเป็นเครื่องมือในการให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาทบทวนและใช้ในกิจกรรมการแข่งขัน 5) ใช้ตัดสินกิจกรรมในเชิงบวก ให้คำแนะนำในการต่อยอดผลงานมากกว่าการติเตียนเชิงลบ 6) ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการสะท้อนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนประเมินตนเอง

ผลการนำโปรแกรมไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยทำการนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาโปรแกรมและการดำเนินโปรแกรมเพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อร่วมตรวจสอบ (Verify) โปรแกรมก่อนนำไปใช้จริง แล้วจึงทำการนัดหมายผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการดำเนินโปรแกรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเริ่มโปรแกรมแล้วจึงนำโปรแกรมไปปฏิบัติตามแผนและหน่วยการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้

ผลการประเมิน

ผู้วิจัยได้นำเสนอราละเอียดผลการประเมินส่วนต่างๆในขั้นตอนการนำเสนอผลการทดลองใช้โปรแกรมต่อไป โดยในการประเมินผู้วิจัยกำหนดการประเมินผลเป็น 4 ส่วนด้วยกันคือ

1) การประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) ของตนเองจากการที่เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรม โดยสะท้อนการเรียนรู้ใน 4 ประเด็นคือ 1) สิ่งที่ได้เรียนรู้ 2) ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิม 3) ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ 4) การวางแผนประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสะท้อนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นและผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านก่อนนำไปใช้

2) การประเมินเจตคติของผู้เรียนหลังจบโปรแกรม เพื่อเปรียบเทียบสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นชุดเดียวกันกับการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนเข้าดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

3) การประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม เพื่อประเมินกระบวนการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ผู้เรียนได้เข้าร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบโปรแกรมทั้งสิ้น 9 ส่วนคือ 1) วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2) ผู้สอนและวิทยากร 3) ผู้เรียน 4) เนื้อหาการเรียนการสอน 5) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สถานที่การจัดการเรียนการสอน 7) ระยะเวลาการดำเนินโครงการ 8) สื่อการเรียนการสอน 9) การวัดประเมินผล (Tyler, 1983) โดยใช้เครื่องมือคือ แบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรมที่ผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านก่อนนำไปใช้

4) การประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดของผู้วิจัย ผู้สอน วิทยากร ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและผู้สนับสนุน ตลอดทั้ง 3 ช่วงได้แก่ 1) การดำเนินงานช่วงการเตรียมการก่อนการจัดโปรแกรม 2) การดำเนินงานช่วงระหว่างการจัดโปรแกรม และ 3) การดำเนินงานช่วงหลังการจัดโปรแกรมโดยใช้เครื่องมือคือ แบบสังเกตและบันทึกกระบวนการจัดโปรแกรม ที่ผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านก่อนนำไปใช้

2.3 ผลการทดลองใช้โปรแกรม

ผลการประเมินการเรียนรู้

จากกิจกรรมเยี่ยมชมการดำเนินงานบริษัท ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่า การเริ่มต้นธุรกิจจะต้องเริ่มต้นจากสิ่งที่ตนเองมีความสนใจและมีความถนัดและจะต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อการอยู่รอดและเติบโต และธุรกิจสื่อออนไลน์ยังเปิดกว้างสำหรับทุกคนที่มีความสร้างสรรค์ ผู้เรียนเองก็สามารถเข้าสู่ธุรกิจนี้ได้ไม่ยาก

จากกิจกรรม “ผู้ประกอบการขั้นเทพ” ผู้เรียนได้เรียนรู้คุณลักษณที่สำคัญของผู้ประกอบการว่า ผู้ประกอบการจะต้องมีความสร้างสรรค์เพื่อทำให้สินค้าและบริการมีความแตกต่างจากคู่แข่งและมีความโดดเด่นดึงดูดผู้บริโภค และจะต้องกล้าที่จะเสี่ยงอย่างมีหลักการและกล้าที่จะ

ยอมขาดทุนในตอนนี้เพื่อกำไรที่มากขึ้นในอนาคต จะต้องมีความขยันหาความรู้ใหม่ๆ และได้ตระหนักว่าตนเองยังขาดคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้คุณสมบัติต่างๆของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ผลจากกิจกรรมทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ตระหนักถึงตนเองและเกิดความต้องการในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองเพื่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

จากกิจกรรม “START-ME-UP” ผู้เรียนได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการเรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบทำตามผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ เห็นว่าตัวแบบที่ประสบความสำเร็จเป็นเสมือนแหล่งความรู้และประสบการณ์ที่ได้ผ่านการทดลองและลองผิดลองถูกมาแล้ว สามารถศึกษาสังเกตเลียนแบบนำมาใช้ได้โดยไม่ต้องเสียเวลาศึกษาเป็นเวลานาน เหมือนเป็นทางลัดของการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เริ่มติดตามเรียนรู้โดยสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่เป็นตัวแบบอย่างต่อเนื่องตลอดกิจกรรม ผลจากกิจกรรมทำให้ผู้เรียนรู้ถึงประโยชน์และการนำการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบไปใช้กับตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ

จากกิจกรรม “Start up อย่าง Cool” ผู้เรียนได้เรียนรู้เทคนิคต่างๆและวิธีการหาช่องว่างในตลาดเพื่อเริ่มต้นธุรกิจ และตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ความสร้างสรรค์ในการนำเสนอสินค้าและบริการ รวมถึงได้เรียนรู้จักแหล่งความรู้และทรัพยากรในโลกออนไลน์ที่จะนำมาใช้เป็นตัวอย่างและจุดประกายความสร้างสรรค์ ได้เรียนรู้ตัวอย่างขั้นตอนการหาช่องว่างในตลาดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการอย่างง่ายและได้เรียนรู้วิธีการศึกษาผู้บริโภคและคู่แข่งโดยการ โดยผู้เรียนได้สังเกตเรียนรู้จากตัวแบบและนำมาปฏิบัติตามในการดำเนินกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ผลจากกิจกรรมทำให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการค้นหาแรงบันดาลใจเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานและขั้นตอนอย่างง่ายในการคิดอย่างสร้างสรรค์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

จากกิจกรรม “เสี่ยงอย่างมีสไตล์และได้สตางค์” ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าการเริ่มต้นทำธุรกิจทุกธุรกิจมีความเสี่ยง ดังนั้นไม่จำเป็นต้องกลัวหรือกังวลเพราะอย่างไรก็ต้องประสบความเสี่ยงอย่างแน่นอน แต่ต้องรู้จักจัดการกับความเสี่ยงนั้นให้ได้ ได้เรียนรู้วิธีลดความเสี่ยงเช่น การหาพันธมิตรช่วยแบ่งเบาความเสี่ยง การเปลี่ยนความเสี่ยงให้เป็นประโยชน์ในทางอื่น เช่น การยอมเสียผลกำไรที่รู้ว่าจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนให้กลายเป็นยอดรีวิวหรือยอดผู้ติดตามในโลกออนไลน์ โดยผู้เรียนได้สังเกตเรียนรู้จากตัวแบบและนำมาปฏิบัติตามในการดำเนินกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ผลจากกิจกรรมทำให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการประเมินและจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

จากกิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror” ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมก่อนหน้านี้มาฝึกฝนปฏิบัติซ้ำด้วยตนเอง ผู้เรียนแบ่งทีมเป็น 2 ทีมและได้ทำกิจกรรมจำลองการเริ่มต้นธุรกิจที่คิดขึ้นมาเองคือ “cafe hopper channel” ธุรกิจสื่อรีวิวร้านคาเฟ่ ผู้เรียนกลุ่มที่สองจัดตั้งธุรกิจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

“kids’ recipes channel ” ธุรกิจสื่อการทำอาหารสำหรับเด็ก โดยผู้เรียนได้ใช้ความรู้จากกิจกรรมก่อนหน้านี้มาปฏิบัติประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเช่น การระบุความต้องการของผู้บริโภค การศึกษาคู่แข่ง การหาช่องว่าในตลาด การระบุความเสี่ยง ผลจากกิจกรรมทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความชอบความถนัดของตนเอง ตระหนักถึงความพร้อมจุดแข็งจุดอ่อนของตนเองในการเริ่มต้นธุรกิจและเกิดความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเอง

จากกิจกรรม “First pitch” ผู้เรียนได้รู้จักแหล่งทรัพยากร หน่วยงานที่สนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น และวิธีการค้นหาและเข้าถึงแหล่งเงินทุน และนักลงทุนที่จะมาเป็นผู้สนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น และผู้เรียนได้ทดลองฝึกฝนประสบการณ์ในการนำเสนอธุรกิจต่อกรรมการ ผลจากกิจกรรมทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและความมุ่งมั่นที่จะนำประสบการณ์จากกิจกรรมไปต่อยอดทดองเริ่มต้นธุรกิจจริง

ผลการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ในการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนหลังจากจากสิ้นสุดโปรแกรมได้ผลดังนี้ กลุ่มผู้เรียนมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเพิ่มขึ้นในทุกตัวชี้วัด โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่เป็นเป้าหมายของการดำเนินโปรแกรมคือ 1) รู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน 2) รู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส 3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างผลงานใหม่ๆอยู่เสมอ 4) กล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่มากขึ้น 5) รู้จุดอ่อนของตนเองด้านการทำงานและโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้น 6) รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ด้านการทำธุรกิจที่ตนเองต้องการ 7) มองเห็นโอกาสในการนำความรู้ความสามารถของตนมาต่อยอดเป็นธุรกิจ 8) มีครอบครัว คนรอบข้างคอยสนับสนุนหากต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจ 9) รู้ถึงโอกาสและวิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นทำธุรกิจทันทีที่ต้องการ 10) รู้และสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนหากต้องการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น 11) รู้จักแหล่งการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิธีให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนด้านเงินทุนนั้น โดยกลุ่มผู้เรียนมีระดับคะแนนของตัวชี้วัดดังกล่าวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม

ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีเพียง 3 ประเด็นที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับปานกลางคือ 1) วิธีการการรับสมัครผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมนี้มีความเหมาะสม 2) จำนวนของผู้เรียนที่เปิดรับเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้มีจำนวนเหมาะสม และ 3) ช่วงเวลาในการจัดโปรแกรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำ

ประเด็นดังกล่าวไปใช้เป็นประเด็นในการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาหาสาเหตุและสรุปเป็นปัจจัยและเงื่อนไขของการจัดโปรแกรมต่อไป

ผลการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม

ผู้วิจัยทำการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะการเตรียมการก่อนดำเนินโปรแกรม ระยะระหว่างการดำเนินโปรแกรม และระยะหลังสิ้นสุดการดำเนินโปรแกรม โดยมีรายละเอียดผลการประเมินดังนี้

ขั้นตอนการเตรียมการก่อนการดำเนินโปรแกรมมีความราบรื่นไม่พบปัญหาแต่อย่างใด การอธิบายกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานและการประสานงานเป็นไปอย่างเรียบร้อย ผู้สอนจัดเตรียมการเรียนการสอนด้วยตนเองได้อย่างเรียบร้อย การจัดเตรียมสถานที่และสื่อการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเรียบร้อย

ขั้นตอนในระหว่างการดำเนินโปรแกรม การนัดหมายผู้เรียนและผู้สอนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปอย่างเรียบร้อย การเข้าใจสถานที่ไม่มีปัญหาแต่อย่างใดเนื่องจากเป็นสถานประกอบการที่ผู้สอนเป็นเจ้าของ การดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่กำหนดไว้เป็นไปอย่างราบรื่นครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ในส่วนของสื่อที่ใช้ในการสอนได้แก่ Ipad และ คอมพิวเตอร์ Notebook มีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน เนื่องจากจำนวนผู้เรียนมีมาก จึงแก้ไข้ด้วยการให้ผู้เรียนนำอุปกรณ์มาเองหรือแบ่งกับเพื่อนร่วมทีมใช้ และแก้ไขด้วยการใช้สมาร์ทโฟนของผู้เรียนแทน ด้านการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยผู้สอนให้ความเห็นว่าควรลดจำนวนผู้เรียนลงในครั้งต่อไป

ขั้นตอนหลังการดำเนินโปรแกรม ผู้สอนดำเนินกิจกรรมได้อย่างครบถ้วนตามหน่วยการเรียนรู้และทำการประเมินด้วยการประเมินผู้เรียนในแต่ละกิจกรรมด้วยการตัดสินในเชิงบวกด้วยการให้คำแนะนำและส่งเสริมต่อยอดผลงานของผู้เรียนมากกว่าการตัดสินเชิงลบเช่นการตำหนิหรือการดุด่าว่ากล่าว ในส่วนของการการเก็บรวบรวมผลการรประเมินและการวิเคราะห์ผลการประเมินเป็นไปอย่างเรียบร้อยครบถ้วน

3. สรุปผลการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

ผลการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคตได้ผลดังนี้

3.1 ปัจจัยของการนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ ประกอบด้วย

3.1.1 ผู้สอนมีความชำนาญและประสบการณ์สูงและเน้นการช่วยเหลือผู้เรียนมากกว่าตัดสินผู้เรียน โดยผู้สอนที่เป็นตัวแบบในการเรียนรู้นั้นมีความชำนาญและมีประสบการณ์สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองและการแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างราบรื่นและเนื่องจากการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเป็นรูปแบบการเรียนรู้หลักของโปรแกรมนี้ การนำผู้เรียนลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหาต่างๆจะต้องไม่เกิดความผิดพลาดเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนหรือจำสิ่งที่ผิดไปได้

3.1.2 ผู้เรียนมีพื้นฐานความสนใจในกลุ่มวิสาหกิจที่ใกล้เคียงกัน ผู้สอนมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมนั้นมาเข้าร่วมด้วยความตั้งใจ มีแรงจูงใจและมีความสนใจเฉพาะตัว ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มผู้เรียนทั้งหมดสามารถเรียนรู้ร่วมกันและดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดีคือความสนใจที่ผู้เรียนมีร่วมกันและมีความสนใจในวิสาหกิจเริ่มต้นที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งทำให้กลุ่มผู้เรียนมีแรงผลักดันด้านการเรียนรู้ไปในทิศทางเดียวกันและทำให้การเรียนรู้บทเรียนอยู่ในความสนใจร่วมกันของผู้เรียน

3.1.3 เนื้อหาการเรียนการสอนที่ทันสมัยและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของผู้เรียน โดยผู้สอนให้ความเห็นว่าเนื้อหาในการเรียนรู้ต้องตรงกับความสนใจของกลุ่มผู้เรียนเป็นสำคัญต้องเป็นเนื้อหาที่มีประโยชน์และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาหรือปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ณ ขณะนั้น

3.1.4 กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบนั้นต้องมีขั้นตอนการเรียนรู้ทำตามได้ง่ายและมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน โดยผู้เรียนที่เป็นกลุ่มทดลองเห็นตรงกันว่ารูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบที่ได้เรียนรู้จากผู้สอนนั้นเป็นรูปแบบที่เรียนรู้และทำตามได้ง่ายไม่มีความซับซ้อนทำให้ผู้เรียนสามารถจับใจความสำคัญของแต่ละขั้นตอนได้และปฏิบัติตามได้อย่างสมบูรณ์

3.1.5 ระยะเวลาในการจัดโปรแกรมต้องสะดวกทั้งผู้สอนและผู้เรียน โดยระยะเวลาการจัดโปรแกรมเป็นช่วงที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่อง ด้านระยะเวลาของผู้สอนก็มีส่วนสำคัญเนื่องจากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นจึงอาจติดภาระกิจหน้าที่ได้โดยกระทันหันไม่คาดคิด

3.2 เงื่อนไขของการนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ ประกอบด้วย

3.2.1 ผู้เรียนและผู้สอนต้องมีจำนวนที่เหมาะสมกัน จะสามารถทำให้ผู้สอนสามารถช่วยเหลือให้คำแนะนำผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิด และผู้เรียนสามารถร่วมกันทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมกลุ่มได้อย่างเต็มที่และมีโอกาสในการแสดงออกด้านความสามารถได้อย่างเต็มที่ทุกคน

3.2.2 วิธีการคัดเลือกผู้เรียนจะต้องคัดเลือกโดยให้ผู้เรียนที่มีความสนใจในกลุ่มวิสาหกิจที่คล้ายคลึงกันอยู่ด้วยกัน เพื่อให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเช่นการเลือกบทเรียน เลือกตัวแบบการเรียนรู้และการกำหนดทิศทางความสนใจของผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.2.3 ผู้สอนจะต้องที่เป็นผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ผ่านการนำพาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจบทเรียนผ่านการลงมือปฏิบัติตามได้อย่างเป็นขั้นตอน ใช้การประเมินตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านบวกเช่น การให้คำแนะนำ ชื่นชมช่วยเหลือการต่อยอดผลงานมากกว่าการตัดสินในเชิงลบเช่น การติเตียน ตำหนิผลงานหรือดุด่าว่ากล่าว

3.3 การเสนอแนะแนวทางการนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ ประกอบด้วย

3.3.1 การนำโปรแกรมไปใช้มีความได้เปรียบในด้านการสร้างความสนใจต่อกลุ่มเป้าหมาย และมีโอกาสที่จะได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของโปรแกรมในการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการนั้นมีความสอดคล้องกับบริบทของสภาวะตลาดแรงงานที่อัตราการจ้างงานลดน้อยลง บัณฑิตมีโอกาสว่างงานหลังจบการศึกษามากขึ้น และแนวทางการพัฒนาประเทศที่ส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการหน้าใหม่และก้าวสู่การเป็นประเทศที่แข่งขันด้วยนวัตกรรมมากกว่าการขายแรงงาน การนำโปรแกรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับบริบทของแนวทางการพัฒนาประเทศ เช่น กลุ่มผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา กลุ่มผู้เรียนสายอาชีวศึกษา รวมถึงกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ในวัยทำงาน

3.3.2 การเพิ่มความหลากหลายของบทเรียนและรูปแบบกิจกรรมโดยการเพิ่มเติมผู้สอนที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีความหลากหลายให้เข้าร่วมเป็นผู้สอนในโปรแกรม ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้นและเปิดกว้างให้กับผู้ที่สนใจเข้าร่วมโปรแกรมได้มีทางเลือกในการตัดสินใจในการเข้าร่วมโปรแกรม

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) อภิปรายผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจ

เริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย 2) อภิปรายผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและทดลองใช้ 3) อภิปรายผลการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต 4) อภิปรายองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. อภิปรายผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่สามารถนำมาใช้บ่งชี้และวัดสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของบุคคลหนึ่งๆได้นั้น พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีความเห็นพ้องต้องกันว่าองค์ประกอบของจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นควรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม และ 4) องค์ประกอบด้านการรับรู้ในตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นไม่ได้ประกอบด้วยองค์ประกอบเพียง 3 องค์ประกอบตามทฤษฎีเจตคติ (Schiffman, 2004) และ (Zimbardo, 1970) ที่ได้นำเสนอว่าเจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive), องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affactive) และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Conation) แต่ยังมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977) ที่ได้นำเสนอไว้ว่าองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคมประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านบุคคล 2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม และ 3) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นไม่ได้มีเพียงปัจจัยส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมก็ส่งผลต่อสภาพเจตคติเช่นเดียวกัน

1.2 แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

ผลการศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมทั้งสิ้นแต่อาจมีรูปแบบกระบวนการที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและภูมิหลัง

ของผู้ประกอบการณ์วิสาหกิจเริ่มต้นแต่ละคน โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีประสบการณ์การใช้การเรียนรู้ทางสังคมโดยการสังเกตและเลียนแบบ (Bandura, 1977) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการยึดเอาแบบอย่างของตัวแบบที่ชอบและมีความสนใจมาเลียนแบบปฏิบัติตามเพื่อการพัฒนาตนเอง และในผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นบางรายการเรียนรู้ทางสังคมเป็นจุดเริ่มต้นของการนำพาให้ตนเองได้เริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งข้อค้นพบมีความสอดคล้องกับผลการสำรวจองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นประกอบขึ้นด้วยทั้งองค์ประกอบของเจตคติและองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคม ข้อค้นพบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Bandura, 1986) ที่ผู้เรียนเกิดการการสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับผ่านการลงมือทำงาน ปฏิบัติหน้าที่และการมีส่วนร่วมของประสบการณ์ เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้เกิดการเรียนรู้นำไปสู่การพัฒนาตนเอง เกิดเป็นความเชี่ยวชาญและทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นตระหนักในความสามารถของตนเองในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและยึดมั่นในการประกอบวิสาหกิจเริ่มต้นต่อไป

2. อภิปรายผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและทดลองใช้

2.1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกลุ่มมหาวิทยาลัยไม่จำกัดรับ ที่เจาะจงเฉพาะคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ซึ่งเป็นคณะในกลุ่มสังคมศาสตร์มีความสอดคล้องกับทั้งวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรมและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย จากรายงานอัตราการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) พบว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งอยู่ในกลุ่มมหาวิทยาลัยไม่จำกัดรับนั้นมีจำนวนบัณฑิตว่างงานสูงที่สุดและมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีอย่างก้าวกระโดด รายงานสถานการณ์บัณฑิตว่างงาน (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ได้รายงานถึงสาเหตุของการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาว่าเป็นผลมาจากความไม่สอดคล้องระหว่างสาขาวิชากับความต้องการแรงงานของตลาดแรงงาน ทำให้บัณฑิตไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ตามที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการในสาขาสังคมศาสตร์ที่มีความต้องการน้อยลงทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับรายงานปัญหาบัณฑิตว่างงานมีความรุนแรงมากในกลุ่มของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากสายสังคมศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ในกลุ่มของมหาวิทยาลัยรัฐแบบไม่จำกัดรับ (กองบริหารข้อมูล

ตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2560) ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับความช่วยเหลือในด้านทางเลือกของการประกอบอาชีพเพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงานหรือไม่สามารถหางานที่ตรงกับสายที่เรียนมา นอกจากนี้การส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจในอาชีพวิสาหกิจเริ่มต้นนอกเหนือไปจากการมองหางานในสาขาสังคมศาสตร์ที่เรียนมามีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย Thailand 4.0 0 มุ่งเน้นในการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวข้ามจากประเทศไทย 3.0 ที่มุ่งเน้นอุตสาหกรรมหนักไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อให้แรงงาและประชาชนในประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง โดยใช้ความสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยการเปลี่ยนผ่านใน 4 องค์ประกอบหลักที่สำคัญคือ 1) เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ (Smart Farming) และมุ่งเน้นให้เกษตรกรเป็นเกษตรกรแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneur) 2) เปลี่ยนแปลง SMEs จากแบบเดิมที่รัฐต้องคอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอยู่ตลอดเวลาไปสู่ Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง 3) เปลี่ยนจากการให้บริการมูลค่าต่ำแบบดั้งเดิม Traditional Services ไปสู่การภาคบริการมูลค่าสูง High Value Services และ 4) เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะสูง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) ซึ่งการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการเป็นหนึ่งในแนวทางที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรม

2.2 การกำหนดเนื้อหา

การกำหนดเนื้อหาหลักของการเรียนรู้ได้จากการศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ โดยทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลโดยพิจารณาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาที่มีระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำหรือต่ำมากเพื่อนำมาพิจารณาเป็นตัวชี้วัดที่ควรได้รับการส่งเสริมและนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาของโปรแกรม จากผลการวิจัยที่พบว่าสภาพเจตคติในองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีและดีมาก แต่ในส่วนของตัวชี้วัดที่มีระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำหรือต่ำมากซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่นักศึกษาควรได้รับการส่งเสริมนั้นเป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในองค์ประกอบด้านความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น, องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และองค์ประกอบด้านการรับรู้ในศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้นี้เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก พฤติกรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งยากที่จะส่งเสริมโดยการให้ความรู้จากตำราเรียนเพียงอย่างเดียว การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงมีบทบาท

เป็นอย่างมากในการนำเนื้อหาการเรียนรู้มาถ่ายทอดสอนนักศึกษาเพื่อส่งเสริมเจตคติใน 3 ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ Fordham (1993) ที่กล่าวว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงเพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองต่อความต้องการของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนอย่างเฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ได้มุ่งเน้นในการจัดการศึกษาในภาพกว้างเพื่อคนส่วนใหญ่อย่างการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยตัวชี้วัดที่สำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมในองค์ประกอบด้านความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วย 1) ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกสนใจและอยากนำผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน และ 2) ตัวชี้วัดด้านความรู้สึกอยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรม และ ตัวชี้วัดที่ควรได้รับการส่งเสริมในองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ประกอบด้วย 1) ตัวชี้วัดด้านการมีความคิดระเริ่มสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และ 2) ตัวชี้วัดด้านความกล้าที่จะเสี่ยงและความสามารถในการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่มากขึ้น โดยสองตัวชี้วัดนี้เป็นตัวชี้ที่ใช้ชี้วัดบ่งบอกถึงเจตคติและพฤติกรรมพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังที่ Dess (2004) ได้กล่าวไว้ถึงภาพรวมของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการแห่งอนาคต (Entrepreneurial Orientation) และตัวชี้วัดที่ควรได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างมากของกลุ่มนักศึกษากลุ่มตัวอย่างอยู่องค์ประกอบด้านการรับรู้ในศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงศักยาภาพของตนเอง การสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆในสังคมและโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากนักลงทุนผู้สนใจ ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญเป็นอย่างมากของการเริ่มต้นวิสาหกิจเริ่มต้นในปัจจุบัน (Fontinelle, 2017) ในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ในโปรแกรมนั้น ผู้สอนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาบทเรียนเองทั้งหมด ซึ่งเนื้อหาก็คือสิ่งที่ผู้สอนมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ของผู้สอน และความสามารถส่วนตัวของตัวผู้สอนเองที่จะนำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งการใช้วิธีการให้ผู้สอนกำหนดเนื้อหาเองนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ (Bandura, 1977) ที่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นข้อมูลเพื่อให้บุคคลอื่นสามารถสังเกตเรียนรู้และนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางของพฤติกรรมการกระทำในอนาคต และยังสอดคล้องกับ ซึ่งเนื้อหาที่กำหนดขึ้นโดยผู้สอนซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นกำหนดขึ้นเองนั้นเป็นเนื้อหาสาระที่เกิดจากการที่ผู้สอนได้ปฏิบัติและมีประสบการณ์และเห็นว่าเป็นประโยชน์จึงนำมาใช้เป็นเนื้อหาในการสอนให้ผู้เรียน ทำให้เนื้อหามีความทันสมัย ปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับบริบทการทำธุรกิจในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในบริบทของการทำธุรกิจเสมือนหนึ่งได้จำลองเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อความต้องการเป็นผู้ประกอบการของคนหนุ่มสาว (Hekman, 2007) คือการมีประสบการณ์และการได้เกี่ยวข้องกับ

ธุรกิจ ได้อยู่ในบริบทของการทำธุรกิจได้ซึบซับประสบการณ์และความรู้จากบุคคลใกล้ชิดที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ

ในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้สำหรับการดำเนินการทดลองโปรแกรมครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเลือกพิจารณาเฉพาะตัวชี้วัดของเจตคติของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายที่มีระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำและต่ำมากมาใช้เป็นหลักในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ เนื่องจากได้มีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาเฉพาะที่ตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีปัญหาและควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดอื่นที่มีระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางจนถึงระดับสูงและสูงมากนั้นผู้วิจัยไม่ได้นำมาพิจารณใช้ในการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการทดลองโปรแกรมจึงไม่สามารถนำตัวชี้วัดทั้งหมดมากำหนดเนื้อหาการเรียนรการสอนให้นักศึกษากลุ่มทดลองได้ แต่ในความเป็นจริงแล้วการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นให้แก่นักศึกษานั้นควรทำการส่งเสริมในทุกองค์ประกอบและตัวชี้วัดเนื่องจากองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของเจตคตินั้นมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันและถึงแม้ว่าผลการประเมินระดับเจตคติในแต่ละตัวชี้วัดของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างจะได้ผลออกมาอยู่ในระดับที่สูงหรือสูงมากอยู่แล้วแต่การส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการได้เรียนรู้และพัฒนาเจตคติให้ดียิ่งขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการเพื่อเป็นการตอกย้ำให้นักศึกษามีระดับเจตคติที่ดีมากยิ่งขึ้นและให้เจตคตินั้นอยู่คงทนมากยิ่งขึ้น และอีกประการหนึ่งระดับเจตคติที่ได้จากการประเมินสภาพเจตคติในภาพรวมของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นเป็นการประเมินและวิเคราะห์ผลในรูปแบบของค่าเฉลี่ยของระดับเจตคติในแต่ละตัวชี้วัด ดังนั้นในความเป็นจริงผู้เรียนแต่ละคนอาจจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของระดับเจตคติในแต่ละตัวชี้วัด การกำหนดเนื้อหาเพื่อส่งเสริมเจตคติจึงควรที่จะดำเนินการส่งเสริมให้ครบทุกตัวชี้วัด

Chulalongkorn University

2.3 การกำหนดแนวทางการเรียนการสอน

จากข้อค้นพบที่สำคัญที่ได้จากการสำรวจสภาพเจตคติพบว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ดีมากในองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น แต่ควรได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างมากในเจตคติด้านการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม แสดงให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอย่างดี แต่ยังไม่สามารถเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้หรือลังเลที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เนื่องจากสาเหตุสำคัญคือการไม่รู้ถึงศักยภาพของตนเอง ทำให้ไม่รู้ว่าจะพัฒนาตนเองด้านใดเพื่อที่จะได้เริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น และไม่รู้ถึงแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมว่าบริบทสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีความเอื้ออำนวยและพร้อมที่จะสนับสนุนผู้ที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมมีความเกี่ยวข้อง

กับองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมตามแนวคิดองค์ประกอบของเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977) กล่าวคือบุคคลจะรับรู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองหรือตระหนักถึงศักยภาพที่ตนเองมีได้นั้นจะต้องเกิดจากเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นหรือเปรียบเทียบกับบรรทัดฐานใดบรรทัดฐานหนึ่งของสังคม ดังนั้นการนำวิธีการเรียนรู้จากตัวแบบซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้ประกอบการและรู้ถึงสิ่งที่ตนจะต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถเป็นอย่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่เป็นตัวแบบได้ การนำแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยการลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบ มาใช้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มนักศึกษาเป้าหมายมีสอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Petty, 1986) ซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญคือ 1) บุคคลเกิดแรงจูงใจและความสนใจในการเปิดรับข้อมูลชุดใหม่ 2) บุคคลตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลและนำข้อมูลมาประมวลผลในระดับสติปัญญา 3) บุคคลประมวลผลข้อมูลด้วยสติปัญญาและยอมรับข้อมูลนั้น 4) บุคคลเก็บจำข้อมูลใหม่และเกิดเป็นเจตคติ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้ทางสังคมที่ผู้เรียนสนใจและเปิดรับข้อมูลชุดใหม่จากตัวแบบและนำมาประมวลและปฏิบัติด้วยตนเอง เมื่อเกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ก็จะยอมรับในข้อมูลชุดนั้นและเก็บจำเกิดและพัฒนาเป็นเจตคติที่ดีของบุคคลต่อสิ่งนั้น

ในการดำเนินการทดลองโปรแกรมครั้งนี้ใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเป็นหลัก และใช้การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติแล้วเรียนรู้จากผลลัพธ์ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบโดยธรรมชาตินั้นจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีจุดเริ่มต้นจากความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญจึงจะนำไปสู่การสังเกต จดจำและนำมาเลียนแบบทำตาม แต่ในการจัดการทดลองโปรแกรมครั้งนี้กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเป็นกระบวนการที่มีการจัดเตรียมขึ้นและเป็นการจัดกระทำให้ผู้เรียนได้สังเกตและเลียนแบบทำตามโดยอาศัยพื้นฐานความสนใจของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอนและเนื้อหาเรื่องราวการเรียนรู้ในกิจกรรมเป็นหลักสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้จดจำและปฏิบัติตามผู้สอน ซึ่งแม้ว่าผลลัพธ์ของการเรียนรู้จะเป็นที่น่าพึงพอใจและผู้เรียนได้รับความรู้พร้อมทั้งสามารถพัฒนาเจตคติได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรม แต่เมื่อจบการทดลองโปรแกรมแล้วการติดตามประเมินผลว่าผู้เรียนสามารถนำแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมด้วยการสังเกตและเลียนแบบนี้ไปใช้ได้อย่างต่อเนื่องโดยสามารถสังเกตและเลียนแบบตัวแบบอื่นๆที่เป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จและนำแบบอย่างมาปฏิบัติใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตได้และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างที่ได้เคยปฏิบัติในการทดลองนั้นเป็นสิ่งควรทำการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรมนี้จะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเจตคติของผู้เรียนแต่เมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสในการฝึกฝนและรู้ถึง

ประโยชน์ของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบแล้วก็ควรที่จะได้นำองค์ความรู้ส่วนนี้ไปใช้ในอนาคตต่อไปได้ด้วย

2.4 ผลการนำโปรแกรมไปปฏิบัติ

ในการนำโปรแกรมไปปฏิบัติและดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระในการเรียนรู้และได้ร่วมเลือกตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการที่น่าสนใจเพื่อนำมาเรียนรู้ รวมถึงให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการแสดงออกทางความคิดเห็นต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้ และได้ร่วมกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนคนอื่นๆ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียนมากที่สุดซึ่งจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นและมีความตั้งใจในการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีลักษณะที่ยืดหยุ่นและมีแนวทางการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ตายตัว มีการปรับความเหมาะสมให้ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้กับความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551) นอกจากนี้ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สอน เป็นตัวแบบในการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบของผู้เรียน และเป็นทั้งกรรมการผู้ตัดสินกิจกรรมการแข่งขั้น ดำเนินการเรียนการสอนด้วยความใส่ใจ ให้การช่วยเหลือสนับสนุนผู้เรียน และตัดสินกิจกรรมการแข่งขันด้วยการตัดสินเชิงบวกโดยการให้คำชม ให้กำลังใจแม้ว่างานจะมีข้อผิดพลาด และแนะนำวิธีการพัฒนาผลงานชี้แนะวิธีแก้ปัญหามากกว่าการตำหนิหรือดุด่า ซึ่งการดำเนินการสอนโดยการสนับสนุนให้แรงเสริมในเชิงบวกนี้ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เกิดความเครียด ช่วยให้ผู้เรียนมีกำลังใจ มีความมั่นใจ และมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนกระบวนการเสริมแรงในการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977) ที่กระบวนการเสริมแรงนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติในสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องมีผู้ใดไปกระตุ้นให้ทำและยังสอดคล้องกับปรัชญาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้ดำเนินการสอนเป็นทั้งผู้สอนและผู้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียน และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ในการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเต็มที่ มิได้มุ่งเน้นในการเรียนเพื่อให้ได้คะแนนสอบหรือประกาศณียบัตร (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551) และสอดคล้องกับลักษณะสำคัญของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นในการสร้างประสบการณ์และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้และพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นสอดคล้องกับทั้งความต้องการและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ (Griffin, 1970)

ในส่วนของระยะเวลาการดำเนินการทดลองโปรแกรมครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการกำหนดระยะเวลาของการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ไว้เป็นจำนวน 25 ชั่วโมง แต่ในการปฏิบัติดำเนินการทดลอง

จริงนั้นบางกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลาที่นานกว่ากิจกรรมอื่นๆและมีแนวโน้มที่ต้องใช้เวลาที่นานมากขึ้น หากต้องการผลลัพธ์ที่มีความสมบูรณ์มากขึ้นตัวอย่างเช่นในกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องร่วมกันก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นในกิจกรรม “Entrepreneur’s Mirror” และกิจกรรม “First Pitch” ซึ่งผู้เรียนต้องใช้เวลาในการค้นข้อมูลและร่วมมือกันกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อประเมินผลและนำข้อมูลมาใช้ในจำลองการก่อตั้งธุรกิจ การกำหนดระยะเวลาให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างจำกัดอาจสร้างความกดดันแก่ผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการเข้าไปให้การช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนซึ่งอาจจะส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถแสดงออกทางความคิดและความสามารถของตนเองในระดับสูงสุด

2.5 การประเมินผล

ผลการประเมินการเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆผ่านการสะท้อนการเรียนรู้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รับความรู้ตามหน่วยการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ซึ่งแสดงถึงการเปิดรับความรู้ใหม่ ประมวลผลความรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และได้จดจำนำความรู้ที่ได้นี้ไปใช้ต่อไป ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามเส้นทางหลัก (Petty, 1986) ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติในตัวชี้วัดและองค์ประกอบที่เป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม ในส่วนของผลการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น จากการประเมินผลพบว่าผู้เรียนมีระดับเจตคติที่สูงขึ้นกว่าการวัดประเมินก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมในทุกตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวชี้วัดต่างๆในองค์ประกอบด้านการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมซึ่งก่อนเข้าร่วมโปรแกรมผู้เรียนมีเจตคติในด้านนี้อยู่ในระดับต่ำและต่ำมาก แสดงให้เห็นว่าแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมเจตคติในองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทรอบตัวของผู้เรียน ในส่วนของผลการประเมินกระบวนการจัดกิจกรรมทั้ง 9 ด้านประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2) ผู้สอนและวิทยากร 3) ผู้เรียน 4) เนื้อหาการเรียนการสอน 5) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สถานที่การจัดการเรียนการสอน 7) ระยะเวลาการดำเนินโครงการ 8) สื่อการเรียนการสอน 9) การวัดประเมินผล (Tyler, 1986) พบว่ามีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือ 1) วิธีการการรับสมัครผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมนี้มีความเหมาะสม 2) จำนวนของผู้เรียนที่เปิดรับเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้มีจำนวนเหมาะสม และ 3) ช่วงเวลาในการจัดโปรแกรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งจากการจัดสนทนากลุ่มพบข้อค้นพบว่า ผู้เรียนและผู้สอนมีความเห็นตรงกันว่าจำนวนผู้เรียนมีมากเกินไปต่อการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งโดยให้เหตุผลว่าผู้สอนเกิดความยากลำบากและต้องใช้ระยะเวลานานในการดูแลผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง และผู้เรียนไม่สามารถแสดงออกทางความคิดและความสามารถในกิจกรรมได้อย่างทั่วถึงทุกคน ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนและผู้สอนมีความ

เข้าใจและรู้สึกมุ่งมั่น ต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างจริงจังและตั้งใจ ตามแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ตามแนวทางการดำเนินโปรแกรม

ในส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมหลังเสร็จสิ้นการดำเนินกิจกรรมโดยใช้การประเมินด้วยการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) เป็นการประเมินที่ต้องอาศัยทั้งทักษะของผู้สอนที่จะเป็นผู้นำและผู้ช่วยเหลือกระตุ้นผู้เรียนในการทำการประเมินผล และต้องอาศัยทักษะของตัวผู้เรียนเองในการประมวลสิ่งที่ได้เรียนรู้และกลั่นกรองสาระสำคัญออกมาในการสะท้อนการเรียนรู้จึงจะทำให้การประเมินผลเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ในการนำวิธีการสะท้อนการเรียนรู้มาใช้ในการประเมินผลในการทดลองโปรแกรมครั้งนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยเหลือผู้เรียนในการประเมินและได้มีการเตรียมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในระหว่างการประเมินผลเป็นอย่างดี โดยได้ทำการอธิบายขั้นตอนและวิธีการประเมินด้วยการสะท้อนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและเตรียมตัวอย่างการประเมินผลด้วยการสะท้อนการเรียนรู้และตัวอย่างของคำตอบของการสะท้อนการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นตัวอย่างและเป็นแนวทางแก่ผู้เรียนในการประเมินด้วย

3. อภิปรายผลการนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

จากผลการนำโปรแกรมไปใช้และการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้

ในการนำโปรแกรมไปทดลองใช้นั้น ผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้กำหนดไว้คือผู้สอนซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น มีบทบาทหน้าที่ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดเตรียมเนื้อหาการเรียนรู้ ร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ จัดเตรียมสื่อการสอน ดำเนินกิจกรรมการสอนซึ่งเป็นทั้งผู้สอนและตัวแบบสำหรับการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ เป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทำหน้าที่เป็นกรรมการตัดสินการแข่งขันในกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนเป็นผู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการเสริมแรงทางบวกให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับปรัชญาและลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ที่กล่าว

ว่า ผู้ดำเนินการสอนเป็นทั้งผู้สอนและผู้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียน ผู้มีประสบการณ์ชำนาญเฉพาะด้าน เอื้ออำนวยและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด ในส่วนของผู้เรียนนั้นเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีความสนใจในกลุ่มวิสาหกิจที่คล้ายกันและมีความต้องการในการเรียนรู้ที่คล้ายกันเป็นปัจจัยที่จะนำให้การดำเนินโปรแกรมประสบความสำเร็จ เนื่องจากในการดำเนินโปรแกรมมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้เรียนที่มีความสนใจใกล้เคียงกันและมีเป้าหมายหรือความต้องการในการเรียนรู้ที่คล้ายกันจะสามารถร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ ร่วมกันกำหนดบทเรียนและเลือกตัวแบบในการเรียนรู้ที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้บทเรียนตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529) ว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นถูกจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก และอาชัญญา รัตนอุบล (2551) ที่กล่าวว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้หรือกิจกรรมมีความหลากหลายและความเหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน โดยมีหลักสำคัญคือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้อย่างแท้จริง ในด้านของเนื้อหาที่ใช้เป็นเนื้อหาการเรียนรู้ในกิจกรรมเป็นเนื้อหาที่มีความทันสมัย เป็นเหตุการณ์ในปัจจุบัน และอยู่ในความสนใจของผู้เรียน และการเรียนการสอนด้วยแนวทางการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบที่ผู้สอนปฏิบัติเป็นต้นแบบมีขั้นตอนที่ง่ายไม่ซับซ้อนทำให้ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ภูมิหลังที่ต่างกันสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้และสามารถจดจำนำไปปฏิบัติต่อเนื่องได้ด้วยตนเองและยังนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตที่การเรียนรู้จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพหรือเกี่ยวข้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ (สนอง โลหิตวิเศษ, 2548) และ การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีความสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมอีกทั้งวิถีชีวิตของผู้เรียน (พิศมัย ศรีอำไพ และอนันต์ ศรีอำไพ, 2549) ในด้านของระยะเวลาการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและสะดวกต่อผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมและผู้สอน ทำให้การนัดหมายการทำกิจกรรมและการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่ติดขัด ไม่รบกวนเวลาเรียนในมหาวิทยาลัย และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ว่าระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551)

3.2 เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้

จากผลการจัดดำเนินโปรแกรมผู้สอนได้ให้ความเห็นตรงกันว่าจำนวนผู้เรียนมีมากเกิดนไปทำให้ผู้สอนติดตามดูแลให้ทั่วถึงได้ยาก โดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรให้มีผู้เรียนกลุ่มละ 5 คนจะทำให้

ผู้เรียนทำกิจกรรมเรียนรู้โดยได้รับการดูและเอาใจใส่และช่วยเหลือจากผู้สอนอย่างทั่วถึง ได้ร่วมกันทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมของ Holubec (1994) ที่ได้แนะนำจำนวนของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรมที่ต้องใช้การฝึกปฏิบัติควรมีจำนวนผู้เรียนไม่มากเกินไป แนะนำไว้ว่าควรอยู่ระหว่าง 3-6 คน โดยในการดำเนินกิจกรรมใช้แนวทางของการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบนั้น ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายและเป็นตัวแบบในการปฏิบัติเพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ฝึกฝนนำไปปฏิบัติตาม และกิจกรรมการจำลองสถานการณ์ต่างๆให้ผู้เรียนได้ร่วมแก้ไขปัญหาจำลองบทบาทการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในรูปแบบของ การสาธิต (Demonstration) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้สอนหรือวิทยากรเป็นผู้แสดงลงมือทดลองปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ดูเป็นตัวอย่างแล้วจึงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยผู้สอนกำหนดโครงเรื่องหรือสถานการณ์ขึ้นและให้ผู้เรียนได้เลือกบทบาทสมมติที่ตนจะแสดงในโครงเรื่องหรือสถานการณ์นั้น และให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์สรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการแสดงบทบาทนั้น ถึงแม้ไม่มีการกำหนดเกณฑ์จำนวนผู้เรียนที่แน่นอนการดำเนินกิจกรรม แต่การดำเนินกิจกรรมจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นและได้ลงมือปฏิบัติครบถ้วนทุกคน อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ในส่วนของการตัดสินการดำเนินกิจกรรมการแข่งขันต่างๆ ผู้สอนใช้ความเห็นอกเห็นใจ ให้คำแนะนำและการเสริมแรงทางบวกในการตัดสินมากกว่าการใช้รูปแบบตัดสินโดยการตำหนิหรือตัดสินทางลบที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนเสียความมั่นใจและความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมของ (Boone, 1992) และ (Houle, 1978) ในการประเมินติดตามผลการดำเนินกิจกรรมใช้กระบวนการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายมีแรงขับในการปฏิบัติและดำเนินการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3.3 แนวทางในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต

จากการนำเสนอแนวทางการนำโปรแกรมไปใช้ที่มุ่งเน้นใน 2 ประเด็นคือ การนำโปรแกรมไปใช้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับกลุ่มเป้าหมายอื่น และ การเพิ่มความหลากหลายของเนื้อหาการเรียนรู้โดยการจัดให้มีผู้สอนที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่หลากหลายเข้าร่วมเป็นผู้สอนในโปรแกรม เป็นการนำโปรแกรมไปใช้เพื่อการขยายฐานกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอื่นๆที่มีความต้องการในการเรียนรู้และในขณะเดียวกันก็ขยายเนื้อหาการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่กลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น ดังปรัชญาการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่การศึกษาตลอดชีวิตมี

จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์สามารถปรับตัว พัฒนาตนเองและใช้ชีวิตได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมในแต่ละช่วงเวลาของชีวิตตามบริบทของสังคม วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบนโลก (Dave, 1976) และ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2550) โดยโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยมุ่งที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมให้นักศึกษาและคนไทยได้กล้าที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและช่วยกันพัฒนานำพาประเทศไทยให้ก้าวขึ้นสู่ประเทศที่ใช้ความสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ตามแนวทางการพัฒนาประเทศไทยตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย Thailand 4.0

4. อภิปรายองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาเอกสารและตำราเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมโดยการสังเกตและเลียนแบบ และการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบว่าองค์ประกอบของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบที่ต้องนำมาพิจารณาเพื่อประเมินเจตคติที่บุคคลมีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ของบุคคล 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกของบุคคล 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของบุคคล และ 4) องค์ประกอบด้านการรับรู้ต่อตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคม ซึ่งองค์ประกอบด้านการรับรู้ต่อตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคมเป็นองค์ประกอบที่เพิ่มขึ้นจากองค์ประกอบของเจตคติตามทฤษฎีเจตคติโดยทั่วไปที่ได้รับการยอมรับและถูกนำไปใช้อ้างอิงในวงกว้างที่ได้กำหนดองค์ประกอบของเจตคติไว้เพียง 3 องค์ประกอบเท่านั้น คือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ของบุคคล 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกของบุคคล 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของบุคคล โดยองค์ประกอบของเจตคติที่ได้จากการวิจัยที่เพิ่มขึ้นมาทำให้ได้ข้อค้นพบว่าการที่บุคคลจะมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้น นอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น มีความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและมีพฤติกรรมที่สะท้อนการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นแล้ว บุคคลจะต้องมีการรับรู้ถึงสภาพของตนเองรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและรับรู้ถึงแรงสนับสนุนจากสังคมแวดล้อมที่จะช่วยส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการได้ง่ายขึ้นมากน้อยเพียงใดหรือกล่าวได้ว่ามีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสภาพแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้องและส่งผลต่อเจตคติด้วย นอกจากนี้จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ผู้วิจัยได้ค้นพบถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นสนใจการเป็นผู้ประกอบการและเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการ คือการมีบุคคลใกล้ชิดเช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ประกอบการมาก่อน หรือได้มีประสบการณ์หรือมีส่วน

เกี่ยวข้องทางใดทางหนึ่งในบริบทแวดล้อมทางธุรกิจและเกิดการซึมซับประสบการณ์จากบุคคลคลใกล้ชิดเหล่านั้นทำให้วัยรุ่นเกิดเจตคติที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการและผันตัวเป็นผู้ประกอบการในที่สุด อีกทั้งได้ค้นพบข้อสนับสนุนจากงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อนักศึกษามหาวิทยาลัยในการก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยปัจจัย 2 ปัจจัยสำคัญได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลเช่น ความรู้ความสามารถและพฤติกรรมต่างๆ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เช่น สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย แรงสนับสนุนผลักดันจากเพื่อนฝูงครอบครัวและคนใกล้ชิด ซึ่งผลจากการศึกษาและวิจัยทั้งหมดนี้มีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสามารถนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ของบุคคล 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกของบุคคล 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมของบุคคล และ 4) องค์ประกอบด้านการรับรู้ถึงตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคม จึงจะทำให้การพิจารณาประเมินสภาพเจตคติของบุคคลที่มีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทำได้แม่นยำถูกต้องมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีการศึกษาสภาพเจตคติของบุคคลที่มีต่ออาชีพอื่นๆต่อไปในอนาคตได้

แผนภาพที่ 12 องค์ประกอบของเจตคติการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

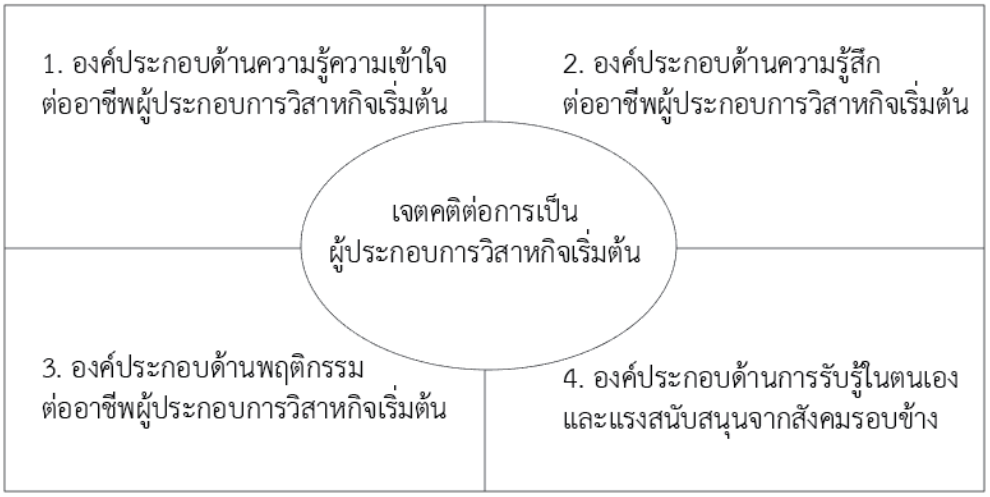

นอกจากนี้จากผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่า การเรียนรู้ทางสังคมด้วยกระบวนการสังเกตและเลียนแบบนั้นมีขั้นตอนกระบวนการที่คล้ายคลึงกับขั้นตอนกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติและผลการทดลองโปรแกรม

โดยการนำกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่ากระบวนการเรียนรู้ทางสังคมสามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี สามารถส่งเสริมให้นักศึกษากลุ่มทดลองมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกตัวชี้วัดของเจตคติที่เป็นเป้าหมายของการจัดโปรแกรมโดยเฉพาะการส่งเสริมเจตคติในตัวชี้วัดขององค์ประกอบด้านการรับรู้ในศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัจจัยสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ และเป็นกลุ่มตัวชี้วัดที่นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีความต้องการในการได้รับการส่งเสริมมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนาและทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย ที่สำคัญและน่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ หากทำการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายโดยพิจารณาองค์ประกอบของเจตคติตามทฤษฎีเจตคติซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบเพียง 3 ด้านคือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม จะพบว่านักศึกษากลุ่มเป้าหมายนั้นมีระดับค่าเฉลี่ยของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอยู่ในระดับที่สูง ซึ่งขัดแย้งกับความเป็นจริงที่ว่านักศึกษากลุ่มเป้าหมายนั้นกลับยังไม่มีความพร้อมที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งสะท้อนออกมาในตัวเลขสถิติของอัตราบัณฑิตว่างงานที่ยังคงสูงขึ้นทุกปี แต่เมื่อทำการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มเป้าหมายโดยพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโดยนำตัวชี้วัดด้านการรับรู้ในศักยภาพของตนและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมเข้ามาร่วมพิจารณาด้วยแล้วดังการวิจัย จะพบว่านักศึกษากลุ่มเป้าหมายนี้มีความบกพร่องในตัวชี้วัดด้านนี้เป็นอย่างมาก ทำให้ทราบได้ว่าการที่นักศึกษากลุ่มเป้าหมายยังไม่มีความพร้อมที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเมื่อสำเร็จการศึกษานั้น ส่วนหนึ่งมาจากการที่ตัวนักศึกษาเองไม่รู้ถึงศักยภาพของตนเองเมื่อเทียบกับคนอื่นๆในสังคมอีกทั้งยังไม่รับรู้ถึงแรงสนับสนุนจากสังคมที่พร้อมจะสนับสนุนให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายได้สามารถเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการได้ ทำให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายยังคงลังเลและไม่สามารถผลักดันตนเองสู่การเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ ดังนั้นในการส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นไม่สามารถทำได้โดยการให้ความรู้ด้านวิชาการหรือทักษะการทำงานแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องส่งเสริมในระดับเจตคติและต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมด้านที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสภาพแวดล้อมระหว่างตัวนักศึกษากับกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่นักศึกษามีความสนใจเป็นสำคัญ ซึ่งการนำสภาพแวดล้อมเข้ามามีส่วนในการพิจารณาประเมินเจตคตินอกเหนือไปจากการประเมินเจตคติตาม 3 องค์ประกอบพื้นฐานตามแนวคิดเจตคติเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้และสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาการประเมินเจตคติต่ออาชีพและเจตคติต่อการทำงานในสาขาวิชาชีพอื่นๆ

รวมถึงสามารถนำไปต่อยอดการประเมินเจตคติต่ออาชีพของกลุ่มเป้าหมายกลุ่มอื่นๆที่มีบริบทสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไปได้ สรุปได้ว่าแนวทางในการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้แก่กลุ่มนักศึกษาหรือกลุ่มเป้าหมายใดจะต้องส่งเสริมตั้งแต่ในระดับเจตคติต่อการประกอบอาชีพนั้น อันประกอบด้วย 1) การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจต่อลักษณะของอาชีพ 2) การส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่อการประกอบอาชีพ 3) การส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มของการประกอบอาชีพนั้น และ 4) การส่งเสริมการรับรู้ศักยภาพตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมของการประกอบอาชีพนั้นควบคู่ไปกับการส่งเสริมทักษะเฉพาะทางของการประกอบอาชีพนั้น และในการประเมินเจตคติต่อการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมายเพื่อค้นหาความต้องการในการเรียนรู้จะต้องพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมต่อการการประกอบอาชีพอันประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการรับรู้ในศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมเข้ามาพิจารณาในการประเมินเจตคติด้วยเพื่อให้การประเมินเจตคติต่อการประกอบอาชีพมีความแม่นยำและทำการส่งเสริมเจตคติต่อการประกอบอาชีพได้อย่างตรงวัตถุประสงค์และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

แผนภาพที่ 13 แนวทางการส่งเสริมเจตคติต่อการประกอบอาชีพ

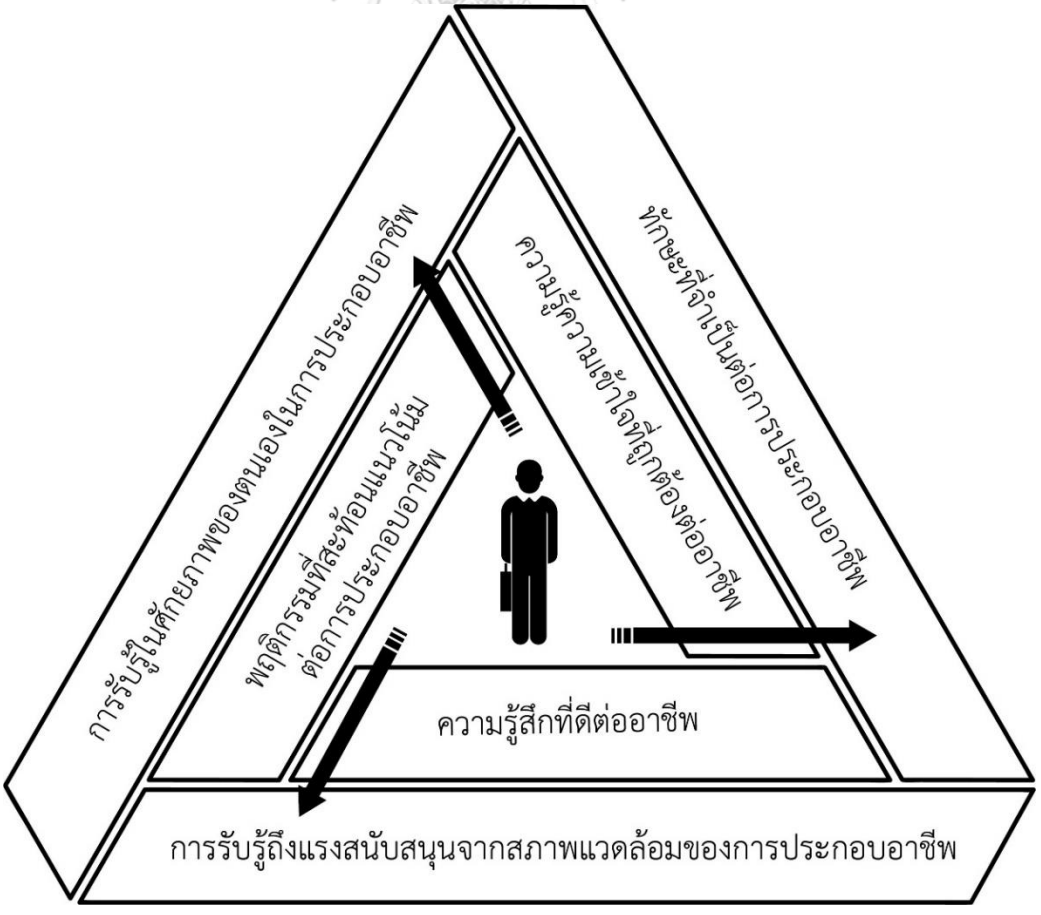

ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยและดำเนินการทดลองตามขั้นตอนวิจัยทั้ง 3 ระยะ ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยแบ่งตามผลการวิจัยในแต่ละระยะการวิจัยดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและศึกษาแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยเท่านั้นโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จโดยประเมินจากธุรกิจและตัวผู้ประกอบการเองเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วยกันโดยผลการเก็บข้อมูลพบว่าข้อมูลเริ่มอิ่มตัวเมื่อจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเข้าสู่คนที่หนึ่งร้อยเป็นต้นมา โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยกับข้อคำถามในแบบสอบถามและส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือมีข้อเสนอแนะใดๆต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัด ทำให้ผู้วิจัยไม่ได้ข้อมูลในมิติใหม่ๆที่นอกเหนือไปจากองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้ทำการสังเคราะห์มาจากเอกสารตำราที่นำมาพัฒนาเป็นเครื่องมือแบบสอบถาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติมหลังจากทำการสำรวจด้วยแบบสอบถามแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดซึ่งอาจนำไปสู่ข้อค้นพบใหม่และเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในส่วนของผลการสำรวจแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ทั้งสิ้น 20 คนโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงเป็นที่ประจักษ์ในสังคม โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบวามสำเร็จส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมากเช่น มีการเรียนรู้โดยยึดถือตัวแบบผู้ที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้และการทำงาน การมีตัวแบบเป็นพ่อแม่และบุคคลใกล้ชิดในการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จนั้นไม่ได้มีการนำไปเปรียบเทียบศึกษากับผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ไม่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ จึงไม่ได้ทำการสรุปว่าพฤติกรรมและแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จนั้นเป็นพฤติกรรมที่มีนัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้

ทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ไม่ประสบความสำเร็จในธุรกิจด้วยเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกันต่อไป

1.2 ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและทดลองใช้นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองจนเสริจสิ้นและได้นำเสนอข้อเสนอแนะจากการดำเนินการทดลองดังนี้

1.2.1 การสำรวจสภาพเจตคติของกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการระบุกลุ่มเป้าหมายที่จะสำรวจสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษาที่มีการลงทะเบียนที่สมบูรณ์ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 เท่านั้น ซึ่งในสภาพความเป็นจริงผู้ที่ศึกษาในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นอาจมีทั้งผู้ที่เรียนจบระดับปริญญาตรีสาขาอื่นมาแล้วและมาเรียนต่อระดับปริญญาตรีเพิ่มเติมอีก หรืออาจมีทั้งผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยอื่นหรือคณะอื่นๆแล้วมาลงทะเบียนเรียนควบปริญญาตรีที่คณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ซึ่งเป็นคณะเป้าหมายของการวิจัย อีกทั้งอาจมีกลุ่มนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์แต่กำลังคิดวางแผนที่จะทำการเปลี่ยนคณะไปศึกษายังคณะอื่นๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลต่อการประเมินและวิเคราะห์สภาพเจตคติในภาพรวมแม้ว่าผู้วิจัยได้ทำการเพิ่มจำนวนกลุ่มต้วอย่างที่จะทำการเก็บข้อมูลเพื่อชดเชยความคลาดเคลื่อนของการเก็บข้อมูลแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการแบ่งจำแนกกลุ่มเป้าหมายให้มีความละเอียดมากขึ้นในการศึกษาข้อมูลจะทำให้สามารถเก็บรวมรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น

1.2.2 การเปิดรับสมัครผู้เรียนเพื่อเข้าร่วมโปรแกรมควรเพิ่มวัตถุประสงค์ย่อยของการส่งเสริมเจตคติว่าจะเป็นการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในกลุ่มธุรกิจใด เพื่อให้ผู้เรียนที่จะสมัครเข้าร่วมโปรแกรมได้รู้และเลือกที่จะเข้าร่วมโปรแกรมที่ตรงกับความสนใจของตนเอง และช่วยให้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนสามารถร่วมกันกำหนดทิศทางความต้องการในการเรียนรู้ไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้จัดโปรแกรมสามารถวางแผนติดต่อผู้สอนและสถานประกอบการที่ประสงค์จะสนับสนุนโปรแกรมไว้ล่วงหน้าได้อีกด้วย

1.2.3 ด้านจำนวนผู้เรียน ในการเปิดรับผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมควรกำหนดให้มีจำนวนผู้เรียนแต่ละครั้งไม่เกิน 6 คนหรืออย่างมากไม่ควรเกิน 30 คน ซึ่งในการทดลองที่ผ่านมามีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนถึง 30 คน ซึ่งมีจำนวนมากเกินไปทำให้ผู้สอนไม่สามารถดูแลและช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงอีกทั้งยังกระทบต่อจำนวนอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนและยังส่งผลให้ผู้เรียนบางคนไม่มีโอกาสได้แสดงออกทางความคิดและความสามารถได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีผู้เรียนเป็นจำนวนมากที่ต้องผลัดกันแสดงผลงาน ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ปฏิบัติโดยมีผู้สอนคอยดูแลได้อย่างใกล้ชิด

และทั่วถึง และให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนที่ร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่จึงควรกำหนดจำนวนผู้เรียนไม่เกิน 10 คนในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง

1.2.4 ด้านผู้สอน ในการดำเนินกิจกรรมด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งผู้สอนทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สอนและตัวแบบในการเรียนรู้นั้น นอกจากผู้สอนที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นต้องมีความชำนาญและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบการที่มีประสบการณ์สูงและสามารถถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ผ่านการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบได้อย่างเป็นขั้นตอนและไม่ซับซ้อนแล้ว จะต้องมีความใส่ใจผู้เรียน ช่วยเหลือกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยความเห็นอกเห็นใจ มีการเสริมแรงทางบวกให้แก่ผู้เรียนด้วยการชื่นชมผู้เรียนยกย่องในผลงานและความสามารถของผู้เรียน ตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในเชิงบวกเช่น การชื่นชม ให้กำลังใจ แนะนำช่วยเหลือต่อยอดผลงานของผู้เรียน และจะต้องไม่ตัดสินผู้เรียนในเชิงลบหรือตำหนิติเตียนผลงานของผู้เรียนในแง่ลบ ดังนั้นจึงควรมีการคัดเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่จะทำหน้าที่เป็นผู้สอนและควรมีการประเมินผู้สอนและทำการเตรียมการทำความเข้าใจกับผู้สอนถึงแนวทางปฏิบัติในการสอนก่อนที่จะกำหนดให้เป็นผู้สอนในโปรแกรม

1.2.5 ด้านระยะเวลาการดำเนินโปรแกรม เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาไว้ตามกรอบการวิจัยคือมีระยะเวลาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้เป็นระยะเวลา 25 ชั่วโมง แต่ในการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นระยะเวลาในการเรียนรู้ที่มากขึ้นอาจช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีมากขึ้นและคงทนมากขึ้น อีกทั้งผู้เรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกันย่อมมีความสามารถในการเรียนรู้และซึมซับบทเรียนได้แตกต่างกัน ผู้เรียนบางคนอาจใช้เวลานานในการเรียนรู้สังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบที่เป็นผู้สอนซึ่งในขณะที่ผู้เรียนบางคนมีทักษะที่สามารถสังเกตเรียนรู้และเลียนแบบทำตามได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมควรจัดอย่างต่อเนื่องให้ผู้เรียนที่ยังคงมีความสนใจที่อยากจะเรียนรู้ต่อแม้ว่ากิจกรรมจะสิ้นสุดเช่น การให้ผู้เรียนยังคงสามารถติดตามและเรียนรู้จากผู้สอนในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์และเป็นโอกาสที่ดีที่จะช่วยให้สามารถติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและสามารถติดตามผลความคงทนของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนได้อยางต่อเนื่องด้วย

1.2.6 ด้านการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย จากการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยพบว่าในการเข้าไปเก็บข้อมูลสภาพเจตคติของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายนั้นเป็นไปด้วยความลำบากเนื่องจากนักศึกษาในระดับปริญญาตรีนั้นมีตารางเวลาการเข้าชั้นเรียนที่น้อยและไม่แน่นอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ซึ่งมีอัตราการเข้าชั้นเรียนน้อยกว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ซึ่งอาจส่งผลต่อผลการวิเคราะห์ประเมินสภาพเจตคติในระดับภาพรวมอีกทั้งยังต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลที่มากขึ้นหากเป็นช่วงที่นักศึกษาปิดภาคเรียน ดังนั้นในการดำเนินโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็น

ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้ มหาวิทยาลัยควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมและการนำโปรแกรมไปใช้ โดยเริ่มต้นจากการเป็นผู้สนับสนุนโปรแกรมด้วยการประชาสัมพันธ์โปรแกรมให้แก่นักศึกษาที่มีความสนใจและได้เข้าใจถึงเป้าหมายและความสำคัญของการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและช่วยเหลือด้านการรับสมัครผู้ที่สนใจเข้าร่วมโปรแกรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยคือสถาบันที่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักศึกษาของตนเองได้ง่ายที่สุด นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการการสนับสนุนด้านการเป็นศูนย์กลางของการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาในสถาบันของตนเอง เพื่อให้นักศึกษาทุกคนในมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสได้เข้ารับการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและสามารถเข้ารับคำแนะนำหรือแนะแนวทางในการช่วยเหลือหากพบว่านักศึกษามีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นแต่ยังมีความบกพร่องในองค์ประกอบหรือตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อให้นักศึกษาเหล่านี้ได้มีโอกาสในการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อไป และสุดท้ายมหาวิทยาลัยควรเป็นศูนย์กลางของการประเมินและติดตามข้อมูลด้านสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นด้วย

1.3 ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 การนำเสนอปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคต ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลการดำเนินการและผลการประเมินการพัฒนาและดำเนินโปรแกรมโดยตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรมและนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการสนทนากลุ่มระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโปรแกรมเพื่อสรุปปัจจัยเงื่อนไขและแนวทางการนำโปรแกรมไปใช้ ในส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้ผู้วิจัยพบว่าการประเมินผลด้วยการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning Reflect) โดยผู้สอนที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นหากไม่มีประสบการณ์ในการสะท้อนการเรียนรู้มาก่อนจะทำให้ยากต่อการนำวิธีการสะท้อนการเรียนรู้มาใช้ประเมินผลผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อเสนอแนะโดยควรจัดให้มีการให้คำแนะนำและจัดทำคู่มือสำหรับการประเมินผลด้วยการสะท้อนการเรียนรู้ให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่เป็นผู้สอนด้วย จะช่วยทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่เป็นผู้สอนสามารถทำการสะท้อนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญจากผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในขั้นตอนการวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขของการนำโปรแกรมไปใช้ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญคือกลุ่มผู้ที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มนั้นประกอบด้วยทั้งกลุ่มผู้เรียนและผู้สอน ทำให้สังเกตได้ว่ากลุ่มของผู้เรียนซึ่งเป็นนักศึกษานั้นไม่มีการแสดงความคิดเห็นในเชิงลบต่อผู้สอนเลย เนื่องจากอาจจะมีความเคารพเกรงใจจึงไม่แสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในเชิงลบออกมาในวงสน

ทนนากลุ่ม ทำให้ผู้วิจัยไม่อาจได้ข้อมูลเชิงลึกในด้านลบต่อตัวผู้สอนและการดำเนินโปรแกรมที่อาจเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาปรับปรุงโปรแกรมในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรทำการจัดสนทนากลุ่มแยกกันระหว่างกลุ่มผู้เรียนรอบหนึ่งก่อนเพื่อเก็บประเด็นที่สำคัญโดยเฉพาะประเด็นที่เป็นด้านลบในการดำเนินโปรแกรมและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตัวของผู้สอนเพื่อทำการบันทึกและนำมาใช้เป็นประเด็นในการจัดการสนทนากลุ่มใหญ่ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนอีกครั้งโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการยกประเด็นด้านลบที่ได้เก็บข้อมูลมาขึ้นมานำเสนอเองเพื่อป้องกันปัญหาการเกรงใจกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้พบข้อค้นพบและได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากการจัดสนทนากลุ่มระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาโปรแกรมและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโปรแกรม โดยมีประเด็นที่สำคัญซึ่งมีประโยชน์สำหรับการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปและเพื่อต่อยอดและพัฒนาโปรแกรมให้มีความสมบูรณ์และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมในวงกว้างต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยครั้งต่อไปควรจัดให้มีการทำการวิจัยศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นกลุ่มต่างๆ ตัวอย่างเช่นการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในธุรกิจสื่อออนไลน์เกี่ยวกับร้านอาหาร ซึ่งจะช่วยให้สามารถรู้ถึงความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อคุณลักษณะของอาชีพ ความรู้สึก พฤติกรรมและการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมที่มีต่ออาชีพดังกล่าว และสามารถนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดดังกล่าวมาใช้ชี้วัดเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนที่มีความสนใจในธุรกิจดังกล่าวได้ละเอียดมากขึ้นเพื่อที่จะสามารถทำการพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเจตคติได้ตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นแต่ละธุรกิจไปใช้ประโยชน์เพื่อการค้นหาและระบุว่าบุคคลมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในวิสาหกิจกลุ่มใดเป็นพิเศษหรือไม่เพื่อที่จะส่งเสริมผู้เรียนไปในทิศทางที่ถูกต้องมากขึ้น เนื่องจากการประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในครั้งนี้เป็นการประเมินสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในภาพรวม ไม่ได้ระบุการประเมินสภาพเจตคติเฉพาะเจาะจงสำหรับกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะแต่จะทำการคัดกรองจัดกลุมผู้เข้าร่วมโปรแกรมโดยจัดกลุ่มผู้ที่สนใจในกลุ่ม

ธุรกิจที่คล้ายคลึงกันให้เข้าร่วมโปรแกรมด้วยกันและทำการดำเนินโปรแกรมตามความสนใจต่อกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียน ทำให้ยังขาดการประเมินเจตคติที่มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นที่นักศึกษามีความสนใจ ดังนั้นการพัฒนาต่อยอดโปรแกรมให้มีการศึกษาตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีความเฉพาะเจาะจงต่อกลุ่มวิสาหกิจจะทำให้สามารถประเมินสภาพเจตคติของผู้ที่ต้องการเข้าร่วมโปรแกรมได้อย่างละเอียดมากขึ้นและทำให้สามารถทำการเตรียมเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงและเป็นประโยชน์สำหรับการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในแต่ละกลุ่มธุรกิจได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรจัดให้มีการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ควบคู่กับการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในแต่ละกลุ่มธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้น เพราะในการส่งเสริมเจตคติตามองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่สะท้อนแนวโนมการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการฝึกฝนทักษะขอการเป็นผู้ประกอบการรวมอยู่ด้วย โดยสามารถทำได้ด้วยการสำรวจทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในแต่ละกลุ่มธุรกิจจากกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในกลุ่มธุรกิจดังกล่าวซึ่งกระบวนการสำรวจนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในระยะที่ 1 ที่เป็นการสำรวจแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งรวมถึงการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้สามารถทำการส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับแต่ละธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นที่ความเฉพาะเจาะจงได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งการเรียนรู้ทางสังคมด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้เรียนได้สังเกตจดจำและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากตัวแบบมาปฏิบัติด้วยตนเองนั้นเป็นการเรียนรู้และการฝึกฝนเกี่ยวกับทักษะและการปฏิบัติโดยตรง การส่งเสริมการฝึกฝนทักษะที่เฉพาะเจาะจงสำหรับกลุ่มธุรกิจวิสาหกิจเริ่มต้นจึงมีความสอดคล้องและสามารถนำมาฝึกฝนควบคู่ไปด้วยกันได้

2.3 ควรจัดให้มีการทำการวิจัยและดำเนินโปรแกรมอย่างต่อเนื่องเพื่อทำการศึกษาความคงทนของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของผู้เรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรม เนื่องจากเจตคตินั้นเป็นสิ่งที่สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ระดับของเจตคติสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามกาลเวลาและการได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อม ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนยังคงสภาพเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้และจะช่วยให้สามารถติดตามผลการเปลี่ยนแปลงของเจตคติของผู้เรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้การดำเนินโปรแกรมอย่างต่อเนื่องจะช่วยในการศึกษาติดตามผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องว่าผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องหรือไม่และได้นำแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมโดยการสังเกต

และเลียนแบบจากตัวแบบที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นไปใช้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ยังคงมีความสนใจได้เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรมีการติดตามผลว่าผู้เรียนที่ผ่านโปรแกรมนี้สามารถเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้หรือไม่

2.4 ควรจัดให้มีการวิจัยโดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนที่มีภูมิหลังที่หลากหลายมากขึ้นเช่น เป็นนักศึกษาที่มาจากสถาบันๆหรือกลุ่มคณะอื่นๆที่ไม่จำกัดเฉพาะคณะกลุ่มสังคมศาสตร์ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะไปยังกลุ่มนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมีการสำรวจเก็บข้อมูลสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและจัดการทดลองเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ทำให้การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มผู้เรียนที่มีภูมิหลังที่ใกล้เคียงกัน แต่ในการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยไปใช้ในอนาคตนั้น ควรที่จะเปิดกว้างสำหรับนักศึกษาทุกกลุ่มมหาวิทยาลัย ทุกกลุ่มคณะและรวมถึงนักเรียนนักศึกษาที่อยู่นอกเหนือจากกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเช่น กลุ่มนักเรียนมัธยม กลุ่มนักเรียนอาชีวะ เป็นต้น เพราะการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเท่านั้นแต่สามารถเริ่มต้นเป็นได้ทุกคน การจัดการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของกลุ่มนักเรียนนักศึกษากลุ่มต่างๆจะช่วยให้สามารถเข้าใจสภาพเจตคติได้ในหลากหลายมิติและเข้าใจถึงความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่กลุ่มซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมและออกแบบกิจกรรมในโปรแกรมได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและรองรับกลุ่มผู้ที่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมโปรแกรมที่มีความหลากหลายและแตกต่างในภูมิหลังได้

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะให้ทำการสำรวจสภาพความเสี่ยงในการตกงานและสภาวะการว่างงานของผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานในประเทศไทยเนื่องจากในปัจจุบันแนวโน้มของการเข้ามาของเทคโนโลยี ระบบหุ่นยนต์อัตโนมัติรวมถึงระบบปัญญาประดิษฐ์นั้นได้เข้ามาทดแทนแรงงานในหลายระดับทั้งแรงงานที่ใช้ทักษะน้อยหรือแรงงานระดับล่างและแรงงานในระดับที่ใช้ทักษะปานกลาง เนื่องจากเทคโนโลยีและระบบหุ่นยนต์อัตโนมัติรวมถึงระบบปัญญาประดิษฐ์สามารถทำงานแทนแรงงานคนได้อย่างมีประสิทธิภาพในต้นทุนที่ถูกกว่าแรงงานมนุษย์ ในอนาคนแนวโน้มของแรงงานที่จะถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยีเหล่านี้จึงมีมากขึ้น การเตรียมการช่วยเหลือกลุ่มแรงงานที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงที่จะถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยีให้ได้มีทางเลือกในการนำความรู้ความสามารถมาประกอบอาชีพวิสาหกิจเริ่มต้นหากมีความจำเป็นต้องออกจากงานนั้นก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มทางเลือกแก่กลุ่มคนเหล่านี้ได้ และทำการพัฒนาต่อยอดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ให้สามารถรองรับกลุ่มคนที่อยู่ในวัยแรงงานที่มีสภาวะเสี่ยงตกงานเหล่านี้ได้ด้วย

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตรจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล
   คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเจตคติและการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์
   คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน
3. ดร.ปาน กิมปี
   คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน
4. รองศาสตรจารย์ ดร.นภาวรรณ ตันติเวชกุล
   คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเจตคติและด้านการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น
5. ดร.วรประภา นาควัชร
   คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น
6. ดร.สิทธิเดช ทรัพย์รุ่งเรือง
   ที่ปรึกษาด้านการศึกษาโรงเรียนบางกอกทวีวิทย์
   ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและด้านการพัฒนาโปรแกรมการศึกษา
7. ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
   คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย
8. นายภัทราวุธ ซื่อสัตยาศิลป์
   ประธานคณะผู้บริหารและผู้ร่วมก่อตั้ง บริษัท วงใน มีเดีย จำกัด
   ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น
2. แบบสัมภาษณ์แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น
3. แบบประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย
4. แบบบันทึกความต้องการในการเรียนรู้ของอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโปรแกรม
5. แบบตรวจสอบการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
6. แบบประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรม
7. แบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม
8. แบบประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดต่างๆทางเจตคติว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทเศรษฐกิจและสังคมไทยหรือไม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ในช่อง ❑ ตามความเป็นจริง

(1) เพศ

❑ ชาย ❑ หญิง

(2) อายุ

❑ น้อยกว่า 20 ปี ❑ 20-25 ปี ❑ 26-30 ปี ❑ 31-35 ปี

❑ 36-40 ปี ❑ 41 ปี ขึ้นไป

(3) ภูมิลำเนา

❑ กรุงเทพฯ ❑ จังหวัดอื่นๆ

(4) ระดับการศึกษา

❑ ประถมศึกษา ❑ มัธยมศึกษา ❑ ปริญญาตรี ❑ ปริญญาโท

❑ ปริญญาเอก

(5) ประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

❑ ต่ำกว่า 1 ปี ❑ 1 ปี ❑ 2 ปี ❑ 3 ปี

❑ มากกว่า 3 ปีขึ้นไป

(6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของธุรกิจ

❑ ต่ำกว่า 100,000 บาท ❑ 100,001 - 500,000 บาท ❑ 500,001 - 1,000,000 บาท

❑ 1,000,001 - 10,000,000 บาท ❑ มากกว่า 10,000,000 บาทขึ้นไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยช่องระดับความคิดเห็นประกอบด้วยคะแนน 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง ผู้ตอบมีความ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ต่อข้อความในข้อคำถาม
4 หมายถึง ผู้ตอบมีความ เห็นด้วย ต่อข้อความในข้อคำถาม
3 หมายถึง ผู้ตอบมีความ ไม่แน่ใจ ต่อข้อความในข้อคำถาม
2 หมายถึง ผู้ตอบมีความ ไม่เห็นด้วย ต่อข้อความในข้อคำถาม
1 หมายถึง ผู้ตอบมีความ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ต่อข้อความในข้อคำถาม

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ต่อคำกล่าวถึงลักษณะของอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังต่อไปนี้					
1.1 เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูงแต่มีความเสี่ยงที่สูงกว่าอาชีพอื่น					
1.2 เป็นอาชีพที่ใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสิ่งใหม่ๆ ออกสู่สังคมอยู่เสมอ					
1.3 เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานและการใช้ชีวิตมากกว่าการเป็นลูกจ้างพนักงาน					
1.4 เป็นอาชีพที่มีความทันยุคทันสมัยตามกระแสสังคม เศรษฐกิจของประเทศไทยและของโลก					
1.5 เป็นอาชีพที่คนในสังคมให้ความสนใจและเฝ้ามองดูการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจอยู่ตลอดเวลา					
1.6 เป็นอาชีพที่มีเครือข่ายและเพื่อนร่วมอาชีพจำนวนมาก					
1.7 เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นหัวใจสำคัญในการประกอบอาชีพ					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1.8 เป็นอาชีพที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานของชุมชนและสังคม					
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น หมายถึงความรู้สึกดังต่อไปนี้					
2.1 รู้สึกชื่นชมว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นผู้ที่เก่งรอบด้าน					
2.2 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้รับความสนใจและได้รับการยกย่องจากคนในสังคม					
2.3 รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนำความเจริญมาสู่สังคมและเป็นผู้ที่พัฒนาให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า					
2.4 อยากศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน					
2.5 รู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจเมื่อได้รู้จักหรือได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น					
2.6 อยากสนับสนุนและชักชวนให้คนใกล้ชิดเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น					
2.7 รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า					
2.8 รู้สึกต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส					
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้ที่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้เป็นผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น					
3.1 เป็นผู้ที่นำพาตนเองในการทำงานได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นออกคำสั่ง					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3.2 เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสร้างสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ					
3.3 เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงนั้นได้เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่มากขึ้น					
3.4 เป็นผู้ที่สามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน					
3.5 เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและแสวงหาความรู้รวมถึงโอกาสใหม่ๆอยู่เสมอ					
3.6 เป็นผู้ที่ชอบความท้าทายและกล้าในการเริ่มต้นทำสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน					
3.7 เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อมั่นในเป้าหมายที่ตั้งไว้					
3.8 เป็นผู้ที่แสวงหาความสำเร็จให้และมุ่งมั่นให้ผลงานของตนเป็นที่ยอมรับในสังคม					
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนั้นสามารถรับรู้ได้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนดังต่อไปนี้					
4.1 รู้ถึงจุดแข็งและความสามารถของตนเองที่มีเหนือผู้อื่นที่จะนำมาใช้เพื่อชนะผู้อื่นได้ในการทำธุรกิจ					
4.2 รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตนเองในการเริ่มต้นทำธุรกิจ					
4.3 รู้ถึงโอกาสในการได้รับการส่งเสริมความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ					
4.4 รู้ถึงโอกาสและหนทางในการนำความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดเป็นธุรกิจ					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4.5 รู้ถึงความได้เปรียบด้านเครือข่ายและการช่วยเหลือสนับสนุนจากคนรอบข้างเพื่อเริ่มต้นทำธุรกิจ					
4.6 รู้ถึงโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อใช้สร้างความได้เปรียบเหนือผู้อื่นในการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจ					
4.7 รู้ถึงแรงสนับสนุนและการเข้าถึงการสนับสนุนนั้นจากภาครัฐและสังคมที่จะช่วยส่งเสริมการการดำเนินธุรกิจ					
4.8 รู้ถึงโอกาสและวิธีที่จะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะของท่าน

1. ท่านคิดว่ามีข้อบ่งชี้อื่นใดที่สามารถนำมาใช้บ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ในประเด็นของความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น พฤติกรรมที่สะท้อนแนวโน้มการเป็นประกอบอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้ และการรับรู้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2. แบบสัมภาษณ์แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์และวิธีการเรียนรู้ทางสังคมที่ท่านผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็นสำหรับการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน

การสัมภาษณ์นี้จะใช้เวลาโดยประมาณ 2 ชั่วโมง มีประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคม
2. ความเห็นเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำสำคัญและการอธิบายคำสำคัญ

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 คำถามในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 คำสำคัญและการอธิบายความหมายของคำสำคัญ

เจตคติ หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกและพฤติกรรมที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลมีท่าทีในการตอบสนองต่อสิ่งๆนั้นไม่ว่าจะในทางบวกหรือลบ

วิสาหกิจเริ่มต้น หมายถึง ธุรกิจที่มีการริเริ่มดำเนินธุรกิจจากจุดเริ่มต้นเล็กๆและมีการใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้อย่างก้าวกระโดยภายใต้แนวคิดการดำเนินธุรกิจให้สามารถทำซ้ำได้ง่ายและขยายกิจการได้ง่ายมักเป็นธุรกิจเพื่อการตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันหรือการหาโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆที่ไม่มีใครเคยทำมาก่อน

เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ส่งผลให้เกิดท่าทีในเชิงบวกหรือลบต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นซึ่งมีผลต่อการเริ่มต้นเป็นหรือหลีกเลี่ยงที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในอนาคต

การเรียนรู้ทางสังคม หมายถึง การเรียนรู้จากสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวทั้งจากสิ่งแวดล้อมและบุคคลผู้เป็นตัวแบบ การเรียนรู้ทางสังคมประกอบด้วยรูปแบบการเรียนรู้ 2 รูปแบบคือ 1. การเรียนรู้

จากประสบการณ์การลงมือปฏิบัติ และ 2. การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจากตัวแบบทั้งบุคคลจริงและตัวแบบในสื่อต่างๆ

การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนเกิดความสนใจในตัวแบบไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีชีวิตจริงหรือบุคคลในสื่อต่างๆ เช่น ละคร ภาพยนตร์ หนังสือ เป็นต้น แล้วเกิดการเรียนรู้ จดจำและแสดงพฤติกรรมเลียนแบบหรือมีความคิดและการแสดงออกตามตัวแบบนั้น

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....
ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
ชื่อบริษัท .....
ตำแหน่งงาน .....
เพศ..... อายุ .....ภูมิลำเนา.....
ระดับการศึกษา.....
ระยะเวลาการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ..... ปี
รายได้เฉลี่ยในปีที่ผ่านมาของบริษัท .....บาท

ตอนที่ 3 คำถามในการสัมภาษณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1. ใน**<u>ปัจจุบัน</u>** ท่านมีวิธีการเรียนรู้ที่มีส่วนช่วยให้ท่านได้พัฒนาตนเองและประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจและยังยึดมั่นในการเป็นผู้ประกอบการจนถึงทุกวันนี้อย่างไรบ้าง

2. ใน**<u>อดีต</u>**ก่อนที่ท่านจะเป็นผู้ประกอบการ สิ่งใดที่ทำให้ท่านเกิดความคิดที่อยากจะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

3. ท่านเคยได้รับประสบการณ์ผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือไม่อย่างไร ที่ส่งผลให้ท่านรู้สึกว่าตัวท่านเหมาะกับการประกอบอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

4. **<u>ก่อนที่ท่านจะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น</u>** ท่านมีบุคคลต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อตัวท่านที่ทำให้อยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นหรือไม่ และท่านยึดถือเป็นตัวอย่างในการเดินชีวิตอย่างไรบ้าง

5. ใน**<u>ปัจจุบัน</u>**ท่านมีบุคคลต้นแบบที่ท่านชื่นชอบและยึดถือเป็นตัวแบบและนำมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนทางด้านการประกอบอาชีพหรือไม่อย่างไร

6. ท่านมีวิธีการเรียนรู้ที่เป็น**<u>รูปแบบเฉพาะตัว</u>**ของท่านอย่างไรบ้าง ที่ท่านคิดว่ามีส่วนผลักดันให้ท่านได้เริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจจนถึงปัจจุบัน

7. ตาม**<u>ความคิดเห็นของท่าน</u>** ทักษะพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นต้องมีในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยในปัจจุบัน ควรประกอบด้วยอะไรบ้าง

8. ท่านคิดว่าวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุดในการเรียนรู้ทักษะที่สำคัญที่กล่าวถึงในคำถามข้อที่ 7. ควรเป็นอย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3. แบบประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลจากนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษา

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ในช่อง ❑ ตามความเป็นจริง

(1) เพศ

❑ ชาย ❑ หญิง

(2) อายุ

❑ น้อยกว่า 18 ปี ❑19-25 ปี ❑ 26-30 ปี ❑30 ปี ขึ้นไป

(3) ภูมิลำเนา

❑ กรุงเทพฯ ❑ จังหวัดอื่นๆ

(4) **คณะ**

❑ นิติศาสตร์ ❑ รัฐศาสตร์

(4) ระดับชั้นปี

❑ ที่ 1 ❑ ปีที่ 2 ❑ ปีที่ 3 ❑ ปีที่ 4 ❑ สูงกว่าปีที่ 4

(5) ประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการ

❑เคยประกอบอาชีพส่วนตัว ❑ไม่เคยประกอบอาชีพส่วนตัว

(6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักศึกษา

❑ต่ำกว่า 5,000 บาท ❑5,001-10,000 บาท ❑10,001-20,000 บาท

❑ 20,001-50,000 บาท ❑ มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยช่องระดับความคิดเห็นประกอบด้วยคะแนน 5 ระดับดังนี้

5	หมายถึง	ผู้ตอบมีความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ต่อข้อความในข้อคำถาม
4	หมายถึง	ผู้ตอบมีความ	เห็นด้วย	ต่อข้อความในข้อคำถาม
3	หมายถึง	ผู้ตอบมีความ	ไม่แน่ใจ	ต่อข้อความในข้อคำถาม
2	หมายถึง	ผู้ตอบมีความ	ไม่เห็นด้วย	ต่อข้อความในข้อคำถาม
1	หมายถึง	ผู้ตอบมีความ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ต่อข้อความในข้อคำถาม

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีลักษณะดังต่อไปนี้					
1.1 เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูงแต่ก็มีความเสี่ยงที่สูงกว่าอาชีพอื่นเช่นกัน					
1.2 เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์อย่างมากเพื่อสร้างสิ่งใหม่ๆออกสู่ตลาดอยู่เสมอ					
1.3 เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานและการใช้ชีวิตมากกว่าการเป็นลูกจ้างพนักงาน					
1.4 เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ความทันสมัย กระแสสังคมและเศรษฐกิจของประเทศและของโลก					
1.5 เป็นอาชีพที่ดำเนินธุรกิจภายใต้การแข่งขันและการเฝ้ามองของคนในสังคมและคู่แข่งทางธุรกิจอยู่ตลอดเวลา					
1.6 เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยเครือข่ายและพันธมิตรธุรกิจเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินธุรกิจซึ่งกันและกัน					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1.7 เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินธุรกิจและการประกอบอาชีพ					
1.8 เป็นอาชีพที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานของชุมชนและสังคม					
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าท่านมีความรู้สึกต่ออาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นดังนี้					
2.1 ท่านรู้สึกยกย่องชื่นชมในความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมากกว่าคนในอาชีพอื่นๆ					
2.2 ท่านรู้สึกสนใจและอยากประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมากกว่าอาชีพอื่น					
2.3 ท่านรู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีส่วนช่วยผลักดันให้สังคมและประเทศเกิดความเจริญก้าวหน้าทัดเทียบนานาประเทศ					
2.4 ท่านรู้สึกอยากนำแบบอย่างการดำเนินชีวิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน					
2.5 ท่านรู้สึกภูมิใจและพึงพอใจเมื่อได้มีโอกาสรู้จักหรือได้ร่วมงานผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ					
2.6 ท่านอยากชักชวนหรือสนับสนุนให้คนใกล้ชิดเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น					
2.7 ท่านรู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ จำเป็นต่อประเทศในอนาคต					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.8 ท่านต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส					
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าตัวท่านมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้					
3.1 ท่านสามารถนำพาตนเองในการทำงานได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นออกคำสั่ง					
3.2 ท่านสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมักจะคิดสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ					
3.3 ท่านเป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ที่มากขึ้นในการทำงาน					
3.4 ท่านสามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน					
3.5 ท่านเป็นผู้ที่กระตือรือร้นและแสวงหาความรู้รวมถึงโอกาสใหม่ๆอยู่เสมอ					
3.6 ท่านเปิดรับความท้าทายและกล้าทำสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดกล้าทำมาก่อน					
3.7 ท่านเชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จดังเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้เสมอ					
3.8 ท่านกระหายที่จะผลักดันตนเองหรือผลงานของตนให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคม					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าท่านรับรู้ได้ถึงศักยภาพของตนเองและแรงสนับสนุนจากสังคมรอบข้างดังต่อไปนี้					
4.1 ท่านรู้จักจุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่มีเหนือผู้อื่นที่จะช่วยให้ท่านชนะผู้อื่นได้ในการทำงานได้					
4.2 ท่านรู้จักจุดอ่อนของตนเองและรู้ว่าจะสามารถหาโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้นได้อย่างไร					
4.3 ท่านเห็นโอกาสที่ท่านจะได้รับการส่งเสริมความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจหากท่านต้องการ					
4.4 ท่านเห็นโอกาสในการนำความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดเป็นธุรกิจได้ทันทีเมื่อท่านต้องการ					
4.5 ท่านมีเพื่อนและคนรอบข้างคอยให้การสนับสนุนท่านเป็นอย่างดีหากท่านต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจ					
4.6 ท่านสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจได้ทันทีหากท่านต้องการ					
4.7 ท่านสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐหรือเอกชนที่จะช่วยต่อยอดและส่งเสริมการการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจของท่านได้					
4.8 ท่านรู้ถึงวิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนในการเริ่มต้นธุรกิจหากท่านต้องการ					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4. แบบบันทึกความต้องการในการเรียนรู้ของอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโปรแกรม

แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่มในประเด็นความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

บันทึกสรุปการสนทนากลุ่ม วันที่.....

1. ผู้เรียนมีความสนใจหรือชื่นชอบองค์กรธุรกิจใดเป็นพิเศษ และมีความสนใจอยากรู้หรือต้องการเรียนรู้สิ่งใดเป็นพิเศษจากองค์กรธุรกิจนั้นหรือไม่อย่างไร

.....

.....

2. ผู้เรียนมีความสนใจหรือชื่นชอบในตัวแบบทั้งที่เป็นบุคคลหรือองค์กรบริษัทใดเป็นพิเศษหรือไม่เพื่อนำมาเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ทางสังคม

.....

.....

3. ผู้เรียนมีความชอบหรือไม่ชอบรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบใดเป็นพิเศษหรือไม่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4. ผู้เรียนสนใจสื่อการเรียนรู้และสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้รูปแบบใดเป็นพิเศษหรือไม่ มีความต้องการใช้สื่อใดเป็นพิเศษหรือไม่

.....

.....

5. ผู้เรียนมีความต้องการใดเป็นพิเศษในกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ (สถานที่ ระยะเวลา สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ)

.....

.....

5. แบบตรวจสอบการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของเนื้อหาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและโปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อนำไปพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์ต่อไป โดยเกณฑ์ในการพิจารณา มีดังนี้

สอดคล้อง (+1) หมายถึง เนื้อหามีความเหมาะสมและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

ไม่แน่ใจ (0) หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเนื้อหามีความเหมาะสมและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

ไม่สอดคล้อง (-1) หมายถึง เนื้อหาไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์

โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านลงในแบบตรวจสอบนี้ หากท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมท่านสามารถแสดงข้อเสนอแนะของท่านลงในช่องข้อเสนอแนะที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนบแนวทางการจัดกิจกรรมและหน่วยการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาพร้อมกับแบบตรวจสอบคุณภาพนี้แล้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อคำถาม	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	ข้อเสนอแนะ
ชื่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
1.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
1.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				

ข้อคำถาม	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	ข้อเสนอแนะ
1.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
1.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
2.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
2.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
2.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
2.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
2.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
3.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
3.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
3.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
3.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อคำถาม	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	ข้อเสนอแนะ
3.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
4.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
4.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
4.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
4.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
4.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
5.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
5.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
5.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
หรือไม่ 5.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
5.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อคำถาม	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	ข้อเสนอแนะ
ระยะเวลาการจัดโปรแกรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
กลุ่มผู้เรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
ผู้สอนวิทยากรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				
สถานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่				

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อแนวทางการจัดกิจกรรมและหน่วยการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้หรือไม่ โปรดแสดงความคิดเห็น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

6. แบบประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรม

แบบสะท้อนการเรียนรู้

คำชี้แจง: โปรดบันทึกสาระสำคัญที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ในประเด็นดังนี้ 1) สิ่งที่ท่านได้เรียนรู้จากกิจกรรม 2) ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิมของท่าน 3) ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากกิจกรรม และ 4) การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้

ชื่อกิจกรรมที่ทำ.....วันที่.....

สิ่งที่ท่านได้เรียนรู้จากกิจกรรม	ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิมของท่าน
ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากกิจกรรม	การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

7. แบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยช่องระดับความคิดเห็นประกอบด้วยคะแนน 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง ผู้ตอบมีความ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4 หมายถึง ผู้ตอบมีความ เห็นด้วย

3 หมายถึง ผู้ตอบมีความ ไม่แน่ใจ

2 หมายถึง ผู้ตอบมีความ ไม่เห็นด้วย

1 หมายถึง ผู้ตอบมีความ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. วัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมนี้มีความชัดเจนและตรงกับความต้องการของท่าน					
2. วิธีการการรับสมัครผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมนี้มีความเหมาะสม					
3. จำนวนของผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้มีจำนวนเหมาะสม					
4. วิทยากรและผู้สอนมีความพร้อมในการสอนและดำเนินกิจกรรม					
5. วิทยากรและผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่สอน					
6. วิทยากรและผู้สอนมีการปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสมและช่วยเหลือผู้เรียนเป็นอย่างดี					
7. ผู้สอนส่งเสริมการแสดงออกของผู้เรียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์					
8. เนื้อหาการเรียนรู้มีความทันสมัยและน่าสนใจ					
9. เนื้อหาการเรียนรู้ง่ายต่อการเข้าใจ					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
10. เนื้อหาการเรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้					
11. กิจกรรมและเนื้อหาการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรม					
12. กิจกรรมมีความหลากหลายน่าสนใจและชวนติดตาม					
13. ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม					
14. กิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง					
15. ระยะเวลาการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสมกับเนื้อหา					
16. ช่วงเวลาในการจัดโปรแกรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียน					
17. สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรม					
18. สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน					
19. สถานที่มีบรรยากาศที่ดีและส่งเสริมในการทำกิจกรรม					
20. สถานที่มีความพร้อมและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน					
21. วิธีการวัดผลการเรียนรู้ในกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

8. แบบประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม

แบบสังเกตและบันทึกกระบวนการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษามหาวิทยาลัย

คำชี้แจง

แบบสังเกตและบันทึกกระบวนการจัดโปรแกรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในดำเนินโปรแกรมได้สังเกตและบันทึกปัญหาและคำแนะนำในการดำเนินโปรแกรมตลอด 3 ช่วงได้แก่ 1) ช่วงการเตรียมการก่อนการจัดโปรแกรม 2) ช่วงระหว่างดำเนินโปรแกรม และ 3) ช่วงหลังการจัดโปรแกรม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในกำหนดปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆในการดำเนินโปรแกรมและการนำโปรแกรมไปใช้

โปรดบันทึกข้อมูลตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและตามความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการดำเนินโปรแกรมในหัวข้อต่างๆดังนี้

1. แบบบันทึกเพื่อการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมระยะการเตรียมการก่อนการจัดโปรแกรม

1.1 ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมนี้มีความชัดเจนและเป็นประโยชน์หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.2 การติดต่อประสานงานและการวางแผนด้านการเตรียมการระหว่างผู้วิจัยและวิทยากร รวมถึงผู้เกี่ยวข้องและสนับสนุนโปรแกรมมีความพร้อมหรือควรปรับปรุงอย่างไร

.....

.....

.....

1.3 ท่านมีความเห็นหรือประสบปัญหาหรือไม่อย่างไรในขั้นตอนการกำหนดและคัดเลือกกลุ่มผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรม ในแง่มุมของวิธีการคัดเลือกและการระบุกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียน จำนวนผู้เรียน การวิเคราะห์พื้นฐานของผู้เรียน และความเหมาะสมระหว่างผู้เรียนและโปรแกรม

.....

.....

1.4 ขั้นตอนการกำหนดเนื้อสาระที่จะทำการสอน มีขั้นตอนการเตรียมงานและการประสานงานที่เหมาะสม มีข้อจำกัด หรือเกิดปัญหาอย่างไรหรือไม่

.....

.....

.....

1.5 ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมและรูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้ มีขั้นตอนการเตรียมงาน การประสานงาน ที่เหมาะสม มีข้อจำกัด หรือเกิดปัญหาอย่างไรหรือไม่

.....

.....

.....

1.6 ขั้นตอนการจัดเตรียมและกำหนดทรัพยากร ระยะเวลา สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกและงบประมาณมีขั้นตอนการเตรียมงาน การประสานงาน ที่เหมาะสม มีข้อจำกัด หรือเกิดปัญหาอย่างไรหรือไม่

.....

.....

.....

1.7 การสรุปการเตรียมงานเพื่อนำโปรแกรมไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติมีความเหมาะสม มีข้อจำกัด หรือเกิดปัญหาอย่างไรหรือไม่

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.8 ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือไม่อย่างไรต่อกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมการจัดโปรแกรม เพื่อนำไปปรับปรุงสำหรับการจัดโปรแกรมในครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. แบบบันทึกเพื่อการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมระยะการดำเนินการจัดโปรแกรม

2.1 การนำแผนการเตรียมความพร้อมมาปฏิบัติจริงเป็นไปอย่างมีขั้นตอนและมีระเบียบตามที่ได้วางแผนไว้หรือมีอุปสรรคปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

2.2 การติดต่อประสานงานระหว่างผู้วิจัย ผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างราบรื่นหรือมีอุปสรรคหรือประสบปัญหาอย่างไรหรือไม่

.....

.....

.....

2.3 การนัดหมายเพื่อทำกิจกรรมระหว่าง ผู้วิจัย ผู้เรียนและผู้สอนเป็นไปอย่างราบรื่นมีอุปสรรคที่ควรปรับปรุงหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม เช่น ระยะเวลา สถานที่ ทรัพยากร สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมมีความพร้อมและใช้งานได้อย่างราบรื่นตามแผนที่ได้วางไว้หรือประสบปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

2.5 การดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเป็นไปตามกำหนดการที่กำหนดไว้ทั้งด้านเนื้อหา แนวทาง ระยะเวลา หรือประสบปัญหาหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.6 การดำเนินกิจกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างราบรื่นหรือเกิดอุปสรรคปัญหาหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2.7 การติดตามและช่วยเหลือสนับสนุนผู้เรียนตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรม เป็นไปอย่างเหมาะสม ราบรื่นหรือประสบปัญหาอุปสรรคหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2.8 การบันทึกรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นหรือประสบปัญหาอุปสรรคหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2.9 ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือไม่อย่างไรในการนำโปรแกรมไปปฏิบัติจริง เพื่อนำไปปรับปรุงสำหรับการจัดโปรแกรมในครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3. แบบบันทึกเพื่อการประเมินกระบวนการจัดโปรแกรมระยะหลังการจัดโปรแกรม

3.1 ท่านคิดว่าการดำเนินโปรแกรมมีความสมบูรณ์และบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าการดำเนินการประเมินผลในขั้นตอนต่างๆมีความเหมาะสมหรือควรปรับปรุงหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

3.3 ท่านคิดว่าท่านหรือองค์กรของท่านได้รับประโยชน์จากการดำเนินโปรแกรมนี้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

3.4 ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาโปรแกรมให้สมบูรณ์มากขึ้นในอนาคต

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ค

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือวิจัย

1. ค่า IOC แบบสอบถามความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น
2. ค่า IOC แบบสัมภาษณ์แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น
3. ค่า IOC แบบประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาค่า IOC มหาวิทยาลัย
4. ค่า IOC แบบบันทึกความต้องการในการเรียนรู้ของอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโปรแกรม
5. ค่า IOC แบบตรวจสอบการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
6. ค่า IOC แบบประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรม
7. ค่า IOC แบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม
8. ค่า IOC แบบประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1. ค่า IOC แบบสอบถามความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC
1.1	เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูงแต่มีความเสี่ยงที่สูงกว่าอาชีพอื่น	1.0
1.2	เป็นอาชีพที่ใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสิ่งใหม่ๆออกสู่สังคมอยู่เสมอ	1.0
1.3	เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานและการใช้ชีวิตมากกว่าการเป็นลูกจ้างพนักงาน	0.8
1.4	เป็นอาชีพที่มีความทันยุคทันสมัยตามกระแสสังคม เศรษฐกิจของประเทศไทยและของโลก	1.0
1.5	เป็นอาชีพที่คนในสังคมให้ความสนใจและเฝ้ามองดูการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจอยู่ตลอดเวลา	1.0
1.6	เป็นอาชีพที่มีเครือข่ายและเพื่อนร่วมอาชีพจำนวนมาก	1.0
1.7	เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลและเครื่องมือที่ทันสมัยเป็นหัวใจสำคัญในการประกอบอาชีพ	1.0
1.8	เป็นอาชีพที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานของชุมชนและสังคม	1.0
2.1	รู้สึกชื่นชมว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นผู้ที่เก่งรอบด้าน	1.0
2.2	รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นได้รับความสนใจและได้รับการยกย่องจากคนในสังคม	1.0
2.3	รู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นนำความเจริญมาสู่สังคมและเป็นผู้ที่พัฒนาให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า	1.0
2.4	อยากศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน	1.0
2.5	รู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจเมื่อได้รู้จักหรือได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1.0
2.6	อยากสนับสนุนและชักชวนให้คนใกล้ชิดเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1.0
2.7	รู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า	1.0
2.8	รู้สึกต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส	1.0
3.1	เป็นผู้ที่นำพาตนเองในการทำงานได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นออกคำสั่ง	1.0
3.2	เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสร้างสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ	1.0
3.3	เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงนั้นได้เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่มากขึ้น	1.0
3.4	เป็นผู้ที่สามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรทั้งในการทำงานและการใช้	1.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC
	ชีวิตประจำวัน	
3.5	เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและแสวงหาความรู้รวมถึงโอกาสใหม่ๆอยู่เสมอ	1.0
3.6	เป็นผู้ที่ชอบความท้าทายและกล้าในการเริ่มต้นทำสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน	1.0
3.7	เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อมั่นในเป้าหมายที่ตั้งไว้	1.0
3.8	เป็นผู้ที่แสวงหาความสำเร็จให้และมุ่งมั่นให้ผลงานของตนเป็นที่ยอมรับในสังคม	1.0
4.1	รู้ถึงจุดแข็งและความสามารถของตนเองที่มีเหนือผู้อื่นที่จะนำมาใช้เพื่อชนะผู้อื่นได้ในการทำธุรกิจ	1.0
4.2	รู้ถึงโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของตนเองในการเริ่มต้นทำธุรกิจ	1.0
4.3	รู้ถึงโอกาสในการได้รับการส่งเสริมความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ	1.0
4.4	รู้ถึงโอกาสและทางเลือกในการนำความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดเป็นธุรกิจ	1.0
4.5	รู้ถึงความได้เปรียบด้านเครือข่ายและการช่วยเหลือสนับสนุนจากคนรอบข้างเพื่อเริ่มต้นทำธุรกิจ	1.0
4.6	รู้ถึงโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อใช้สร้างความได้เปรียบเหนือผู้อื่นในการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจ	1.0
4.7	รู้ถึงแรงสนับสนุนจากภาครัฐและสังคมที่จะช่วยส่งเสริมการการดำเนินธุรกิจ	1.0
4.8	รู้ถึงโอกาสและวิธีที่จะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน	1.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2. ค่า IOC แบบสัมภาษณ์แนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น

ข้อที่	ข้อคำถาม	ค่า IOC
1	ในปัจจุบัน ท่านมีวิธีการเรียนรู้ที่มีส่วนช่วยให้ท่านได้พัฒนาตนเองและประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจและยังยึดมั่นในการเป็นผู้ประกอบการจนถึงทุกวันนี้อย่างไรบ้าง	1.0
2	ในอดีตก่อนที่ท่านจะเป็นผู้ประกอบการ สิ่งใดที่ทำให้ท่านเกิดความคิดที่อยากจะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1.0
3	ท่านเคยได้รับประสบการณ์ผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือไม่อย่างไร ที่ส่งผลให้ท่านรู้สึกว่าตัวท่านเหมาะกับการประกอบอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1.0
4	ก่อนที่ท่านจะเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น ท่านมีบุคคลต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อตัวท่านที่ทำให้อยากเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นหรือไม่ และท่านยึดถือเป็นตัวอย่างในการเดินชีวิตอย่างไรบ้าง	1.0
5	ในปัจจุบันท่านมีบุคคลต้นแบบที่ท่านชื่นชอบและยึดถือเป็นตัวแบบและนำมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนทางด้านการประกอบอาชีพหรือไม่อย่างไร	1.0
6	ท่านมีวิธีการเรียนรู้ที่เป็นรูปแบบเฉพาะตัวของท่านอย่างไรบ้าง ที่ท่านคิดว่ามีส่วนผลักดันให้ท่านได้เริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นและประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจจนถึงปัจจุบัน	1.0
7	ตามความคิดเห็นของท่าน ทักษะพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นต้องมีในการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยในปัจจุบัน ควรประกอบด้วยอะไรบ้าง	1.0
8	ท่านคิดว่าวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุดในการเรียนรู้ทักษะที่สำคัญที่กล่าวถึงในคำถามข้อที่ 7. ควรเป็นอย่างไร	1.0

Chulalongkorn University

3. ค่า IOC แบบประเมินเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของนักศึกษาค่า IOC มหาวิทยาลัย

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC
1.1	เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนสูงแต่ก็มีความเสี่ยงที่สูงกว่าอาชีพอื่นเช่นกัน	1.0
1.2	เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์อย่างมากเพื่อสร้างสิ่งใหม่ๆออกสู่ตลาดอยู่เสมอ	1.0
1.3	เป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานและการใช้ชีวิตมากกว่าการเป็นลูกจ้างพนักงาน	0.8
1.4	เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ความทันสมัย กระแสสังคมและเศรษฐกิจของประเทศและของโลก	1.0
1.5	เป็นอาชีพที่ดำเนินธุรกิจภายใต้การแข่งขันและการเฝ้ามองของคนในสังคมและคู่แข่งทางธุรกิจอยู่ตลอดเวลา	1.0
1.6	เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยเครือข่ายและพันธมิตรธุรกิจเพื่อ สนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินธุรกิจซึ่งกันและกัน	1.0
1.7	เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินธุรกิจและการประกอบอาชีพ	1.0
1.8	เป็นอาชีพที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานของชุมชนและสังคม	1.0
2.1	ท่านรู้สึกยกย่องชื่นชมในความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมากกว่าคนในอาชีพอื่นๆ	1.0
2.2	ท่านรู้สึกสนใจและอยากประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมากกว่าอาชีพอื่น	1.0
2.3	ท่านรู้สึกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นมีส่วนช่วยผลักดันให้สังคมและประเทศเกิดความเจริญก้าวหน้าทัดเทียบนานาประเทศ	1.0
2.4	ท่านรู้สึกอยากนำแบบอย่างการดำเนินชีวิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน	1.0
2.5	ท่านรู้สึกภูมิใจและพึงพอใจเมื่อได้มีโอกาสรู้จักหรือได้ร่วมงานผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จ	1.0
2.6	ท่านอยากชักชวนหรือสนับสนุนให้คนใกล้ชิดเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น	1.0
2.7	ท่านรู้สึกว่าอาชีพผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นอาชีพที่ จำเป็นต่อประเทศในอนาคต	1.0
2.8	ท่านต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นทันทีเมื่อมีโอกาส	1.0
3.1	ท่านสามารถนำพาตนเองในการทำงานได้โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นออกคำสั่ง	1.0
3.2	ท่านสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมักจะคิดสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ	1.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC
3.3	ท่านเป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและบริหารความเสี่ยงได้เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ที่มากขึ้นในการทำงาน	1.0
3.4	ท่านสามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน	1.0
3.5	ท่านเป็นผู้ที่กระตือรือร้นและแสวงหาความรู้รวมถึงโอกาสใหม่ๆอยู่เสมอ	1.0
3.6	ท่านเปิดรับความท้าทายและกล้าทำสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดกล้าทำมาก่อน	1.0
3.7	ท่านเชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จดังเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้เสมอ	1.0
3.8	ท่านกระหายที่จะผลักดันตนเองหรือผลงานของตนให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคม	1.0
4.1	ท่านรู้จักจุดแข็งและความสามารถพิเศษของตนเองที่มีเหนือผู้อื่นที่จะช่วยให้ท่านชนะผู้อื่นได้ในการทำงานได้	1.0
4.2	ท่านรู้จักจุดอ่อนของตนเองและรู้ว่าจะสามารถหาโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนนั้นได้อย่างไร	1.0
4.3	ท่านเห็นโอกาสที่ท่านจะได้รับการส่งเสริมความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจหากท่านต้องการ	1.0
4.4	ท่านเห็นโอกาสในการนำความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดเป็นธุรกิจได้ทันทีเมื่อท่านต้องการ	1.0
4.5	ท่านมีเพื่อนและคนรอบข้างคอยให้การสนับสนุนท่านเป็นอย่างดีหากท่านต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจ	1.0
4.6	ท่านสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ที่จำเป็นในการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจได้ทันทีหากท่านต้องการ	1.0
4.7	ท่านสามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐหรือเอกชนที่จะช่วยต่อยอดและส่งเสริมการการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจของท่านได้	1.0
4.8	ท่านรู้ถึงวิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนในการเริ่มต้นธุรกิจหากท่านต้องการ	1.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4. ค่า IOC แบบบันทึกความต้องการในการเรียนรู้ของอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโปรแกรม

ข้อที่	ข้อคำถาม	ค่า IOC
1	ผู้เรียนมีความสนใจหรือชื่นชอบองค์กรธุรกิจใดเป็นพิเศษ และมีความสนใจอยากรู้หรือต้องการเรียนรู้สิ่งใดเป็นพิเศษจากองค์กรธุรกิจนั้นหรือไม่อย่างไร	1.0
2	ผู้เรียนมีความสนใจหรือชื่นชอบในตัวแบบทั้งที่เป็นบุคคลหรือองค์กรบริษัทใดเป็นพิเศษหรือไม่เพื่อนำมาเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ทางสังคม	1.0
3	ผู้เรียนมีความชอบหรือไม่ชอบรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบใดเป็นพิเศษหรือไม่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.0
4	ผู้เรียนสนใจสื่อการเรียนรู้และสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้รูปแบบใดเป็นพิเศษหรือไม่ มีความต้องการใช้สื่อใดเป็นพิเศษหรือไม่	1.0
5	ผู้เรียนมีความต้องการใดเป็นพิเศษในกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ (สถานที่ ระยะเวลา สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ)	1.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

5. ค่า IOC แบบตรวจสอบการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมในโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ข้อที่	ประเด็นสำคัญ	ค่า IOC
1	ชื่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
2	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
3	1.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
4	1.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
5	1.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
6	1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
7	1.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
8	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
9	2.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
10	2.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
11	2.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
12	2.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
13	2.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
14	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
15	3.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
16	3.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
17	3.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
18	3.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
19	3.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
20	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
21	4.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
22	4.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0

ข้อที่	ประเด็นสำคัญ	ค่า IOC
23	4.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
24	4.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
25	4.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
26	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
27	5.1 ประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
28	5.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
29	5.3 กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการและเหตุผลของการพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
30	หรือไม่ 5.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
31	5.5 การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
32	ระยะเวลาการจัดโปรแกรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
33	กลุ่มผู้เรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
34	ผู้สอนวิทยากรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0
35	สถานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาโปรแกรมหรือไม่	1.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

6. ค่า IOC แบบประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรม

ข้อที่	ข้อคำถาม	วัตถุประสงค์	ค่า IOC
1	สิ่งที่ท่านได้เรียนรู้จากกิจกรรม	เพื่อประเมินความรู้ที่ผู้เรียนได้จากการทำกิจกรรม	1.0
2	ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์เดิมของท่าน	เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน	1.0
3	ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากกิจกรรม	เพื่อประเมินผลการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ	1.0
4	การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้	เพื่อประเมินผลการเรียนรู้โดยวิธีการสังเกตและเลียนแบบ	1.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

7. ค่า IOC แบบประเมินกระบวนการจัดกิจกรรม

ข้อที่	ข้อคำถาม	ค่า IOC
1	วัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมนี้มีความชัดเจนและตรงกับความต้องการของท่าน	1.0
2	วิธีการการรับสมัครผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมนี้มีความเหมาะสม	1.0
3	จำนวนของผู้เรียนที่เปิดรับเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งนี้มีจำนวนเหมาะสม	1.0
4	วิทยากรและผู้สอนมีความพร้อมในการสอนและดำเนินกิจกรรม	1.0
5	วิทยากรและผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่สอน	1.0
6	วิทยากรและผู้สอนมีการปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสมและช่วยเหลือผู้เรียนเป็นอย่างดี	1.0
7	ผู้สอนส่งเสริมการแสดงออกของผู้เรียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์	1.0
8	เนื้อหาการเรียนรู้มีความทันสมัยและน่าสนใจ	1.0
9	เนื้อหาการเรียนรู้ง่ายต่อการเข้าใจ	1.0
10	เนื้อหาการเรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้	1.0
11	กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	1.0
12	กิจกรรมมีความหลากหลายน่าสนใจและชวนติดตาม	1.0
13	ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม	1.0
14	กิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	1.0
15	ระยะเวลาการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	1.0
16	ช่วงเวลาในการจัดโปรแกรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	1.0
17	สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรม	1.0
18	สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	1.0
19	สถานที่มีบรรยากาศที่ดีและส่งเสริมในการทำกิจกรรม	1.0
20	สถานที่มีความพร้อมและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน	1.0
21	วิธีการวัดผลการเรียนรู้ในกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	1.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

8. ค่า IOC แบบประเมินกระบวนการจัดโปรแกรม

ข้อที่	ข้อคำถาม	ค่า IOC
1	ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมนี้มีความชัดเจนและเป็นประโยชน์หรือไม่อย่างไร	1.0
2	การติดต่อประสานงานและการวางแผนด้านการเตรียมการระหว่างผู้วิจัยและวิทยากรรวมถึงผู้เกี่ยวข้องและสนับสนุนโปรแกรมมีความพร้อมหรือควรปรับปรุงอย่างไร	1.0
3	ท่านมีความเห็นหรือประสบปัญหาหรือไม่อย่างไรในขั้นตอนการกำหนดและคัดเลือกกลุ่มผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรม ในแง่มุมของ วิธีการคัดเลือก การระบุกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียน จำนวนผู้เรียน การวิเคราะห์พื้นฐานของผู้เรียน และความเหมาะสมระหว่างผู้เรียนและโปรแกรม	1.0
4	ขั้นตอนการกำหนดเนื้อสาระที่จะทำการสอน มีขั้นตอนการเตรียมงานและการประสานงานที่เหมาะสม มีข้อจำกัด หรือเกิดปัญหาอย่างไรหรือไม่	1.0
5	ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมและรูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้ มีขั้นตอนการเตรียมงาน การประสานงาน ที่เหมาะสม มีข้อจำกัด หรือเกิดปัญหาอย่างไรหรือไม่	1.0
6	ขั้นตอนการจัดเตรียมและกำหนดทรัพยากร ระยะเวลา สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และงบประมาณมีขั้นตอนการเตรียมงาน การประสานงาน ที่เหมาะสม มีข้อจำกัด หรือเกิดปัญหาอย่างไรหรือไม่	1.0
7	การสรุปการเตรียมงานเพื่อนำโปรแกรมไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติมีความเหมาะสม มีข้อจำกัด หรือเกิดปัญหาอย่างไรหรือไม่	1.0
8	ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือไม่อย่างไรต่อกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมการจัดโปรแกรม เพื่อนำไปปรับปรุงสำหรับการจัดโปรแกรมในครั้งต่อไป	1.0
9	การนำแผนการเตรียมความพร้อมมาปฏิบัติจริงเป็นไปอย่างมีขั้นตอนและมีระเบียบตามที่ได้วางแผนไว้หรือมีอุปสรรคปัญหาอย่างไร	1.0
10	การติดต่อประสานงานระหว่างผู้วิจัย ผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างราบรื่นหรือมีอุปสรรคหรือประสบปัญหาอย่างไรหรือไม่	1.0
11	การนัดหมายเพื่อทำกิจกรรมระหว่าง ผู้วิจัย ผู้เรียนและผู้สอนเป็นไปอย่างราบรื่นมีอุปสรรคที่ควรปรับปรุงหรือไม่อย่างไร	1.0
12	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม เช่น ระยะเวลา สถานที่ ทรัพยากร สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมมีความพร้อมและใช้งานได้อย่างราบรื่นตามแผนที่ได้วางไว้หรือประสบปัญหาอย่างไร	1.0
13	การดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเป็นไปตามกำหนดการที่กำหนดไว้ทั้งด้านเนื้อหา แนวทาง ระยะเวลา หรือประสบปัญหาอย่างไรหรือไม่	1.0

ข้อที่	ข้อคำถาม	ค่า IOC
14	การดำเนินกิจกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างราบรื่นหรือเกิดอุปสรรคปัญหาหรือไม่อย่างไร	1.0
15	การติดตามและช่วยเหลือสนับสนุนผู้เรียนตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรมเป็นไปอย่างเหมาะสม ราบรื่นหรือประสบปัญหาอุปสรรคหรือไม่อย่างไร	1.0
16	การบันทึกรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นหรือประสบปัญหาอุปสรรคหรือไม่อย่างไร	1.0
17	ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือไม่อย่างไรในการนำโปรแกรมไปปฏิบัติจริง เพื่อนำไปปรับปรุงสำหรับการจัดโปรแกรมในครั้งต่อไป	1.0
18	ท่านคิดว่าการดำเนินโปรแกรมมีความสมบูรณ์และบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร	1.0
19	ท่านคิดว่าการดำเนินการประเมินผลในขั้นตอนต่างๆมีความเหมาะสมหรือควรปรับปรุงหรือไม่อย่างไร	1.0
20	ท่านคิดว่าท่านหรือองค์กรของท่านได้รับประโยชน์จากการดำเนินโปรแกรมนี้หรือไม่อย่างไร	1.0
21	ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาโปรแกรมให้สมบูรณ์มากขึ้นในอนาคต	1.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บรรณานุกรม

Allen, K. R. (2006). *Launching New Ventures: An Entrepreneurial Approach* (4th Ed.). Boston: Houghton Mifflin Co.

Allport, G. W. (1967). *Reading in Attitude Theory and Measurement* (M. Fishbein Ed. 1st ed.). New York: John Wiley & Son, Inc.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Boone, E. J. (1992). *Developing Programs in Adult Education*. IL: Waveland Press.

Boyle, P. G. (1981). *Planning Better Programs.* New York: McGraw-Hill.

Caffarella, R. S. (1994). *Planning Programs for Adult Learners*. San Francisco: Joosey-Bass.

Caffarella, R. S. (2002). *Planning Programs for Adult Learners: A Practical Guide for Educators, Trainers, and Staff Developers*. San Francisco: Jossey-Bass.

Chua, J. (1999). Defining The Family Business By Behavior. *Entrepreneurship Theory and Practice, 23*(4), 19-39.

Coombs, P. H. a. M. A. (1974). Attracking rural poverty: How nonformal education can help [Press release]

Culatta, R. (2013). Social development theory. Retrieved from http://www.instructionaldesign.org/theories/social-development.html

Dave, R. H. (1976). *Foundations of Lifelong Education*. Paris: UNESCO International stitute for Education Planning.

Dess, G. G. (2004). *Strategic Management: Creating Competitive Advantages* (2nd ed.). Boston, Mass: McGraw-Hill.

Elias, J. L., and Sharan, B. Merriam. (2004). *Philosophical Foundations of Adult Education* (3rd ed.). Melbourne: Krieger Pub Co.

Flowers R. (1991). Program Planning: Three Theoretical Perspective - Classical, Romantic And Radical [Press release]

Foley, G. (1999). *Understanding Adult Education and Training*. Australia: A&U Academic.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Fontinelle, A. (2017). What exactly is a startup? Retrieved from https://www.investopedia.com/ask/answers/12/what-is-a-startup.asp

Fordham, P. E. (1993). Informal, Non-Formal and Formal Education Programms. In *ICE 301 Lifelong Learning Unit 2*. London: YMCA George Williams College.

Griffin, W. H. (1970). *Cooperative International Education*. Washington D.C.: ASCD.

Hatten, T. S., & Coulter, M. K. . (1997). *Small Business: Entrepreneurship and Beyond*. N.J.: Prentice Hall.

Hecht, J. (2017). Are You Running A Startup Or Small Business? What's The Difference? Retrieved from https://www.forbes.com/sites/jaredhecht/2017/12/08/are-you-running-a-startup-or-small-business-whats-the-difference/#49949a4926c5

Hekman, B. (2007). *Attitudes of young people toward entrepreneurship : Youth Entrepreneurship Barometer 2007*. Germany: Bertelsmann Stiftung.

Hisrich, R. (2002). *Entrepreneurship*. Irwin: McGraw-Hill Higher Education.

Houle, C. O. (1978). *Continuing Learning in the profession*. San Francisco: Jossey-Bass.

Juachon, L. (2013). Theories of learning, Social Cognitive Theory. Retrieved from https://ayeshapenuela.files.wordpress.com/2013/07/module-7-social-learning-theories.pdf

Kendler, H. H. (1963). Basic psychology. *The Century psychology series*, 3-17.

Kidd, J. R. (1973). *How Adults Learn*. New York: Association Press.

Kiesler, C. A., Collins, B.E., & Miller, N. (1969). *Attitude change: a critical analysis of theoretical approaches*. New York: Wiley.

Kline, D., Thomas B. Keehn. (1970). *Non-School Population Education*. Chicago: Mimeographed.

Knowles, M. S. (1970). *The Modern Practice of Adult Education: Andragogy VS Pedragogy*. New York: Association Press.

Knowles, M. S. (1984). *The Adult Learner: A Neglected Species* (3rd ed.). Houston: Gulf Publishing Company.

Krech, R. S. (1948). *Theory and Problems of Social Psychology*: McGraw-Hill.

Lambing, P. A. (2007). *Entrepreneurship* (4th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Maio, G. (2009). *The psychology of attitudes and attitude change*. London: SAGE Publications Ltd.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

McCall, W. S. (1968). *Non-Formal Education: A Definition*. Washington D.C.: USAID.

McGuckin, F. (2003). *Business for Beginners: A Simple Step-By-Step Guide to Starting a Small Business*. Canada: Eastleigh Publications.

Mun, L. (1971). *Norman, Introduction to Psychology*. Boston: Houghton Muffin.

Paulston, C. B. (1980). *Bilingual Education Theories and Issues*. Rowley, Mass: Newbury House Publishers.

Petty, R. E. (1986). *The Elaboration Likelihood Model of Persuasion*. New York: Springer.

Rogers, D. (1978). *The psychology of adolescence*. New York: Appleton Century-Crofts.

Schiffman, L. G. K., Leslie Lazar. (2004). *Consumer Behavior* (6th ed.). NJ: Prentice Hall, Upper Saddle River.

Shontell, A. (2014). This Is The Definitive Definition Of A Startup. Retrieved from http://www.businessinsider.com/what-is-a-startup-definition-2014-12

Tyler, R. W. (1983). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.

Tyler, R. W. (1986). *Basic Principles Of Curriculum And Instruction*. Chicago: University Of Chicago Press.

UNESCO. (1970). *An Introduction to Lifelong Education*. Paris: UNESCO.

Vairakumar, R. (2017). *A Study On The Attitude Of Graduated Youths Towards Entrepreneurship* (Master of Commerce). Mahatma Gandhi University, India.

Veciana, J. M. (2005). University Students' Attitudes Towards Entrepreneurship: A Two Countries Comparison. *International Entrepreneurship and Management Journal, 1*, 165–182.

Visser, A. A. E. P. S. (2011). Attitudes. In P. J. Lavrakas (Ed.), *Encyclopedia of Survey Research Methods* (pp. 40-42). Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

Wang, C. K. (2002). Tertiary education and entrepreneurial intentions. In P. Phan (Ed.), *Technological Entrepreneurship*: Information Age Publishing.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Ed.* New York: Harper and Row Publications.

Zimbardo, P. (1970). *Influencing Attitudes and Changing Behavior: A Basic Introduction to Relevant Methodology, Theory, and Applications*. Boston: Addison-Wesley Publishing Company.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Zimmerer, T. (2008). *Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management* (5th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2530). ปรัชญาการศึกษานอกระบบ. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พริ้นท์.

เสน่ห์ ศรีสุวรรณ. (2559). Startup คืออะไร : เสน่ห์ ศรีสุวรรณ. Retrieved from https://www.smartsme.co.th/content/20023

กรวินท์ กรประเสริฐวิทย์. (2558). ทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรม และ คุณลักษณะการใช้งานของเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้เครื่องชำระค่าโทรศัพท์อัตโนมัติของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ปี *2558*. การค้นคว้าอิสระ, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. *2542* และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ *2)* พ.ศ. *2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. (2560). ข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาและประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี 2560. Retrieved from http://www.spkpoly.ac.th/article-detail.php?article_id=214

จิรัฐ เจนพึ่งพร. (2560). ปัจจุบัน และ อนาคตของสตาร์ทอัพ: ตอนที่ 1 ระบบนิเวศน่าอยู่นั้นสำคัญไฉน. การศึกษาด้านโครงสร้างเศรษฐกิจไทย : เทคสตาร์ทอัพ, 1-2. Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/8SMEStratup23May2017.pdf

ชนัญชิดา คำมินเศก. (2553). การรับรู้สื่อรณรงค์ *Quit Line 1600* สายเลิกบุหรี่และความคิดเห็นของข้าราชการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.

ชนินทร์ ชุณหพันธรักษ์. (2543). การจัดการธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ชาลินี เอี่ยมศรี. (2549). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขดำบล. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

ชูชัย สมิทธิไกร. (2548). ศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษามหาวิทยาลัยไทย. *Songklanakarin J. of Social Sciences & Humanities, 11*(3).

ณรงค์ ศิริเลิศวรกุล. (2559). สวทช. แนะนำ รู้จัก STARTUP THAILAND ตามแผนยุทธศาตร์ไทยแลนด์ 4.0. Retrieved from http://www.manager.co.th/smes/ViewNews.aspx?NewsID=9590000043461

ณฤทธิ์ วรพงษ์ดี. (2560). *SET Your Startup Business Guide* รู้จักธุรกิจสตาร์ทอัพ (Vol. 1). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายพัฒนาความรู้ผู้ประกอบการ ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน (TSI).

ณัฐกา สงวนวงษ์. (2552). การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. สารนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

ธเนศน์ นุ่มมัน. (2559). “ทำงานไม่ตรงสาย” วิบากกรรมสะท้อน ป.ตรีสายสังคมเฟ้อ. โพสต์ทูเดย์. Retrieved from https://www.posttoday.com/politic/report/418945

นพวรรณ จุลกนิษฐ. (2560). คนไทยว่างงานสูงสุดในรอบ 7 ปี นักวิชาการและเอกชนชี้ ‘ขาดทักษะ’ แต่ยังมีทางออก! Retrieved from https://thestandard.co/news-business-the-most-thai-unemployed-in-seven-years/

นิศรา จันทร์เจริญสุข. (2542). ทัศนคติที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคพายัพ. การค้นคว้าอิสระ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.

ปฐม นิคมมานนท์. (2544). โครงสร้างระบบการศึกษาไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร. (2554). การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่อง การปรับพฤติกรรมของมนุษย์ตามหลักของพระพุทธศาสนากับแบนดูร่า. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

พัฒนา พลอยประไพ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบตามหลักพุทธธรรม ทฤษฎีปัญญาสังคมและแนวคิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำหรับการอบรมครูอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

พิศมัย ศรีอำไพ และอนันต์ ศรีอำไพ. (2549). การเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.

มุขรวี แสนสอาด. (2555). ปัญหาการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่. Retrieved from http://sd-group2.blogspot.hk/2012/12/53242346_5196.html. Retrieved 4 เมษายน 2561 http://sd-group2.blogspot.hk/2012/12/53242346_5196.html

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2560). อัตราการว่างงานกับอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่? Retrieved from https://tdri.or.th/2017/10/unemployment-rate-2014-v-2017/

รัตนา พุ่มไพศาล. (2530). การศึกษานอกระบบโรงเรียนเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

รานี วณิชย์เศรษฐ์. (2553). การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาที่ส่งผลต่อเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาต่างชั้นปี : การวิเคราะห์บุคคลแบบข้ามช่วงเวลา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

วรรณี ชลนภาสถิต. (2552). SMEs ธุรกิจกู้เศรษฐกิจ. เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์, *5*(1), 5-19.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). ค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย. ข่าวสารวิจัยทางการศึกษา, *18*(3), 8-11.

วุฒิชัย จงคำนึงศีล. (2547). การศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

ศรัณย์ สิงห์ทน. (2552). การเรียนรู้ทางสังคมของวัยรุ่นไทยจากวัฒนธรรมเพลงสมัยใหม่ของประเทศเกาหลีใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร ยาวิจัย. (2552). ความต้องการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สนอง โลหิตวิเศษ. (2548). การศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สวัสดิ์ ภู่ทอง. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับผู้ใหญ่ในชุมชนภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. *2542* และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ *2)* พ.ศ. *2545*. กรุงเทพมหานคร: สกายบุคส์.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (*2551)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (เดือนมกราคม พ.ศ.2560). Retrieved from http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/lfs60/reportJan.pdf

สุนทร สุนันท์ชัย. (2530). ความแตกต่างระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

สุนทร สุนันท์ชัย. (2532). หลักปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การจัดการศึกษานอกระบบโดยวิธีการศึกษาทางไกลเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. นนทบุรี: สำนักพิพม์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2529). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรการพิมพ์.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). ไขรหัส "ประเทศไทย 4.0" สร้างเศรษฐกิจใหม่ ก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง. ไทยรัฐ. Retrieved from https://www.thairath.co.th/content/613903

อนงค์ รุ่งสุข. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, นครปฐม.

อมรรัตน์ สร้อยสังวาลย์. (2558). การสะท้อนการจัดการเรียนรู้. Retrieved from http://edu.pbru.ac.th/e-media/16.pdf

อัมพรพงษ์ กังสนานันท์. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

อาชัญญา รัตนอุบล. (2536). การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2540). การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2550). การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาทิตย์ วุฒิคะโร. (2543). อุดมศึกษากับการสร้างบัณฑิตให้เป็นผู้ประกอบการ. จุฬาลงกรณ์วารสาร, *12*(46), 39-48.

อุ่นตา นพคุณ. (2546). กรอบแนวคิด การพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สมภพ ล้อเรืองสิน
วัน เดือน ปี เกิด	23 ธันวาคม 2524
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	โรงเรียนอัสสัมชัญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย University of Southern California
ที่อยู่ปัจจุบัน	315/26 ซ.จอมสมบูรณ์ ถ.พระราม 4 เขตบางรัก กทม. 10500

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University